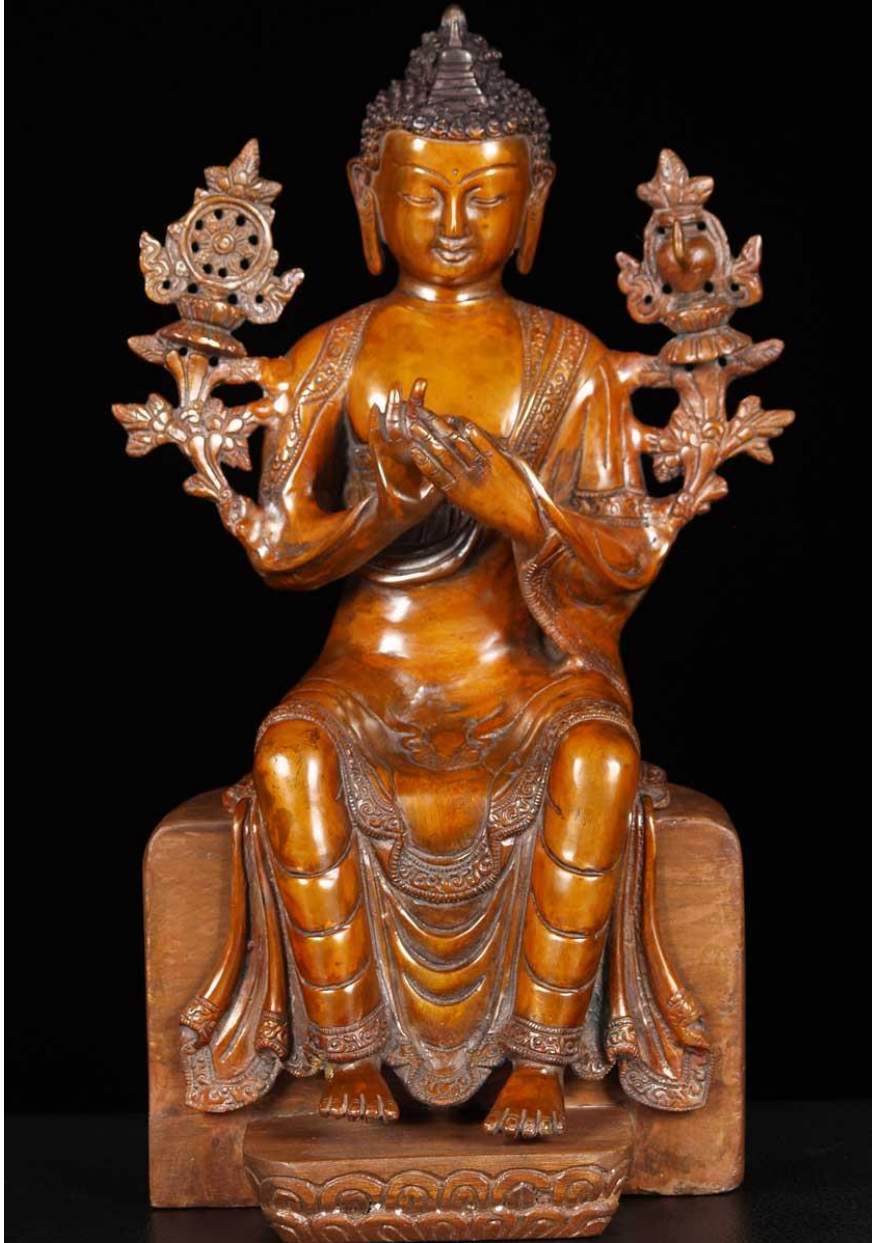


Halmos Antal

Vártam ott és elégttem...



**Vártam ott és elégttem,
Hamvaim betaposták a sárba.
Gyúrtam magamból könnyű légi gépet
S felszálltam ismét a Várba.**

Budapest, 2017

Jelen könyvet, illetve annak részeit a szerző előzetes írásos engedélye nélkül tilos reprodukálni, adatrögzítő rendszerben tárolni, bármilyen formában, vagy eszközzel - elektronikus, vagy más módon közölni!

Szerkesztette és a borítót készítette Lónyai Péter

Tartalomjegyzék

Előszó

- I. Kalandozások a partjaim között** (Fejezetek korábbi írásaimból)
- II. Mese, ami egyáltalán nem mese**
- III. Életünk, halálunk**
- IV. Képzőművészeti bifrang** (Álom)

Előszó

Írtam egy rövid álmot. Valóban álommal indult, de amikor a megálmodottakat leírtam, nem tudtam megállítani a tollam, csak írt és írt tovább. Három olvasóm kiáltott fel: 1. folytasd, folytasd; 2. olvasható az írás végén; 3. csak ebben a stílusban írd, ezt pedig jelentesd meg folyóiratban.

Csak a Magyar Elektronikus Könyvtárt kérdeztem meg, megjelenítik-e az e-könyveim között? Csak tízszeres terjedelemtől kezdődően foglalkozunk írásokkal.

Mit tehet a tollhoz ragadt halandó?

Mivel életem végét taposom, összeállítottam korábbi írásaimból (weblapomat, blogjaimat kutatva) egy gyűjteményt.

Miközben ezzel foglalkoztam, belebotlottam az emberi kegyetlenség valamelyik hírébe, és nem tudtam nem megírni a szörnyűségek szörnyűségeit mesekeretbe fogva.

Majd olvastam egy hírt az emberi élettartam meghosszabbodásáról, az emberiség elöregedéséről. Bár a „Kongassátok meg a harangokat!” könyvem már 2010-ben erről szólt, nem állhattam meg, hogy meg ne kutassam a legfrissebb információkat, és ne írjak frissen a megveszekedett világunkat így is fenyegető veszedelemről.

Ez a négy írás alkotja ezt a kötetem. A mesét és az álmot csak jó idegzetű emberek olvassák el, nem ringatnak senkit álomba.

I.

Kalandozások a partjaim között

Fejezetek korábbi írásaimból

vagy ha tetszik, ha nem, csendes készülődés az elmúlásra



I. Öröm és bánat egy köszöntésben (az elválás szomorúsága)

Beszédem Amrita lányom esküvőjén

Kedves Mindannyian!

Szép szavakat, vidámakat és szomorúakat gyűjtögettem magamban az utóbbi napokban, hogy kifejezhessem a kifejezhetetlent.

Hogy elmondhassam, mennyire szeretjük a mára asszonnyá kivirágzott kislányunkat, Amritát, akivel 24 évet éltünk együtt, aki úgy nőtt föl velünk, hogy nem tudtuk, mit jelent a sokaknak igen nagy gondot okozó nevelés, aki szófogadó volt, aki szorgalmasabb volt a kelleténél, akinek a szíve mindig nyitott volt az új, az idegen befogadására. Szerencsés volt, mert nemzetközi iskolában kezdte a tanulmányait, ahol megszokta, hogy a gyermekek egyformák, akárki szülőitei, akármilyen a bőrük, nyelvük, istenük. Szerencsés volt akkor is, amikor a Radnótit választottuk a gimnáziumok közül, mert itt is olyan közösség fogadta, ahol teljes egyetértésben tanult, bulizott, barátkozott keresztény, pogány és zsidó. Gondolatban kalapot emelek most a pedagógusai előtt is.

Szépsége, jó feje és sportossága mellett én ezt az egyenlőség-hitet tartom legigazibb értékének.

Rendkívül széles és változatos baráti köre is ezt igazolja.

Szerencse-e vagy szíve mellett esze is vezérelte, amikor Zolira rátalált, amikor őt választotta, amikor egymásra találtak, csak ők tudják.

Zolit rövid ideje ismerjük, hamar megszerettük, elsősorban, mert sugárzott, sugárzik belőle a lányunk iránti szeretet. Megszerettük, mert benne is megtaláltuk azokat a nagyon pozitív jellemvonásokat, amik számunkra kritériumok: nyíltság, nyitottság, a gyűlölet hiánya. És nem utolsósorban az értelem, tudás, rátermettség.

Jó házasságnak kell kovácsolódnia ebből a két szép és értelmes emberpéldányból.

Amikor így gyűjtögetem a szavakat, szeretek a költészethez fordulni. A költők, mint fényképezéskor a vaku, a pillanat töredéke alatt megvilágítanak nehezen kifejezhető gondolatokat, érzelmeket, kínokat, amiket a regényírók oldalak százaival tudnak csak leírni.

Amikor a mostani ünnep szomorú oldala jut eszembe, az, hogy Amrita élete – bár továbbra is megmaradunk szüleinek, barátainak – a továbbiakban más medrekben fog folytatódni, útjaink kockakövei között sűrűsödni fognak a nem általunk lerakottak, József Attila felejthetetlen sorai jutnak eszembe:

A semmi ágán ül szívem,

Kis teste hangtalan vacog,

Köréje gyűlnek szelíden

S nézik, nézik a csillagok.

A szomorúságom persze nem ennyire tragikus, csak soha más nem tudta ilyen hihetetlenül egyszerűen és bravúrosan kifejezni a bánat mélységeit.

A könnyek fátyla azért se sűrű, mert sikerült az Amrita születése óta dédelgetett tervet megvalósítani, megérni, hogy Amrita diplomához jusson.

Szinte elvárás, talán jogos is, hogy az örömapa tanácsokat adjon a közös útra indulóknak.

Keresgéltem támpontokat ehhez is, lapozgattam a költőket, hogy kínai bölcsességeket találjak, amikkel atyai jótanácsaimat fűszerezhetném, felütöttem a nagy keresztény költő, Pilinszky János egyik kötetét, eszembe jutott az egyik legmagyarabb költő, a zsidó Radnóti, hogy a szerelemről, a szeretetről, a házasságról szóljak szép és bölcs szavaikkal.

Végül villant Szabó Lőrinc egyik – a testi szerelemről szóló - verse és mellette maradtam. Remélem, nem fogom untatni a kedves jelenlévőket néhány tőle vett sorral.

Halljuk tehát a tanácsaim.

Mint Indiát járt ember nem tudom megállni, hogy ne beszéljek a testi szerelem fontosságáról. Most nem a több évezredes kultúra közismert alkotásaival akarok foglalkozni, csupán azzal, hogy a szerelmi kultúra kiemelkedő helyet foglal el ott és aki nem vak, tudnia kell, hogy mennyire döntő lehet a házasságok tartóssá válásában itt is. Törekedjetek arra, hogy minden közeledés egymáshoz öröm legyen, hogy ne tudjátok ezeket a pillanatokat feledni.

Ahogy Szabó Lőrinc mondja:

„... a vágy

győzött lassan: fájdalmas bizalom

mosolya remegett át ajkadon

s a győzelmes, halálos gyönyöré,

karod emelted a nyakam köré:

be szép voltál! Azt a tekintetet,
mellyel vállaltad titkod-szégyened,
s mely jövőd és szíved bontotta ki,
sose tudtam többé felejtani.”

A házasság – mi vén bölcsek már csak tudjuk – sokszor válik nehéz, sőt gyötrelmes munkává. Nem a hétköznapi elkerülhetetlen gúrijáról beszélek, hanem azokról a buktatókról, amikor a házastársak nem értenek egyet, viták kerekednek. Biztos volt már köztetek vita és biztos lesz még nem egy ilyen alkalom.

Ne kérdezze senki, most következő bölcsességemnek magam mennyire tettem eleget életem során, talán éppen, mert nem mindig, mondhatom nyugodtan: a tartós házasság legfőbb titka, hogy a leghevesebb viták pillanataiban is maradjanak a házastársak emberek, kultúrált lények, akik legalább a kölcsönös tiszteletet megőrzik. Könnyebb a szerelemhez vagy legalább szeretethez visszatérés göröngyös útját a tisztelet-korlátba kapaszkodva megjárni. Nem igaz, hogy veszekedés után igazi a szerelem, ahogy valami ostoba mondás állítja.

Szabó Lőrinc Házasság című verse hosszabb annál, semhogy teljes egészében idézzem.

Én: gazember? Amért te szenvedsz?

Te is csak az vagy énfelém!

Önzésed izzórácsú ketrec,

azt rázza a rab, az enyém,

az én önzésem... És ha engem éget

a börtön, kínom visszafáj tenéked,

egymást gyötri csak az „úgy rossz”

s az „így jó”:

két önzés vádol s két önzés a bíró.

- kezdi a verset, majd nagyon érdekes sorokkal zárja:

... nem tudunk elszakadni már;
ne kezdj háborút, mint a gyöngé,
kin saját gögje bosszút áll.
Utoljára üzenem: nincs segítség,
vállald a sorsod régi rendelését...
Miért? Nem tudom. Túl sok a titok.
Bízz abban, amit magam sem tudok.

Kötelező szózat esküvőkön a gyermekáldás előírása.

Ezer öröm és a legszilárdabb, legkövetelőbb kapocs a gyermek. Hallom, több gyereket terveztek és ennek örülök. Készüljétek rá gondos, felelősséggel.

Miután nekünk nem okozott gondot Amrita nevelése, egy-két hadititkot azért elárulok:

- Soha ne feledjétek, hogy a gyerek gyerek, akkora, amekkora, ha okosabb is koránál, akkor se nő nagyobbra.

Szabó Lőrinc egyik legnagyszerűbb verse a „Lóci óriás lesz”, ebből mondok el pár sort. Szabó Lőrinc Lócival játszik és leguggol mellé:

És ahogy én lekuporodtam,
úgy kelt fel rögtön a világ:
tornyok jártak-keltek köröttem,
és minden láb volt, csupa láb,
és megnőtt a magas, a messze,
és csak a padló volt enyém,

mint nyomorult kis rab mozogtam

a szoba börtönfenekén.

Nehéz abbahagyni ezt a verset, mindennapi olvasmányának kellene lennie szülők, pedagógusok és politikusok számára. Csupa bölcsesség.

Talán ezt értettük meg kellő időben.

- Másrészt arról se feledjétek, hogy a gyerek nem buta, csak kicsi. Gyorsan és jól tanul jót, rosszat egyaránt. Sok szép és okos mesét mondjatok gyermekeiteknek. Különösen, ha tovább durvul ez a világ.

Végül – most már Szabó Lőrinc mankója nélkül – azt tanácsolom nektek, hogy szakítsatok meg minden kapcsolatot, élőt, holtat, történelmit, jelenkorit, jövőbe futót, akinek és aminek a legkisebb köze is volt, van, vagy lesz az erőszakhoz. És ezt nem csak a közelmúlt szörnyű eseményei miatt mondom, hiszen azok csak csepp az emberiség erőszak-tengerében, hanem mert jómagam nehezen viselem ennek a tengernek a legkisebb rezdülését is. Elég volt! Kerüljétek. Minden gondolatotokkal, minden mozdulatotokkal tiltakozzatok az erőszak ellen. Segíthet talán a kis családok belső békéjének biztosításában is.

És most zárnám nem csak a tanácsaimat, hanem az egész köszöntőmet. Mikor írtam, gondolatban szétnéztem a templomi szertartás közönségén, a mostani kedves vendégcsokron és az esti bulitok fiatalságán és nagyon jó érzés öntött el. Öröm, hogy ilyen sok ember, szerető rokonok, jóbarátok vesznek körül benneteket. Őrizzétek ezeket a kedves emberi kapcsolatokat, soha ne hagyjátok kihunyni a barátság lángját. Ezek a kapcsolatok megsokszoroznak benneteket, erőt adnak, amikor szükségét érzitek.

Köszönöm, hogy meghallgattak, remélem, nem voltam unalmas.

És Zolinak, Amritának még egyszer sok-sok boldogságot kívánok.

Ürítsük poharunkat erre és minden jelenlévő egészségére!

(2001 szeptember)

II. Írásaim a zene csodavilágáról

Örökség

Apám kántortanító volt a szülőfalumban (a világ közepe: Bakonysárkány), orgonán kívül több hangszeren játszott: csellista volt a Nyíregyházi Tanítóképző zenekarában, otthon hegedülgetett, néha klarinéttal is szórakoztatta magát. Ma is emlékeznek a faluban, hogy fűvószzenekart szervezett parasztokból.

Rettenetesen sajnálom, hogy rövid kísérlete, megtanítani engem hegedülni, kudarccal végződött.

A zene szeretete megmaradt.

Az első komoly zenei élményeim Moszkvához kötődnek. El-eljártam a Konzervatóriumba, a Bolsojba, a Csajkovszkij-terembe és a zene óriásai közül soknak köszönhetek szép estét. A legnagyobbak vibrációt tudtak kicsikarni a gerincemből.

Csúcsok? Moszkvában és másutt. Mint a Himalája hegycsúcsai, úgy sorakoznak. Richter, Ojsztrah, a zagorszki templomocskákban éneklő asszonyok, a szófiai székesegyházban próbát tartó kórus! Igen, nagyszerű volt mind. Rendkívüli zenei varázslat kötődik a Kievi Elektronikai Kiállításhoz is. Meghallgattam a Konzervatóriumban Csajkovszkij 1812-jét. A Kievi Filharmonikusokat kiegészítették az ukrán hadsereg zenekarának rézfúvósaival. A fortissimók dübörögtek, de az egész előadás az orosz zene ünnepei közé tartozott.

Pár éve Ránki bűvölt el. Annyira, hogy megírtam, mit éltem át. Íme:

Ránki, zene, víziók, csoda!

Május 26., Zeneakadémia, Ránki Dezső Schubert zongoraestje. Három szonáta, külön-külön varázslatok: A-moll szonáta, D 537 (Op.164), A-dúr szonáta, D 664 (Op.120) és A-moll szonáta, D 845 (Op.42). Sokadszor csodálom meg a Zeneakadémiát, bravúrosan kellemes művészi alkotás. Ránki besétál, a tőle megszokott szertartásos meghajlások után leül a zongorához és csak pillanatokig koncentrálni, lendületesen csap le a billentyűkre. Hangvihar, fantasztikus zivatar, hogy tud valaki ilyen bámulatos muzsikát elővarázsolni valahonnan a zongorából és felette lebegve? Becsukom a szemem, egy-két évtizede még színek, formák jelentek meg a békés szemhéjak mögött, a legszebb pillanatokban bizseregni kezdett a gerincem. Most még várat magára a csoda. Így is ámulatraméltó varázslat. Az A-dúr szonáta azonban megtöri a kopott agy ellenállását. Megjelennek az első képek: a zongora felől felcsapnak a hullámok, mintha napkitörés tarajai akarnának rámrontani! De nem, lágyabbak és nem vérvörösek, kék-rózsaszín-sárgába omló gömbök, az arcomhoz érve kihunynak. Forrongó, zöldes, szürkébe forduló láva-gejzírek váltják a gömböket, mintha a Solaris felszínét látnám Tarkovszkij filmjében. Bugyognak kerek felszín-foltok, elsimulnak és békésebben forognak, belesimulnak a nyugodt tengerbe, majd fellobbanva kilövellnek valami ragacsos láva-csóvát. Nyugalom. A távolban feltűnik a horizont, zöldesen fátyol-fénylik valami növény-sor, fénylő gyöngyök futnak végig rajtuk, villogva, mint ahogy a tenger buborékai váltak le az ujjaimról Latakia kikötőjében, holdfényes éjszakai fürdőzés közben. Ne tűnjetek el, maradjatok! Az A-moll szonáta újabb meglepetést tartogat. A váltakozó színek és bugyogó

terek egyszercsak átváltak befagyott tóba. Felettem az áttetsző jég-burok, teleszöve növényliánokkal, levelekkel, köröttem csend, nincs víz, csak lebegés. A burok váratlanul, mintegy varázsütésre szétpattan és a helyén polip-csápok kúsznak felém a zongora felől. Tekergőznek, nyúlnak, mintha magukba akarnának fogni, váltják a színüket, haloványzöldet, sárgába hajlót vált fakókék, majd az tengerkékbe mélyül. Soha szebb élményt.

A művészt tomboló taps köszönti. Mióta ismerem, hallgatom, először látok mosolyt bujkálni az ajka körül. Lehet, számára is nagy élményt jelentett?

Köszönöm Ránki, köszönöm zene, köszönöm művészetek, köszönöm technika, köszönöm emberi agy!

(2006.05.29)

És ismét zene

(2011.02.19, 17:35)

Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem - Maraton

Schubert-Liszt: Wanderer-fantázia, op.15

Báll Dávid - zongora

Pannon Filharmonikusok - Pécs

Vezényel: Peskó Zoltán

Ritka zenei élményben volt részem: hallásjavítóval hallgattam a frenetikus előadást, Fischer mellett az est másik csúcsát. Alig hangzottak el az első akkordok, amikor tudtam: csukott szemmel kell hátradőlni. A zongora! Annak a hangjai emelnek magasba. Rossz fülemmel, nagyothalló készülékkel először jelentek meg látványok a szemidegeimen. Dús trópusi erdő felett találtam magam, láttam a sűrű indákat, folyondárokat. Üveghangok! Abban a pillanatban előttem emelkedett a Mount Everest, a pár napja látott képek. Új gyors váltás: felhőbe tömörülő, madarak ezreihez hasonló repülő éket alkotó, előre szegezett szuronyokkal így rohamozó színes, nem, csak mocsárzöld hadsereg tört elő a völgyekből. „Háború és béke”, Tolsztoj, hallottam saját halk, szinte suttogó hangom. A hadsereget toronymagas, tarajos hullámok söpörték el, de jaj, a tarajok is feketék, mint a hullámok maguk, itt a vég, ez egy pillanat alatt eltemet! De nem, megálltak, megdermedtek, Jézusom, fölülük előúszik valami tintakékből vörösbe vedlő lepény. Eltakar, úszik tovább, de ő is - ki lehet, mi lehet - megáll, lebeg egy pillanatig, aztán összeomlik. Nyugodtabb, halk futamok: a homokos tengerparton, a lassan görgő hullámokból kis állatok, patkányok vagy pockok futnak felém, majd el jobbra, a semmibe, a lemenő Nap sugaraiba.

Miért nyitottam ki a szemem, nem tudom. Megtört a varázslat. A zene és előadás tovább is mesébe illő, de újra becsukott szemeim már csak szürke gombolyagokat látnak. Így is csoda volt, rég várt csoda!

Fischer Iván tiszteletére – In honour of Iván Fischer

Nem kell bemutatni Fischer Ivánt. Az egész világ ismeri, mint fantasztikusan jó karmestert. Két karmesterverseny győzteseként szerzett magának helyet a világ karmester-dobogóin, ahol mára világhírré tett szert, több kiváló zenekart vezényelt, látta el azok vezetését. Az általa alapított Budapesti Fesztiválzenekar hosszú évek óta a világ tíz legjobbjá között szerepel.

Nem vagyok igazán komoly zeneértő, de a Fesztiválzenekar azok közé tartozik, akik meg tudják borzongatni a gerincem, és akik képsorokat tudnak ébreszteni bennem. Ma már csak (zenére hangolt) hallásjavítóval tudok a zenének hódolni, de amíg így sikerül, Fischert keresni fogom.

Nemrég értesültem arról, hogy zeneszerzőként is túljutott a szárnypróbálgatásokon. Külföldön több szerzeményét rendszeresen műsorra tűzik a legnevesebb zenekarok, több országban tartott szerzői estet. Országunk helyzetére jellemző, hogy szülőföldjén először mutatkozott be zeneszerzőként e hó 13-án és 14-én.

Hazám bűnei közé sorolom, hogy a koncertek előtt és utánuk is alig lehetett erre vonatkozó hírral találkozni. Pedig Fischer Iván többet érdemelne, hiszen az ország hírnevének egyik zászlóvivője. És mert az előadás nem egyszerűen jó vagy érdekes volt, hanem izgalmas is. Izgalmas, mert a koncert mindkét része meglepetéseket tartogatott a hallgatóság számára. Az első részt a szerző nemzetközi áttekintése, széleskörű ismeretei világították át. Teljes felsorolás helyett csak három darabot, számomra csúcsot említek meg: a Shudh Sarang Szextett nemcsak képes volt indiai hangulatot sugározni, hanem felvonultatta a nagyon indiai hangszert, a tablát is; a Spinoza-Vertalingen elképesztően remek terepet nyújtott a szerző lányának, hogy bemutassa rendkívüli képességeit. A darab egyébként – amint a szerző írja – „...szabad asszociáció, amelyben Glazemaker [aki 1693-ban fordította „ős”-hollandra a Tractatus Theologico-Politicus-t] szavai különböző zenei formák felbukkanására adnak lehetőséget.” Végül a japán „nó” színház egyik rendkívül izgalmas, a szerző által „szatirikus hatnyelvű operának” elkeresztelt darabja, a Tsuchigumo, amely mind a fantáziadús eseménnyel, mind az ahhoz simuló zenével, mind pedig a főszereplő rendkívüli táncprodukciójával meglepte a hallgatóságot.

A közben holland énekesnők által előadott olasz kórusmű (La Malinconia) és egy cigánydal tovább szélesítették az első rész nemzetközi jellegét.

A második rész ősbemutató volt, már a címében is rendkívüli: A Vörös Tehén. Tartalma pedig zenei tiltakozás a rasszizmus rohanó léptű térnyerése ellen. A tisztaeszlári vérvádat a közelmúltban próbálta antiszemita gyűlöletkeltésre felhasználni a Jobbik egyik képviselője. Ez készítette arra a szerzőt, hogy megvalósítsa huszonéve született tervét: a szörnyű eseményt operaként mutassa fel a világnak. A nagy késedelemmel megszületett mű nem jelenhetett volna meg jobb pillanatban, mint most, amikor az uralmon lévő hataloméhes gárda képtelen felszámolni a szélsőjobb szervezeteket, megállítani a Horthy-rendszer reinkarnációját.

Igen nagyképű lépés lenne részemről, ha értékelni akarnám az egyfelvonásos opera zenei értékeit. A lényeg, hogy a zenét is tudtam élvezni, a tartalom pedig megragadott. Hallottam, olvastam az elképesztően barbár eseményről, de csak most ütött szíven, hogy kisfiút tudtak tanúvá formálni, az édesapja elleni vád támaszává tenni. Iszonyatos bűn. És azóta hányszor

történtek hasonló rémtettek a fasizmus, a kommunizmus, vallási örületek galád kohóiban. Ha csupán ennyi lenne a mű, hogy ezt a rettenetet elemzi, akkor is különlegesen értékes alkotás. Ennél is több azonban: felhívja a figyelmet a már akkor széles néprétegekbe ágyazódott antiszemitizmusra, valamint arra, hogy igazi nagyjaink – Kossuth Lajos, Eötvös Károly – milyen mély meggyőződéssel álltak ki a zsidóság védelmében. Krúdy pedig, akit mély megrendüléssel foglalkoztatott az esemény, vezérfonalat jelentett a szerző számára. Most a szerző mellé állt, szerzőtársként több kiemelkedő alkotó.

Feledhetetlen élmény volt és marad.

Iván Fischer introduced himself as compositor for the first time in his homeland, Hungary. It may sound strange since he is word famous conductor, and already presented most of his compositions abroad.

It is not his fault, but of the unbearable atmosphere of the country. One of the peak events of anti-Semitism, a referral in the Parliament to Tiszaeszlár gave the impetus to him to compose an opera on the subject of this crazy blood libel (1882).

This opera in one act was the second part of his concert on the 13th and 14th of this month. The first part consisted of extremely divert compositions. I mention here only one, the brilliant Tsuchigumo (The Monstrous Spider), as he calls it: a satirical opera in six languages. Wonderful!

If you have the occasion to see any of his performances, do not hesitate to attend. (And pay attention to the fact that he sticks to the Hungarian spelling of Iván!)

(2013. október 24.)

Tegnap – '17.03.06 - örömmel hallgattam az interjúalany Fischer Ivánt a HírTV Alinda műsorában. Csúcs, aki tovább tud nőni az ember szemében. Alinda húzta-vonta (volna) a politika mocsaras mezejére. Nem mondott nemet, csak bölcseket. Kimondta, hogy külföldön már nincs becsülete az országnak. És ahogy a zenéről, a zenekaráról (BFZ) beszélt, az imádnivaló volt és marad a lelkemben. Számomra kiemelkedő mondattal felelt a kérdésre, a nagyon rosszul hangzó kérdésre, hogy volt-e eset, amikor a zenekar valamelyik tagjával konfliktus alakult ki. Lehetetlen – mondta –, a zenész csak örömmel a lelkében játszhat jól, a félelem bénít.

Kalapot le: nemcsak zenésznek, szervezőnek, világot érző embernek óriás, hanem pedagógusnak is az.

És megint Fischer, ezúttal az ATV Krizshow műsorábn ('17.03.09). Az interjú jobb, a kérdések jobban kerülnek a politikát, jobban koncentrálnak az emberre, a családját is érintve, a zenére, a zenekarra, a zeneszerzésre. Csak ismételni tudom: nagy Ember, nagybetűs Ember!

Az ukrán metropolita miséje

Kievről szólva született a következő zene, most tettem át ide.

Nem kevésbé feledhetetlen számomra a Szófia székesegyház. Építészetileg is szép, de különleges szerencse is ért, amiért soha nem fogom elfeledni. A kiállítás építésére érkező munkások elé mentem akkor már magam vezette bérelt kocsiban, amikor - mivel korán érkeztem volna a pályaudvarra - megálltam a székesegyház mellett, hogy vessek rá pár pillantást. Amint az épület közelébe értem, meghallottam, hogy énekelnek a templomban. A szláv miseénekek mint mágnes voltak bűvkörükbe: csendesen, megigézve léptem be a templomba, ahol, mint lassan kiderült, a kievi metropolita celebrált éppen misét. A metropolita és a százra tehető papi segédlet és egy remek vegyeskar énekét zenekar kísérte, az énekesek előadásába visszhangszerűen be-beléptek a hívők. Egy oszlop mellé húzódva hosszú percekig élveztem ezt a rendkívüli varázslatot, majdnem lekéstem a vonatot.

Próba a szófiai székesegyházban – a weblapomról

Biztos, hogy később éltem át, de most írom le azt a nagyszerű élményt, ami az Alexander Nyevszkij-be "beugorva" ért, amikor - valószínűleg próbaként, az üres templomban - ortodox miseénekeket adott elő egy felejthetetlen kórus. Nyilván nem mondom újat, hogy a szláv basszisták különlegesen szép hanganyagot vonultatnak fel, ez a rendkívül mély és mégis lágy tónus uralta a kórust is. Pazar volt!

Zagorszk – a weblapról

Az élet egyik „kötelezője”. Aki eljut Moszkvába, szereti a zenét és nem látogat el Zagorszkba (mostanában inkább Szergijev Poszad-ként emlegetik), az hibát vét. Az épületek is érdekesek, koruknál és orosz stílusuknál fogva, az ikonművészet legnagyobb alkotásaiból is látható néhány, a múzeum is jó. A kolostorba, a teológiai oktató központba nem lehet bejutni, de kárpótolja a látogatót, ha hallgathatja egy-két órát az egyszerű hívők énekét. Pompás, feledhetetlen élmény, óriási ősi művészi erő, amit a hívők, főként asszonyok előadnak. Szébb, jobb ortodox szláv miseének-előadást sem azelőtt, sem azóta nem hallottam. Két templomban is énekeltek, szaladgáltam a kettő között. Aki teheti, zárándokoljon el Zagorszkba!

III. Koldusország egészségügyéről

Többször írtam a magyar egészségügy problémáiról, sokan dicsérték a prosztatata-műtétemről írt kroit. Most is az ugrott elő elsőként, majdnem azzal kezdtem a csokrot. Aztán rátaláltam az aranyeremre, mint korábbi bajra. Tulajdonképpen a mandulámmal kellene kezdenem, de nem találom. Ezért:

Aranyér

mint a prosztatánál sokkal korábbi eset, baleset:

Megfordultam párszor kórházban. Vénségemig makkegészségnek örvendtem, kis semmiktől (mandula, aranyér) eltekintve. Apropos, aranyér. Most, hogy a Fidesz, vezérével az élen kihasználja a magyar gyűlölet-lelkületet népszerűsége növelésére, kikívánczik belőlem, hogy kétszer műtötték a hátsó felem. Először itthon (lényegtelen, hogy melyik kórházban): szike, széklet visszafogása ópiummal egy hétig, aztán nagy bögre keserűsítő. Van, aki elájul a fájdalomtól, figyelmeztet kedvesen a nővérke, ordítson, ha segítségre lesz szüksége. Jól bírom a fájdalmat – csodálkozott már rám egy-két orvos – de vérrel szültem újjá a széklet-kijáratot. Menekültem a kórházból, ahogy tudtam. Másodszor a mára az USA vezérletével örökre tönkretett Líbia fővárosában, Tripoliban műtött meg egy palesztin orvos. Kiállítást építettünk, futkosnom kellett, és ez az egyáltalán nem arany ér szilványira dagadt, és kizáródott. Óriási gond. Ott élő amerikai magyarok (disszidensnek hívták őket akkoriban, az Átkosban) ajánlották az orvost. Ismétlem: *palesztint*. Csodálkoztok, gyűlölködök? Palesztin volt a líbiai értelmiség *krémje*. Az orvosok, pedagógusok, banktisztviselők, biztosító társaságok hivatalnokai, vámosok. Igen, bizony, a krémje. Az orvosom is meglepett: 1. Tökéletesen beszélt angolul, 2. Hezitálás nélkül az egyszerű berendezés priccsére mutatott, megvizsgált, és azonnal döntött: megműtöm, itt és most. Megrémültem. No, nem a műtéttől, hanem annak magyar változatától, attól, hogy egy hétig vagy tovább kikapcsol a munkából, nem készülünk el a kiállítással. Nyugalom, felelte a riadalmamra, egy napig kell nyugton maradnia. 3. Nem szikét vett elő, hanem pákának kinéző eszközt. Kiegyetem. Oldalra kellett feküdnöm, megszárt, majd csipesszel megfogta a szilvát (ezt még éreztem), és körbeégette. Mutatta az eredményt, csúf volt. Tapasztott, igazgatott valamit, aztán megkérdezte: van asztalos a gárdájában? Az igenlő válasza bólintott: vágasson akkora lapot, mint a kocsis ülése, egy napig maradjon a szállodában, aztán kocsizhat, járhat, ülhet. Hogy a széklet útját mikor és ki (ő vagy én) nyitotta-e meg, nem emlékszem, a mikorra sem. Nem volt komoly fájdalom, se vér. Ennyit a fajgyűlöletről. Biztos előjön még, mert pokoli erővel tombol bennem az anti-fajgyűlölet!

(A VII. fejezetben, Líbiánál más hangfekvésben újra lejátszom ezt a palesztin-himnusz-töredéket.)

Proszтата

Nagyobb bajként elsőnek a prosztatám jelentkezett. Mindjárt előrebozsájtam, hogy lehetséges: orvos okozta, aki valamit látott a vesémben, és vesekő elleni gyógyszert adagolt belém, amiről jóval a műtét után megtudtam, hogy prosztatata-megnagyobbodást okozhat. A műtétem szinte szórakozásból megírtam, előszedem, és beillesztem ide. Merem, mert többen a legjobb írásaim közé sorolják (ismerősök, barátok, de miért ne higgyek a rangsorolásuknak?) Van, aki az

Amrita lányom esküvőjén elmondott köszöntőmet tartja a legjobbnak, ha be tudom valahová illeszteni, megteszem. Ja, már szerepel a „Világok, népek, emberek”-ben.

Egy komoly műtét szabatos történelmi leírása (avagy utazás a prosztatám körül)

Életemben először van olyan bajom, ami meggátolhat az élet további élvezetében. Ezért laza naplóként elkezdem írni a történeteket. Hasznosnak bizonyulhat másoknak.

2004. 12. 18.-án kezdődhetett: este lefekvéshez készülődtem, amikor hidegrázás kapott el. Jó félórát vacogtam, mire elaludtam. Többször felébredtem arra, hogy ömlik rólam a víz. Reggelre a pizsama-felsőrészem, a párna, a paplanhuzat nyakamnál volt része és a lepedő átitatódott. Reggel megmértem a lázam: 38,4. Nehéznek éreztem a hasam, különösen az alsó fertályát, alul-felül a szokásosnál vadabban távoztak a gázok. Megint bennem rekedt a széklet és belobbant, gondoltam (rendelkezem vagy 8 kiváló divertikulummal = bélkitüremkedés). Lázcstillapító, d.u. 37, 5. Újabb lázcstillapító, estére lázmentes vagyok, reggel is minden OK. A belem nyavalyognak.

20.-án d.u. kontrollra kell jelentkeznem az urológusnál, aki apró vesekövet irtott Milurittal (Blema...-akármilyen pH-érték beállítás mellett). Mesélem neki a tegnapelőttem, bólogat. Majd vizsgálja ultrahanggal a veséim. Megállapítja a teljes sikert, kő nuku. A panaszaim miatt áttér a húgyhólyagra. Mikor vizelt utoljára? - kérdi. Dél körül. És most nincs ingere? Nincs. Akkor menjen ki pisilni és újra megnézem, jóval 300 cm³ fölött van a visszamaradt vizelet, 50-100 körül idegesek vagyunk, 150 fölött azonnal katéterezünk. Megyek, alig tudok pisilni, jövök, megméri, 298 cm³. Közben elemezték a bevitt pisit, gyulladást jelzett. Két nap múlva kontroll, 320 cm³. Hosszas tanakodás után, az én felelősségemre eltekint a katéterezéstől. Karácsony, Újév.... Három gyógyszert írt (Ciprobay, Cataflam-V és Alfetin - az első kettő a gyulladás ellen hat, a harmadik elősegíti a vizelet távozását, meg a csoda tudja mit), ezeket hetedik napja szedem, általában nehezen indul a pisilés és vékony sugárban sikerül. 8-9 dl naponta, 24.-én 1,2 l. Senki se tudja, mennyinek illik lennie, ha az én koromban (közel 70) egészséges valaki. Mindenesetre szerencse, hogy pont nála volt kontrollom, különben ki tudja, mikor ébredek rá a szomorú valóságra.

Megnéztem a Milurit figyelmeztetőit. Bő folyadékkal kell szedni (úgy igyekeztem), ha keveset fogyaszt a páciens, lecsökkenhet a vizelet, azonnal szólni a kezelőorvosnak.

Amrita lányom ma, 27.-én reggel vért vetetett tőlem és teljes labort csináltatott. Magas a Kálium- és BUN-érték, kisebb riadalom, már a vesémet is érinti a baj. Hívom az urológust, szedjek gyenge vízajtót. Az már nem nagyon érdekes, hogy a gyulladás még gyulladás és hogy a májfunkcióm is rossz. Elittam? Annyit azért nem iszok! Ma egyébként jobban megy a pisilés, este 6-kor majdnem egy liternél tartok. Talán...talán!

December 30.-án elkocsizunk Egerbe, szilveszterezni egy szállodában. Reggel - ritkán fordul elő - nincs székletem. Délben bélgörcsök, amik lassan alhasi fájássá szélesednek, puffadtság-érzés, étvágytalanság. Az általunk 'adott' ebédén alig eszek valamit, egy korty italt iszom. Délután érzem, megy fel a lázam, kérek lázmérőt, 37,9, majd két órával később 38,1, gyorsan Algapirin, este 37,9. Este beveszek egy hashajtót. Olvasgatom a gyógyszerek 'mellékhatásait', abbahagyom a Cataflam szedését, mert annak a litániányi hatása között egyértelműen szerepel

a bélgörcs (egyéb, még rosszabb hatás között). Vacsoránál alig eszek, bíztat a társaság, hogy igyak. A 31.-re virradó éjszaka vagy tízszer megyek pisilni, mintha erősen megfáztam volna. Erős pisilési ingerek mellett kevéske vizelet ürül. Egy-egy pohár vízzel pótlom. Reggel láztalan vagyok, de a hasam lefelé húzó fájása majdnem változatlan, nyomásra alul, kicsit baloldalt érzékeny. Székletet változatlanul nem sikerül produkálnom, beveszek ismét egy hashajtót. Reggelinél megint nincs étvágyam, kényszer-eszek valamit. Ebédelni a szilvásváradi pisztráng-paradicsombba megyünk a társasággal, odamenet egy benzinkútnál híg széklet robban belőlem. A finom hal, meg gondolom, a leürült belek jobb kedvre derítenek, elég jó étvággyal eszem. Bíztatásra iszom is, keveset. Ebéd után újra híg széklettel végleg kiürül a felrakódott bélsár. Délután alszom valamit, este úgy megyek a szilveszteri buliba, hogy érzem a hasam húzó fájását. Étvágyam nincs, a svédasztalt uralják a zsíros magyar ételek. Teljes díszben feszíték egy darabig, zakó, mellény, nyakkendő, kézelőgombok: rámmelegszik, átizzadok, felmegyek a szobába és minden sallangot ledobok magamról. Soha (lehet, hogy rövid már a soha?) többet nem engedek a női-procci-miaszarnak erőszaknak. Csak lezseren, elvtársak és urak! Eszem, amiről nem csurog a zsír, elfogadható. A műsor kevésbé: nagyon gyengus énekes-pár, még gyengébb hangosító rendszeren keresztül, jó tánckar, nem csak mert a combik remek, hanem mert kedvvel csinálják a dolgukat, közepesen vézna bűvészek. Gyenge zenekar, kicsit hangos, de - hál'isten - korombéli táncszámokat adnak elő. Éjfél után egykor ágyba kerülök, most nem a pisilés zavar, hanem, annak ellenére, hogy óvatosan és keveset ettem, csuklásban végződő böfögés-rohamok, el nem tudom képzelni, mi a bajom. Illetve hát mind biztosabbra veszem, hogy a divertikulumok az elsőrendű kórokozók és nem a prosztatata-cum-pangó vizelet.

A katéter után olvasgatok a prosztatáról és utólag megrémülök: néhány korty erős ital is azonnali teljes prosztatata-elzáródást eredményezhet ilyen állapotban. SOHA, SENKI NE BÍZTASSON IVÁSRA OLYAN FÉRFIÚT, AKINEK VIZELÉSI PANASZA (IS) VAN!!!

Ugrottam pár napot az időben. Katéter előtt annyi történt, hogy viszonylag jónak érzett pisilésekkel átvészeltam a két és fél napot a kitűzött urológiai-kontrollig: 2005, január 3, 17 óra. Méricskélés, pisilés, 350 cm³. Egyet kell értenem az orvossal, jön a kórház. Tükrözés! - mondja. Holnap reggelre keríték ágyat az X osztályvezető főorvosnál. Ágy harmadnapra sikerül. Az urológia-felvételnél a felvételt intéző hölgygel szemben hallgatag, fiatal orvos ül. A nő kérdésére, hogy mi a diagnózis, mondom, a csoda tudja, azért vagyok itt, hogy megállapítsák, pár szót kinyögök a pisilési gondokról. Belekérdez a fiatalember, elismétlem a lényegét, hozzátéve, hogy a prosztatata nem óriási, csak megnagyobbodott, rák kizárva. Prosztata, mondja a legtermészetesebb nyugalommal. Először kapok tisztességes, világos ismertetést - pár szó után - a bajomról: minden hatvan év fölötti férfinak, a hormontermelés csökkenésével együtt megnagyobbodik a prosztatája. És miért nem teszi meg a szívességet a marha prosztatata, hogy csakis kifelé terjeszkedik? - kérdem. Kétharmadnak megteszi, egyharmadnak nem, ezek közé tartozik Ön. - kapom az értelmes választ. (Később angol plakáton, a folyosón látom, hogy ez annyira általános, hogy egyszerűen két ábra van: 20 éves ifjú prosztatája kisebb diónyi, ötven-hatvan éves öregúr nagyobb gesztenye méretű.) Majdnem mindent tudok, csak azt nem, hogy mi következik? Rutinvizsgálatok, vér-vizelet labor, röntgen, vérnyomás, EKG, belgyógyász, a műtét OK. Itt, a belgyógyásznál hangzik el először a műtét szó, kérdem, a katéter vagy tükrözés is műtétnek számít? Ó, igen, eszközzel végzett beavatkozás = műtét. Szóba kerül valahogy az altató-orvos. Csak nem altatással

végzik? Nem, de a helyi érzéstelenítést altató orvos látja el. OK, vissza az osztályra, mondják, holnap lesz a műtét. Már megint műtét! És ki mondja meg nekem, miről is van tulajdonképpen szó? Olvasgatok, jön egy vidám-képű fiatal orvos, később tudom meg, hogy ő az 'osztályos orvos' (miért nem mondja ő maga, kicsoda és mi a dolga?). Megvizsgál, ultrahang, tudok most pisilni? Nem tudnék sokat. - mondom. Akkor hagyjuk, sok. Seggturka, seggbe-cső (mint megtudom később, prosztata ultrahang). Akkor a következő történik holnap, és rajzolni kezd egy papiruszra: ez a hólyag, alatta a prosztata, azon keresztül megy a húgyvezeték. (Hogy talál ki ilyen marhaságot a természet vagy az istenek alkotóközössége?) Bedugunk egy katétert (vagy tán csövet mondott?) és a prosztatát belülről szeletelve eltávolítjuk. Tolja az orrom alá az engedélyező nyilatkozatot. Világos beszéd, második alkalom, de derült égből villámcsapás. Illetlen kérdéseim volnának, mondom: Nem lehetne ezt elkerülni, nincs-e jobb, egyszerűbb megoldás, biztos, hogy ez az egyetlen lehetőség, és mi van, ha rákom van? Na jó, akkor meg kell beszélnie a főorvos úrral, majd összehozom vele - és el. Félóra múlva megtudom, hogy a műtét halasztva, talán holnapután. Lebegek a bizonytalanságban. Megmondták a humorral rendelkezők a 'szürke veréb' című alapviccben: "Ha szürke veréb vagy és leszarnak, jobb, ha nem ugrálsz!" Pedig protekcióval mentem be, azt hittem, pörögni fog minden, mint a villám. Délután látom a főfőnököt, int és mondja, hogy majd beszél velem. Estefelé: na jöjjön és terel a szobájába. Nagyon hosszú lén csurgatva felúszik a lényeg: ez a műtét, ami a prosztata legegyszerűbb eltávolítási módja, obligatory, magyarul, mese nincs. És körítésként megtudom, hogy ez is csak akkor, ha a prosztata nem nagyobb, mint 50 mm; a vérből vett rák-analízis biztonsága pedig 80%, a műtétet szövettan kíséri, annak lehet hinni! Meg mondott valami olyasmit, hogy aztán egyszer csak hidegrázást kap, leáll a vese....(nem tudta, hogy rég túlvagyok a hidegrázáson). Na, hogy lássa, mennyire elkerülhetetlen, menjen, pisiljen jó egészségeset (wasser-lassen módszerrel - hosszú), aztán megdugom, meglátjuk, mennyi lé jön ki magából. Hurrá, mondom magamban pisilés után, majdnem biztos, hogy leeresztettem 3 dl-t, nem lesz bennem több kettőnél. Jön egy szőke szépség, mintha szépségverseny harmadik helyezettje lenne, ajtót nyit, ott az ágy is, a baj csak az, hogy rajta köpeny, az ágyon meg katéterek. Tessék hanyatt feküdni! (De rég hallottam ilyen kérést!) Fogja a lankadt pöcsöm, megkeni a makkot valami folyadékkal és várja a főnököt. Az belép és rögtön nyomja belém a csövet (semmi különös), aztán bespriccel valamit (fájdalomcsillapító?), újabb finom löket és már csorog is a lé. Csurog, folydogál, ömlik, pár nyomás az alhasra. Az első „vesetálat” a szőke ciklon kiönti és megméri: fél liter, a másodikba tovább csordogáltatom a nedűt: még egy deci. Na látja... és tovább. Láttam és meg vagyok győzve. És kalapot le, a műveletet profi kezek hajtották végre. Kedden elsőnek műtöm, mondja búcsúzóul. Kikaparja a prosztatámat - keresztelem el a műveletet. Ezt se értékeli senki, mint ahogy a másik mondásomat se, amit úton útfélen hangoztatok: "Utolért a korom. Eddig hiába nézegettem a hátam mögé, nem láttam sehol, most meg itt liheg a fülem mellett." Eddig egy ember, a fogász főorvos barátom kacagott egyet rajta. Hiába, humoristának is születni kell.

Aznap este meglátogatott az orvos-vejem, belép az osztályos orvos és nevetgélve üdvözlök egymást: évekig kollégiumi társak voltak. Elvonultak a lányommal együtt és megbeszélték a prosztatámat. Ez aztán egy minőségi jó lapáttal rátett a meggyőzésre: ha barátnak is ugyanazt mondja az osztályos, mint nekem a főnök, akkor irány a kőpad.

Most itt vagyok a katéterrel és várom a hétfőt (jan.10), amikor be kell vonulnom és a keddet, amikor kikaparnak. Addig filozofálgathatok, nézhetem a köldökömet, meg meditálhatok az

élet váratlan, sodró fordulóin. Ja és olvasgathatok 'utazás a prosztatám körül' jelszóval. Egy ősi 'Orvos a családban' szerint a prostata feladata a sperma-nedűt szolgáltatni az ondók úsztatásához és - mily váratlan fordulat! - az eltávolítása a lanyhuló szexuális érdeklődésen is javíthat. Komolyan mondom. Mármost, hogy ezt írja a nagyokos könyv.

Tegnap nálunk ebédelt a vejem (említettem: orvos). Nyögök neki, hogy milyen csodás, tavaszias az idő és nem mehetek golfozni, pedig... Miért ne mehetnél, mondja (a doki), dugaszold le a katétert, tapaszd a végét a combodhoz, oszt játsszál. Akkor már késő volt, de ma, 9.-én fogtam magam, dugaszoltam, nem tapasztaltam, még megfeszül, aztán eldurran, ott lötyögtettem a nemes szervem végén és ütögettem. Nem is rosszul. Így vitézebbül nézek a jövőbe! Megteltem friss levegővel!

05.01.18. Tegnap kerültem haza a kórházból. A műtét és vele a humor 'over'. Megjelentek új, aranyos kis szitokszavak a szótáramban: orvos, urológus, sebész, katéter, pisi, avagy húgy, pisilés, WC, klozet és minden egyéb válfaja ennek a nemes 'megkönnyebbülészeti körguggoldának' (mekkora marha lehetett az az álnok nyelvújítónk, aki ennek a siralomháznak 'megkönnyebbülészeti' jelzőt kísérelt meg adni, hogy a körguggolásról már ne is beszéljek!), infúzió, a 'műveleti terület mosása', véres vizelet, hadd ne folytassam...

Mégis: megígértem, hogy leírom, íme tehát a kísérlet, aminek - előreszaladva - a 'fogvicsorgatott humor' becenevet kreáltam:

Jan. 10.-én ünnepélyesen bevonultam a kórházba. Semmi hófehér-ruhás szűzlány-sorfal, zászlólengetés, tömjénfüst (úgy tűnik, nem vagyok Orbán Viktor!, ez a gondolat-villanás megnyugtat). Az ágyamon változatlanul ott a nevem, kezdek pakolni, amikor megjelenik egy addig ismeretlen nővér, halovány mosollyal az ajkán (hm, jó jel!) kérdi én vagyok-e én és átparancsol egy kétágyas szobába, két lépésre zuhanyozó, külön 'siralomház'. Nocsak, lehet hogy mégis összetévesztenek a politikai elit (= csürhe) valamelyik oszlopos (merev himvessző!) tagjával? A szomszéd ágy szenvedő alanya nincs a helyén, de nejem konstatálja, hogy valami erdélyi nagyság (Wass Albert = földesúr, gróf, halálraitélt, a szélsőjobb Liebling-je, sugja később, igazán repes érte a szívem) életrajza és egy Magyar Nemzet hever az ágyán. Istenem, miért sújtasz külön kínokkal, nem elég a kikaparás istencsapása? Még pakolok, amikor megjelenik a szomszéd, alacsony, nyaktalan, vastag szőrös- és tuskólábú férfiú, udvarias, simulékony, akár úriembernek (!? - mi is ez?) is nézhetné az ember, ha nincs ez a Wass. Igyekszem kerülni a társalgást, tudom, nem állom meg ellenvélemény-nyilvánítás nélkül. Egy-két nap és mégiscsak előkerül a "minden biztonnal tisztességes polgári életet él", egyik rokonommal kapcsolatban (azt hitte, csupa jóindulat!). Mondom, számomra ma már egyetlen társadalmi kategória se jelent semmit, se az, hogy munkás, paraszt, értelmiségi, se az, hogy polgári. Csend, emésztés, hál'isten nem böfög fel semmit. A nap unalmas heverészéssel, köldökrágással telik, TV-t is lehet nézni, de kit érdekel? Az altató-orvos megjelenése az 'esemény', kerek arc, 3 mm-es őszes haj, komoly úriember csendes mosollyal, csak az a baj, hogy valami zöldes hacukába van bújtatva. Halk, tömör ismertetés: gerincbe fogok szúrni (milyen szívderengető hallani!), nem okoz nagyobb fájdalmat, mint az infúzió tűjének bevezetése, percek múlva nem fog érezni semmit. A műtét cca. félórát fog tartani. Három-négy óráig hat az érzéstelenítés, aztán felenged a mozgásképtelenség. Ne sokat mozogjon, de délután már forgolódhat. Délutántól ihat is, este ehét valami könnyűt. Ha fájdalmai lennének, ne sokáig tűrje, kérjen fájdalomcsillapítót. OK, meleg kézszorítás. Mostantól ne egyen semmit

(d.u. 5), estig ihat. Reggel viszont már nem szabad semmit enni, inni csak annyit, hogy kis teával nyelje le a vérnyomás-csillapítót. Délután csellengek a folyosón, ott ül cigányozó úr, a betegszállító. Még katéteres koromban fejtette ki többfős beteg hallgatóság előtt a 'sok rohadék tolvaj cigánnyal' kapcsolatban, hogy ő bizony lépre csalja őket a kéglijében egy nagy törrel és isten bizony leszúrja mind egy szálig. Kórházban megalkuvásra hajlamos az ember, csak nyeltem egy nagyot. Most kedvesen elcsevegtünk arról, hogy minek ő holnap, hiszen tíz lépésre van a műtő a kórteremtől, lelépi azt az ember. Oda lehet, - mondja - de megnézném, visszafelé hogy teszi meg azt a tíz lépést, lebénítva? Igaz is, bénítás... Este még a mellem felé bök a Tanár Úr: akkor magával kezdek 9-kor. OK, már mindenki tudja az ég egy világon. Felvillan még egy fiatalabb doki, ő Y.J., akkor holnap 9-kor találkozunk. Hát nem a Tanár Úr műt? Igen, igen, de én is ott leszek. Picinykét fura mozzanat a hálapénzek nemes világában.

És feljött a megcsonkítás nagy napja. Az égi harsonák nem szólalnak meg, csak elapadnak a női mosolyok, mindenki komoly és siet. Valamivel megszűrnak (nyugtató), beöntés, gyors leürülés, - igaz is, este is volt -, hatszor elmondják, hogy se inni, se enni nem szabad. Megtiszteltem a csonkító sereget egy kéjes zuhannyal, alig érek vissza, jön egy nővér: tessék meztelenre vetkőzni és úgy várni a betegszállítót. Pont fél kilenckor meg is jelenik, villan, de jó is, hogy csak ennyire barna a bőröm, átemel a kocsira és be a műtő ajtaján, majd jobbra (előkészítő). Ott az altató doki és egy nővér. Tessék felülni és előre hajolni! Tényleg semmi kis szúrás a gerincemnél, de aztán: még jobban előre, és két-három erőteljesnek tűnő lökés a szúrás környékén. Ha ez így megy, eltalálja a gerincem és annyi - villan, de már nyikkanni se merek. Kész, lefektetnek arra a bigyóra, amit belém applikáltak, szabad ezt? A jobb kezem azonnal munkába veszi a nővérke, szuri ott is, aztán tasak egy állványra és indul a díszes menet kocsistól, állványostól, na meg velem, az előtéren keresztül a szemközti műtőbe. Szembeötlök, hogy a falak hullámosak, a csempe rossz, sikerült a műtőt rosszabbul felújítani, mint a magyar viszonyok közt jobb helyezésre érdemes épületet. Megint átemelés, majd felrakja a lábaim az emeltyűkre (tényleg kaparás következik, minden kellék azonosnak tűnik), mi a csoda, érzem, hogy a lábaim már érzéketlenek, két nehéz kődarab, akár el is hagyhatnák a testem, annyira idegenek. Elsuhan mellettem a Tanár Úr, aztán a lábam végétől visszaköszön, üdvözlő egy orvos, akit elsőre nem ismerek meg, de hiszen ez a kezelő-orvosom, akinek az ittlétem köszönhetem! Én is köszönök. Adj isten, hajrá, gondolom magamban. A Tanár Úr feje eltűnik a lábaim közt, ez már nem tréfa! Közben felraknak a mellemre EKG-tappancsokat, a jobb karomra automata vérnyomásmérőt, a bal karomat bedugják valami zsákba és leszíjazzák az asztalkorláthoz vagy mifénéhez. Vezényszavak, teszek valami naiv megjegyzést: látja-e, hogy mit csinál odabent vagy csak érzi? Látom is és hallom is, de most inkább ne... Le vagyok intve! Kuss, mert kiheréllek - értékelem a helyzetet magamban. Azért még megeresztek egy csendes könyörgést: de jó lenne, ha valaki kommentálná, mi történik? Csend. Úgy tűnik, az altató-orvosnak van füle, mert mögülem sűg: remek, jól tartja a vérnyomást és a pulzust. Márminthogy én tartom? A fene tartja! Keresem az órát, mert tuti, hogy rég elmúlt a félóra, elvonókúrán gondolkodom, miért nem vetítenek valamit vagy legalább telepingálhatták volna a falakat kadzsuráhoi szobrokkal, esetleg szavalhatna valaki József Attilát: "A semmi ágán ül szívem / Kis teste hangtalan vacog...". Dehogya ül és vacog, kezd dörömbölni, mert rossz vezényszó-foszlányok jutnak a fülembe: megindult? újat kérek! meg ilyesmik. Hajol az altató és nyugtat: minden rendben van, ezek rutin... Egy halk káromkodás, valaki megsimogatja a karom: itt valami nagyon nem stimmel! Kérem az időt, tíz körül mondanak valamit, már nem emlékszem. Feszül a csend, most pattan el tán a húr? Nem: megindult, OK, mondja valaki.

Lassan leszedik a tappancsokat, kikötik a vérnyomásmérőt, istenem, mindjárt eleresztenek! És ekkor újra idegesen cseng a Tanár Úr hangja: vissza kell mennem! Pattogás, gyorsan rakják vissza a tappancsokat, a vérnyomásmérőt, visszasüllyeszti az asztalt, amit korábban több lépésben megemeltek, sustorgás, már nincs altató-nyugtató. Felcsattan a betegszállító-fiú: figyelem, a hang! Nem figyelmeztetni kell, hanem cselekedni! - jön valahonnan lentől a Tanár Úr méltatlankodása. Most fülelek csak, valamelyik eddig egyenletes hang olyan hörgővé vált, mint az elhangolódott rádió. Mi a fene lehet? (Azóta se tudtam meg!) Többen megmozdulnak, a betegszállító is beszáll, egy lógó-fityegő mini-kapcsolóson matat (ki van erre képezve? - villan), morgolódás, szóváltások alul, végül hallható fellélegzés: megindult, rendben jön... Komótosan megindul a kiszerelem, a bal karom is felszabadul. A betegszállító a lábamhoz megy, hogy leszedje az emeltyűkről és elkezd hangosan morogni: hogy ez a Z képtelen a sok vért rendesen eltakarítani... és takarít. Most hallok először a „sok vért”. A lábam változatlanul idegen kő, le fog szakadni? Visznek az „örzőbe”. Kötnek rám vagy ötféle dolgot, csak a katéteremnek három csatlakozó csővége van, hogy is? Be az „átmosó” folyadék, ki minden. De mi a másik be? Megtudakolom. Ja, nem kell utánanézni, hiszen az lehet a levegő-befúvó nyílás, amin keresztül felpumpálják a katéter-felfüggesztő buborékot. Külön kapom az infúziót a kézfejembe, ahová még az előkészítőben beépítettek egy kétkapus szerkentyűt. Az egyik az infúzió, a másikba időnként benyomnak valamit injekciós szerkentyűből: véralvadásgátló, nyugtató, ha jól értem.

Sorban járulnak az ágy oldalára akasztott húgytároló-tasakom elé nővérek, betegszállító, egy orvos, mély meghajlással szemlélik és elismerően lehelik ki magukból: szép-szép. Még délelőtt bekukkant a Tanár Úr is, ő is ránéz: jól van, nagyon szép, reggel átköltözhet a helyére, de várjon meg.

Bekukkant a Jobbszélső szomszéd is, gratulál, segíthet-e valamiben? Szép tőle, mindenesetre.

És következik az ellentmondások 24 órája. Az altató-orvos ugyebár azt mondta, hogy ihatok és este ehetek is. Az „örző” (kvázi intenzív) házi sárkánya, egy dagi, festett vörös, negyven körüli asszonyosság, aki magára vette, amikor kolleganőjének, a fekete szépségnek, a szőke ciklonra is gondolva udvaroltam, hogy "magukat szépségversenyről válogatják?" Megköszöni szépen, hogy milyen aranyosan ismertem el a női kvalitásait (Jezzusom - gondolom magamban!), de nem ad innom, pedig már könnyörgőre fogom. Végül, miután hivatkozom az orvosok utasításaira (ütköztetek, mindhiába, mélyen lesajnáló hanghordozással jön a válasz: ja, az altató? foglalkozzon a dolgával), nagynehezen krisztusi keresztfa-kegyben részesít: bevizezett gézre haraptat rá vagy kétszer. Késő délután érem el, többszöri méltatlankodással, hogy bögréből, görbe szívószállal néhány korty vizet méltóztatik adni. Közben persze energikusan ellátja a dolgát: csereberéli a sok csüngő tasakot, belémpumpál valamit, kiváló gép. A vízért folytatott közelharccal párhuzamosan vívom a csatám a kő-üveg-különtest lábaimmal. (De rohadt nehéz ez a magyar nyelv a páros szervekkel, most egy lábam van, ha van és két féllábam vagy netán beszélhetek róla/róluk többes számban? Ezúttal egyszerűbb, ha nem a nyelvtannal törődöm, hanem a lábaimmal.) Van falióra, nézegetem, eltelt már vagy két óra, mikor tudom meg, nem bénultam-e le örökre? Utasítom a jobb lábfejem, hogy tekeredjen el jobbra, szinte hallok, hogy meg se érti, mit akarok. Marad kemény kő. Próbálkozom a bal lábammal, szuggerálok: légy oly kedves, mozdulj felém. Fityfiritty. Le se tojja az erőlködésem, szinte élvezzi, hogy kínban hagyhat. Majdnem négy óra telik el a lebénításom óta,

amikor a bal lábam végül megmozdul, a sarkam tesz pár centit felém. Diadal! Nem bénultam le! De ez meg mi? Úgy érzem, mintha békacombbá varázsolta volna a lábam valami rossz tündér és áramot vezetett volna belé: rángatózó érzés! Nézem meredten a paplant, nem mozdul ott semmi. Újabb kísérlet, most nem mozdul, csak vibrál. A kutyaúristenit, így maradok? A jobb lábam egyelőre dacol, lepattan róla minden parancs. Jó félóra késéssel eljártssza velem ugyanazt a békacomb-baromkodást. Most már megajándékozott a sors két vibrátorral, hogy ott rohadjon meg, ahol van! Besötétedik, mire úgy-ahogy kezelni tudom a szerkentyűimet. És erre mondta az altató-doki, hogy délután forgolódhatok? Meg egyáltalán, azon a bütykön fekszem, ami a gerinc-csatornában végződik, ki mer ezzel megmozdulni? Estefelé váltás, az utód se szépség és a komorság mintapéldánya. Zsemlye-fejét ugyancsak vérvörösre festett haj koronázza. De nem gép! Mindjárt azzal kezdi: hogy állunk a vízzel? Hogy állnánk? - kérdem vissza. Állunk. Hogy-hogy? Hát az elődje... és óvatosan bepanaszolom. Szinte hallom a néma káromkodását. "Ugyan, ha nincs hányingere, minél többet iszik, annál jobb!" És mellém teszi a saját ásványvíz-palackomat, sűrűn töltöget, segít inni, egy óra alatt többet iszom, mint addig összesen. És közben megtudom, hogy tényleg „forgolódhatok” (a házi sárkány azon is csak mosolygott: meg ne mozduljon!), próbáljon lassan az oldalára fordulni, kapom az engedélyt. Gerinc-fóbiámat legyőzve összeszedem minden mozgás-tudományom és elfordulok féljobb helyzetbe. Ráesik a pillantásom a műanyag vödörré, amibe a mosófolyadékot eresztik a tasakból, mellette még kettő, mind teli vörös vízelettel. Ha ez szép, akkor én hatökör vagyok! Az éjszaka szörnyű, mozognom kell, mert elfásulnak a gumóim, az oldalam, de alig tudok és félek, mit rontok el? A nővérke nem ad enni este (vajon miért?), nem is hiányzik, de vigasztal: reggel felültetem, lemosom, ehet. Ezzel együtt talán másfél órát alszom, tízperces szakaszokban, kín. Igaz, nem fáj most se semmim. Mondom az egyik ifjú dokinak, ez a legkellemesebb meglepetés, hogy nem érzek fájdalmat. Még csak az hiányozna, hogy érezzen. - kapom a választ. Hm?

Reggel, január 12. Rutin lázmérés, gyógyszer-adagolás. Aztán nekemlát a nővérke. Le a hacukával, lavórt hoz, szappant kér és lemossa a felsőtestem, közben egy mozdulattal kihúzza a hátam közepéből a bütyköt. Megúsztam a lebénulást! Napokig érzem viszont a mikro-pontot, a tű helyét. Az alsó végeket rám hagyja, kínlódom rendesen, mert nem tudom, miként mozognak, hogy ezt meg azt szabadabbá tegyem. Valahogy sikerül. Mondom a nővérnek, hogy ha már felültem, fel is állok (én, az nem tud ilyen állapotban, meg katéterrel a közepén). Csak megrántja a vállát, szabadelvű vagy mifene. Valahol láttam-tanultam az ágyról legördülés művészetét, próbálom előadni, a nővérke lesből pislogja a dolgot. Nem lehet robinzonádnak látni, minden bizsonnyal. Pipiskedve elérem a padlót, aztán telitalpra huppanok, mint a hindu táncosnők. Hahó, emberkék, nem rogytak össze a köszikláim, sőt csusszanva lépni is sikerül. Szedem össze a tasakot, indulok az ajtó felé. Ki ne menjen! - kiabál rám a komorka, az tilos. OK, keringőzők lassan az ágy sor végénél: húsz lépés ide, ugyanannyi oda (mennyi legyen, te?). Ez a dolog el van intézve, mondom magamban. Kis naiv optimista! Alig mászkok fel (gördítem fel magam) az ágyra, berobban a Tanár Úr! Már megint engedetlen, mennyi bajom van ezekkel az orvos-családokkal!... és elszidja a rokonságom. Szegények. Hogy mikor sikerült már engedetlenkednem, nem tudom, de hát itt ő az okos. Kiderül, hogy amit én úgy értettem, hogy a visszaköltözésre a vizit után kerülhet sor, ő úgy mondta, hogy fel ne keljek, amíg nem lát. (Nővérke, tudta ezt?) "Sok vért veszített!" - hallom most tőle is, mintegy magyarázatként. Ránéz a tasakra, fellebbenti a paplant, legyint. Vizit után mehet... és el. Vizit után szedem össze a cókmókom, a kórtermes nővérke átvesz valamit és a karját nyújtja, hogy

támogasson. Máskor talán elfogadnám (a karját és többet is), de most aztán nem. Indulok önállóan. "Hová siet, lemaradok." - szól rám a kislány. Fura, eddig mindig fordított irányú kioktatásban volt részem: mit aprózol? és hasonlók. Típegni szoktam, nem menni, úgy látszik, előre menekülök. A vizit utolér, a Jobbszélsőnél kis gond van, tüsszentett reggel és felszakadt a sebe, átüt a vér a kötésen. A Nagymester lehajol és megszagolja! Semmi, majd átkötjük... és el. Innen kezdve tudom, hogy jó orvos, mint főmufti veszi a fáradságot és sajátorrilag tisztázza, nem gennyes kifakadásról van-e szó: OK-s a Tanár Úr!

Két nap unalom. Az eredeti menetrend szerint a katéter (most kisujjni!) kivételére 13.-án, csütörtökön került volna sor, de egy napot halasztanak, sok vér..., csak menjen az infúzió. Ezzel az eltávozás is áttevődik a hétvégéről hétfőre: jobb, ha szem előtt van, meg „Jó gazda szeme...” Csupa rutin: lázmérés (kétszer is lerázatlant lázmérőt kapok, a második alkalommal 38,6-on áll a higany!), gyógyszer, tasakok cseréje, húgy-zacskók szemléje (nagyon szép, lelkesednek), leengedése, elfogadható ebédek, de második naptól kezdve ehetetlen reggelik-vacsorák (kevés felvágott, csepp vaj és két hatalmas szelet kenyér), TV, könyv, este szuri, véralvadás-gátló. Kúppal sikerül megindítani a széket is. Meglep a törülközőm színeváltozása. Zöld az áldott, a helyén van, de most kéknek látom. Csak megjegyzem, milyen fura, tán a neon-világítás? És használok változatlan lendülettel. Jobbszélső úrral keringünk egymás körül, lelkesen fogadja, hogy a „Hülye fehér ember” alulra került és a helyét Drábik János, a Szabad Európa Rádió volt mocskos szájú Kézdi Pálja, illetve annak „Új világrend? Világzsákutca” című könyve foglalta el. "Drábikot olvasol? Több dedikált könyve van meg!" - örvendezik. Épphogy elkezdtem, az világos volt már, hogy megértette vadjobbról - amit én balról -, hogy Amerika zsákutcába viszi a világot, de nem láttam még bele, hogy megszaladt agyvelő keresgéli az eredeteket, az okok forrásait. Mindenesetre rábólintottam: mindent elolvasok, ami fényt vethet a Bush-gazemberségre. Ebben végre egyetértünk, csendes, lapos béke a kórteremben. Az éjszaka persze pocsék, keveset és nyugtalanul alszom, annál is inkább, mert a Jobbszélsőnek vitéz horkolási rohamai vannak. Csak tíz-tíz percekig tartanak, de akkor horkanások és ugatások váltják egymást. Áldja meg az isten a nyomorultat valami csendesebb kinnal, ha verni akarja. Sebaj, holnap eltávozik. A Tanár Úr is, valahol előadásokat tart. A katétért azért reggel kiszedi.

Ja, Jobbszélső úr azt is előadta, hogy a prosztata törvényszerű megnagyobbodása aktív szexuális élettel fékezhető. Aki 50 fölött napi háromszor csinálja, az talán meg is ússza. Csak úgy mondom.

És feljött a nagy nap, a katéter kivételének napja. Reggel leszedik a csatlakozó csöveket a katéterről, majd szólítanak a kötözőhöz. Hatalmas ambuláns tömeg közepén rövid sort formálunk: elől a hasi műtéten átesettek, aztán első „csak” katéteresként én. Rettegéssel teli kíváncsiság tölt el, hogy lehet ezt a vastag katétért kivenni anélkül, hogy szétmenjen az ember egész hóbelevanca? Hamar megtudom, talán három perc az egész. Nem, nem esik neki, mint Szent Pál az oláhoknak (na tessék, ez a mondasunk is sért egy szomszédnépet, nem?), előkészít, befecskendez valamit (biztos feloldja a felfüggesztő léggömböcskét letapasztó egyveleget, plusz érzéstelenítő), mahinál a katéter körül, kiengedi a levegőt, majd rugalmas, de lendületes, hosszú húzással megszabadít ettől a szörnyűségtől. Az érzés lángoló és hosszú, mintha méteres kígyót húzott volna ki belőlem (mekkora lehet, harmincöt centi?). Nem enged levegőt venni, le az asztalról, odacsap egy köteg orvosi papírszalvétát (vagy mifénének hívják)

a lefittyedt csövem végére és kitessékel. Úgy kotródok el a tömegen keresztül, hogy szorongatom ezt a papír-köteget, amit aztán a kórteremben félve nézek meg. Bizony, tele van vérfoltokkal. De túl vagyok rajta! A vizitet még a Kígyóbüvölő vezeti, búcsúként megemlíti, hogy nagy műtét volt, mert háromszor kellett visszamennie, nagyon vérzett bent minden. Ellátott meglepő intelmekkel: folyadékot annyit fogyasszon, amennyi jólesik, nem árt, ha másfél liter azért összejön (eddig mindenki 2-3 literrel fenyegetőzött), 40 fok és fölötte erősből elég napi féldeci (eddig csak szigorú tilalmakról hallottam) és kötelező a napi fél liter vörösbort (hinnye?!). Mondom: ezek szerint az egészségügy alapvetően revideálta az alkohollal kapcsolatos álláspontját? Igen - válaszolja és búcsút int. Érzékeny búcsút vennék a Jobbszélsőtől, ha nem kérdezné meg az érte jött ifjú hölgyet - aki kicsattanó dundiságnak örvend (a sok kivágással érzékvé tett ruhája valahogy összefogja) és több arany csüng rajta, mint a tripoliszi bazár egy-egy arany-boltocskájának készlete -, hogy nem találkozott-e az én zöld törülközőmmel. "Mondtam, hogy vigyázz, így akárminel meggyanúsíthatnak" - röffen a méltósága. Jégcsapok lógnak a levegőben. Nem csapom agyon, talán mégiscsak nő. Kapkodja össze az összes törülközőt, csak úgy csilingel. A Jobbszélső néma, nem nyög, hogy „csüngőd vagyok szép Lucám, de ne himbálj bele ilyen kakiba” vagy hasonló. Elkotródhatnak, de még egy órát keresgélnek a papírjaikat, micsoda istenverése!

Az első fél nap kegyetlen. Nem, nem a fájdalom, az szinte elhanyagolható. Hanem: szinte állandó a pisilési inger, csak másodpercekre tudom visszatartani a vizeletet, az inger megjelenését követően pillanatokon belül elkezd az ember csöpögni, a pár lépésre lévő WC-t sem éri el. És tizenötig-húszig számolok, addig tart csupán ez a kínlódás, aztán leáll. Ebéd után már majdnem sírok az elkeseredéstől: elmúlik ez valaha is? Lesz az emberből még ember? Az lényegtelen momentummá szürkül, hogy a pisi véres, illetve szinte maga a vér! D.u. 2 és 3 körül gyors változás következik: az egyik csöpögésnek induló pisilés váratlanul átalakul folyamatos, illetve hát pulzáló sugárrá, egy másodperc sugár, majd valami sűrűbb közeg köpődik ki, megint sugár, megint csomó. Félelmetes, de mégis kő gördül le a szívemről. Megint megjelenik egy halvány reménysugár: talán ember lesz még belőlem! Estére kitisztul a vizelet, nem köpköd és a színe is javul, már csak mélyvörös bornak tűnik. Jobban alszom, nem zavar a horkolás és megnyugtat a sugár visszatérése az életembe. Reggel a félnapos nővérke őszinte megjegyzése okoz zavart a harmatos és reménykedő lelkivilágomban: "Hú, de csúnya ez a pisi" - mondja a már kékoportó rozéva nemesedett lötytyre. Mentegetem, hogy eddig mindenki számára ragyogó volt, de csak rázza a fejét.

Dög unalom. Nagy kirohanásokat teszek a folyosón a jobb pisilések után, aztán sietek vissza, nehogy végigpisiljem a folyosót. Valami késő délelőtti vizitnél megkérdi az orvos, kaptam-e már sárga port. Nem én, mire kellett volna kapnom? Hát akkor itt az ideje és hozatja a vérzést gátló halványrózsaszín Acepralin granulátumot. A hatás elképesztően gyors: estére már világos rozéban gyönyörködhetek, éjjel meg az első pisim hurrá-hangulatot váltana ki, mert selymes-sárga, mint a jó akácméz, ha nem tünne úgy, hogy a granulátum le is blokkolja megint az egész mechanizmust. Újra kezdődik az első félnapos tragédia: inger először óránként, aztán félóránként, végül szinte non-stop, rohángálás a WC-be, tisztességes fájások belül, a makk környékén és ettől mikro-görccsel járó leállások. Takarítom a szobában, előtérben, WC-ben elpötyögtetett pisit, reggelre hullá vagyok. Mondom a nővérkének. Igyon többet! Mondom a vizitáló ügyeletes orvosnak, ránéz a csudaszép sárga pisire: igyon többet, be fog indulni. Nem teszi, így megy egész nap. Lemondok a hétfői távozásról, de ennek nincs is jelentősége. Mi a

szar ez, így fog örökké tartani? Kínomban előszedem műszaki tudományomat és megállapítom, hogy a pisi-sugár sugarával négyzetesen arányos a kipisilt mennyiség, mivelhogy $V = r^2 \times \pi \times l$, ahol r a sugár, 2 a második hatványt akarja jelenteni, a π , az a $3,14...$ és az l a sugár hossza. Ha két pisi-sugarat mérek össze, a hosszukat azonosnak kell venni, lehet a hossz akármi, a π az π mindkét esetben, tehát ha $R = 2r$, akkor az R sugár négyszeres mennyiséget produkál. A méricskéléseim a felállított tételt fényesen igazolják. Ez egy félórára megnyugtató: nem hiába tanultam huszonvalahány évig. Megkönnyebbülés, hogy kúp nélkül is sikerül kakilnom.

Estére tudom, hogy ha ez így megy tovább, előbb-utóbb törni-zúzni fogok. Mélyen a reggel is volt ügyeletes orvos szemébe nézek és közlöm, hogy itt valami nagyon nem stimmel. Mutatom a kb. 4 dl vizeletet és tájékoztatom rekedt hangon, hogy ez húszon-harminc adag. És amikor pisil, akkor rendesen pisil? Nem is értem, mondom, hogy csöpörgök. Akkor menjen az ultrahanghoz, rögtön jövök. A jövök alatt is el kell rohannom, a köpenyem belül csupa nedv. Asztalra fel, épp csak ráteszi a hasamra a készülék fejét, már fordul is kifelé: hozok egy katétert. Az anyja! Visszaszívnam, de elrebegek egy jajt. De mindegy is. Ez kellemetlen lehet. - figyelmeztet. Főként ha tehetségtelen valaki. - gondolom én, a Tanár Úr finom műveletére emlékezve. Ezúttal nincs szőke ciklon, csak a nagy darab, tömör bajszú férfiú, meg a galandféreg-katéter, nem is jut eszembe semmi kellemetes emlék a vezényszavakra. Nem tehetségtelen, ez se fáj. Szinte beleesett, mondja, nincs dugulás. Csurog most is vagy fél liter. Nézelődik, aztán kimondja a diagnózist: a makkja gyulladt be, az szorítja el a húgycsővet. Mindjárt főzünk kamilla-teát és abban kell áztatni, rendbe fog jönni, de reggel döntjük el, hazamehet-e?

A teába-lógató eljárás is hatékonynak bizonyul. Mire feltöltődik a hólyag és megjelenik az inger, már annyira lelohadt a gyulladás, hogy folyamatosan tudok fél percig pisilni, reggelre teli a kacska. Ünnepelesen fogadom a helyettes-vezette hosszú vizitet, pattanok fel az ágyról, mint a bolha. Akkor nem volt semmi gond a hétvégén, jegyzi meg a jóságos habitust sugárzó helyettes. Dehogynem, mondom én a főnövével egyszerre és elmesélem az eseményt (esemény = légi baleset a repülésben). És meddig volt katéterrel? Semeddig, csak amíg távozott a retenció. - igyekszem elbűvölni. Na jó, és távozna, otthagyni a bizonytalanságban. Akkor mehetek haza? - kérdezek rá. Ránéz újra a teli és sárga kacsára, széttárja a karjait, mint a hívősereget megáldó pap, félrebillenti a fejét és el. Két doki a sleppből visszavigyorog és az egyik kacsint: szabadlára vagyok helyezve.

A papírjaimat a vejem volt kollégiumi társa adja ki és újra elmagyarázza, hogy öt-hat hétig eltarthat a gyógyulás. A kikapart prosztatata megmaradt hüvelyének ugyanis át kell vennie a prosztatata közepén volt húgycső-szakasz szerepét, ami úgy történik, hogy a húgyhólyag belső hám(?)szövege lenő és ráépül a prosztatata-hüvely belsejébe, a hüvely közben összeesik, végül ez a szövet összenő a hímvessző húgycsővével. Nem is értem, hogy tiszta a vizeletem.

Alig érek haza, hív egy sí-barátom, aki mindezen több kinnal átesett már és elmagyarázza, hogy legfontosabb az összes zárógyűrű tréningje: a hímvesszőt meg kell próbálni az izomzatával emelgetni, az ürügyűrűt pedig sűrűn összehúzni. Kiprosztatáltak, hajrá!

Itthon a saját pisi-visszatartási képességem rabja vagyok. Óvatosságból pelenkával jöttem haza, azóta is azzal közlekedek a lakásban, illetve ma tettem egy sétát az ötszáz méterre lévő

busz megállóig. A bejárható terület elvileg ez esetben is négyzetesen változik az ingertől a csöpögésig megtehető lépések számát véve alapul (kell magyarázni?), de ennek nincs különösebb jelentősége. Tegnap délelőtt ismét volt egy visszaesés, de nem súlyos, délutántól reggelig viszont rekordot döntöttem (mármint a pisi mennyiségét tekintve). Ma is visszaestem, ezzel együtt úgy érzem, győzni fogok. Akkor írok tovább, ha valami lényeges történik: esemény, végleges győzelem.

Kedves olvasó, ha hölgy vagy, legyints, férfi-nyavalygás, mi ez egy szüléshez képest? Ha viszont férfi vagy és öregedőben, húzd ki magad, meztelen kardoddal tisztelegj és három másodpercig érezz együtt velem. És tegyél rá egy jó lapáttal a szexre!

2005.01.19

Na, itt az első - hál'isten mini - esemény. Napok óta a lassú javulás útját járom: a pelust csak éjszaka és házon kívüli sétákra teszem bele a gatyámba, napról-napra nagyobbakat sétálok, sőt már borbélynál is jártam kocsi-val. Erre ma délben mi történik? Váratlanul erős inger jelentkezik, sietek a WC-re, de két-három csöpp után nem jön semmi! Riadalom, Zatyáuristen! Hű, sietek szorítani, erőlködök, mintegy fél perc múlva kilövédik a sugár. Először nem is veszem észre a 'dugót', aztán kihalszom a kagylóból. Olyan, mint egy széttaposott fél pióca: világosbarna-barna kocsonyás test, nagyobb mint egy ötforintos. Hogy tud ez egyáltalán kijönni? És hány ilyen lapulhat valahol a kikapart prosztata-hüvely alján? Semmi, mondja a doki-lányom, alvadt vér, lehet, hogy meg fog fog még látogatni. Hinnye, ne tegye! Egy-két napig megőrzöm, be tudom mutatni, ha érdekel valakit.

2005.01.24

És egy remek nap, két fontos eseménnyel: (1) a szövettan negatív, ezúttal még megmaradok és üldözöm a világot az írásaimmal és (2) megváltam a pelusaimtól, órákig tudok normális életet élni. A Tanár Úr megdicsért, büszke vagyok magára, mondta és jóváhagyta, hogy két hét múlva golfozzak, három hét múlva síeljek! Na, csak úgy mondom.

2005.01.27

Két kellemetlenség: (1) A kórházból távozáskor kapott gyógyszerek (először 1x1 Doxycyclin, talán egy hétig, majd öt napig napi két Zanolon) keményen megdolgozták a beleimet. Majdnem biztos, hogy a Zanolon a fő kórokozó, a szedés kezdetét követő naptól hasmenésem van és irtózatossá váló gáz képződik bennem, az egyik WC-n trónoláskor azt hittem, hogy a reakció-erő fellök a plafonig. Tudják, rakéatechnika! Az utolsó három pirulát nagy ívben kidobtam, azóta az elemelkedés veszélye nem fenyeget és csökkent a WC-látogatásaim száma. Családi diagnózis: a flóra, mint olyan eltűnt a beleimből. Tanács: egyek sok kefir és joghurtot. (2) Ismerősként, már-már barátként üdvözöltem a második vérrögöt, ezúttal nem blokkolt, csak buggyantott egyet a (pisi)sugáron, mivelhogy elődjéhez képest csak embrionális méretekkel dicsekedhetett (amorf, cca. 4x3x1 mm). Szia, szóltam hozzá kedvesen, jó hogy itt vagy a befőttes-üvegben és nem az agyamban. Időközben ugyanis a sí-barátomat, aki a gyűrűk trenírozására bízott, „stroke” érte és kómában fekszik. Most tudtam meg a feleségétől, hogy az „agyi történés”, amit a szerencsétlen áldozat csak agyérögörcsnek hitt/tudott/füllentett, az urológiai műtétjeivel összefüggésben érte, egy alvadt vérrög leblokkolta a baloldali agyteke

jelentős részét. Most a jobb félteke nagyobbik fele állt le. Ki tudja, mi érheti az embert, ha nincs kellő szerencséje és nem issza meg a napi félliter vörösbort!

Azért mostanság már órákig közlekedek mikro-bajokkal, azok se idő, hanem görcs-függők: gázrakéta-kilövellés, nagyobb tüsszentés, meg ilyen, ezúttal normálisnak nem nevezhető testi megnyilatkozások.

További drukkot kérek!

2005.02.01

Két esemény, azaz inkább felismerés:

- Az inkontinencia bűvös báját - úgy tűnik - örömmel kell üdvözölnöm, ha meglátogat. Jobb, mint az őrjöngés, amivel tegnap fogadtam a drágát, amikor fogorvos barátomtól hazaérve köszönés nélkül birtokába vett. Teszek-veszek, semmi inger, csak érzem, hogy elhagy pár csöpp nedű. Az anyád, azt hittem, ezen túl vagyok. Pár perc tétovázás, újabb mikro-fröccsel lep meg, nehogy hűtlenséggel vádolhassam. Mit tegyek, szentséges ég? Adjam át magam a pelus biztonságának? Csakazértse! Gatyát váltok, újabb meglepetés, leheletnyi csók. Csupa gyönyör az élet! Állok mélán, dermedten s fürdök saját levemben. Éjjel aztán visszatér az eddig kivívott barbár rend: a hajnalit is beleértve 3 pisilés, elfogadható adagokban.

- Tanár Úr kérem, nem mondta, hogy a prosztatata eltávolításával a nemi jelleg is módosul: a férfi csak volt, finom álommá nemesül a férfias, állva, ívben húgyozás. Az igazi, egészséges pisi-gyönyört ettől fogva csak a női (hermafrodita? - hogy ne legyen teljes a pálfordulás) helyzetben előadott művelet nyújt: a „megkönnyebbülészeti körguggolda” igénybevétele, netán a guggolás ősi póza? Ígérem, igyekszem megszokni, mert a férfiúi előadás súlyos csalódásokkal jár, és nem elég nekem a neokapitalizmus?

2005.02.03

Újra átéltem az 'első éjszakát'! Na nem a szüzességemet vesztettem el, meg a joggal se éltem (nincs is, meg mit is kezdenék vele?). Egyszerűbb eset, ami mára virradólag megesett: nem kellett pisilés miatt megszakítanom az éjszakát! Lesznek még örömök az életben!

2005.02.07

Vajúdások után elmentem egy sítúrára, legalábbis azt hittem arra. Kiderült, hogy zsírtól csöpögő sznobizmus volt a központi téma, nem a síelés. Én síeltem. Kedves ismerősök-barátok kegyes támogatásával, felügyeletével az első két nap nagyon óvatoskodva kezdtem, nem is volt zavartalan az élvezet: az ölemben olyan érzések ébredtek, mintha vibrátor hatása alatt állna, éreztem minden rögöt. Meglepett viszont, hogy a pisilési zavaraim mintegy varázsütésre eltűntek, órákig zavartalanul kószáltam a hegyekben. A harmadik napi átmenet, komolyabb szárnypróbálgatások után három napon át döngettem a hegyeket, mintha soha nem kapirgáltak volna a hím vesszőmben és fölötte. Hazaérkeztem után örömmel értesítettem az ismerőseimet:

"Van egy hasznos ajánlásom prosztatata-műtétekkel bajlódó dokiknak: írják elő áldozataiknak, hogy a műtet követő 5.-6. héten síeljenek 6 napig napi 4-5 órát, kemény terepen. Kezdhetik lassú, óvatos mozgással piros, jól kezelt (ratrakolt) pályákon, elfelezve a 4 órát köztes óranyi pihenéssel, majd két ilyen laza bemelegítő nap után keményítsenek be, az órás pihenést váltsa fel egy forraltbor a csúcsközeli hűttében, a pályák közé pedig vegyítsenek buckás, jégdarás, kezeletlen feketéket. Biztos a siker! Az első napok kellemetlen érzését, mintha vibrátorral masszíroznák a már hetek óta nem masszírozhatót, az ötödik és hatodik napon felváltja a feledés és a fűtülő szél kellemes mámore, no meg a hatvanéves siheredek irigyen eltátott szája. Hogy közben egy-két vérrögtől is megszabadul az ember? A hó, mint vibrátor, azért elvégzi az aprómunkát.

Egyszóval: most jöttem Tauplitzból és a sztori így igaz. Az egy hét síelés majdnem teljesen rendbetett. Már csak apróságok zavarhatnak!"

Azt hittem! Az érkezés utáni reggel és délelőtt azonban véreset pisiltem, kénytelen voltam ismét alkalmazni a sárga por csodaszert. Délutánra ki is tisztult a vizelet, de a pisilés körüli kemény zavarok napokig kísértettek, csak lassan javulva kísértének. Hogy a hősködő síelésnek köszönhetem-e a visszaesést vagy annak, hogy hazaérve, makkegészséges emberként cuccoltam fel a holminkat a második emeletre, meg nem mondom! Kérem, ne beszéljenek a visszaesésről a családomnak: nem derül ki, nem olvassák az írásaimat! Tanácsom kiprosztatált szerencsétleneknek: éljenek hónapokig úgy, mint a sánta ebek: húzzák be a farkukat és ódalogjanak el mindenünnen, ahol terhelés alá kerülhetnek.

Én mindenesetre készülök a következő síelésre. Legfeljebb hamarabb hagyom itt ezt az árnyékvilágot!

2005.03.05

Előbb leírtam alulra a mai dátumot, hogy tájékozódjak az ön-történelem fordulópontjai körül. Tehát:

- Az utolsó és mai időpont közötti két hét közepe táján, inkább az előzőhöz közelebb történt egy újabb mikro-esemény: kibuggyant egy tyúkszemfűró-féreg pofájú vérrög. Kicsi volt, de utáltam nagyon, innen a keresztneve.

- 14.-én meg elkocsikáztam egyedül a neokapitalista és Európai Unió-tagállam kedves szomszédország, Szlovákia egyik legjobb sítérépére, [Chopokra](#). Akit érdekel az ott eltöltött pár rendkívül tanulságos nap, klikkeljen rá.

Hosszasan elkalandoztam a chopoki élmények leírásával, mire észbekaptam: ejnye, miről is akartam írni? Hát persze, a bájos prosztatám hűlt helyéről, meg egyéb elgondolkodtató egészségügyi kérdésekről. Köszöni szépen, most is jobban érezte magát a hegyekben, mint földszinten. Az égvilágon semmi gondom nem volt vele. Itthon viszont - enyhébb változatban, mint az első síelést követően - újra megjelentek pisi-regulációs gondok. Fel a hegyekbe, gondoltam.

2005.03.19

És lecsaptam az első lehetőségre. Régi sí-pajtásom (csupán 64 éves) invitált Flachaubá, mentem. 22.-én indultunk. Két teljes, nekem 4 és fél, majd 5 és félórás nap után, - amikor reggel normális, kemény pályákon, 10 órától + tizenfokokban, buckás-trutymós pályákon „edzettük” magunkat - a harmadik napon elmosta az eső a túrát, hazajöttünk. Így is nagy élvezet volt, gyönyörű pályarendszer, kizárólag kényelmes, soküléses liftek, remek pályaápolás.

Itthon, földszinten, kellemes meglepetés ért. Sokadszor lekopogom, fán, meg a fafejem, alulról felfelé, bal középső ujjal: azóta sincs egy csöpp bajom se. Ami lehetne, az meg már nem gond. Meg hogy a húgyozás férfias aktusa helyett - ha igazán jól akarok megszabadulni a húgynak, pisinek, vizeletnek becsmérelt, Indiában egyesek által gyógyszerként fogyasztott nedűtől - rákényszerülök a nők mélyebb fekvésű pisilési cselekményére --- egye fene, még mindig jobb, mint egy mankó. Megvagyok, lezárom a témát. Ha felújulna, azt már úgyse tudnám megírni. Elég volt ebből a rosszul konstruált szervből. Emberek, akik prosztatával születtek, próbáljátok időben megnevelni, hogy ne nőjön befelé a rohadék!

2005.03.30

Császárnő

Keresgéltem a korábban megírt és a weblapomon (?) szerepeltetett egy (talán két) további írásom a magyar egészségügy kellemetlen vonásairól. Újra kell írnom ökelmét vagy ökelméket.

Az egyik a *császárnőről* szól. Nevezhetjük akárhogy, nőszemély volt, aki az elfoglalt, közepesen előkelő posztját császári trónusnak vélte, és annak megfelelően viselkedett. Mondhatjuk mini hatalmi tébolyban szenvedőnek. Szemétdombon díszelgő kakasnak – csupán neménél fogva – nem. Rokonnal történt, az ország egyik legjobb kórházában.

Protekcióval sürgősséggel juttatta ágyhoz a sürgősséget megállapító orvos. Mondjuk kedden 8 (9?) órakor tessék bevonulni ide és ide, aznap elvégeztetjük a műtét előtti vizsgálatokat (labor, röntgen, mifene), majd másnap ön az első – mondta. Bevonult az összes papírával, a befekvéshez szükséges sportszatyorral. Megy a pulthoz, mondja a nevét, adná a papírokat. Tessék helyet foglalni, majd jön a főnővér, nála kell jelentkezni. Furcsa. Tíz körül büszke tartással be is vonul, a szolgálatkész fogadtatás sugallja, hogy ő az, akire vár az akkorra tíz körülre szaporodott csapat. Pontosabban megírtam valamikor régen, mint ahogy most elővárazsolom a memóriasejtjeimből. Félórányi várakozás után megjelenik az ajtóban, szedi össze a papírokat. A jelen firka alanya valami megjegyzést és kérést is fűz a papírokhoz: megemlíti az elvégzendő műveleteket, meg hogy... nem tudom ... az ágya talán valakivel egy szobában lenne jó. A császárnő kifakad: itt én mondom meg, ki hová kerül. Császári mondat, mindenki tudja, hogy hatalma sok, de így hangsúlyozni császári. Tessék helyet foglalni, majd szólunk. Újabb félóra múlva az áldozat elküldi a már félhangos megjegyzéseket megeresztő kísérelését. Majd felhívlak, ha megkapom az ágyam. Kettő után valamivel telefonált is. Éhes

volt, mert a büffébe se mert elmenni, nem tudta, mikor szólítják. Pisilni is, csak felhatalmazva betegtársát, jelentse, hogy WC-n van. Akkor már nem is szabadott a másnapi műtét miatt.

A másik csupán egy hír. Nem kitalálom, hivatalos statisztikában rúgott mellbe a hír: pár éve az előző év jövedelemadót fizetők névsorában az első helyett itt él orosz „vállalkozó” foglalta el (ez se semmi!), a másodikat pedig az egyik gyógyszer-tár-hálózat tulaja foglalta el. Minden közgazdaságtannal és annak visszásaival foglalkozó tudja, hogy a gyógyszer az első négy legnagyobb profitot biztosító „ágazat” a világon. A hadiipar és a drog mellett (hol a drog előtt, hol mögötte) szokták emlegetni. Mi is a negyedik? Meg kellene talán kérdezni az anno első helyezett orosz „urat”. Most a lényeg: a gyógyszer-maffia egyik kis láncszeme annyit tudott lerabolni a szerencsétlen beteg társadalomról, hogy második helyen találta magát. Pedig csak a gyógyszereket egyáltalán megvásárolni képes messze nem teljes kört kopasztotta!

Az orvoslás nagyjai

Sokáig gondolkodtam, emésztettem, jót cselekszem-e, ha megírom, hogy vannak, akik egészen más egészségügyet képviselnek. Ők alkotják ugyan azt a nagyobb tömeget, akiknek önfeláldozó, áldozatkész munkája tartja életben a magyar egészségügyet, ment meg milliokat sanyarú sorstól, betegségektől, a haláltól, nekem itt azonban csak két orvos kiemelésére van energiám. Regényt kellene írnom a témáról, arra már nem vállalkozom. Nekik viszont tartozom ennyivel (a sorrendnek nincs jelentősége, egyformán nagyszerűek):

Dr. Farkas Emil, az Országos Onkológiai Intézet sebész főorvosa négyszer műtött, nehéz hasi műtéteket végzett el rajtam. Eltávolította az egyik vesémet, majd kisebb vastagbél műtéttel kiemelt egy beszűkült és rákgyanús szakaszt. Rövidesen következett egy életmentő vastagbél műtét, ami a vékonybél kivezetésével és sztomával végződött, amit félév múlva helyreállított. Nem fogadott el hálapénzt, kinnal-keservvel tudtunk ráerőszakolni kisebb ajándékokat. Ez csak engem érintett, de láttuk-hallottuk, hogy egész életét az orvoslásnak szenteli. Korareggeli óráktól bent van a kórházban, sokszor késő estig tart a napi „szeánsza”, a betegeit hétvégi napokon is megnézi. Sorolhatnám, de azt hiszem, ennyiből is világos: az egészségügy hozzá tartozó szakaszát Atlaszként hordja a vállán.

Dr. Klauber András, az Országos Orvosi Rehabilitációs Intézet osztályvezető főorvosa többször kezelt/kezeltetett különféle fájdalmakkal, műtétek után jelentkező anomáliákkal. A rendkívülinek érzett szakszerűség mellett kiemelkedő volt a készsége, kedvessége, a beosztottaihoz való viszonya. És nem fogadott el egy бүдös vasat se, ajándékként is csak saját könyveimből fogadott el egy-egy példányt. Ez ismét csak az irányomban mutatott nagyszerűségére utal, de látni azt a sok szerencsétlen, balesetet szenvedett vagy súlyos kórtól szenvedő beteget, akikkel ugyanolyan emberiséget sugárzó attitűdell foglalkozott ő maga és a teljes gárdája, maradó élményt, emléket jelentett számomra.

Remélem, mindketten sokáig képesek lesznek még áldozatkész munkájukat ellátni.

IV. Létrejöhet-e emberarcú szocializmus?

Hugo Chávez

(Vége valami „emberarcú” szocializmus? Létrejöhet-e ilyen egyáltalán?)

Merészség a végtelenül lejáratott és lejáratás alatt szenvedő szocializmusról beszélni, mégis vállalom. Az apropót Richard Gott (a könyvei csak annyit árulnak el, hogy a 'The Guardian' újságírójaként évtizedekig Latin-Amerikát járta, annak alapos ismerője és remek tollú angol író) Hugo Chávez and the Bolivarian Revolution (Verso, UK & USA, 2005) című műve adja. Rögtön hangsúlyozni szeretném, hogy Chávez nem szocialista, amit csinál, azt se hívja szocializmusnak. A címkét én ragasztom most rá a vezérlete mellett Venezuelában folyó történésekre. Teszem ezt annak ellenére, hogy kedves, balos gondolkodású ismerőseim, Dél-Amerika tudorai csak legyintettek egyet Chávezre: Fidel II - mondták - tönkre fogja tenni az országot. Hatalmának korai éveiből ismerik. A sikertelen puccskísérlete után évekkel, demokratikus választások útján lett Venezuela elnöke 1998 decemberében. Azóta sokat változott ő maga is, Latin-Amerika is, talán másként értékelnék a helyzetet a barátaim is.

Kétségtelen, sok a hasonlóság a két - ma már nyugodtam mondhatom - történelmi személyiség között. Mindketten katonák, Chávez ezredesi rangig vitte a hadseregben, de Castrot is annak lehet tekinteni, mert fegyveres harccal került hatalomra. Mindketten az USA-t tekintik legfőbb ellenségüknek. Mindketten síkra szállnak a szélsőséges kizsákmányolás ellen, részben azonos, részben eltérő módszerekkel igyekeznek/igyekeztek felszámolni a szegénységet. Mindketten nagy szónokok, órákig tudnak papír nélkül, hatásosan szónokolni. És mindketten hordoznak magukban messianisztikus álmokat.

Castro kétségkívül kisiklott. Számtalan oka van, részben tőle és forradalmár-, majd pártvezér társaitól függők, részben a diktatórikus rendszernek köszönhetőek, amibe belecsúsztak, számtalan érthetetlen és nagyon súlyos hibának, amit elkövettek, részben az USA korai és embertelen embargójának, részben a szovjet kapcsolatoknak, a nemzetközi helyzet negatív hatásainak. A szocializmust neki is sikerült népelynyomó, népelszegényítő rendszerre nyomorítania. Az alapvetően negatív folyamatok mellett - mind szélesebb körben ismerik el - elismerésre méltó törekvések, eredmények jellemzik azonban Castro 'rendszerét': az egészségügy forradalmi fejlesztése, az oktatásügy mindenki számára elérhetővé tétele, az analfabétizmus felszámolása. Kuba ma egészségügyi személyzettel és pedagógusokkal támogatja az arra rászoruló országokat, mint látni fogjuk, ma elsősorban Venezuelát.

Chávez több szempontból más utakon jár. A legfontosabb talán, hogy rendkívüli - mondhatnám szokatlan - módon vigyáz a demokratikus legitimitációra. Három alkalommal kísérelték meg eltávolítani a hatalomból. Először, 2002 áprilisában katonai puccsal, másodszor 'gazdasági puccsal', az egész olajgazdaságot megbénító sztrájkjal, harmadszor, 2002 decemberében, parlamentáris módszerekkel, visszahívását célzó referendummal. Mindhárom túlélte, alapvetően a széles tömegek támogatásának köszönhetően, akiknek kezdettől támogatást ígért és nyújtott. Szembeszállva az igen erős ellenzékkel: az oligarchiával, a politikai és gazdasági hatalmasságokkal, a médiával (!), a letargikus bürokráciával, sőt a régi szakszervezetekkel is.

Azt hiszem, nem tudom terjedelmi okokból a helyes eljárást alkalmazni, amikor fel akarom vázolni, miért izgalmas (remélem, nem csak számomra lesz az), amit Chávez csinál: idéznem kellene a műből, a szerző elemzéseit kiemelni, taglalni. Ehelyett a könyv elolvasását követően az agyamban gomolygó ködből próbálom felidézni a lényeges elemeket. Tetteket, elgondolásokat, eredményeket, kudarccokat. Mi ez és hová vezethet? A kissé felelőtlen eljárásom miatt hangsúlyoznom kell, hogy a továbbiakban írtak mögé mindig oda kell gondolni: 'ha jól értettem, ha jól értékelem, ha nem tévedek'!

Nem lehet lényegtelen, hogy Chávez indián vért hordoz az ereiben, ezt vonásai is tükrözik. Első az amerikai kontinens őslakói közül, aki hatalomra jutott és azt sikerrel tudja gyakorolni. Ez népszerűségének és népszerűtlenségének egyaránt fontos oka, minden bizonnyal! Származását tekintve azonban nem 'egyszerű' ember, szülei pedagógusok, a bátyja egyetemi tanár, ő maga a katonai pályát választja és gyorsan emelkedik a ranglétrán a középszintig.

Miért választhatta Chávez a bolívari forradalom rögzös útját? Több *alapvető felismerés* alakíthatta életútját, történelmi és a világ - benne Venezuela - problémáinak éleslátású elemzéséből, értékeléséből eredők. Mik ezek? Mindenekelőtt annak a szinte sehol ilyen szinten el nem ismert ténynek a felfogása, hogy emberileg is elfogadhatatlan az egyenlőtlenség, különösen a venezuelai szinten, de a nyomor malomkő az egész nemzet nyakán is. (Gott 1995-1996-ot idéző adatsora: a 23 milliós lakosság 10 %-a élvezi a nemzeti jövedelem felét, 40 %-a 'kritikus nyomorban' él és további 40 %-a él a létminimum alatt.) Azt is világosan látta, majdnem egész Dél-Amerikával együtt, hogy a Szovjetunió és szatellitjeinek bukása óta világszerte futótűzként elterjedt neo-liberalizmus (nálunk a neo elhagyható) egyszerűen nem megoldás: a teljes magánosítás nimbusza hamis, az állam nem hagyhat mindent a tőke - és különösen a nemzetközi nagytőke - kezén, a kulcspozíciókat kézben kell tartania; az IMF és a Világbank amerikai érdekeket szolgálnak és 'előírásaik' pusztító erővel rombolják a fejlődő világot. Érdemes néhány jelzőjét idézni. Az IMF és Világbank politikájáról: "vad megszorítások", "kegyetlen neo-liberalizmus"; a neo-liberalizmus apostolairól: "ki a neo-liberális fundamentalistákkal"; "nem hiszek a neo-liberalizmusban, amely ilyen csapást jelentett a harmadik világ számára" - mondta Kína vezetőinek. "Ennek a gazdasági modellnek [a harmadik világra] erőszakolása a Nyugat centrumaiból milliók nyomorát, munkanélküliséget, szenvedést és halált eredményezett. (Csendes megjegyzés: mi az Átkosban kezdtünk hajbókolni előtte és ma lassan a nemzeti jelképek sorába emeljük!). Nem volt nehéz Latin-Amerika történelmét és napjait lapozgatva felismernie azt is, hogy mióta az USA megjelent ott és belepancsolt a levesükbe, kizárólag a tőkét és - fegyveres beavatkozásig menően - a diktátorokat támogatta, lépéi nyomát a nyomor burjánzása követte. Erről így szólt Kínában: "A szovjethatalom összeomlott, de ez nem jelenti, hogy a neo-liberális kapitalizmusnak kell modellül szolgálnia Nyugat népei számára. Hacsak ennél az oknál fogva is kérjük Kínát, lobogtassa zászlaját, mert ezt a világot nem vezetheti egyetlen univerzális rendőr, amelyik mindent kontroll alatt kíván tartani."

A felismerések, amelyek egyben irányt is mutatnak, nem elégségesek. Szükség van vezetői képességekre és *akaratra*, következetes végrehajtásra és nem utolsósorban a *realitások figyelembevételére, konszenzus-hajlamra*. Úgy tűnik, Cháveznek nem kell a szomszédba szaladgálnia ezekért az erényekért. A nyolc év, ami alatt újra és újra mérlegre tette magát, bizonyítja, birtokában van a szükséges képességeknek. Csak utalni tudok néhány olyan elvre,

tettre, amik igazolni látszanak rendkívüli politikai tehetségét: nem merev a piaci mechanizmusok - állami tulajdon kategóriák kezelésében (annyi állam, amennyi szükséges és annyi piac, amennyi lehetséges - vallja); nem gazdasági programról, még kevésbé tervgazdálkodásról, hanem gazdasági attitűdről beszél; szinte prédikátorként szerepel szorult helyzetében (erős ellenzék, nagy szegénység), a szegényekhez türelemért könyörögve fordul, az ellenzékhez, tőkéhez szolidaritásért; egy pillanatra se veti el a tőkét, vallja, hogy azzal együttműködve kell kezelni a kulcspozíciókat is; a sötét római katolikus egyházat, amely a távoli múltban és a jelenben is minden természeti katasztrófát arra használt fel, hogy riogassa a népet (isten büntetése a reformok miatt) maga mellé tudta ültetni kritikus helyzetekben; a kettős, párhuzamos kormányzás (kicsit lejjebb) zavaros vizein sikerrel tud evezni. Különleges képességek: éleslátás, rugalmasság, erős marok, de mindenképpen legitimitás, nem véletlen, hogy erős csapatot tud maga körül.

Mit is hajtott végre eddig? Miért vélem, hogy *emberarcú szocializmus*, ami felé halad és amit talán meg is tud valósítani? Igen rövid idő alatt új alkotmányt tudott alkotni és elfogadtatni! Alkotmányt, amely világos szakítás a múlttal és amely egyenlő jogokat biztosít az nyomorgó sokaságnak. Felvette a harcot a korrupt és a régi rendet szolgáló igazságszolgáltatás ellen! Bizottságot hozott létre, amely megállapította (a régóta ismert helyzetet), hogy az ország 1200 bírójának több mint a fele vagy korrupt vagy inkompetens. Felpörgette az eljárásokat, egyéb reformokat vezetett be. Különösen nehéz dolga volt a Legfelsőbb Bírósággal, amely nem tartozott kifejezetten a bolívari forradalom támogatói közé. Hat évbe telt, mire a felhígításával sikerült az alkotmányt szolgáló működését biztosítani. A hatalomátvételt követő caracasi földcsuszamlástól kezdve folyamatosan törekszik arra, hogy a nincsteleneket földhöz és eszközökhöz juttassa, és pedig az elhagyott területeket újranevesítve (lehet, hogy megvalósíthatatlan elképzelést kerget), kisvállalkozások, szövetkezetek létrehozását ösztönözve. Kubai pedagógusokkal és eszközökkel óriási oktatási programot hajtott végre, gyakorlatilag felszámolva az analfabetizmust. Ugyancsak kubai egészségügyi személyzettel az ország legtávolabbi, illetve legszegényebb sarkába is eljuttatta az ingyenes (!) egészségügyi ellátást. (Mi most magyarázzuk meg a népnek, milyen hasznos számára is, hogy tandíjat fizethet és hogy egyetlen orvosi vizsgálatért boldogan fizethet 500,- forintot. Mi ez, ha nem a nyomorultak kizárása? Embertelen, antiszociális lépések!) Felkarolta az indián őslakosságot, a volt fekete rabszolgákat, mulattokat, magyarul az etnikai kisebbséget. A lusta és az ellenzék kezéből evő állami gépezet mellett párhuzamos kormányzást valósított meg, többek között a fontosabb szociális programok kezelésére létrehozott *missziókútján*. (Érdekesség, hogy 'bolívari körök' néven a helyi, 'kistérségi' fejlesztések koordinálását végző kiscsoportok létrehozására bátorította híveit! Hm.) Felsorolom a fontosabb missziókat: Misión Barrio Adentro - a kubai támogatással megvalósuló 'különleges egészségügyi program'; több oktatási program, Misión Robinson - az analfabétizmus felszámolását célozza, Misión Ribas - a félbehagyott tanulás folytatását segíti, Misión Sucre - a felsőoktatásra készülöket támogatja, Misión Vuelvan Caras - az oktatásból kikerülők elhelyezkedését hivatott biztosítani. De vannak missziók, amelyek a parasztokat, bányászokat vagy az etnikumokat támogatják, vagy olcsó élelmiszereket árusító szupermarketeket építő és ellátó misszió. Végül az olajipar bevételeiből olyan alapot hozott létre, amelyből a fejlesztéseket finanszírozza. Működőképes mechanizmusok, piacorientáltak, fennmaradhatnak, teljesítik-e a céljaikat? Részben biztos nem illeszkednek bele a 'fenntartható gazdaság' büvkörébe, de kétségtelenül a társadalom

jobbítását célozzák. (Elnézést az egyesszám első személyért, úgy tűnhet, diktátorról van szó, pedig nem az.)

Felmerül az erőforrások kérdése: biztos, hogy a chavezai programok gyors haladását az egyre nagyobb bevételt biztosító olaj nélkül nehéz elképzelni. Olyan virágzó gazdaságra vagy olyan gazdag természeti kincsekre van szükség, amelyek a szociális programokat a gazdaság egészének sérülése nélkül képesek finanszírozni. Ilyen országok sokasága létezik, Venezuela a kivételek közé tartozik, ahol nem szűk kisebbség zsebeli be a gazdagságot, hanem kísérlet folyik a szegények kiemelésére a nyomorból, tudatlanságból.

Tehát adott feltételek mellett, erős akarattal létrejöhet 'emberarcú szocializmus' is. Különösen, ha külső erők (USA) nem avatkoznak be. És ha a nagyszerű reformert (forradalmárt?!) nem végzik ki. Félek, Cháveznek Allende-sorssal kell szembenéznie.

2006.07.01

V. Szabad-e? Interjú a Smashwords-szel

Interview with Antal Halmos

Who are you?

I am quite old, close to 79. Have two diplomas: aviation engineering and economics. Besides my strange mother tongue, Hungarian, I speak fluent Russian and not so fluent English. The reason of difference is simple: I learnt Russian at the age of 18-22 in absolute isolation from my own language, I was studying in a university in Moscow, where I was the only Hungarian. I had my dreams in Russian on the third-fourth years. I learnt English much later, in Hungary and India, busy with thousands of other duties, obligations.

How did you grow up?

Without complaining much I didn't have a life small children dream about. I was born in a small village, having around 1000 inhabitants, where my Dad was teacher in the school and cantor in the Roman Catholic Church. A street has been named after him recently, because the population and the present leaders of my birthplace still – after 70 years – remember, that he was the engine in building an open swimming pool and that he organized a brass band out of simple peasants who had seen only flutes made by themselves before that. These five years I spent there were the best, though fascism was present, and my stupid country joined an awful war, WWII. Fortunately enough I didn't perceive much of it, being too small. We shifted to a big (in our terms) city, Nagyvárad, now Oradea in Romania. I was 5 years old when we arrived. I started my studies there in the primary training school of the training college (It seems you don't have better combination in English?) The school had extraordinarily important effect for the rest of my life: I learnt there that Jews are not different from any other breed of people; just the fascist system marked them as of lower order. It was our form-master who explained to us, his pupils, which was very brave step at that time. We stayed in that city till the Soviet troops almost completely surrounded it. We, our parents and six children were lucky enough to escape, according to Hungarian officers on the very last truck that could get out of the circle. Till then we enjoyed a few carpet-bombings performed by American and British air forces, I witnessed – going home from the school – an execution on the spot, on the sidewalk of a civilian who was checked by a patrol, consisting of a German SS and a Hungarian Arrow Cross officer. Who of the two shot him down, I don't remember. The rest of my primary and secondary/high schooling was unbelievable. Because of natural reasons (further escape from the front, shifting residence) and stupid regulations I was studying the 12 years in ten schools.

Didn't you have some more happy periods?

To be fair to my faith I had another happy period: half a year in Belgium, spent with a Flemish family who selected me from a group of starving children of the same age, having been sent there for recovery. I was studying there using Flemish learnt in a few weeks time, enjoyed the company of six brothers-sisters and was living in one of the most beautiful towns of the world: Bruges.

What is your education?

Though this subject also belongs to “growing up”, I prefer to talk about my universities separately. The reason is that I started my universities in Moscow, just after the decease (and famous funeral) of Stalin. That was great opportunity to get acquainted with a mixture of interesting nations and with one of the greatest cultures of the world. Most of my student-colleagues were Russians, but there were Armenians, blondes from the Baltic States, one (of unknown origin) even from deep Siberia. Our professors have also been exciting people, most of them of high expertise.

The culture? I didn't have much free time, but have read a lot, met with poetry, unknown for me till then, like Vysotsky, Yevtushenko, Yesenin, Blok, and Tyutchev. The theatre on Taganka was fascinating, too, with Ljubimov as director. But the musical life of Moscow is the most unforgettable: the Bolshoi and the Conservatory were and remained extremely important centres. To see performances in Bolshoi or listen to concerts of Richter, Oistrakh, Jansons, the best orchestras of the Soviet Union: eternal memories! Then came the Hungarian revolution of 1956, and I was kicked out. It's better to say that the Hungarian government withdrew me: the final word was said by them. With difficulties but I could complete my studies at home: I have the diploma of aviation engineering. The second diploma, that of economics I received in Budapest. It was easier from the point of view that I had to use my mother tongue, but it was much more difficult because I was married and had to work: triple job.

What did you do as adult that is worth mentioning?

In spite of my high education I hardly made use of them. Aviation was killed twice during my life in Hungary. First by the peace treaty after WWII, that forbade manufacturing any serious airplane, then after 1956, when the Soviet Union quietly refused to supply the top flying machines.

When I was invited to join the foreign trading company dealing with export and import of armaments as head of department of aviation techniques and tanks I hesitated only days. I quickly understood that we had to fight even for obsolete fighters, the Soviets didn't trust us. I left this firm soon, but remained in the field of foreign trade. I spent years as organizer/director of exhibitions abroad. Later I got an invitation to represent Hungarian foreign trade in India. I occupied first the post of Deputy Trade Commissioner in Bombay, then – after a gap of four years – I represented Hungary alone in Calcutta, as Trade Commissioner. Both positions were excellent to get acquainted with wonderful people. I mention only two of my counterparts: Mr. Naval Tata, the N^o2 of the best of Indian private firms (Bombay) and Mr. Jyoti Basu, the president of the China-friendly communist party and the N^o1 leader of the labour movement of the whole country. Even capitalists acknowledged his achievement; he was often mediator between them and striking workers. After three years in Calcutta I was offered the post of Deputy Commercial Councilor in New Delhi, which I refused to accept: I knew that my boss would be a Stalinist and sick person.

What is your opinion about

- White men? I agree with the American movie director: the white “race” is crazy. Do you need details? Just look at what the USA is doing now in the Arab world. Crazy, crazy! - Your country? It's similar to the above. We are a nation that for the last two centuries alone has made stupid step after stupid step. We were one of the initiators of WWI (losing hundreds of thousands, and more than half of the territory), established the first fascist state, stepped into WWII first invading the Soviet Union, then declaring war against the small and weak USA (lost

another million people - killing 600 000 Jews - , more than half of the national wealth), followed the Soviet Union in nationalizing everything and pursuing tens of thousands, killing hundreds implementing false accusations, introduced terror for years after the revolution of 1956, and finally hurriedly privatized everything, losing half of the remaining national wealth, when the country was left alone. - Europe? It is a sinking ship. - Dictatorships? I am unable to express in printable words how I hate them, the past ones, the present ones and the quickly formulating ones (Hungary and the USA). - What is the problem with some of your ethnic groups, Gypsies and Jews? The problem is not with them, but with the nation as a whole. The main reason of hatred certainly is that it is heated by our leaders, but Hungarians are too proud of themselves, they believe to be cleverer than any other nation or ethnic group around us, or in the body of the nation. Gypsies were welcome by our kings when they arrived from India, but hatred turned to them long ago. I believe the basic population was and is unable to appreciate that they have an absolutely different culture in their blood. Around a million of them are living below any human standard in Hungary. The Jew question is also centuries old, the reason being that they are better educated (it starts at the very first years of their children's life) and have better entrepreneurship. The first laws in the world, limiting the life of Jews had been implemented in Hungary, that were followed by more and more inhuman ones with the final result – as I mentioned above - that 600 000 of them were transported to and killed in concentration camps. Incredible fact that the German SS commander of this process reported to Hitler, that he doesn't have to do much, the Hungarians readily execute everything to be done. My heart is in permanent pain because the present system widens the routes for rehabilitating the fascist rule. I was kicked out from my university in Moscow, because I protested against the stamp that fascism had deep roots in Hungary. Now I understand that the accusation was right.

When and why did you start publishing?

When? I cannot define an exact date or even period. I used to write as small pupil already, participating in competitions, writing verses. I was encouraged by my teachers and acquaintances to continue on this line, but was never sure about myself. Probably India influenced me, pushed me, but even that wonder could only force me to put down my experiences for my family. I started write after having left India for good. When someone saw the first 50-60 pages, wondered: how can you remember all this, have you written notes? No, I haven't. It was ridiculous even for me: I was writing about an event or place and at the same time the pictures of another related subjects appeared in my brain. This resulted in my first book, in Hungarian: “7 csodálatos év Indiában és két nepáli túra” (“7 Years in Wonderful India and Two Trips to Nepal”). It's not difficult to reply the question why. First reason was that this book was accepted immediately by the Hungarian Electronic Library. It occupies wonderful place among books of the greatest writers and poets of my country. The second reason is my age. I understood that I have so much to tell the dwellers of this Earth, that it is a must to continue. Seven more Hungarian books were born in a very short period of time: I was continuously feeling the pressure of my age. Then I understood that our excellent, complicated and beautiful language isn't known by many and decided to publish in English as well. In English a subject that is meant mainly for the English-speaking communities of the USA and Britain: “Stay at Home, Uncle Sam”. It's a kind of warning: the USA became an uncontrollable power ready to use its extraordinary military strength for extraordinary, dangerous steps against other nations.

What are you working on next?

I am now working on my second English book. I just completed the black translation of my Hungarian book: “Kolja, a nép ellenségének fia”, a screen-novel. (“Kolja, Son of People’s Enemy”) For most of you the title must make it clear that it is about the terror of communist regimes. Kolja is son of a deputy people’s commissar of the Hungarian Commune of 1919-20, whose father was shot in the 1930th and he had to live the life of a marked enemy. I met him in the summer of 1956, just before the revolution of 1956 broke out. I don’t want to go into details now. Through him I met very important members of the Hungarian intelligentsia, among them Imre Nagy, who became prime minister of the revolutionary government and was hanged later. The booklet has to go through check-ups and will be published at Amazon and later in Smashwords as well. At least I hope so. Because of my age and some health problems this will be my last English book, unless someone or a publisher would finance the translation of some of my books. I believe that besides my book about India and Nepal another one, written about the problems the expected long life of human beings might cause for our world is worth to publish in English. This book has been dressed in the cloak of Sci-Fi. I have two more ideas that are waiting for writing books on them, if I succeed at all, they will be written in Hungarian.

Who are your favourite writers?

I am ashamed – seeing what sort of books is popular nowadays - that my favourites are giants of classical literature: Lev Tolstoy and Thomas Mann. I don’t want to say that Balzac, Hemingway, or Franz Kafka are negligible, or poets of nations of great literature, like Shakespeare, Pushkin, Goethe are not important, not talking about Chinese poetry – Lao-ce, Jo Fu, Li Taj-po - but the two giants mentioned are Himalayas. I am fond certainly of others as well, not known so widely. I mention here only Panait Istrati, who’s Kyra Kyralina was exciting experience for me. For years I mentioned this book as first when talking about the best writers. He was saved from obscurity and starving by Romain Rolland, which fact in it says a lot about his talent. Being Hungarian I left the Hungarian literature for the last words. It is great. We had and have a lot good novelists, but our poetry is definitely among the peaks of Himalayas. I consider even that the greatest poet among hundreds whose verses I read is Attila József, who was not only able to understand mankind's ills, but also express them in fantastic poems of musical pulse. Two more may count for high pedestal: Endre Ady and Miklós Radnóti (He was Jew, shot by Nazis. Bewildering poems were found in his pockets.).

What are your favourite hobbies?

They have been changing with my age. In my childhood – along with the usual games, fighting – I used to read a lot. I could continue only this hobby for the first decades of my adult life. Starting from Moscow music was and is one of the presents of life which I enjoy very much. Fortunately enough Budapest is one of the outstanding centres of music. When it was made possible, we used to travel quite a lot with my wife. When I could afford – time wise and financially – I started playing sports. The first was golf (which was a sin at that time), that I played in the first golf course of Asia: Tollygunge in Calcutta then continued in Budapest where golf was revived. Then I joined the enthusiasts of skiing. The last was sailing. I introduced the first sliding keeler, the 8mOD on Lake Balaton. But the best hobbies are our grandchildren: the 8 years old grandson, Beni (very good in maths and computers) and the 4 years old granddaughter, Dorka (top in Hungarian and has unbelievable memories). For the last 8 years of my life they occupy most of my free time.

Would you like to deal with anything else?

I mention three things:

- It's worth making a remark about our language: we have two words for love. Szeretet is used for simple manifestations like: I love my country. Szerelem expresses love for the other pole of sex: I love you, darling. Nice, isn't it?

- I quote the last sentence – which is an advice to my grandson – of my “Kolja, Son of People's Enemy:

“And don't be ever afraid to assume and proclaim your truth, you'll have to look in the mirror sooner or later.”

- If you ask me, how I feel about our world, I quote Attila József:

Reménytelenül

...

A semmi ágán ül szívem,
kis teste hangtalan vacog,
köréje gyűlnek szelíden
s nézik, nézik a csillagok.

...

My rough translation would sound like this:

Hopelessly

My heart is sitting on the branch of nowhere,
its small body is shivering noiselessly,
stars are gathering around it gently
and look at it, look at it.

(2013)

VI. Gondolatok, blogok

Álom

1
Álom.

Kint ültem a kertben aranyas eukaliptusz-
fa alatt. Lábam előtt megmozdult egy hang-
virág s kelyhét szomorúan sárga hajtra, gyö-
kerét mutatta felém, mely sárga volt és pándor-
kát lepett. A porhanyós földből, gilisztát tart-
va villogó fereke fogai között, aranyos varand
lépett ki.

"Jó álmodat, Nap Fia!" - köszöntött makopra-
reám s a giliszta kildot tenyerembe bűltet. Le-
bor papáját törz viányos fesszébe szét s elálló fü-
leivel takargatta a napugár elől nyúlás be-
tét. Fejem (oh, igazam atyja ne hagyj el!) zöld
languyelt lobogott, melyből lüvös szellő áradt
felém s én hideglelősen barzongtam össze.

Miért kergetsz légből való ábrándokat, oh,
Nap Fia? Lám, ez dőv virágoszál is a bi arany
Napotól felé nyújtotta tiszta kelyhét s feledve,
hoagy anyákere fereke földbe melyed, szép és ál-
modat telendő akaszt lenni. S mi a vég? Mi ed-
dig lenni a melyben szenvedt a tisztátalansá-
ban, most átvend a fényhez, s a szépség pi-
szokban heves és engem táplál. Jöj, haagyd ki
a Tündöklést, a Szépet, jés velem a Fekete
Világba, ott boldogtalanság is boldog lesz."

- s fénytelen szürke pontszeme nőni kezdett,
mind napnyolt és kékesen holdfényű lett, tele
a Pokol időzatelével.

Részebre öleltem át a fát. Azt is belső
remegés szétá mag és csilimpoló féltér lópely-
hek szálkigóztar rusogó lombjai közül, jól-
end tavaszi melegét árasztva magukból. A kert
ezel fényben szőtte virága a mosolygó Nap derűs
sugarait a boldog dalba kezdtek a termelőzet cut-
tógó, mindig vidám dalosai.

A Remek néztem, de annak helyén brüsz-
kén és szépen emelte a kél és felé kéns fejét a hangyari-
arató szeretem a virágot, s a termelőzet dalosai.

Csend

Csend van végre...

Eldübörgött a reggel. Álmos reggel, mondják... Mitől is lenne álmos?

Felkelni még nem nehéz, a sok forgolódás ugyan megvisel, de szinte öröm kilépni az ágyból és elfogadni a sok rettenetet...

Be kell venni a gyógyszereket, kávét főzni, gyümölcsle... Ki is írta elő?... Ja és a mindennap kötelező bélségítő egyveleg. Trutymó...

Békés, álmos reggel... Szagok... Lassú szagok, a szemétyödörből másznak? Nem, valami más... Zavar... Testszagok, nehezek, ólmosak. Ki felejtette itt? Hiszen évek óta senki... Nincs, aki izzadtan, álmotól kótyagosan keverje a gyógyteáját... Kevergetné és nézné a semmit az ablaküvegen. A semmit, a tetőket söprő rongyfelhőket, a még hunyorgó lámpákat az utca túloldalán... Semmi... Mi lesz ebből a napból megint, nem tudom...

Csend van végre...

Meghozták, elraktam az ebédet, ma jó lesz... Talán... Ha az ízek nem poshadnak meg a minden sejtembe beolvadó párából, a sötét félhomálytól...

Csend van végre...

Süpped alattam a bőrfotel, olvasó pózba billentem, dönteném tovább, de nem... Csikordul egyet... Mintha a gerincemen reszelnék az ajtó leszakadt kilincsét.

Nagy a csend, nyom le, a fotelbe... Egy légy áll meg a levegőben. Ránézek, arrébb villan és megint megáll. Talán rajtam csodálkozik? Menj már, tudod, nem szeretlek. Te is csak csend vagy, nem hallom a zümmögésed. Miért nem viselkedsz, ahogy illik, cikázva, ragyogva, köpve a világra?

Olvasnék, de nem hallok semmit. Nem hallanám azt se, amit olvasok. Lehet így olvasni? Legalább zenére lenne szükség, de ki tudja, van-e kazetta a magnóban, kimásznék a fotelból, odamennék és semmi... Megint semmi... Keresgelnék? Elfáradt már a mozdulat is...

Mikor is volt ilyen csend?

Búvárkodtam a Csendes-tavaknál. Lemerültem a kis kék tó tiszta vizében, beültem a bugyborékoló homokba. Jé, itt a forrás, buzog, eregeti a kis buborék-ernyőket. De szépek! Rojtozva billegnek, libbennek felfelé és pukkannak el a felszínen. A sás méltósággal lengeti-kelleti magát, apró halacskák rajai állnak meg és csodálkoznak rám. Egy mozdulat és csomóban pattannak arrébb, már el is felejtettek...

Baleset, egy pillanat csupán... Megmásztam a sztráda-korlátot... Korlát, két keréken egyensúlyozok, megint korlát, aszfalt, nincs fék, pörgés... Csak valami sustorgást hallok és szállok a kocsi mellett... Hallom a valószínűtlen csendet...

Csend...

Szönyegbombázás... Tényleg, hiszen az is csendbe fulladt... Iszonyatos volt a dübörgés, nem hallottuk egymás sikolyát, csak a tátozó szájak bámultak egymásra... Hiszen ez is csend! Ki emlékszik másra, a mérhetetlen decibelek átsimultak tátozó jajba, egymást el nem érő csendbe...

Csend és megint csend!

Film a német koncentrációs táborokról... Hullahegyek, jaj, nem is hullák, csontvázak... Bulldózerek tolják, taszigálják a tegnap még embereket... És nincs hang, milyen hang is tükrözhetné ezt az iszonyatot? Émelyítő, hátborzongató csend...

Film: Hirosima. Gombafelhő a gépről. Ember-roncsok, feslik róluk a bőr. Odaégett ember-árnyék a falon. És csend, mérhetetlen csend, emészthetetlen csend.

Nem szabad elaludnom, túl nagy a csend... Fel se ébrednék talán...

(2006.06.09)

Lassan, tűnődve, mintha zene hullámain ringatóznék...

Mert ha a felháborodásomnak szabad utat engednék, az írás nem tűrne nyomdafestéket...

Miről is van szó?

Arról, hogy egyetlen végtelenül aljas, hatalomvágytól őrült, minden valószínűség szerint agybajtól szenvedő ember kelepcébe csalta az országot.

A hatalom megszerzése, majd megtartása érdekében vadul rágalmozott mindent és mindenkit, aki nem hajtotta a fejét az igájába. Csak az ő követői tartoznak a nemzethez, mindenki más hazaáruló. – diktálta nagy sikerrel. Kommunistának, komcsinak, libcsinek, ballibnek keresztelte el az ellene fellépőket, felszámolt vagy hívei kezére juttatott minden olyan intézményt, jogállamiságot védő szervezetet, ami akadályt jelenthetett számára az ország „elfoglalásában”. Uralma alá vonta a médiákat ellenőrző szervezetet, hű szolgájával töltötte be a főügyészi széket. Hamis váddal üldözött számtalan ellenzéki politikust, míg a saját körébe tartozó bűnelkövetőket a főügyész hatékony közreműködésével mentesített minden vád alól. Tombol is a korrupció.

Gondolkodó országból szolga-országot faragott.

Ezzel a háttérrel olyan gazdaságpolitikát folytatott, ami szűk kiváltságos réteg gyors meggazdagodását, és a nemzet jelentős részének elszegényedését hozta. Mára az ország 40%-a létminimum alatt él. A privatizációk során eltűnt hazai iparágak helyett nyugati nagyvállalatok összeszerelő műhelyévé változott a termelő ipar.

Az egészségügyet tönkretette, az oktatásügyben rombolt. Mindkét terület rohamosan veszíti a nemzetközi összehasonlításokban elfoglalt helyét.

Az eredmény: több mint félmillió ember, köztük az értelem számottevő része elhagyta az országot. Ma már munkaerőhiány lépett fel több területen.

Pusztul az ország, nő az elégedetlenség.

Közben kisdud játékokkal szórakozik: stadiont stadion után épít, szülőfalujában is, ahová kisvasutat is varázsol.

Több aljas tömeggyilkos háborúhoz (Afganisztán, Irak) adta az ország nevét, néhány katonáját. A háborúk felszámolására törekvés helyett a menekültek elleni gyűlöletet szít, az ország helyzetéért, és a menekültválságért is az Európai Uniót próbálja felelőssé tenni. Minden eszközt felhasznál a nacionalizmus, idegengyűlölet szítására.

És itt következik a főbűne. Elképesztő, minden józan ész által érthetetlen és elfogadhatatlan szitok-áradatot zúdít a menekültekre. Amikor meginogni látja hatalma stabilitását, minden nemzetközi megállapodással, saját maguk által kreált „alaptörvénnyel” szembemelve „népszavazást” ír ki a menekültek elosztására általa is elfogadott kvótarendszer elutasítására. Hallatlan anyagi és hatalmi erőfeszítések árán se jár sikerrel, elveszíti a népszavazást. A elutasításra ugyan jó 3,3 millió ember szavaz, de ez nem változtat a jogi helyzeten. Mégis veszi a hihetetlenül aljas bátorságot, hogy győzelemnek hirdeti meg az érvénytelen népszavazást, és arra alapozva alaptörvényt (alkotmányról beszél, ami nincs) fog módosítani, valamint új háborút indít „Brüsszel” ellen, nyilván a nemzetállami jogok bővítéséért. Mindkettő nonszensz, tovább rontja az ország értékelését a nemzetközi politika porondján.

A főbűn mindeközben emészti, és emészteni fogja az országot: olyan idegengyűlölet alakult ki, ami pokoli átok. A lakosság jelentős része gyűlöl mindent, amivel riogat ez a barom banda: vallást, régiókat, etnikumokat. Odáig fajult a gyűlölet, hogy biztonsági „szakértő” szájából büntetlenül elhangozhatott a „tűzparancs”, mint megoldás.

Az ország fel fogja emészteni magát...

Szépen, szelíden, mint a szél, felkelnék a világ ellen (Váci Mihály, kis módosítással), de már nincs értelme, közel a háború. Meg mire is mennék vele ebben a közegben?

Megrendültem, komolyan megrendültem

Tudtam, hogy nem zsenikből áll a világ, de amikor 24 óra alatt kétszer szidtak meg, egyrészt mert nem dicsérem Amerikát az „iszlám állatok” ellen vívott hősi küzdelméért, másrészt mert képtelennek tartottam a magyar mélyszegénység mértékét (hozzátette a helyzetet védelmező, hogy biztos nem betegeskednek, mert „egészségesen” étkeznek), komolyan megrendültem. Éjszaka félálomban is az emberiség idiotizmusának mértékével foglalkoztam, és a most következő mondatokat morzsolgattam. Igen, az emberiség, amelyik ezt a rákényszerített világot szótlanul, vagy kis tiltakozásokkal évtizedek óta taknyát nyeldesve éli, idióta. Mert már az nehezen emészthető, hogy a múlt század két borzalmas – hitleri holokauszttal és sztálini gulagokkal megtűzdelt – vérzivatarra nem ébresztette a maradékot öntudatra, de hogy a végtelenül embertelen és ostoba, évtizedekig a világ erőforrásait fenékgig pusztító, embertömegeket egymás iránti gyűlöletre uszító hidegháborúnak a kapitalizmus diadalával végződő befejezését se követte világméretű nyugalom és béke, az felfoghatatlan. És hogy a nyomor mértéke és mélysége nőttön-nő. Illetve csak akkor érthetjük meg, ha visszanyúlunk a kapitalizmus gyökeréig. Egy célra növesztett sokágú gyökeréig.

Nem szólamokat ismételve szidom a kapitalizmust, hanem mély meggyőződésből. Vannak, akik szeretik a kapitalizmust, mert – úgy hiszik, hogy – jó életet biztosít a többségnek, vannak, akik tudományos meggyőződésből teszik, mondván, hogy a leggyorsabb fejlődést biztosítja,

aminek az ott kiváltságos helyzetet élvező innováció az alapja. Mindkét meggyőződés téves, ma már mások a meghatározó körvonalak. Hogy a rohadt életbe nem lehet észrevenni, hogy a többség már az USA-ban sem élvezi a kapitalizmus gyümölcseit. Ott élvezik a legnagyobb egyenlőtlenséget, ami ma már egyszerűen értékelhetetlen: az évekkel ezelőtti 400 (felső 1%) az egyhez (alsó 10%) jövedelem-arány azóta üstökös módra tágul, 48 millióan nem tudják, mit fognak enni holnap. A világ lakosainak 1%-a rendelkezik a világ összvagyonának felével, a maradék 99% osztozkodhat a másik felén. Az emberi idiotizmus irgalmatlan méreteire jellemző, hogy a „szabadpiac mindent elrendez” Hayek-Friedman elmélet a múlt század hetvenes éveitől eluralt mindent, kiváló közgazdászok tömege fújta a leckét, miközben megszámlálhatatlan országot tett tönkre, emberszázmilliók rokkantak bele az „eredményeibe”. Döbbenem bámulom, amikor magyar közgazdászok és azokból vagy libalegelőről érkezőkből politikai karrierre kapaszkodók ma is ezt a zászlót lengetik. Magyarországon például odáig süllyedt baloldali vezér, hogy a blairi libertánizmust tűzte pártja zászlajára, vagy majdnem mindenki a teljesen talajtalan unortodox gazdaságpolitikával még mindig a fél (vagy egész) világot tönkretett szabadpiacot istenítő neoliberalizmust állítja szembe. A döbbenettől nem látok, amikor a kapitalizmus híveinek a szegénységet lekezelő szózatait hallom. Nem elég, hogy a méreteiről olyan meséket is lehet olvasni, hogy nyugalom, még 20-30 év, és a kapitalizmus – gyors fejlődésével – eltörli a szegénységet. Melyik része a fejlődésnek? Amelyik a szélsőségek növelésével lassan a világ teljes vagyonát néhány száz ember kezére juttatja? Vagy az a fejlődés, amelyik fiktív tőzsde-vagyonok táncoltatásából hullik a tőzsdeguruk ölébe? Netán az az eszme, amelyik a bioenergia termelésére elvett földterületek és élelmiszer-termények miatt hónapok alatt megduplázódott-megháromszorozódott élelmiszer árakat eredményezte? Vagy a hadiipar, meg olyan baromságok fejlesztése, mint a Mars-expedíciók (hárman lopják erre a célra a világ pénzét: USA, Oroszország, EU)? És nem elég a számtani adatok törpítése, elkenése, mindenütt szembeköpi a szegényeket, okként a nemakarást, nemtudást felhánytorgatva. És a sok szerencsétlen még istenben hisz, tőle remél segítséget! Minden valószínűség szerint istenhívők azok is, akik nem ismerik fel, hogy az örök háborúk, a fajgyűlölet, az etnikai gyűlölet a kapitalizmus szerteágazó gyökerének ágai. Ősi eredetüket nem lehet tagadni (ezért hihetők isteni csapásnak), de a hidegháború végének pillanatától mind értelmét veszítette, és fennmaradásuk a kapitalizmusnak köszönhető. Legvilágosabban a háborúk esetében bizonyítható ez a tétel. Az emberiség minden normális tagja boldog lenne, ha beköszöntene az örök világbéke. Kivéve természetesen a minden tőkés hatalomban eszeveszetten működő katonai-hadiipari komplexumot. Mert ennél monopolistább, magasabb hozamot biztosító ágazat nincs, illetve ha van, az illegális (drog). Az Egyesült Államokban 2-3 év bizonytalanságot követően gyakorlatilag átvette a hatalmat, és diktál. Diktálja a fegyvergyártás minden ágát, beleértve az onnan eredeztethető úrkutatást, és a kutatást-termelést indokoló, lehetővé tévő „fogyasztást”: a háborúkat. Először ki kellett találni indokokat, alibiket: terrorveszély (al-Kaida és társai), vallási veszedelmek (iszlám), terjeszkedő hatalmak (Oroszország), a fennmaradást veszélyeztető energiafogyás, aztán létre kellett hozni a veszély-centrumot, felöltöztetve az (egyik) leggazdagabb olaj-országot tömegpusztító fegyverekkel (Irak: vegyi fegyverek, uránium-vásárlás...). Következett a II. világháború óta legaljasabb, legkegyetlenebb, legtöbb civilt pusztító háború. A katonai-hadiipari banditáknak ez se volt elég. Garadával kellett tárolniuk repülőgépeket, tankokat sivatagokban (onnan akartak ránk szólni

vadászgépeket). Nosza, bővítsük az ütközési felületeket (Arab Tavasz, minden, ami energia). Vádoljuk őket állandó terror-veszedelemmel, atombomba-gyártással, vallási fanatizmussal. A vád egy része igazolódni látszik, csak az vész el az eszement propaganda-lázban, hogy majdnem minden terrorként kezelhető akció az Irak-Afganisztán amerikai állami terrorjára adott felelet. A területiális terjeszkedés mellett meg kell szabadulni a háborúk kirobantására vonatkozó kötöttségektől. Először az ENSZ-t tojjuk le, aztán a saját törvényhozásunkat, végül doktrínákat fogadunk el: mindent szabad, ha a célpont terror; nekünk mindent szabad, kik vagytok, hogy bele akartok pofázni? Végül jönnek a rajtaütések *kill-list*-en (megölendők listája) gombostűre tűzött személyeken, majd a távolról vezérelt drónok. És a háborús állapot örökké nyilvánítása.

Még kettő a mellékgyökerek közül: a fajgyűlölet és az etnikai uszítás. Mindkettővel világos célja van a kapitalizmus hiénáinak: növelni a háborús feszültséget, és ezzel szaporítani a fegyverkezési téboly indokait. Ide sorolom Netanjahut (két előző blogom is foglalkozik vele). Olyan sikeres uszító, hogy maga mögött tudhatja Las Vegas királyát, Sheldon Adelson-t, aki kijelentette: le kell dobni egy atombombát Irán sivatagi területére, és azt mondani, nézzétek, ezt kapjátok, ha folytatjátok. A legsötétebb örült, akit az utóbbi egy-két évtizedben hallottam. Van sejtelve mi következne, ha a háborús tűzfészek közepén atombomba robbanna? Világvége! Emberek! Micsoda aljasság-iskola, micsoda pénz- és hatalmi téboly! Aki nem hiszi, hogy a kapitalizmus csalók és szélhámosok birodalma, és hogy az egész rendszert a kapzsiság uralja, az nem érthet meg semmit.

Ami a fejlődés gyorsaságát és az innovációt illeti, mindkettőben van igazság, hiszen a motor, a minél több pénz (valódi és/vagy fiktív) bezsebelése a szexuális étvágnál is nagyobb az emberiségben. A tempó viszont ma már a kapitalizmus öngyilkosságával és a földgolyó halálával fenyeget. Sajnos a kettő csak együtt fog megtörténni, minden valószínűség szerint. Az innováció pedig ma már versenyképes, ha nem jobb Kínában. És bár a kínai fejlődés motorja is a kapitalizmus (annak állami irányítással szorosan összefonódó válfaja), de az innováció nem, vagy nem csak a magántőke terméke, hanem elsősorban állami finanszírozás táplálja.

Az itthoni rémségekkel nem is érdemes foglalkozni. A sikertelen dönts a tőkét és a gengszterváltás vad privatizációjának forgácsa vagyunk. Töménytelen azok száma, akik még mindig a gyilkos neokapitalizmus neoliberális megoldásainak dicsőségét hirdetik. És polgári társadalom építéséről pofázik az összes politikus (ha akár egyet is annak lehet nevezni). Emberek! Senki se figyel fel rá, hogy ha nem állampolgár szóösszetételben használjuk a polgárt, akkor legjobb esetben középosztálybelit jelent, rossz esetben a szocialista szóhasználatban burzsujnak becézett réteget (most mondjuk úrgazdagot). Nem vitás, igazat mondanak. Orbánnak és holdudvarának, meg az úrburzsujoknak épül ez az egyébként rombolás alatt álló ország. Addig a legtávolabbi jövőbe tekintve se lehet valami kis igazságot remélni, amíg valaki (egy pártalakulat) ki nem mondja, hogy ÖSSZTÁRSADALMI érdekeket kell követni, szegényestől, cigányostól, zsidóstól. Ilyenről semmiféle komoly gondolkodás nem tapasztalható, ellenkezőleg, tombol a fajgyűlölet, a szegényeket pedig hónapról hónapra jobban tolják a temetőárok felé. Közben szétlopják az országot, csak az offshore paradicsomokba 53 000 milliárd forintot hurcoltak ki néhány évtized alatt. Csődölnek be bankok, tőzsdejátékot játszó intézmények, csak az utóbbi napokban több száz milliárdot loptak el a néptől. Az ország uralkodói pedig kisdedként játszadoznak, hódolnak hobbijaiknak: focipályák és ismét

focipályák épülnek, hurcolják az üres pályákba a nézőket, kisvasút épül a király házához, tán még repülőtér is nyílik a semmi közepén. Van, aki vadászgat, van, aki utazgat. Hihetetlen. Tudjátok, mivel játszadozzatok? Nem írom le, nem tűr nyomdafestéket.

A külgazdasági és külügyminiszter úr őfőméltósága bejelentette: az USA meghívót küldött, kéri, hogy csatlakozzunk katonákkal az ISIS elleni harchoz. Idiotizmus lenne ugrani. Halálugrás lenne a Szabadság-szobor fáklájáról!

Világégés küszöbén állunk – We stand on the threshold of World War – Мы находимся на пороге мировой войны

Posted on január 18, 2017 Szerző: [ahalmos](#)

Rendkívül fontosnak tartom, hogy minél többen értesüljenek az USA-NATO-EU Oroszország ellen készülő agressziójáról. Olvassa végig, és továbbítsa.

I feel very important that as many people as possible are informed of upcoming aggression of US-NATO-EU against Russia. Read all along and forward. Could you translate it into English?

Я считаю очень важным как можно больше людей проинформировать о предстоящей агрессии США – НАТО – Европейского Сообщества против России. Прочитайте до конца и передайте. Смогли бы перевести на русский?

1000%-ig igazam van!

Megemlítettem egy barátomnak, mi a címe az írásomnak, amin most dolgozom. Figyelmeztetett, hogy ilyen nincs, 100% igazsága se lehet senkinek kerek világunkban. Igaza van, ezúttal mégis maradok az 1000%-nál. Talán így csak elhiszik a sárdobálók, hogy nem beszélek, nem írok hülyeséget. Ugyanő megemlítette, hogy nem húzok elég éles vonalat a bloghoz felhasznált könyv szerzőjének a megállapításai, valamint a saját véleményem között. Hangsúlyozom tehát, hogy általában nem használok ugyan idézőjeleket, de az írás alapvetően a szerző véleményét tükrözi, ha nem értek vele egyet, vagy kiegészítem, zárójelben fűzöm hozzá a saját véleményem. Ez természetesen az „A jelen blog gondolata...” kezdetű bekezdéstől érvényes. A jóbarátommal megállapodtunk végül, hogy kritikai megjegyzésével együtt teszem fel a blogom (ha sikerül). Ha nem, ő külön teszi fel mindkét csokrot.

Nagyon régóta nem írtam blogot, a megjelentetésre most leadott „Halálunk éve: 2018” e-könyvemen dolgoztam. Tulajdonképpen egy sorozat záró tagja a könyv. Megelőzte a „2015 – Történelmi pillanatkép”, az euroatlanti eszmerendszer kritikájával foglalkozó két kötet: „Európa 22-es csapdában” és „Az USA ledarálja a világot”. Jóval a könyvek megírása előtt elkezdtem mélyrehatóan tanulmányozni a mai kapitalizmust, amit nyugati (főként amerikai) gondolkodók a természetét egy-egy szóval feltáró gúnynevekkel – crony capitalism (haveri v. csókos kapitalizmus) és disaster capitalism (katasztrófakapitalizmus) – illetnek; illetve az Egyesült Államoknak a hidegháború vége óta folytatott katonai- és kormányzati politikáját, háborúinak okait. 45-46 – elismert nyugati gondolkodók által írt könyvet, több ezer cikket, tanulmányt olvastam el, amelyek meggyőztek arról, hogy véleményem, miszerint az USA ahelyett, hogy a Szovjetunió összeomlásával az örök béke számára megjelent lehetőséggel élve

– a béke őrévé válva – mindent elkövetett volna annak biztosítására, világcsendőrré avanszált, hihetetlen tempóban és összegekkel minden más országnál mérhetetlenül nagyobb és fejlettebb fegyvertömeget gyárt és használ, véres háborúk sorát generálva. Nyugodtan átkeresztelhető az általa őrzött kapitalizmus gyilkos kapitalizmussá, az USA maga pedig gazember, vérszomjas, abszolút világuralomra törő impériummá.

A jelen blog gondolata akkor merült fel bennem, amikor befejeztem a sok könyv egyikét, [David A. Stockman](#) „Trumped! A Nation on the Brink of Ruin...And How to Bring it Back”-jét, amelyben az Amerikáról alkotott véleményemmel több fontos pontban teljesen azonos értékeléssel szolgál. Márpedig a rendkívül alapos munka szerzője mind az amerikai kormányzatban (a Kongresszusban és a Reagan adminisztrációban), mind a gazdasági életben jelentős szereplő volt, tehát közvetlenül látta-élte a botrányos átváltozás folyamatát.

(Többször értek vádak, komcsizásig menően. Volt ismerős – egykori vitorlás harcostárs -, aki Oroszország szolgalelkű hívének becézett. Vegyünk sorra néhány történelmi sarokpontot, aminek megítélésében Stockman velem ért egyet!)

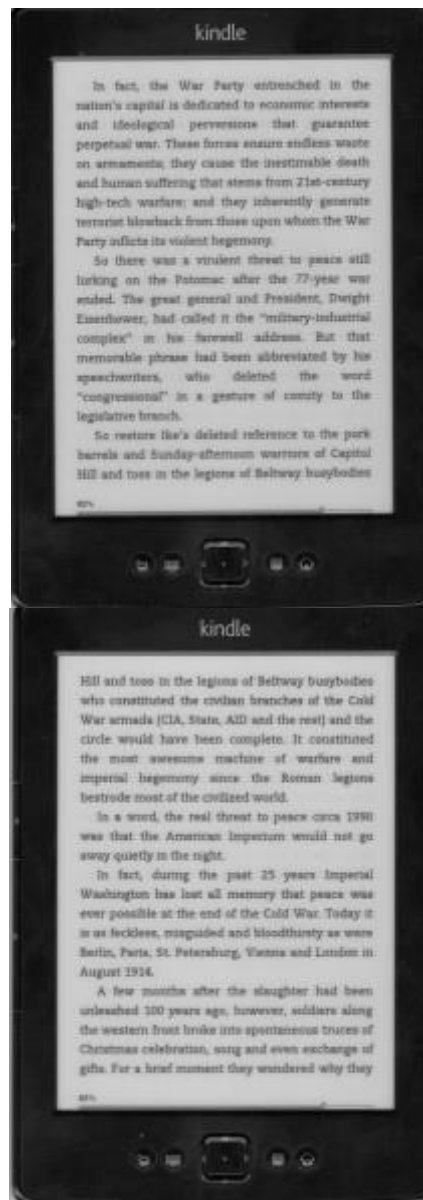
Az Amerikával foglalkozó, 20. fejezetnek már a címe is világgá kürtöli a szerző véleményét az USA szerepéről: „Imperial Washington – Why There is Still No Peace on Earth”, azaz „Az imperialista Washington – Miért nincs még mindig béke a világon.” Itt abba is hagyhatnám: kell ennél több? De érdemesnek tartom belelapozni, mire alapozza Stockman ezt az egyetlen címbe sűrített véleményét?

Megjegyzzi, hogy az első világháború kezdete és a Szovjetunió összeomlása közötti időszak alatt 150 millió embert öltek meg, kisöptörték a Föld lakosságának több mint 8%-át. Most jól figyeljenek, akik elkeresztelnek mindenféleképpen: A hidegháború végével adva volt a béke lehetősége. Huszonöt évvel később még mindig nincs béke, mert *az imperialista Washington megakadályozza.* – mondja az amerikai közgazdász.

És itt következik két oldal, amit már felhasználtam a „Halálunk éve: 2018” című könyvem utószavában. Idézem, kicsit megkurtítva:

„Utószó

Ritkán folytatok lezárt írást. Most mégis megteszem, szinte remegő kézzel, annyira kemény mondatokra találtam a már elolvasottként az ’angol könyveim’ könyvtárba tett ’Trumped! A Nation on the Brink of Ruin...And How to Bring it Back’ könyv utolsó részében. A zseniális szerző, David A. Stockman, aki az amerikai politikai és gazdasági életben egyaránt magas szinten mozgott, szinte durva kifejezésekkel kel ki az ’amerikai imperializmus’ ellen. Aki elolvassa a könyvet, megállapíthatja, hogy gazdasági elveiben jobboldali valakiről van szó, ezért különösen fontosak ezek a megnyilvánulásai. A könyv két Kindle-olvasó oldalát illeszttem be alább, és magyarul is elmondom a kifakadása lényegét.



A lényeg:

’Tény, hogy az ország fővárosába beépült Háború Párt a folyamatos háborút garantáló gazdasági érdekek és ideológiai perverziók elkötelezettje. Ezek az erők biztosítják a fegyverzet végtelen pusztulását; a 21. századi high-tech hadviselésből fakadó felmérhetetlen halált és emberi szenvedést okoznak; és ezzel eleve terror-válaszcsepásokat generálnak azoktól, akikre a Háború Párt ráerőlteti a hegemoniáját.

Tehát a 77-éves háború befejezése után még virulens fenyegetés leselkedett a békére Potomac-on. Dwight Eisenhower, a nagy tábornok és elnök ’katonai-ipari komplexum’-nak nevezte búcsúbeszédében.’

A beszédírói törölték a beszédéből a ’congressional’ (kongresszusi) szót, ami utalt volna a hidegháború hadseregének ’polgári’ csapataira, a CIA-re, kormányzatra, AID-re és a többire.

'Ez képezte a legfélelmetesebb hadi gépezetet és birodalmi hegemoniát, mióta a római légiók meglovagolták a civilizált világ nagy részét.

Egyszóval, az igazi veszélyt a békére 1990 körül az jelentette, hogy az amerikai birodalom nem volt hajlandó csendben elmenni az éjszakába.

Tény, hogy az elmúlt 25 évben a birodalmi Washington elvesztette minden emlékezetét, hogy a béke valaha is lehetséges lett volna a hidegháború végén. Ma ez ugyanolyan bűnre hajló, megfontolatlan és vérszomjas, mint Berlin, Párizs Szentpétervár, Bécs és London voltak 1914 augusztusában.”

(Annyival egészítem ki az Utóiratot, hogy érdemes Eisenhower békét hirdető beszédét elolvasni, egy archívumban „[Military-Industrial Complex Speech, Dwight D. Eisenhower, 1961](#)” címen találtam meg. A kifejezést tartalmazó mondatot figyelmesen végig kell rágni: „In the councils of government, we must guard against the acquisition of unwarranted influence, whether sought or unsought, by the military-industrial complex. The potential for the disastrous rise of misplaced power exists and will persist.” A mondat ugyanis nemcsak a rendkívüli erő megjelenésére hívja fel a figyelmet, hanem arra is, hogy a kormányzat szerveiben védekezni kell indokolatlan befolyása ellen, mert a „...nem helyénvaló erő katasztrofális növekedésének veszélye fennáll és fennmarad.” Éleslátását az azóta eltelt öt és fél évtized félelmetesen igazolja (mint ahogy azt is előre látta, hogy meg fognak jelenni a holokausztot tagadók). A szerző le is egyszerűsíti ezt az erőt, War Party-nak, Háború Pártnak hívja.)

Az Utóiratban szereplő két oldalt követő alfejezetben megismétli, hogy Washington az *új, globális veszély*. Sorolja: nem Moszkva, Peking, Teherán, Damaszkusz, Moszul vagy akár Rakka. A Szovjetunió bukását követően az idősebb Bushnak deklarálnia kellett volna, hogy a „feladat teljesült”. A Pentagon büdtségét 500 milliárd \$-ról le kellett volna csökkentenie 200 milliárdra, demobilizálnia kellett volna a katonai-ipari komplexumot, be kellett volna tiltania új fegyverek fejlesztését, hadrendbe állítását, exportját, fel kellett volna oszlatnia a NATO-t, fel kellett volna számolnia az USA katonai bázisainak hálózatát, az ország fegyveres erőinek létszámát másfél millióról pár százezerre kellett volna csökkentenie; világméretű lefegyverzési kampányt kellett volna szerveznie és vezetnie. Ehelyett George H. W. Bush, aki nem a béke embere volt, hanem a Háború Párt formálható eszköze, egyedül felrúgta a békét, amikor beavatkozott Irak diktátorának és Kuvait emírének piti vitájába, amihez az USA-nak nem volt semmi köze.

Az idősebb Bush bűnei közé sorolja, hogy hatalomhoz segítette Dick Cheney-t, Paul Wolfowitz-ot, Robert Gates-t és sakáljaikat, valamint, hogy béke helyett háborút és olajat választva megnyitotta az iszlámmal konfrontáció kapuját, ami a Szaddam Husszein-nel folytatott szeszélyes vitáiból fakadó erőktől származó dzsihadista terrorizmust táplálta.

Semmi se fenyegette Amerikát, a Varsói Szerződés több mint egy tucat államocskára foszlott. A Szovjetunió 15 független és távoli köztársaságra esett szét, maga az anyaország pedig olyan recesszióba süllyedt, hogy a GDP-je Filadelfia nagyvárosi körzetével bővített régiójának GDP-jével azonossá csökkent.

Határozottan állítja, hogy 1990 körül nem fenyegette a világot iszlám terrorizmus. Egész alfejezetet szentel a témának: „No islamic terrorist or jihadi threat circa 1990”. A síita-szunnita csoportok békében éltek – kisebb helyi konfliktusokat leszámítva – közel másfél évezreden keresztül. A gond akkor kezdődött, amikor 1991-ben Szaddam Husszeint kiűzték Kuvaitból, és a CIA (!) fegyveres síita felkelést robbantott ki Basra körzetében. Husszein köztársasági gárdája (a szekuláris hatalom) brutálisan leverte ugyan a lázadást, de a felszín alatt sértődöttség és bosszúállás vágya forrt. Ez is az idősebb Bush hagyatéka a szerző szerint. Amikor aztán a fia és háborús uszító bandája tömegpusztító fegyvereket és Al-Kaida kapcsolatokat keresve lerombolta Husszein egész rendszerét, megnyíltak a pokol kapui (Kadhafi figyelmeztetett erre is, mint később a saját országa ellene agresszióval kapcsolatban tette!), és a jelenlegi és ősi vallási és törzsi ellentétek előtt határtalan erőszakos lehetőségek nyíltak.

Irán szörnyeteggé nyilvánítása is egyetlen érdeket szolgált: fenntartani a háborús hisztériát, és ezzel az egyébként indokolatlan fegyverkezést. A Sah-in-Sah-ot ők juttatták hatalomra, aki vad terrorral tartotta fenn az uralmát, és akit vallási vezetők által indított tömegmozgalom buktatott meg. A hatalomra került ajatollahok diskurzusa ugyan nem segítették a nem muszlim világot az iszlám mozgalmak megértésében, de nem voltak terjeszkedési törekvéseik. A CIA élére kerülő Gates szinte egymaga sütötte Iránra az azóta is levakarhatatlan két bélyegzőt: a terror támogatását és a nukleáris fegyverkezést. Azt is Gates-től eredő hazugságnak tartja, hogy Irán meg akarta semmisíteni Izraelt. Ez a hazugság találkozott Izrael „vörös hús” politikusaival, és segítette Bibi Netanjahut, hogy közel 20 évig hatalmon tudjon maradni. Iránnak nem voltak Izrael fegyverzetéhez mérhető katonai eszközei, 2003-ban beszüntette a kis ezirányú tudományos kutatását is, míg Izrael több mint 200 nukleáris bombával rendelkezik. (Kétségek merülhetnek fel Irán szándékait illetően, hiszen az ajatollahok retorikája egyértelmű fenyegetéseket tartalmazott. Elhiszem azonban a Reagan-adminisztrációban magas posztot elfoglalt szerzőnek, hogy a képesség a veszély füstjét se jelezhetette a világ elismerten legjobb felderítő-rendszerével rendelkező Izrael számára!)

A szerző utal arra, hogy ez nem csak az ő véleménye: a birodalom 16 hírszerző szervezetének együttes, 2007 évi kutatása is ezt eredményezte, és azóta többször megerősítették. A Nemzetközi Atomenergiái Ügynökség is azonos eredményre jutott a 2015 évi nemzetközi megállapodás előkészítése során. Irán semmivel se rosszabb a közel-keleti hatalmak sorában, mint Egyiptom, és főként Szaúd-Arábia. Az utóbbi több dzsihádistát finanszírozott, mint amit Irán valaha is el tudott volna képzelni.

A Háború Párt további hazugsága a síita félhold, amit Irán által vezetett terrorista-szövetségként állítottak keresztbe a békéhez vezető úton. Ilyen szövetség nem létezik. A vád, hogy Aszadot támogatja, nem jelenti a síiták támogatását a szaúdiak által pénzelt és a Nusra Front, meg az ISIS által vezetett szunnitákkal szemben. Aszad alavita, és minden kisebbséget, beleértve a keresztényeket is védi attól az írtóhadjárattól, ami a szunniták győzelme esetén bekövetkezne. (Itt kis ellentmondásba keveredik, mert ha szövetség nem is létezik, de felmérhetetlen gyűlöletről beszél.)

Az is ostoba vád, hogy Irán most annektálni akarja Jement. Az ősi Jemenben 1970 óta polgárháború folyik. Amerika a kormányt támogatta fegyverrel. A kormány a tizenegyedik

órában elmenekült, hátrahagyva tekintélyes mennyiségű fegyvert. Akiket most az USA drónokkal, a szaúdiak bombákkal támadnak, bár bevallottan rendelkeznek iráni kapcsolatokkal, egyszerű partizánok, akik a hátrahagyott amerikai fegyvereket használják. Szaúd-Arábia beavatkozását a szerző háborús bűnnek nevezi (ha a szónak van még egyáltalán jelentősége, teszi hozzá).

Végül a hezbollah támogatásával vádolják Iránt. Ez a történet túl hosszú, itt nem tudok részletesen foglalkozni vele. Az európai hatalmak húzták meg Libanon határait is, számtalan etnikum együttesét létrehozva. A hatalmat a keresztények és szunnik szerezték meg. Ez nem okozott lényeges dolgot, amíg nem özönlöttek el az országot palesztin menekültek az 1960-as és hetvenes években. Az 1982-ben bekövetkezett Izraeli támadás és 18 évig tartó megszállás (Arafatot és csapatát üldözték, volt az alibi), ébresztette fel a síita ellenállást. Izrael visszavonulása után az akkori keresztény elnök deklarálta, hogy a hezbollah ellenállása nélkül nem szabadulhatott volna fel az ország, ezért azt Libanon integráns részének tartják, és tisztelettel tekintenek rá. Iránnal nincs szövetségesi kapcsolatuk, de támogatják egymást, és ha Izrael elfogadná a két állam megoldást, nem jelentene többet problémát az északi határainál létező hezbollah.

Az USA armadáinak állandó jelenléte a Közel-Keleten a gazdasági kérésekben tudatlan Henry Kissingernek köszönhető. Az 1973-as olajkrízis miatt vált ez a tétel követendővé, annak ellenére, hogy semmiféle gazdasági ok nem indokolta. Különösen káros a megvetésre méltó Szaúd-Arábiával kötött hosszú távú szövetség.

A legsúlyosabb „hiba” az új doktrínák megjelenése volt. Az egyik azt hitette el az USA vezetőivel, hogy az olajkincs őrzéséhez amerikai jelenlétre, éspedig félmillió katonára van szükség Arábiában. A másik veszélyes doktrínát a *rendszerváltás* ideológiájaként fogadtatták el a neokonzervatívok Reaganékkal. (Majd a ma napig uralkodó eszmeiségként az egész demokratikusnak mondott ostoba világgal, – teszem hozzá.) Bonyolult gondolatsort vonultat fel a szerző arról, hogy a Szovjetunió összeomlásával „munka nélkül maradó” afganisztáni mudzsahedinek – a Szaúd-Arábiából áradó wahhabi fundamentalizmust felkarolva – mutáltak Al-Kaidává, és váltak igazán veszélyes (terrorista) ellenállókká. A 2003 márciusában Irak ellen indított háborúban csúcsosodott ki mindaz az ostobaság, amit 1991-től kezdve az USA a Közel-Keleten folytatott: szankciók tömege, embargó, no-fly zónák, fedett és nyitott ellenséges akciók. Az Egyesült Államok történelmének egyik legostobább lépése volt. Alig jelentette be George W. Bush a Lincoln anyahajó fedélzetén, hogy „a misszió teljesült”, amikor a CIA által Afganisztánban verbuvált Abu Musab al-Zarqawi megalapította az ISIS-t. (A hihetetlen aljassággal, alibik kreálásával, háborús bűnösök összefogásával – USA és Nagy-Britannia – előkészített háború naplószerűen követhető a „Maradj magadnak Samu bá” könyvemben. Azóta világos számomra az USA vlágcsendőr szerepének aljassága, nem most tanultam meg a szerzőtől.) Az ISIS parancsnoki kara az iraki Bucca fogolytábor 6. részlegében állt össze, majd sikerrel verbuváltak követőket a nincstelenné vált, megalázott és kegyetlenségeken átment fiatalok között.

Nem folytatom az ISIS-t tovább, elég, ha idézem a könyv következő alcímét: „The Islamic State is Washington’s Very Own Frankenstein” (Az Iszlám Állam Washington nagyon is saját Frankenstein-e).

A háborús hisztéria következő áldozat-jelöltjeként foglalkozik a szerző Oroszországgal, az erről kialakult véleményemet alaposan alátámasztva. A Krím évszázadokig orosz tulajdon volt, az ukrán Hruscsov egy részeg pillanatában, 15 percig fontolgotva a lépést, ajándékozta a még szovjet tagállam Ukrajnának, ezért jogos az annektálása. Ukrajnát instabil országnak tekinti, értetlenül áll a tény előtt, hogy országának kormánya a 2014-ben törvénytelen puccsal hatalomra került maffiát támogatja Putyinnal szemben. Oroszország az Irán-Bagdad-Aszad-Hezbollah „síita szövetség” támogatójaként a béke megbontásának negyedik barikádjaként áll a katonai-diplomáciai-gazdasági gépezet útjában, amelyik bármilyen misszióra, propaganda háborúra kész, ha meg kell rendítenie a haladása útjába kerülteket. Érthetetlen számára, miért kellett Amerikának katonai szövetséget kötnie Szlovéniával, Szlovákiával, Bulgáriával, Romániával és most Montenegróval. Mindennek semmi köze Amerika biztonságához, és nem veszi figyelembe a régió turbulens történelmének elemi tényeit. A NATO-t fel kellett volna oszlatni a Szovjetunió összeomlása után, hiszen teljesítette feladatát: *védelmi* falként tartóztatta fel a szovjet birodalmi terveket. Leírja, (aminek a dokumentumát korábban idéztem is valahol, most hiába kerestem, de képtelen voltam megtalálni), hogy Gorbacsovnak a nyugati hatalmak vezetői ígéretet tettek: az NDK átengedése ellenében egyetlen inch-csel se tolják tovább a védelmi falaikat. Ennek az ígéretnek a megszegése megbocsáthatatlan háborús lépés szerinte is.

A 9/11 után elindult invázió-sorozatra – Afganisztán, Irak, Líbia, Szíria – nem került volna sor, ha Reagan nem hozta volna létre a mindent elrettentő armadáját. És most, Obama távozásakor a katonai költségvetés a Clinton-korszak két és félszeresére, 750 billióra növekedett, az ország adósságállománya a 2009 évi Béke Nobel-díjas Obama alatt 1 billióról 20 billióra emelkedett. Ami közben történt elkerülhetlenné teszi az általános békét.

Sorolja tovább, mi minden miatt kellene végre békére törekedni. Állítja, hogy a gazdasági fejlődés világméretű lassulása oda vezethet, hogy Kína alapjaiban rendül meg, hogy megadja a kegyelemdőfést Oroszország harmadrendű energia-, ásvány-, gabonaalapú gazdaságának, hogy nemcsak az USA fog szenvedni az évi sokbilliós deficittől, hanem az EU-ban, a NATO tagállamaiban is tovább fog nőni az eladósodottság, ami mára közel van a közösség GDP-jének 100%-ához. Ez eltemetheti a rendszert. (Itt először nagyon nem értek egyet a szerzővel, főként Kína problémáit nagyítja fel túlzottan szerintem, és nem beszél a 600 millió emberről, akiket a rég nem vörös birodalom kiemelt a mély nyomorból.)

Menetrendet is javasol: az USA szüntesse meg Oroszország gyalázását, az ellene indított leszerepeltetést; ez lehetővé tenné Oroszország-Washington-síita szövetség létrejöttét, ami hozzásegítené, hogy szír, iráni, iraki és hezbollah muszlim harcosok lefejezzék a szunni kalifátus mérszárosait. (Hm, hm, kicsit sok a síita-szunni ellentét...) Meg kell valósítani a Trump programjában már szereplő lépést, a NATO felszámolását, annak léte nélkül egyszerűbb lenne megállapodni Moszkvával.

Trump már tett lépéseket a béke felé (ez számomra meglepetés) egyrészt azzal, hogy elfogadta Oroszország részvételét a szíriai radikális dzsihadisták bombázásában, másrészt annak elismerésével, hogy az ellenség központja nem Damaszkuszban, hanem Dakkában van. Ha Trump kerül hatalomra (a szerző még nem tudta a könyv írásakor), fel kellene ülnie a

repülőgépre és békejobbot nyújtania Irán vezetőinek, ahogy Eisenhower tette 1952-ben, amikor rögtön megválasztása után Koreába repült, hogy létrehozza a békét. A megbékélés Iránnal hozzájárulna az ISIS gyors halálához. Már haldoklik a szerző szerint, amit az USA és Oroszország bombázásainak, az alacsony olajáraknak és saját brutalitásának köszönhet. Ott tart, hogy sebesültjeit lepuffantja, és szerveiket értékesíti a fekete piacon.

A menetrend következő lépése Trump-Putyin-Rouhani szövetség létrehozása lenne, ami elvezetne Moszul és Rakka felszabadításához, (ami lassan enélkül is megtörténik) és ami lehetővé tenné az 1916-ban meghúzott „Sikes-Picot” néven ismert mesterséges és romboló határok újrajzolásához. Három új államot kellene létrehozni, síitát, szunnit és kurdot. A béke megteremtése a Közel-keleten hozzájárulna az USA leszereléséhez, a NATO-országok felszabadításához a fegyverkezés terhei alól, megteremtené a világméretű leszerelés lehetőségét. (A kurdok államhoz juttatása az I. világháború óta halasztott lépés, elkerülhetetlen. Így kegyetlen elnyomástól szenved ez az etnikum.)

Itt kihagyom a hidegháború korszakát, csak annyit jegyzek meg, hogy a szerző szerint két dinasztíának, Bushéknak és Clintonéknak köszönheti Amerika a túlzott rettegést, és ésszerűtlen túlfegyverkezést.

A két elnökjelölt értékelésében nem játszunk ugyanazon a húron. Itt zárójelek nélkül is világos lesz a képlet! Hillary Clintont egyszerűen a sikertelen, leszerepelt generáció osztály-elnökének, majd háborús héjának titulálja, és fáradhatatlanul sorolja a bűneit. Nem foglalkozom vele tovább, az „Az USA ledarálja a világot” e-könyvemben magam is – a megfigyelők többségével ellentétben – azt képviseltem, hogy egyik jelölt se jobb a másiknál, mindkettő Amerika és a katasztrófakapitalizmus szégyene. Hillary Clinton csak folytatni, és programja szerint erősíteni akarta volna a férje-cum-Obama vérengző háborús menetelését. Szinte tréfaként említi, hogy azt gondolta Hillary környezete: Kína megtámadhatja őket, pedig az 1000 Walmart bevásárló központ adta Kínának a kenyeret.

Trumpban reménykedik a szerző, és pedig abban, hogy mint a háborúkat generáló maffiába be nem épült „kívülről jöttek” lesz szeme és ereje ellenállni a héjának. Egy-két kijelentése már utalt erre, megkérdőjelezte már a CIA bejelentését, hogy orosz hackerek beavatkoztak a választási küzdelembe, mondván, hogy ez pont olyan, mint az iraki tömegpusztító fegyverek „kreálása” volt. Esélye van arra, hogy új irányt jelöljön ki, mivel nem töltötte az életét az „Imperial City”-ben külföldön megsemmisítendő szörnyetegeket keresve. Nem lefizetett kiszolgálója a katonai-hadiipari-kongresszusi komplexumnak, akiktől Eisenhower óvta Amerikát, és akik pontosan azt teszik a Szovjetunió összeomlása óta, amit előre jelzett. (Azt hiszem Trump megítélésében téved a szerző. Nem tudhatta még, micsoda elképesztő milliárdos-héja hadat gyűjt maga köré a megválasztott elnök. Biztos vagyok benne, hogy hamar magukba fogják olvasztani, mint tették Obamával. A folyamat hangosan, zajosan folyik. Megválasztottként megismétli, hogy az Iránnak kötött megállapodást fel fogja rúgni. És Oroszország rágalmozását is kezdi magáévá tenni. Lefeküdt a héjának.)

Zárom soraimat. Félelmetes, hogy a birodalom politikai és gazdasági életében egyaránt jártas tudós közgazdász ma ilyen határozottan jelenti ki, hogy *a békét a ma világcsendőr USA fenyegeti*.

Érhet olyan vád, hogy egyetlen szerző egyetlen könyvére alapozom a mai világhelyzet értékelését. Aki veszi a fáradságot, és elolvassa a „Halálunk éve: 2018” könyvem, megnézi a Jegyzetek 11. pontjában felsorolt könyveket, elolvassa az „Az USA ledarálja a világot” írásom, és végignézi annak Jegyzetek rovatát, meggyőződhet arról, hogy józan, paraszti eszemen kívül milyen óriási irodalom terheli az agyam. És a lejegyzett forrásokon túl természetesen átfoghatatlan az írott és online médiából, TV-csatornákból szerzett információ-tömeg, amit azzá gyúrtam, amit most ez a szerző is igazol. És remek „térképet”, követhető gondolatmenetet alkalmaz.

Milyen következtetések vonhatók le az USA és a világrend mai állapotáról? Szerintem ébresztőt, riadót kell fújni! Nem látja senki, mennyire vakok vagyunk? Mióta őseink elővették a bunkókat és megalkották a kőbaltát, azóta alfa-hímek (ritkán alfa-boszorkányok) ölnek, taposnak, rabolnak minket fegyverekkel, ideológiákkal, demagógiával, gyűlölet szításával társadalmakon belül és társadalmak között.

Akiknek nem mondanak eleget a fentiek, azoknak felsorolom, mit kell tenni: aki hisz ideológiákban, adja fel; aki hiszi, hogy bármely társadalmi rend jobb, mint akármelyik másik, az felejtse el; aki hiszi, hogy a mai kapitalizmus emberi, húzzon a fejére sötét zsákot; aki azt hiszi, létezik szabadpiac, piacgazdaság, az omoljon magába; aki hisz a demokráciában, próbáljon egyet létrehozni; aki azt hiszi, hogy a tőke nem törekszik hozama maximalizálására bármi áron, akár véres öldöklés árán is, az olvasson mesekönyveket; aki azt hiszi, hogy a háborús maffiák valaha is el fognak tűnni az életünkben, az költözzön a Marsra; aki azt hiszi, hogy a hatalom tud békés és okos gazdája lenni az alája rendelteknél, az költözzön át Meseországba. Soroljam tovább? Akinek vannak további meglátásai, közölje, hozzáteszem a felsoroláshoz.

És végül a vallások, egyházak. Azt hiszem, csak vallási ellentétekről érdemes beszélni, mert igazi nagy, dölyfös egyházak csak a kereszténységben uralkodnak a végtelenül megvezetett hívők, és polgári birodalmak fölött. Az egyházakat – úgy ahogy vannak – fel kellene robbantani, mindjárt békésebb lenne a világ. A vallásokkal viszont nem lehet mit kezdeni, ősidők óta butítják az emberiséget, és a gyűlölet első számú forrásai. Valószínű csak a pénz- és hataloméhség – sokszor vallási hiteket is meglovagolva – pusztított többet, mint a tiszta vallási gyűlölködés. Ami most következik Amerikában, az is vastagon át van itatva vallásgyűlölettel. Trump mondta: a muszlimok nem szeretnek minket. Hihetetlen ostobaság a három, egy gyökérből eredő vallás közötti ellentét, öldöklés. A kereszténység a zsidó kultúrából nőtt ki (ne feledje, kedves olvasó, hogy Jézus Krisztus zsidó volt), az iszlám a kereszténységből sarjadt, a Biblia és a Korán szülő-gyermek viszonyban élnek. A körülmetélés az arab férfiaknál is kötelező. Két testvérnép, a zsidók és arabok metszik körül fiú-gyermekeiket. A génjeik is közös eredetet tanúsítanak, úgy tudom. Papok, pápák, hitszónokok, királyok, császárok uszítása

okozta azt az iszonyatos gyűlölködést, ami most pusztítja a világunkat. Meg az őrült fegyvergyártás.

Visszatérek jelen írásom címére. Megírtam régen, hogy minden relatív a világon, az igazság is. Olyan, hogy általános, mindenki által óhajtott igazság nem volt, nem lesz. Minden társadalom, ideológia, közösség, egyén saját igazságképpel éli a világát. Ez az én igazságom. Ha kell, átkeresztelek az írásom 1001 mesére, az arab irodalom fantasztikus, varázslatos mesegyűjteményét mintaként kezelve.

Ismétlem, ez az igazságom.

Meg hogy „Mojito, ergo sum”!

Aki érti, adja tovább, aki nem, ne átkozzon, dobja ki.

Hozzászólás:

Péter Lónyai szerint:

január 22, 2017 - 3:52 du.

“A hidegháború végével adva volt a béke lehetősége. Huszonöt évvel később még mindig nincs béke, mert az imperialista Washington megakadályozza. – mondja az amerikai közgazdász.”

Csak az imperialista Washigton miatt, na ne már, ezt Stockman sem gondolhatja komolyan,

” Azt is Gates-től eredő hazugságnak tartja, hogy Irán meg akarta semmisíteni Izraelt. Ez a hazugság találkozott Izrael „vörös hús” politikusainak érdekeivel, és segítette Bibi Netanjahut, hogy közel 20 évig hatalmon tudjon maradni.”

Ezek szerint az iráni fegyveres erők vezérkari főnöke – Hasszán Firuzabad – Netanjahu embere.

“Izrael több mint 200 nukleáris bombával rendelkezik.”

Ezt akár el is hiszem, de honnan van ez az adat?

“Izrael visszavonulása után az akkori keresztény elnök deklarálta, hogy a hezbollah ellenállása nélkül nem szabadulhatott volna fel az ország, ezért azt Libanon integráns részének tartják, és tisztelettel tekintenek rá. Iránnal nincs szövetségesi kapcsolatuk, de támogatják egymást,”

Mi az, hogy támogatják egymást. Miben? A hezbollah is támogatja Iránt?

“... és ha Izrael elfogadná a két állam megoldást, nem jelentene többet problémát az északi határainál létező hezbollah.”

Sőt! Azonnal kitörne a világbéke, ingyen sör és örök élet. (Bocs a cinizmusért.)

“A Krim évszázadokig orosz tulajdon volt, az ukrán Hruscsov egy részeg pillanatában, 15 percig fontolgatva a lépést, ajándékozta a még szovjet tagállam Ukrajnának, ezért jogos az annektálása.”

Ezen az elven jogos lenne Alaszka annektálása is, mert azt meg a Cár adta el egy részeg pillanatában.

Arra már gondolni sem merek, hogy Magyarország mi-mindent annektálhatna.

Arról nem is beszélve, hogy Putyin megígérte, ha Ukrajna lemond az atomfegyvereiről, akkor az oroszok soha nem fogják a Krim hovatartozását firtatni.

A válaszem:

ahalmos szerint:

január 22, 2017 - 4:39 du.

A hozzászólások sorrendjében válaszolok:

1. Stockman is, én is abszolút komolyan gondoljuk, ugyanis a hidegháború végétől számított időszakról van szó. Azóta pedig az USA öl, gyilkol, végtelen háborút hirdet. Hogy születtek az ő akcióik hatására ellenálló-bosszúálló csoportok, sőt az ISIS képében szervezetek is, és hogy azok is támadnak, agresszívak, az nem csökkenti az USA abszolút és kizárólagos felelősségét.

2. Megnéztem, Irán fegyveres erőinek főnöke – a vallási vezetőkkel kórusban – valóban elsöpréssel fenyegette Izraelt. Telefonon már megbeszéltük Péterrel, hogy más a retorika és más a képesség. Egér-macska kérdésről van szó: ordíthatja az egér: hol az a macska, hadd ízéljem meg. Attól nem tudja megtenni. Irán vadul fenyegetőzött, nagyon rosszat tett magának, de nem tervezte Izrael megtámadását. Egy szót kellene talán átfogalmazni a megkérdőjelezett mondatban. Nem érdemes, mert Netanjahunak pontosan tudnia kellett, miről van szó.

3. Mint minden ilyen adat, amíg komoly tárgyalásokra nem kerül sor (az USA és a Szovjetunió is vallott, amikor asztalhoz ültek), titkos. Szuper-titkos. Vannak azonban felderítők, akik mondjuk 90%-os pontossággal meg tudják állapítani. Nekem az Ural közepén lemutattak egy faházakból álló falura (volt helyi vezetők): az ott hidrogénbomba-gyár. Mondtam gyorsan: nem láttam semmit! Folytatták: időnként befut egy lefüggönyözött kocsikból álló személyvonat, ledaruzzák az egyik kocsit tetejét, beemelik a bombát, tető vissza és el. Ott ülhet egy bábuska a magyar-rokon sírja mellett, aki 20 aranyért megmutatta a világ legnagyobbaknak bizonyult vasérc-lelőhelyét a Cár Atyuska embereinek, amiért az etnikum tagjai agyonverték... Az ilyen forrásokat valakik összeadják, a szatellitek fűszálakat látnak. Nem folytatom, mert unalmas. Számtalan forrás emlegeti ezt a számot, illetve ennél is magasabbakat. Nem Stockman találta ki, én sem.

4. Tudomásom szerint (talán a könyvben is szerepel?) például az ISIS és az USA által támogatott szíriai „ellenzék” elleni harcban.

5. Nyilván a két állam létrehozásának dokumentumai biztosíthatnak védelmet, ha a hezbollah Palesztinában megfelelő szerephez jut. Nagyon a jövő kérdése. És azt hiszem, Trump világcsászárrá avanszálásával el is felejthetjük az egészet. Trump és bandája meg fogja akadályozni a két állam létrejöttét, illetve békemegállapodás kötését közöttük (az EU, ENSZ

és Vatikán már elismerte a Palesztin államot). Dúlni fog tovább a testvérháború. Egyébként nem lehet patkánymérget szedni még a francia-német szövetség megbonthatatlanságára se, jön az ottani Jobbik, és oda lehet az is!

6. Krím kérdése bonyolultabb, bár nem először hallom Alaszkát (Magyarországot igen). Nem időponti kérdés, és nem is agresszió kérdése szerintem. Ha Ukrajna nem indul el a NATO és az EU felé, azaz nem vetődött volna fel az egyetlen komoly fekete-tengeri hadikikötő átvándorlása az oroszokat mind folyamatosabban fenyegető nemzetközi szervezetek kezébe, és nem jelenik meg amerikai csatahajó a kikötő előtt, Putyinéknak nem jutott volna eszébe az annektálás. Biztos, hogy nem könnyű nemzetközi jogi kérdés (ha van még olyan – gondolok a “csak jogszerűen eljáró” USA-ra!). Ami pedig az „Arról nem is beszélve, hogy Putyin megígérte, ha Ukrajna lemond az atomfegyvereiről, akkor az oroszok soha nem fogják a Krím hovatarozását firtatni.” megjegyzésedet illeti, nem hallottam róla. Nem vitatom, valószínűnek hangzik. De az atomfegyverek helyébe az USA-NATO-EU hatalmi szövetség lépett. Más fekvése lett a gyereknek. Császármetszésre lett szükség. Egyébként jól tudod, Péter, mi a véleményem Putyinról: nem véletlenül szerepel a “Halálunk éve: 2018” könyvem általad kreált címlapján az ő neve is!

VII. Verseimből

A Várban...

A Várban
Épp csodára vártam,
Mikor nagy hasát az ég
Ráereszté a kék Dunára.
Konstatáltam: ha a folyó színe kék
Az operatőr nem lehet más, mint Sára.
S pityókás kedvemben lestem,
Mint ölelkezik Pesten
Füst s korom.

Vártam ott és elégttem,
Hamvaim betaposták a sárba.
Gyúrtam magamból könnyű légi gépet
S felszálltam ismét a Várba.

Szonett

Lassan elballagok a pesti utcán...
Mondjunk búcsút kedves barátok.
Bár emlékem után nem fut szán,
Csillogó pelyhekben gondolok rátok.

Bohó kis nótáim elszórom rátok
S kérlek, ne nézzetek furcsán,
Imádkozzatok, ne fogjon átok
S örüljetek minden pillanat múltán

Mit kalandvágy nélkül éltetek.
És ne kelljen sohase félnetek
Könnyes búcsút venni jóbaráttól.

S ha szívetek ma búcsútól beteg,
Reátok bíbor palástot vetek
És fényes jókedvet e gyöngypohárból.

Ballada

Én, ki főnök voltam ismét
Hirdetem s el kell hinnetek
Senki se irigyelje tisztjét
Kit lágy szívvel áldtak az istenek
S higgyétek, itt csodák nincsenek
Kit bakónak szültek e világra
Osszátok bár poklok száz poklára
Nem lehet kiölni belőle a vért
Torkát fogva öli görcsös ágra
Zsengébbet, kit nem véd a vért.

Ajánlás

Herceg, vagy kinek azzá lenni vágya
Amikor a kötélén lógatsz másokat
Légy eszednél, s mikor a gyáva
Mocskos szíved kiveri fogad
Otthonod jusson eszedbe s az Ég
S amikor tőled kérlek majd számon
Kit mikor s hogyan ért a vég.

Ti vagytok...

Ti vagytok, akikra vártam,
Akikkel hitben őrséget álltam,
Akikkel gondban-bajban együtt áztam,
Dideregtem, holtra fáztam.
Ti vagytok, akikkel hitben őrséget álltam,
Bajban dideregtem holtra váltam.
Sikongott bennem múlt s jövő,
Isten, s múltba vésző bús jövő.

1994. február 28. (gyógyszerdobozra firkáltam kedves vendéglátó rokonoknak)

Lepke voltam

Lepke voltam s átlibbentem az éjen
A sűrű, baltás, kemény éjen
S kormosan, tintásan, ahogy repültem
Öltem, öltem, s megint csak öltem

Kifakultan értem át az éjen
A sűrű, baltás, kemény éjen

S pajtásom, az erdő manója
Előjött az első szóra

S fáradtan, ahogy átzuhantam az éjen
A sűrű, baltás, kemény éjen
Pajtásom az ölébe vett és dajkált
Csókra csücsörítve csókos ajkát

Diadallal, mert győztem az éjen
A sűrű, baltás, kemény éjen
A csókot veres kéjjel fogadtam
S csókra csókot magam is adtam

Nászunk fénye kigyúlt az éjen
A sűrű, baltás, kemény éjen
S szárnyaim tarka dalra gyúltak
Lángoltak, szivárvány-színben úsztak.

1994. február 27.

M7-es sztráda, 64-es kilométerkő,

1994 március 5., 15h 05 p

Félelem nem villant bennem,
Tán csak döbbent csodálat,
Mikor ráugrottam a korlátra
Mint egy dühödt állat.

Táltos paripám hangtalan
Ágaskodott és mint a villám
Csapott agyamba, hogy tán
Utolsót feszül jobb ikrám?

Mint kaszkadőr suhantam
45-fokos szögben a falon
Mikor szemlencse-sejtem felírta:
120-at majszol ez a Fantom!

Csattanva huppantam vissza
E világba s idegem minden ága
Nyelte azt az 50 métert,
Mi kapu volt a Másvilágba.

Félelem nem támadt bennem,
Tán csak döbbent csodálat,

Hogy a kapu halkan zárult.
Hiába kopogtattam Nálad,

Te, aki ha vagy, most jó voltál:
Megrugtál és leütöttél,
De hagytad, hogy a béna csendben
Újraéljem ezt a röptét,

Mi lépés volt a Túlvilágba.
Csúszva-szikrázva kimért 50 lépés,
Füvön bevégzett Ég-kísértés
S el nem hangzott isten-kérés.

Filmesek, ha szépet akartok látni,
Bujjon belétek ördög s veszély
S 3 mp-el a halál előtt
Fénnyé válik néktek az éj.

*

A Röptékből

Letéptem azt a hanga-szálat,
Ó balga költő, de minek?
Eb kutyával macskát hálat,
Ki fájdalmában széttépi a szálat,
S én néked nandu-madarat viszek.
S már régen nem hiszek, nem hiszek.

Álom-bugyorban szörcsög a forrás
Böfögi belém a kénes búzt
Az isten is belé dugja az orrát
Míg engem egy angyal szerelme űz

*

Figyelj, elvtárs

Eltársam, aki hajad téped,
Mikor tégláért borraalót adsz,
Figyelj: elvtárs, ki átráz téged,
S ha szólsz, csak a fejedre kapsz!

Eltársam, akit maszek sunyin
Kibelez, míg kéglid épül
Ne feledd, a guba téged csúfít,
De tőleil elvtársad villája szépül!

Eltársam, ha gatyáért csúsztatsz
S szégyentől vörösre dagadsz,

Tudd: vezéred vámon el nem csúszhat
S harácsol, mint kapzsi paraszt!

Eltársam, kit seggbe rúgnak
Ha csalás ellen szót emelsz,

Zárt tárgyaláson a bírónak súgnak,
Ha elvtársad milliókat elemei!

Eltársam, folytatnám, de minek?
Tudod, hogy kéz kezét mos!
Építéd a szocializmust, de kinek?
Kérdezd a bányászt, ki szenet fos!

És a legfrissebb:

Robbantsuk rájuk!

Ez a világ csak sötét gyalázat,
S nem maradt bennem semmi alázat!
Hiába szólok: népek, ez itt átok,
Vakok vagytok, ha semmit se láttok.
Lassan elröppen az élet vágya,
Lehet, a halálnak ez az ágya?
Nem, elkárhozni korai lenne,
Kell, hogy élni tudjunk mégis benne!
Ami roncstelep marad utánuk,
Robbantsuk izzó haraggal rájuk.

Budapest, 2014 május 3

Verseim – főként gyermekkoraiak - könyvtára itt lapozható: <http://amrita-it.com/versek/>

VIII. Két titok

Kihívás (Challenge) I.

Ebédidő, vagy ha úgy tetszik, le kell ülni, kilihegni a három óra síelést. Belibegek a kis Hütte elé Hauser Kaiblingon, csatolom le a talpakat, odaüget hozzám egy szép, nagydarab német juhász, kutya képében, mezőgazdász barátom később becsmérli: keverék, nem hegyezi a fülét. Erőteljesen, a szemembe nézve ugat párat és néz rám kíváncsi szemekkel. Kérem az odalépő gazdi-asszonyt, nem szeret a kutyája? Nem ért angolul, én németül. Annyit kihámozok a válaszából, hogy a kutya nem haragszik, csak szereti a havat. Akkor még nem esett le, miről szól a dolog. Megettem az Oma's Suppe-t, engedem ki az izzadságfelhőket a galléromon, amikor látom, hogy kijön az egyik pincér-fiú, gyúr egy testes hólabdát és felhajtja a szemközti rézsűre, jó magasra. A kutya pár hatalmas ugrással fent terem és kapirgál, vadászként keresi a neki vetett jószágot.

Na, leesett! Velem is azért incselkedett, hogy dobjak neki hólabdát. Komm! - mondom a kutyának, gyúrok egy hógolyót és feldobom én is, nekem fele magasságra sikerül. Ugrik kettőt, aztán viasszompolyog. OK, lássuk újra! Megint csak fele magasság sikeredik. Most már csak egyet ugrik a juhász, komolytalan dolog, sugározza minden porcikája. Kijön újra a pincér-fiú és dob egy méretet, kutya barátunk, mint a villám terem ott, az 5-6 méteres hófal tetején.

Hoppá, megfejtődött életem egyik nagy rejtélye. Én is csak olyan vagyok, mint ez a kutya, nem érdekelnek a komolytalan feladatok, csúcsra szeretek járni. Ha kutya lennék, ugranék a magasra dobott kedvenc után, így csak addig síelek, amíg nem érem el a „kilehelem a lelkem” fáradtságszintet. Lehetnek kutyának, embernek azonos génjei?

(2008.01.31)

Kihívás (Challenge) II. – avagy megfűjják a harci kürtöt

Obertauernben újra győzködnöm kellett, miért is olyan fontos számomra, hogy az elsők között legyek fent valamelyik sípálya tetején? Magyaráztam, hogy akkor tükör a pályák felülete, attól másfél-két óra hosszát lehet igazán élvezni a lesiklást, akkor kevésbé veszélyes az egész: kevesebb a nép, nincsenek buckák, amik megdobhatják az embert. Hümmögés. Reggel kinézek az ablakon, látom a hegycsúcson tükröződni a felkelő Nap sugarait és megértem, mi az igazi ok? Bizseregni kezd bennem valami, a látvány, mint mágnes vonz, a lábam mozgása azonnal fürgebb, sietek reggelizni. Megfűjták a harci kürtöt, menni kell. Kell! Ilyen egyszerű, emberek, ne kérdezzétek többé, miért?

Kérditek a harci paripától, miért kapál a patájával, miért fúj lángot, amint elharsan a riadó kürtszava?

(2008.02.26)

IX. Levél belga ősbarátnak

Dear Friend,

Jan, you are absolutely wrong about alcohol & especially about wines. I used to be cursed by our family doctor friend not to drink „so much". „So much" meant a couple of *kupica* (my vocabulary says: liqueur glass, pony, but it is *egyszerű paraszt kupica*) of *pálinka* (Hungarian strong drink) or one, sometimes two glasses of wine after lunch, etc. I used to laugh at her saying splendid slogans like „what remains of the joys of life if:..." or „ you, doctors are stupid creatures trying to take away all pleasant sides of life" and almost always adding that science will prove that small quantities of alcohol are medicaments and in no case poisons. And I proved to be right (as *almost always*): the best scientists of the stupid medical sciences keep saying now that 4-5 dls of wine a day make wonders to the slowing down brains of not very young people like us. Whoop!

If you tell a Czech who offers you to consume two-three bottles / head of beer with him that you do not drink alcohol, he would drop the big, filled mug and stare at you with astonishment: do not say stupidities, beer is not alcohol at all, we use it as medicine. It happened to us with Marta in Calcutta, I do not joke: we had been invited by the consul general of Czechoslovakia (*the People's Republic of*), a big boss (Russians call them *Shyshka*), a nice chap anyway and Marta did not feel well, so the above described scene happened. Think of „Svejk, the soldier"! In the pub of Svejk, „U Kalicha" I was once part of an official lunch, where my counterpart, a Czech drank 13 mugs of beer during the lunch that lasted max. 2 hours, without going out to empty himself. What a nice habit, isn't it? Again without joking: in some of the pubs of Czechia, especially in Prague beer is ordered in meters, which means „a row of mugs that make a meter" and quietly consume one or one and a half meter of beer not in hours, but in 45 minutes or so.

One of my best performances happened in Budapest. I was host of an unfortunate Hungarian, Kovacs *Nikolaj Nikolajevich*, whose father (a *Hungarian Communist*) had been shot during Stalin's repressions in around 1935, and his mother escaped, but could not take him with her. He grew up with a Russian family as *son of people's enemy*, and could visit his mother only after more than 20 years, in the summer of 1956! So, we walked in Budapest, got tired in the afternoon and decided to have something to eat, an „*uzsonna*" (the English equivalent is again something unpleasant-sounding: high tea, brrr...). We set on the terrace of the Gellert swimming bath and ordered as aperitif a bottle of chilled vodka (the waiter hesitated a little bit: per glass, isn't it?), then selected *fatányéros* as the dish. I explained my Russian-speaking Hungarian friend that it was a dish for two, served on a wooden plate, contains 4 different meats, potato, etc.) OK, he said, one for me.

Fine, I said, than one for me as well (the waiter was polite again: sorry, this is a dish for two). The waiter disappeared and the boss of the day turned up for a short visit, chatting for a while with us. During this encounter we ordered some fish-cum-salad as starter and two bottles of beer. The waiter came back with the vodka, starter and a Hungarian plus a Russian flag: we became the centre of attention of our neighbour-guests. We quietly consumed the bottle of vodka, the starter, and then the „wooden plate" with two/head bottles of bear, adding later three more (bottles of beer, certainly). When we called the waiter to settle our bill he was shaken, but very polite again: „I have seen a lot of people in my life, having good appetite, but never

anything like the two of you". And we could feel in our back the acknowledging sight of our neighbours when leaving the scene.

Therefore my advice is: keep always at least one bottle of good wine at hand. Do not bother what your doctor says. The best is no doubt „*TOKAJI ASZÚ*", 5 or 6 *puttonyos*. One of the kings of France (say Louis the XIV.) called it „the king of wines and the wine of kings", one of the good things that even socialism could not spoil. And a merchant of wines, a Pole said in this century: „Since I first consumed Tokaji Aszú, I never drank anything else." In case you prefer red wines, I would suggest you some better wines than the one you mentioned (it is not bad, but the place is a town, and good wines are „grown" in villages), Try „Villányi Cabernet Franc"!

That's all for today.

See you soon?!

Best regards

Tony

X. Szerelem, nők, szex

Moszkva, borzasztó nagy szerelem

Minden lényegtelen emléksorra törpül az igazi, perzselő szerelemhez képest. Aki nem élt át hasonlót, nem értheti meg. Moszkvában, a kiállítás építése alatt történt, hogy átszaladtam a pavilonnal szomszédos étkezdébe valami meleget enni. Két-három kollegával megyünk fel az étterem teljes hosszában elnyúló lépcsőkön, amikor az előttem haladó hölgyecsokorból hátrapillant egy szőke hölgy. Tengerkék szemek, egyetlen villanás. Tudtam, hogy meg fogok ismerkedni vele. Pontosan hogy, már nem emlékszem, de még ott, az étteremben odaléptem hozzá és egyszerűen randit kértem, ami akkor a másnapi azonos helyszínt és időpontot jelentette. Másnap már egyedül várt, hosszasan beszélgettünk, majd talán egy hétig naponta találkoztunk. Aztán megtörtént a csoda, feljött a szállodai szobámba és együtt töltöttük az estét. Felejthetetlen este volt, minden szempontból az. Angol tanárnő volt, kiderült, hogy férjnél van és egy kisfiú édesanyja. A férj valami olyan szupertitkos katonai területen dolgozott kutatóként, amiről egy szót se említhetett, a területet se. A szerelem perzselő voltát az igazolja, hogy józan agyvelő ezt emészthetetlennek tartja: idegen, terrortól nyögő ország, férj, gyerek. Sokáig nem tudtunk azonban elszakadni egymástól, én mint a kerge marha, csak rá tudtam gondolni, a kiállítás utórendezése ürügyén a vállalat vezérkara vissza is küldött néhány napra (láthatták, hogy így hasznavehetetlen vagyok!). A levelezésünk lázas kapaszkodás volt egymásba. Ő volt az egyik hölgy, aki többezer kilométerről, Moszkvában megérezte, hogy baleset ért a líbiai Tripoliban. Aztán elszakadtunk egymástól, nem tudta otthagyni a fiát (vagy megfenyegették a férje kutatási területe miatt). Írjam tovább? Nem érdemes. - Dehogyan: ahányszor Moszkvában jártam azóta, mindig igyekeztem legalább ránézni a Roszija szállóra és kerestem a 205-ös szoba ablakát. Most, hogy híre kelt, le fogják bontani, sajog érte a szívem.

Maja Aj-Artjan

Ezt írtam róla az "Önéletrajz helyett, Halaj kapitánynak"-ban:

"Azt hiszem, ennek a korszaknak [Metrimpex] köszönhetem életem legnagyobb barátságát: Maja Aj-Artjan, örmény nő az, akiről beszélek. Történt, hogy a moszkvai Minszk szállóban megyek a szobám felé és előttem gyönyörű bundában, magas sarkú cipőben lépeget egy szép vádlíjú, fekete hajú hölgy, kinyitja a szobáját és eltűnik. Hm, szép nő lehet, gondoltam és odamentem az ajtajához, megnéztem a számát. Hosszas idegeskedés, vajúdás után felhívtam, elmondtam az apropót és randit kértem. Háromnegyed órát beszélgettünk (életem rekordja), végül meghívott másnap estére a szobájába, amikor örmény barátaival fognak iszogatni, majd átszól. Szólt, átmentem valami aprósággal. Egy fiatalember nyitott ajtót, majd Maja is odalépett. Gyönyörű nő volt, talán túlságosan is az. Rajta kívül nem is volt nő tagja a társaságnak, 5-6 fiatalember alkotott félreérthetetlen védőbástyát körülötte. Hamarosan tudomra hozták, hogy Jereván legszebb hölgyének nem lehet csak úgy - kívülről - udvarolni, az egyik legény heveskedésbe is kezdett, Majának kellett közbelépnie. Lassan azért megnyugodtak a fiúk, sokáig beszélgettünk, ettünk finom örmény falatokat és ittunk konyakot, bort. Két-három alkalommal találkoztunk még akkor, kiderült, hogy műfordító, oroszról

örményre és vissza egyaránt fordít szépirodalmat, az Aj tag nemesi előnév (Von) és édesapja neves filmrendező. Orosz férje volt, elvált és nagyon figyelik, ne ismételje meg a hibát. Megadta a címét, telefonját és kérte, ha Moszkvában járok, feltétlenül hívjam fel. Attól kezdve, ha tudtam, egy-két nappal indulás előtt, ha nem, a moszkvai szállóból felhívtam és egy-két kivételtől eltekintve évekig minden alkalommal felrepült Moszkvába és velem töltött néhány estét. Szexuális kapcsolatról nem is eshetett szó, általában a szobájában találkoztunk ugyan, de éttermekben beszélgettünk, színházba, hangversenyre jártunk, néha örmény társaságba vitt (így ismerkedtem meg Petroszjan-nal, a nagy sakkozóval). Aztán elmaradoztak a találkozások, megírta, hogy újra férjhezment, majd, hogy újra elvált, idegösszeroppanást kapott, dagadtra hízott, kihullott a haja. Körülbelül itt szakadt meg a kapcsolatunk. Igazi nagy barát volt! Tőle származik a honvágyra vonatkozó legjobb meghatározás: Ahol valaki élete első 20 évét eltölti, onnan nem lehet sértetlenül kiemelni, csak a mély gyökerek elvágásával. Akár bele is pusztulhat. Sokat tudhatott, az örmények nálunk is szétszórtabb nemzet."

Úgy hiszem, nem kell hozzátenni semmit.

Szex

A nyelvünk, a magyar szép és gazdag, kifejező. Mégse találom meg egy idő óta - tán mióta tisztességesen megtanultam angolul - a megfelelő szót, kifejezést, amit az angol egy szóval tökéletesen leír, jellemez: shy (félénk, szégyenlős). Az voltam világéletemben, minden egyéb máz rajtam, kényszerűen felvett külsőség, hogy meg tudjak állni, fenn tudjak maradni az élet viharaiban. Mint shy fiatal, nagyon későn kezdtem a szexet, az első házasságban avattuk fel egymást. Akkor is gúny-céltábla lettem volna, ha ezt szétkürtölöm, a mai fiatalok pedig egyszerűen eldölnének a röhögéstől. Pedig jóvágású férfinak tartottak és szerettek (többnyire volna) a lányok. Ez a házasság-szüneteimben fényesen igazolódott. Közben - a jó magyar mondást kicsit felnagyítva -, mint mondani szoktam nagyon kíváncsiaknak, Nyíregyházaig kéne érnie az orromnak, hogy minden kihagyottat rá lehessen húzni. Mivelhogy a shy-ságom mellé még elátkoztak az istenek azzal a kellemetlen tulajdonsággal, hogy valami érzelem, legalább egy kis melegség kellett ahhoz, hogy egy nőhöz közelítsek, vagy a közeledését ne hárítsam. Mai fejjel persze mindent elkövetnék, hogy megreformáljam magam, csakhogymár késő. A házasság-szünetek alatt viszont egyszerűen nem volt menekvés. Az első házasságom után olyan albérletbe költöztem, ahol különbejáratú szobám és szabadelvű gazdáim voltak. Sűrűn láttak vendégül egy-egy süti-teára és beszélgettünk. Egyszer még ők is megjegyezték, hogy azért nem szeretnék a piros lámpát kiakasztani a bejárat mellé. Pedig érzelem-szűrte hölgyek látogattak csupán. Az egyik kiállításon a válogatott hosztesszek vettek ostrom alá, volt eset, hogy egyetlen éjszaka négyen látogattak meg. Közülük az egyik igen kedvessé vált számomra, de pár napon belül elkapott a szerelem és az alakuló remek kapcsolatot rombadöntötte. Ami a szexuális teljesítőképességet illeti, badarság minden megfogalmazás. Legalábbis nálam hölgy-függő kérdés volt. Ha a fizikai megjelenésen, szépségen és szexiségen túl szeretetet is kaptam és magam is vonzódtam a partnerhez, regénybe illő élményekben volt részünk. Ha hiányzott valami ezek közül, akár csődöt is tudtam mondani.

XI. Nyelvtudás, honvágy

Nyelvtudás (in memoriam colonel Stephen Kaszas)

Sokan dicsekednek azzal, hogy idegen nyelvet anyanyelvi szinten tudnak. Vagy másról hirdetik, hogy az illető anyanyelvi szinten beszél angolul vagy németül...

Négy év moszkvai egyetem után nyugodtan tehettem volna én is, miután az álmaim (akkor még előfordultak, hoppá, még olyanom is volt, hogy két-három nyújtott lépés után felemelkedtem a levegőbe, ott lépegettem tovább, majd úsztam-lebegtem a térben, meglátogattam a plafont... csodálatos érzés volt, de nem tartozik a nyelvtudás témakörhöz) oroszul jelentek meg, a műszaki nyelvet, az egyszerű matematikától kezdve csak oroszul tudtam, komoly nehézséget jelentett ez a nyelvi hendikep, amikor itthon kellett befejeznem az egyetemet. Meg történt a hatodik szemeszter közepén, hogy bizottság előtt kellett megvédenem az évfolyamtervem (2M sebességű vadászgép szárnya, profilszámítás, konstrukció, mittudomén...) és a fránya zsűritagok nem a rajz-ismertetésemre figyeltek, hanem a vaskos írott „disszertációm” lapozgatták. Többször megálltam az ismertetéssel, mert ki a fene szeret a levegőnek beszélni? A végén elnézést kértek és bevallották, hogy helyesírási hibát kerestek, de nem találtak. Ennek ellenére sose mertem anyanyelvi színtről beszélni, mert számtalan olyan területet sorolhatnék (pl. mezőgazdaság), ahol a nyelvi ismereteim igencsak korlátozottak maradtak. Volt költő is, akit nehezen értettem. Valahogy mégis provokáció áldozatául estem. Volt katonatiszt kollegám, amikor mégis valami jót találtam nyilatkozni az orosz tudásomról, megkérdezte, kiállnék-e egy próbát. Vállaltam. Egyetlen szót dobott oda, hétköznapi, egyszerű szavacskát, írnám le tán azt oroszul. Elhibáztam. Anyanyelvi szint?!

Apropos, a katonatiszt! Mesélte az akkor se népszerű TV-sztárról, Chrudinák Alajosról, aki rendszeresen készített riportot az arab világból/ról, hogy megesett az az elképesztő eset, hogy a legortodoxabb arab országban, Szaud Arábiában egy magyar hetek után szóltak neki a szálló recepciójáról, hogy egy arab úr keresi. Lement és egy fiatalember kereste rajta Chrudinákot, aki akkor már hazautazott. Teljesen kétségbeesett az illető, mondván, hogy meg akarta ismertetni a menyasszonyával (!!!) azt a nem arabot, aki anyanyelvi szinten beszéli a nyelvüket. Ritka csodabogárnak tartották. Csodálkozz, kedves olvasó: ez az ember Moszkvában tanult meg arabul, '56-ban a nagykövetség lépcsőjén sztrájkolt, követelve, hogy engedjék haza, ezért sokáig nem tanulhatott tovább és nem dolgozhatott jobb helyen, majd a gengszterváltás után kikiáltották komcsinak és azóta is vergődik. Ilyenek vagyunk: a gyűlölettől elvakulunk!

Honvágy

Többhelyütt érintettem a honvágy izgalmas kérdését.

Írtam az örmény Maja Aj-Artjan-ról, aki szerint ha valaki tizenévet a gyerekkorából a szülőföldjén töltött, nem tudja sérülés nélkül elhagyni azt és áttelepülni más világba. Fához hasonlította az embert: ha egy fának elvágják a gyökereit, kiszárad.

Írtam a „távolba szakadt hazánkfiairól”, akik általában büszkén állítják, hogy ragyogóan megtalálták a helyüket, jól élnek (általában igaz) és nincs honvágyuk (általában nem igaz!). Ha az ember feltett nekik egy „magyar nóta”, azaz cigánymuzsika lemezt, mindjárt könnybelábadt a szemük.

És írtam Koljáról, Kovács Nyikolaj Nyikolajevicsről, aki kisgyermekként, árván és üldözötként a harmincas évek rettenetes Szovjetuniójában ragadt, elveszítette magyar anyanyelvét, de amikor 31-évesen átlépte Csapnál a magyar határt, az agyából szikrákként pattantak ki az egyszerűbb magyar szavak. Ugyanakkor az őt itt váró jólét helyett a gyökerei rabjaként visszatért Moszkvába.

Szíriámban írtam a Sabo (Szabo) nevű damaszkuszi vállalkozóról, aki örménynek vallotta magát. Mondta, millió „-jan” között egy kivétel akad, ő ilyen kivétel. Amikor meséltem neki, hány örményt ismertem a Szovjetunióban, elkezdtek peregni a könnyei. Pedig nem emlékezett a hazájára. Döbbsenten néztem.

Most kiegészítem a fentiek Illés Béla visszaemlékezésével, aki őrnagyként szolgált a szovjet hadseregben. Moszkvai ösztöndíjasoknak mesélte el író-olvasó találkozón, kérdésre, hogy természetesen küszködött a honvágygal. Nála is jobban szenvedett egy ugyancsak szovjet tiszti egyenruhát viselő barátja. Két támadás közötti szünetben egy ukrainai faluszélen sétálgattak, beszélgettek, amikor egyszer csak rájött, hogy a semmivel beszélget, mert a barátja lemaradt tőle és lehorgasztott fejjel áldogál a fasorban. Visszament, látta, hogy a lehajtott fej csorgó könnyeket leplez. Mi baj? - kérdezte. Semmi, csak az akáccillat ugyanolyan, mint otthon, a falunkban.

Magam is álltam a spliti kikötőpénztár előtt - ugyancsak szerepel másutt is - azzal a szándékkal, hogy búcsút mondok a hazámnak. Kizárólag az a tudat tartott vissza, hogy képtelen vagyok a honvágygal megküzdeni.

A következtetést az olvasóra bízom.

Megtaláltam Split-et (1968)

Friss második feleségemmel és húgomékkal lementünk az Adriára, sátorozva élvezni a horvát tengerpartot. 1968 augusztus 19.-én indultunk, aznap vagy másnap vonultunk be barátainkkal a baráti Csehszlovákiába. A tenger felé kocsizva megdobáltak minket amivel értek: paradicsommal, tojással. Még szerencse, hogy kövel nem. A spliti, akár szuknak is nevezhető piacon csöppent le az utolsó csöpp: megszilárdult a tudat, hogy a második házasságom is csőd. Részletezni felesleges. Barbár megszálló ország fiává és csalódott házassá válva összeszedtem minden valutámat, a sógorom maga felajánlotta a sajátjukat, összepakoltam egy sporttáskát és elindultam disszidálni. Már előző nap megnéztem az Olaszországba futó hajók díjait, tudtam, hogy a hajóútra és 2-3 napi életre elég a pénzem. A kasszáján nincs egy lélek se, de egy méterre állok meg előtte és bámulom. Bámulom és gyökeret ver a lábam: te szerencsétlen, hisz napok alatt honvágyad van, ha külföldre mész. Megháttráltam. Ha tudtam volna, hogy a NASA tele van, mégpedig jó pozíciókban, magyarokkal, biztos felülírom a honvágyam.

A NASA-nál sose tudták meg, mekkora veszteség érte őket.

És íme Sabo (Szabó), az örmény

A kiállítás felszámolása során számoltam el az asztalos-vállalkozóval. Bemutatja a végszámláját és rácsodálkozok a névre: Sabo. Kérdem: Ön magyar származású? Magyarul "tailor" a neve. Csodálkozó szemekkel néz rám: már hogy lenne az, örmény. A szüleivel menekült idáig a pogromok elől. Most rajtam a csodálkozás sora. Moszkvai tanulmányaim során megtanultam, hogy minden örmény neve "-jan"-ra végződik. Mondom neki. Igen, így igaz, de vannak ritka kivételek. Minden milliomodik örménynek az alaptörvénytől eltérő neve van. Ilyen milliomodik ő is. Beszélgetünk kicsit az örmények szerencsétlen sorsáról, arról, hogy mi is, ők is mennyire szétszóródtunk a világban, megemlítem volt csoporttársamat, Ananyikjan-t és kedvencemet, Sarojan-t, a nagy amerikai mesemondót. Kiböki még, hogy nem emlékszik a hazájára, soha nem járt ott, aztán könnyekbe fulladnak a szavai. Megfacsarodik a szívem. Igazam volt, hogy meghátráltam a spliti kikötőben?

Tulajdonképpen itt be kellene csuknom damaszkusz kapuit, a városét, országét, amelyek kicsit Nyugatot jelentettek számomra, bepillantást a másként működő világba. Ha kedvetek van, kukkantsatok bele az angol Szíriámba, a fotók miatt talán megéri: <http://www.amrita-it.com/Syria.htm>

Szorosan kötődik azonban Damaszkuszhoz Libanon, az ott töltött másfél nap. (Lentebb írok róla.)

XII. Sport

Mit is mondhatok a sportjaimról?

Kezdem a *síeléssel*. Erre kifejezetten sportolási céllal adtam a fejem, egy külkeres tornatanár barátom duruzsolt a fülembe, amíg rá nem beszélt. Aztán minduntalan a fejéhez kapott, amikor abszolút kezdőként száguldoztam a lejtőkön. Szerelem: szabad levedő, hegyek, hó, csillogás, szépség, vad iram (múltidőben), kihívás, mit mondjak még?

A *golf* kicsit másként született számomra. Delhiben a kirendeltség közvetlenül golfpálya mellett volt, amikor arra jártam, meg-megálltam és bámultam: mi ebben a burzsoá? (mert annak kezelték). Sznob öregurak időtöltésének tűnt, szent igazság. Aztán Kalkuttában meguntam a 40 uszodahosszakot és nem tetszett a helyette kipróbált lovaglás. Szólt egy „vállalati” magyar, hogy miért nem próbálom ki a golfot, ő megtette és tetszik neki. Nosza, béreltem ütőket és nekiláttam. Nagyon nem ment, ettől begözöltem. Addig ugyanis nem volt olyan könnyedebb sport, amit számomra is elfogadható szinten ne tudtam volna abszolválni. Kb. fél évig püföltem többnyire a gyepet, amire valami kialakult. Számomra - és a legtöbb halandó számára, aki kipróbálja - szerelemmé vált: szabad levegő, szép, üde, ápolt környezet, séta, de másfél kg-ot lehet fogyni egy játék alatt, néha társaság. Nehéz, tehát kihívás is. Hogy milyen szinten üzöm? Kalkuttában másfél év alatt 24 hendikepig (közepes amatőr szint) jutottam, itthon sokat romlottam: kor, kétszer betegség (nyakból induló jobbkari ideggyulladás, majd szédülések), párszor - nem túl komolyan- versenyeztem, rákerültem másodikként a "Magyar Örökség Kupára", megnyertem tán két másik versenyt. Abba hagytam (a versenyzést), mert magyarosan hasraütéssel állítottak fel hendikep-listákat. Tavalyelőtt kezdtem újra, amikor nemzetközi szoftver-alapon indult a versenyzés és beléptem a szuper szenior (70 felettiek) kategóriába. Hendikep alapon tavalyelőtt és tavaly én értem el a legjobb eredményt (megnyertem két-két versenysorozatot). Ismétlem: hendikep alapon magyar bajnok lettem volna, ha lenne ilyen cím a szupereknél. Idén sehol se vagyok, rosszabbak az idegeim és tavasszal sokat túrkáltak bennem. Mindössze két versenyt nyertem.

Sajnos - főként a sznob nemzeteknél (és független felmérés szerint a csúcson vagyunk) - a sznobizmus alapvető szerepet játszik a golfban. Nemes(nek vélt) őseink, a régi rendek hívei és a fiatal menedzser réteg előnti a pályákat és rossz nézni, mennyire igyekeznek kitűnni a környezetükből. Az embernek kedve támad mezítláb és cylinderben megjelenni. De ebben nem a golf a hibás.

Részben érzékeltettem, mibe lehet szerelmes az ember, legalábbis e két sport esetében. A természet szépségébe, mondom, de az is lehet, hogy az már csak „menet közbeni” rácsodálkozás. Nehéz varázslatosabb élményt elképzelni, mint (akár -15 fokban is) felérkezni egy sípálya tetejére, mondjuk „csak” 2800 m-re és körülnézni a csillogó-villogó vagy akár még felhők között el-eltünedező hórengetegen, csúcsok koszorúján. Vagy teljesen elképesztő (repülés közben élvezhet az ember hasonlót), amikor már a síliften látja az ember, hogy felhők között emelkedik, aztán kilép a felhők fölé és körben felhő-tenger vibrál, amiből csodaszígetekként emelkednek ki a 3000 m feletti csúcsok. Ha van isten, ő érezhet hasonlót, amikor lenéz az alkotására. Egyik későn kezdő barátom tavaly látott először ilyet, belesápadt az izgalomba és lihegve fotózta a mesevilágot. A golfnál a csend, a ligetek, vizek (mesterségesen

is varázsolnak a pályákra tavakat, csatornákat) szépsége a bűvölet. Háromszázszor láttam már a 19. lyuknál (kocsmá) pihengetve az utolsó pályaszakaszt a tatai pályán, de mindig új csodának látom, egyszerűen szívet melengetően szép. De a szerelemnek mondott valami minden bizonnyal ott kezdődik, hogy új, nehéz feladattal kell megbirkózni és amint megérzi az ember, hogy megy, a siker, a győzelem öröme olvasztja össze a „mestert” a megzabolázott nyersanyaggal.

Most merengjek a szerelmen? Hát nem mindegy, hogy szőke-e vagy netán vörös, barna-e a bőre vagy márványfehér a nőnek, akinek az illata megszibongatja a férfi szívét? Beleszeret és nem hiszi, hogy megtörtént. Ki tudja megmagyarázni a varázslatokat?

Nehéz elhinni, hogy a golf nehéz. Én se érzékeltem sokáig a fizikai oldalát. Mert maga a labda eltalálása, elütése nem fizikailag nehéz, hanem technikailag. Állítólag egyetért a sportvilág abban, hogy a golf-swing a technikailag legnehezebb sport-mozdulat. Emelett ismerősöm megmérte magát (igaz, Indiában és monszun alatt), a játék kezdetekor és a végén. Másfél kilóval lett könnyebb. És 2-3 éve nem szeretek két nap egymás után játszani, mert kimerít. Fizikailag kivasal 2-3 napra.

Igyekszem hetente kétszer játszani, nem mindig sikerül. Mindinkább előtérbe kerül az egészség-megóvás, mint cél.

A tatai klubnak vagyok tagja és azon kívül csak a gödi pályára járok, oda csak versenyekre. Mint említettem, a szeniorok két versenysorozaton mérik össze a tudásukat, az egyik Tatán zajlik, a másik Gödön. Főként az eluralkodott sznobizmus miatt nem járok máshova és más alkalmakra.

A játéktudás karbantartására annyi idő kell, amilyen szintet - ha van hozzá tehetség is - el akar érni valaki. A profik napi 6-8 órát gyakorolnak. Én a heti 2 alkalmon túl ritkán ütök labdába, bár a kiskertben is lehetne kisebb gyakorlással kínlódni.

Amrita lányom tizenéves korában elkezdte a golfot és jóval több tehetséget árult el, mint ami bennem van. Ám váratlanul abbahagyta, nem is értettem. Aztán megmagyarázta: mert itt mindenki sznob. Igazat kellett neki adni. Mostanság néha fájlalja és gondolkodik az újrakezdésen. Beni unokámmal feltétlenül próbálkozni fogok, egyszer már (egyéves korában) kivittem, azt azonnal megértette, hogy a cél a labda lyukba gurítása. Azt mondják, hogy 7-8 éves korban érdemes igazán foglalkoztatni. Megérem? Tudok-e majd vele mozogni?

Tehetség és tehetőség kell hozzá? Igen. De az utóbbit tekintve nem a golf a legdrágább. Amíg dolgoztam, három sportot űztem, a harmadik a vitorlázás volt. Azt hagytam abba elsőnek, mert az a legdrágább. A következő a síelés lesz, mert két sítúra többbe kerül, mint egy év golfozás. A golf se olcsó, de Angliában népsportnak lehet tekinteni.

Szoktam mondogatni, az arisztokraták nem voltak ostobák, csupa olyan sportot emeltek a kitüntetettek szórakozásává, ami a természettel kapcsolatban áll: vitorlázás, evezés, lovaglás, sí, tenisz (ma már tető került föléje), golf... Nem a sportok hibásak, hanem az emberi társadalom.

Melyik a nagyobb szerelem? Amelyiket tovább fogom tudni űzni. Jelenleg talán a golf: kényelmesebb és nem kell messze menni, hogy csinálhassa az ember.

Tovább a golfról (a weblapomról)

A golf örült játék! Bocs, golf, nem te vagy örült, hanem akik játszanak. Magamat is beleértve, természetesen.

Megütsz egy picinyke labdát egy bottal (elnézést, ütővel), elképesztően bonyolult fogást alkalmazva, beállva a fairway-nek nevezett pályaszakasz irányába (a fairway minden, csak nem fair a játékkal szemben), a labda elrepül tőled (ha repül egyáltalán), többnyire rough-ban (magas fű, gaz, bokrok) landol vagy sűrű erdőben, elütöd újra, abszolút reménytelen pozícióból (pozíció = lie = fekvés, de ki látott már békésen fekvő labdát, mind beássa magát!) és pontosan tudod, hogy vízbe vagy homokba fog esni, ha van hazard (hazard, jó szöveg, nem?) közted és a green között... Ha vízbe esik, megengedett, hogy megkeresd, és természetesen keresni fogod, nem azért, mert az a labda átkozottul drága, hanem mert az idegeid már a robbanás határán vannak. Sohasem találod meg, tehát veszítesz egy labdát, de ez nem elég, egy pontot (büntetést) hozzá kell adnod az (amúgyis rossz) eredményedhez és új labdát kell "ejtened" pontosan olyan rossz helyzetben, mint amilyen az előző volt.... Ha homok-bunkerbe esik, az érzés, hogy teljesen hülye vagy nem elég, meg is büntetnek miatta (nem érintheted, kószolgathatod a homokot az ütővel, meg egyebek). A harmadik ütéssel evickélsz ki a bunkerből és véged van. Nem adhatod fel a játékot, mert ennek az egyértelműen bölcs döntésnek a választása, amely egycsapásra véget vethetne a szenvedéseidnek, szégyenteljes lenne. Szégyen a pályát káromkodva, a botot (ah, ütőt) eldobva vagy a talajt és a bokrokat csapkodva vele ballagni a klubház felé: nem tekintenének többé sportolónak, a szürke társadalom hétköznapi, bölcs, nyugodt, türelmes tagjává degradálódnál. Nem engedheted meg magadnak, hogy szégyenben maradj a körülötted csellengő hölgyek és más minőségű lusta nézelődők előtt. A vázolt megszégyenülés folyamatán 18-szor esel át és az egyetlen dolog, ami megment az öngyilkosságtól, a 19. lyuk, a kocsma. Nem kell magyaráznom, miért mennek olyan jól ezek a kocsmák. Sokadszor megesküdsz, hogy nem érintesz többé semmit, ami bothoz, ütőhöz, vagy focilabdánál kisebb golyóbishoz hasonlít és pityókásan botladozol haza. Két-három nap múlva úgy érzed, szükséged van barátaid bátorító mosolyára, veszel egy zsák aranyból készült labdát és elkezded tervezgetni a következő hétvégi játékot. Van egy remek angol mondás, amit a golfra gondolva alkottak meg: "Az ostobaság korlátlan!" (Ha nem hiszed, olvass bele golf-viceinkbe.) Ha nem érted a golf csodálatos szakzsargonját, megsúgom, láttam egyszer a golf körül pörgő angol filmet, amit a lökött szinkron-csapat izzadva megmagyaráított. Életemben nem röhögtem olyan jót, mint a magyar golf-nyelven.

Eredetileg angolul írtam, ez csak magyar változat. Az eredeti – mint többnyire – jobb! Illetve annyira jobb volt, hogy itt volna a helye. A számítástechnika ödöge elvitte a pokolba.

A *vitórláz*sról később, most alszom egyet, erőt gyűjtök hozzá. Három-négy sorban kell megírnom. Tudom, lehetetlen.

Mégis: vitórláz

Kisebbik bátyám, Lajos, gimnazista, majd alsóéves egyetemista korában, Litkey János mitfárereként többszörös végzett elsők között kalóz hajóosztályban. Párszor elvitt a kalózával kisebb-nagyobb körökre, majd az egyesülete egyik sztárjával egyhetes kirándulásra. Az orrvitorlát kezelhettem, hébe-hóba a fővitorlát, kormányzást is megengedte. Megtetszett.

Egyetem után vettem felesben egy kiselejtezett sztárt. Minden oktatás nélkül, a bátyámtól ellesetteket gyakorolva, többnyire egyedül élvezkedtem vele a Balatonon. Istentelenül jó hajó, nyilván ezért hol kiveszik az olimpiai hajóosztályok közül, hol visszateszik.

Óriási fáziskéséssel, több évtizedes güri, válások, külföld, lakás- és nyaralóépítkezés után le tudtam járni a csopaki szabadstrandra. Nem lettem közben gazdag, szörföt vettem és azzal vergődtem a nádasokban. Naiv voltam: azt hittem, rálépek a deszkára és a vitorlázótudományomat használva rögtön száguldani fogok vele. Nem ám! Külön rafinériákat követel meg az áldozataitól.

Látom, kotorják a stranddal szomszéd telek előtt a tó fenekét. Káromkodom, aztán kirajzolódik néhány hónap alatt a móló vonala. Kikötő épül! Bejelentkeztem bérlőnek, kiderült, épphogycsak megjelent náluk - Paksi Atomerőmű Rehabilitációs Központ - is a gondolat: kiadni a hajóhelyek 80-90%-át. Első bérlő lettem, de nem volt hajóra pénzem. Vettem egy kalózt, azzal megtanultam rendesebben vitorlázni, levizsgáztam.

Két szezon után elszégyelltem magam, meg a kalóz is kényelmetlenül érezte magát a szaporodó nagy dögök között, vettem részletre egy használt Soláris-t. Jó hajó volt, nagyhajónak számított, kiderült róla, hogy amerikai licensz (vagy nem licensz) alapján az észt (szovjet) haditengerészter tallinni kísérleti hajóépítő üzemében épült. Ezzel eljutottam odáig, hogy nekiveselkedtem egykezes (a nagy hajón egyetlen fickó lehet) versenyeknek és nem szerepeltem nagyon rosszul. Ja, elfelejtettem mondani, hogy eszembe nem jutott volna versenyezni, ha a kikötő „parancsnoka” és helyettese, két harmincas vén matróz nem nézi végig az egyik befutásunkat és nem beszéli belém, hogy remekül csináljuk a hajózást.

Hát aztán a vén csatahajóval nem lehetett komolyan versenyezni, a családi tanács úgy döntött, eladjuk és veszünk valami korszerű jószágot. Innen már megírt sztorival mesélek tovább.

<http://www.amrita-it.com/vitorlazas/vitorlazas/8modtortenelem.htm>

A fotón én vagyok, mégpedig az egyik egykezes versenyen, amin tartósan vezettem. A képen is!

A részeges-rugdosó "vállalkozót" úgy hívják, hogy Paulovics Dénes. Maga is tervezett hajót: kettévágott egy létező cirkálót, beletoldott 2 m-t, abból megcsinálta a szerszámokat... Most éppen a Team Hungary-nek gyárt Amerika Kupa hajót. Röhögőgörcs: nem indul neki ilyen projectnek a legfejlettebb világ egyetlen országa se 80 millió dolcsinál kisebb büdzsével. Készül ismét egy nagy magyar fiaskó.

XIII. Villanások a világról és emberekről

Szíria

Allahzír

Álom volt? Akkor mart szíven, amikor a nagy fekete szedán sarkába húzódva néztem - Damaszkusztól távolodva -, mint sivárosodik el a táj. Elmaradtak a fák, majd a bokrok is, gyorsan kapaszkodtunk fel egy dűnére, amelyen csak kúszó, szélből csapongó szájakra bomló növényzet kínlódott. A volánnál Husszein, mellette ketten, hátul közrefogtuk valakivel Allahzírt, a pavilon virágát. Nem vele foglalkoztam akkor, hanem az agyamban kígyózó, síró gondolatokkal. Így írtam le őket később:

"Le vagy tojva – mondta és fejét előkelően az égre emelve kivonult a tornácra. Nem éreztem semmit. Talán – igen, talán utána kellett volna mennem és tisztáznom, hogy ő volt az első, hogy mindig is ő az első, apró kis csipkelődésekkel kezd és soha nem tud itt megállni, mindig folytatnia kell. Folytatnia, amíg meg nem emelem a hangom és nem viszonzom a lassú, idegtépő marcangolást valami gorombasággal, ami aztán megfagy a levegőben és ott kristályszaporodik köztünk, falat képez, falat, amely csókra, leheletre vár, hogy kristály-tüskéinek hegye elveszítse csont-hideg keménységét, opálos tétova nekem-mindegy mozdulattal átadja magát az emésztésnek és utat engedjen az újra-megismerés fuvallatának. De ez a csók már rég csak lehetőség, a múltból visszasejlő rebbenet, amit a számtalanszor ismétlődés unalma gondolatá sem enged érlelődni, a kéz simogatásra emelkedne, de a gondolat-parancs már az agyban kihuny és a fej önmagát megadva állára támaszkodik.

Le vagyok tojva – gondolta magában, - igen, le vagyok tojva és ez már állapot. A küzdés, a saját igazáért küzdés sose volt eleme, bár a megadás csak külső megjelenésében volt az, belül minden sérelem forrt, duzzadt, örvénylett és csiga-lassúsággal simultak ki a méltatlankodó idegek, száradtak fel a befelé sírt könnyek. Ismét két-három nyomasztó nap, a Nap forrót lehel májusi virágzaskor, a szél a nyakba nyúl, pedig levél se lebben, a dér kemény fagynak hírnökévé nemesül. Ó, istenem, hozz egy derűs pillanatot, egy mosolyt, ami csak nekem szól, egy kézszorítást, amely őszintén hosszú és meleg, egy kacér pillantást Malula habfehér házainak valamelyik ablakából. El nem rebegett imát, hitet, hogy ez a három nap csak kettő, hogy a kettőből is egyen már átsüti a ködöt a remény."

Persze, hogy magamról szóltak a gondolatok, a rebbenet, a sok kis apró bánatom, a sokasodó, terebélyesedő bánat. Van-e tovább, kell-e tovább, mire jó, hová vihet a tovább?

Husszein felüvölt arabul, félreáll az útszéltre, ugrik ki a kocsiból. Maradjatok - szól vissza rohantában, magyarul. Szemközt, a lejtőn lefelé óriási billenőplatós teherautó áll, több kocsiból rohannak oda. Pajszerral próbálja valaki nyitni a fülke ajtaját. Mi történt? Husszein döbbszerű tekintettel ballag vissza: Nincs segítség, hirtelen fékezett és rájuk zuhant a kő-rakomány, összenyomta mindkét embert. Az egyik halott, a másik még él, de orrán-száján ömlik a vér. Meg fog ő is halni. Csend. Indulunk tovább. Pokolivá izzott a hőség a kocsiban, amíg álltunk. Véletlenül hozzáér a kezem a tető-drapériához, mintha forró vasalóhoz értem volna. Homszban rövid séta, de áll a levegő, áll a hangulat, mindent megdermesztett a rémület. Inkább magunkba

nézünk, mint a városra, egymás tekintetét is kerüljük: mondani kellene akkor valamit, de mit lehetne?

Latakiában gyenge a szállás, bérlakás inkább mint szálloda. Igen nagy viszont a barátság, a vendégszeretet. Ott sűrögnek a háziak Husszein vezérlete mellett a konyhában, sütnek-főznek. Allah itt valahogy - van mindig magyarázat - nem látja, talán, mert ránkesteledett: esszük a főztjüket, de iszunk is rendesen, a muszlim arabokkal együtt. Pár méterre a víz, a halkan csobogó tenger. Kimegyünk sétálni, lassan kisimul a víztükör, a távoli móló és a parti házak fényei futkároznak a vízen. Fürödni kell, ki jön velem? Valaki vállalkozik, gatyára vetkőzünk és beúszunk a selymes, simogató vízbe. A másik visszafordul, én úszom tovább és bámulom a furcsa, meg-megtörő, tükröződő fényeket. Majdnem felkiáltok meglepetésemben: a nem szorosra zárt ujjaim hegyéről jánosbogár-fények peregnek le, arasznyi hosszban világítva tovább. Varázslat! Mi ez? Nincs magyarázat, nem értem, később se senki. Úszok tovább és gyönyörködök a világító buborékokban. Nagyon elcsatangolok az ámulattól, mire visszafordulok, alig veszem ki a partot. És a varázslat tart tovább, csak partközelen szűnik meg. Gyönyörű emlék, ha visszagondolok és becsukom a szemem, ma is látom!

Allahzír... Igen, furcsa név, magyar nőnél különösen meglepő. Kis Allah-ot jelent. Husszein barátja keresztelte el így. Egy kuvaiti olaj-milliomos, aki a szíriai hadsereg egyik magasrangú tisztjeként konfliktusokba keveredett a vezérkarral, átsétált Kuvaitba, vett egy darabka földet, leszúrta a sétabotját és ömlött az olaj. Mese, de nem lehet nagyon messze a valóságtól. Nyilvánvaló volt, de ebből a meséből is megtudhattuk, hogy Husszein volt a magyar pavilonba plántált fül. Az ex-főtiszt milliomos sűrűn látogatott haza, a nemzetközi vásár idején mindig: benézett a magyar pavilonba, üdvözölte a barátját és csevegett pár percig a magyarokkal. Ezúttal - meglátva a pavilon szépét - meghívta a pavilon vezérkarát és a szép üzletkötő hölgyet Damaszkusz fényébe, a csupa zöld, csupa vízesés, csupa sejtelmes fény étterembe. A bejárat épületén átsétálva bájos, keleti hangulatot sugárzó liget rajzolódott ki a sötétből, az asztalokhoz kígyó-kanyarokat rajzoló kőutacskák vezettek, az utat szegélyező alacsony lámpák adták a fényt. A burnuszos, arab fejkötős, köpcös, bajszos milliomos pár szót mondott az udvarias pincéreknek, akik percekben belül három szint tenyérnyi lapostányért hordtak az asztalra: a hagyományos arab vendégszeretet jelképét: 73 fogást! Van köztük tökmag, de békacomb és kagyló is, apró szárított hal és mazsolás kusz-kusz is, sülték, és gyümölcsök a világ minden tájáról. És finom borok mindemellé. Alig látunk neki a falatozásnak, a vízesés előtti pódiumon elkezd rendezkedni a zenekar. Igazi, amerikai tánczene, remek zenészek, a muzsika csiklandozza a hallgató talpát. Felkérem a pavilon szépét és birtokunkba vesszük a táncparkettát. Finomságok, italok, tánc. Órákig tartó élvezet. A milliomos nem táncol, csak néz és buzdít, Husszein tolmácsolásával. Ekkor hangzik el, hogy nagyon tetszik neki Allahzír. Nem tolakszik, nem üzen többet, csak a szemét legelteti. És Allahzíren rajta marad a pazar, istenkáromló név. Hívő muszlim adta, lehet, hogy kiátkozás lesz a sorsa, de férfias, szép gesztus volt. Gondolom, Allahzír ma is büszkén emlékszik vissza rá.

Alig éjfél után heves hascsikarásra ébredek. Érzem, a lázam is magas lehet, ráz a hideg. Az éjszakát törökvécén guggolva és idegeskedve töltöm: táncsak nem valami súlyos fertőzés? Reggeli helyett gyógyszert kapok és folyadékot töltenek belém. Husszein azonnali visszavonulást parancsol. Itt nem érdemes orvoshoz menni, majd Damaszkuszban. Lehet, hogy csak lehűlt a gyomrom, a beleim a tenger vizétől. Túl nagy volt a hőmérséklet-különbség. Husszein szerint előfordul. A kocsiban ugyanaz a helyem, de Allahzír az ölébe vonja a fejem

és váltott vizes törülközőkkel borogatja a homlokom. Félúton már tudom: nincs jobb gyógyszer a világon, mint az asszonyi öl. És a szeretőn gondoskodó asszonyi kéz. Gyógyultan érkezem meg Damaszkuszba.

(2006.06.06)

*

Husszeín, a magyarab

Rossz vicc! Magyarabok tényleg léteznek valamerre, Afrikában. Husszeín nem oda való, hanem tősgyökeres szíriai.

Most, ahogy leírtam, hogy szíriai, jut eszembe, hogy a tartalomjegyzékem nagyon foghíjas. Elfeledkeztem az egyik legfontosabb szíriai élményemről. Arról a találkozóról, aminek során megismerkedhettem egy összír családdal.

Így aztán Husszeín egyelőre tartalékba vonul és következik XY, az elegáns, jóképű, nálam tán pár évvel idősebb szír, a Technoimpex szíriai vezérképviselője és családja.

Kopátsy Vili ismertetett meg vele, mielőtt még a pavilon kulcsait szertartásosan, a harmadik pavilonban is hallható halk kacarászás kíséretében át nem adta. Az úr rögtön meghívott, engem és - mint kifejezte - aki szabadulhat, a residence-ére, ebédre. A város szélén, széles aszfaltúton találtunk rá a díszes kovácsoltvas kerítésre, amin keresztül láttatta magát az amerikai stílusban, szélesen, egy szinten elterülő villa. Az épületig golfpálya-fairway minőségűre nyírt gyep, lapos bokrokkal, néhány kecses, karsú mediterrán fával. Mint a moziban! A házigazda a hatalmas előtérben fogadott bennünket, a bárpultról maga kínálta a kitűnő italok sorát. Halkan brummogott a soslátott HiFi, faggatni kezdtem, mit tud? A teljesítménye lényegtelen, biztos kiverte volna az ablakokat, de a frekvenciaátvitel megragadt az emlékezetemben: 20-26000 Hz. Nem nagyon tévedhetek. Szédítő. (A sáv tizedét se hallhatom ma.)

Az igazi meglepetés akkor ért, amikor szélesre tárták az ebédlő kettős ajtaját: lunch is ready. Addig nem láttam hasonlót: legalább 50 négyzetméteres, enyhén téglalap alakú, díszparkettás terem, a közepén óriási asztal, a székek körben a falaknál és két ablakmélyedésben kis kerek asztalkák. Mi a csuda ez, kaptam gondolatban a fejemhez! Leizzadtam, de mint fővendégnek lépnem kellett előre és léptem. A magyar csapatban - istenemre mondom - senki sem esett még be svédasztalos ebédre, nem sügött senki. Az asztal dugig volt pakolva ételekkel, levesre nem emlékszem, de harminc főétel, gyümölcs, édességek és közepen, másfél méter hosszú ezüstitálon egy méretes sült malac, mazsolás, mandulás, ciromos kusz-kuszon hasalva és a szájában pirosposzsgás alma. Arab, muzulmán világban. Mintha káprázott volna a szemem. Mielőtt belebotlottam volna az asztalba, megláttam a megmentőmet, a tányérokat, evőeszközöket a hátán hordozó tálalóasztalt.

A még igazibb meglepetés ekkor következett: megnyílt a szemközti ajtó és kecsesen belibeggett a terembe három szénfekete hajzuhatagot, villogó fekete szemeket és földet söprő selyemruhát hordó huszonéves hajadon. Mintha az ezeregy éjszaka meséiből léptette volna elő őket Aladdin vagy Szerezáde. Egyenest hozzám léptek, kezet nyújtottak, a házigazda félrebillentett fejével elszuttogta, hogy a lányaim és mondta sorban a nevüket. Szorgosan segítettek válogatni, magyarázták, mi micsoda, majd odakísérték az egyik ablakmélyedésbe. A távozás előtti percekig velem foglalkoztak, három bűvös szépség udvarolt körül. Európában is ezzel írnák le a viselkedésüket, az arab világban pedig, ahol a család hölgytagjainak legfeljebb a kézfeje

villanhat meg, amikor benyújtanak valamit a résnyire nyíló ajtóban, a viselkedésük több mint elképesztő volt. Az események csúcsaként a fehér marcipán-galambbal díszített tortát odahozta valamelyikük és a torta felvágása előtt a tányéromra tették a figurát, mindhármuk bájos mosolya kíséretében. Kedvem lett volna mindhárom gyönyörűséget a keblemre ölelni.

A papa persze észlelte a zavarom és elmondta, hogy ők nem arabok, hanem összirek, megmaradt sziget az arab tengerben. Katolikusok és a szokásaik gyakorlatilag európaiak. A lányai Európában nevelkedtek. Több európai nyelvet beszéltek.

Nem emlékszem, a felesége miért nem jelent meg. Csak dereng, hogy már nem élt.

Husszein

(Most tényleg Husszein)

Nézegetem, mit tördeltem Damaszkusz tartalomjegyzékébe és rá kell jönnöm, hogy Husszein mindenütt és mindenben ott van.

Kivéve talán az "állva is elalszolt", ami csupáncsak arra vonatkozik, hogy amikor Kopácsy (Kopácsi?) Vili nem fogadott a reptéren (mint én százakat Bombayban és Kalkuttában), hanem épp egyik oldaláról fordult a másikra jó mélyen a délutánban és a paplan alól kiinteggetve közölte, nehogy elmenjek városnézni (amit azonnal bejelentettem neki), mert állva is elalszom. Mentem és igaza volt. Félóra múlva úgy éreztem, ha menten nem rakhatom a bölcs fejem valami párnácskára vagy hasonló alkatosságra, ott terülök el az aszfalton. Szeptember, harmincvalahány fokos harsány napsütés, csillogó ég.

Előtte persze Hoosein fogadott a reptéren, magyarul. Tudtam, hogy beszél szép nyelvünket, mégis majdnem hanyattvágtam magam a tiszta kiejtés és ép grammatika hallatán.

- Halmos úr, Husszein vagyok, minden rendben? - így, esküszöm. Erre tessék! - kapta el a bőröndöm és kalauzolt a böhöm Mercedeséhez. Kicsit ragyás volt az arca és a bőre szürkésbe hajlóan sötét, az egyik szemén valami hályogféle, akár kalóz is lehetett volna, ha hosszú és nem tüskés a haja. Kicsit ijesztő jelenség volt első pillantásra, bevallom.

A reptéri út mentén nyomortelepek, viskók, sátrak. Menekülttábor.

Jött a bemutatkozó látogatás a vásárigazgatónál. Felvettem egyetlen trópusra is jó halványsárga öltönyömet, amit talán még egyetemi ösztöndíjamból vásároltam, kicsit szűk volt. Óvatlan mozdulattal ülök be a VIP-ülésre (utálom ezt a három betűt így együtt, de mégiscsak vásárigazgatóság!) és hallom a reccsenést, amivel a nadrágom, a fenekem kellős közepén megadja magát a testerőmnnek és kettéhasad.

- Husszein! - préselem ki magamból - venni kell gyorsan egy nadrágot.

- Miért, ez pont jó az igazgató úrnak.

- De elszakadt a fenekemen.

- Mutassa!

Gyors szemle.

- Nincs probléma, tessék visszaülni. - és száguld a széles úton a város közepe felé, majd olyan sikátorokban, ahol nem mertem volna kidugni a kisujjam, ledarálta volna valamelyik házfal. Stop az utcácska közepén. Tessék jönni! - és szalad előre. Kis bejárat, jobbra vállszélességű fa csigalépcső, por. Az emeleten beront egy nyíláson, óriási kupleráj közepén ül, évszázados műemlék Singers mögött a szakállas szabó. Függöny, nadrág le, öt perc várakozás, ketyeg a gép, nadrág vissza, fizetés helyett legyintés és sukrán (köszönöm). Száguldunk vissza a városszélre, percre érkezünk és 5 vagy tán 10 percet töltök a szimpatikus vásárigazgatónál. Husszein kiválóan működött mint mentőangyal.

- Holnap elmegyünk Boszrába! - jelenti ki váratlanul, öten jöhetnek. OK, bepréseljük magunkat a sivatagi hajóba, megyünk az izraeli határ felé. Elkopik a növényzet, megjelennek a háború nyomai. Szétlőtt viskók, kiégett katonai bódé, majd sorompó, őrbódé. Előlépnek ketten is a bódéból, mindkettőn Kalasnyikov lóg (a fegyver alkotója havi 60 dolcsinak megfelelő pénzért szülte ezt a technikai bravúrt). Husszein kiszáll, homlok-ajak-szív gesztussal üdvözlí őket és mond nekik valamit. Két perc és megyünk tovább. Megjelennek a lövészárkok, ágyúig beásott tankok, ötpercenként elhúz a fejünk felett ötven méteren egy-egy hármás vadász-raj. Nem véletlen a sorompó. Beérkezünk egy pöttöm falucskába, a központi terecske egyik oldalán mintegy tíz méter magas szürke arab erődtítmény. Katonai marhaság, gondolom. De Husszein kiszállást parancsol és megy a várkapuhoz, mi libasorban utána. A kapu-folyosó túloldalán mélyülő tölcserként kitárulkozik a világ valószínűleg egyik legépebb amfiteátruma. Az arabok tényleg véderővé alakították, de csak kívülről. Belül maradt az eredeti római építmény. Husszein egy darabig csak nézi, amint ámuldozunk, magyarázgat is, aztán megkér bennünket, hogy sétáljunk föl-le és hallgassuk az énekét. A színpadra megy és elkezd énekelni. Néha a pavilonban is dudorászott már, ott is érdekesnek tűnt, itt azonban dupla örömet okozott: egyrészt szépen énekelte a kuriózumként is izgalmas arab énekeket, másrészt bemutatta, hogy az amfiteátrum minden szögletében azonos hatással lehet élvezni az énekét. Szabad térben. Tudhattak valamit a rómaiak az akusztika tudományából.

Minden évben elviszi a pavilon vezérkarát (meg aki belefér) a szülői házba, ebédre. Önmagában is élmény, de - mint kiderült - a szülőfaluja a világhírű Malula, a talán a messzi távolban az elsők közé tartozó két keresztény kolostor székhelye. Krisztus után 60-ról szól a fáma. Most is kreáltatott szabadnapot és irány a sivatag. Kis település volt akkoriban, fecskefészek egy szorosban, a szoros szakadékos résbe szűkülő végénél az egyik oldalfalban nyílik az ősi barlang-kolostor, felette a platókon középkori épületek. Nem ezzel kezdtük, hanem a szülői házzal. Rendkívüli élmény volt! Az apa fogadott bennünket a lapostetős, vályogszerű téglákból tapasztott, tisztességes méretű ház terasz-bejáratánál és bevezetett bennünket a tágas nappaliba, ahol már meg volt terítve a padló. Igen, a szoba közepén nagy, tarka szőnyeg, azon a tányérok, evőeszközök, szalvéták és körben, a szőnyeg mellett - jaj, istenem! - ülpárnák. Úgy emlékszem (lehet, tévedek) egy pillanatra, egy főhajtásra megjelent a mama is, de attól kezdve csak a konyhanyíláson tálakat benyújtó kezeket láttunk a család ismeretlen számú hölgyéből. Az étkek, italok rendkívül ízletesek voltak, törökölni azonban képtelen vagyok, a fehér ember ülés azonban egyrészt alkalmatlannak bizonyult arra, hogy az ember a térdén áthajolva étkezzen, másrészt csak percekig bírtam. Kínaimat látva próbáltak segíteni, oldalfekvésben párnákkal megtámasztani, de ez az egész testhelyzet nagyot rontott az ebéd élvezésén. Közben rácsodálkoztak keleti színeimre és felöltöztettek arabnak. Amikor visszakísérték az öltöztető mellékhelyiségből, a jelenlévő arabok szinte egyszerre kiáltottak fel: affendi (nem effendinek ejtik). Magam is meglepődtem, nyugodtan elfogadhattak maguk közé tartozónak.

A kolostorok érdekesek voltak, de rám azonos hatással volt, hogy oda-vissza nyílt világban jártunk. Míg odafelé csak ablakokba kikönyöklő, visszafelé már integető, kacsingató, szikrázó szemmel vidámkodó szép hölgyeken csodálkoztam. Kiderült, hogy a lakosság nagyobb része keresztény, sőt sokan beszélik még Jézus nyelvét, az arameust (Aramaic).

Ma modern várost mutatnak a malulai fotók. Kár! Konzerválni kellett volna úgy, ahogy láttam.

Mesélte Husszein, hogy minden évben kiköltözik egy-két hétre a sivatagba és igazi beduin életet él. Ül egy ilyen alkalommal a sátra előtt és tábortűzön főzi az ebédjét, csupa mocsok és

korom. Arra tevégelek egy férfi meg egy nő. Megszólítja a férfi angolul, megrázza a fejét. Kérdezi a férfi németül, franciául, olaszul, ismételve Palmyrát. Husszein csak rázza a fejét, mint aki semmit se ért. Megszólal a nő: "Hagyjuk a csudába ezt a szerencsétlent, nem beszél nyelveket." (Elfeledve, hogy ők is tudhatnának esetleg arabul.) Husszein rájuk emeli a tekintetét, Palmyra irányába mutat és útbaigazítja őket: "Csak tovább, egyenest, 50 kilométerre van."

Eljött a búcsú pillanata. A kirendeltségek megkérnek, hogy vigyek magammal egy futár-postát, majd a reptéren adják oda. Husszein kivisz a reptérre, a beszállás előtti percekben derül ki, hogy a kirendeltségen felejtették a csomagot. Megkéri Husszeint, szaladjon vissza és hozza el. Közben be kell csekkolnom, ballagok a géphez a beszállók sorában, sietnek utánam a paksamétával. Hallom ám, hogy valaki a nevemet kiáltja. Megismerem a hangot, kutatom, honnan kiáltozik? Kapaszkodik a reptér drótkerítésébe és onnan üvölt. Kilépek a sorból, igyekszem hozzá. Nem tudunk kezet rázni, csak az ujjaink érintik egymást. Csodálkozva látom, hogy a viszontlátásról ismételve Husszein arcán krokodilkönnyek sorjáznak az álla felé. Ilyet férfiembertől soha máskor, másutt nem láttam. Soha többé nem láttam viszont ezt az arany szívű embert!

Líbia (nem azonos a „Világok, népek, emberek” könyvemben írtakkal)

Kint vagyok a reptéren, várok valakit vagy valakit. Megjelennek az első fecskék egy másik gép utasai közül, köztük egy hórihorgas, elég sötét képű, hosszú talárba öltözött férfi, óriási bőrönddel a markában. Pár lépésre a kilépőtől megáll, lecsapja a bőröndjét és nagy fekete szemével keresgél. Öt-hat felnőtt és több gyerek lép elő a várakozók közül és megállnak vele szemben, 2-3 lépésre karéjt alkotva és farkasszemet néznek. Hoppá, de fura, rá vártak és nemhogy nem ölelkeznek, de nem is üdvözlök a távolból érkezett. Közelebb lépek magam is és figyelek: szertartás következik! Pár szót értek meg arabul, meg tudok számolni, de mégis nagyon odafigyelek, mi hangozhat el, mi történik egy ősidőből megmaradt üdvözlési szertartás koreográfiájából?

Nem tévedhetek: a távolból érkezett végigkérdezi, kivel mi van, hogy van? Biztos, érzem-értem, hogy a jelen nem lévő öregek iránt is érdeklődik. Nevek hangzanak el, amiket pár szó követ csupán. Tömör válaszokat kap, arcjátékot, gesztikulációkat, fejet, mellet érintő ujjakat. Csodálatos, döbbenetes erejű színjáték és élet! Öt-hat perc csupán, a titok ilyen idegen számára nem nyílik meg, mégis belelát az ősi kultúra rejtelseibe. Felejthetetlen! A távolból érkezett végez a számbavétellel és lép egyet előre. Mint vezényszóra hozzá lépnek előbb a felnőttek, aztán felkapja az egyik gyereket, a másikat, valaki felveszi a bőröndjét és az immár vidám sokaság elindul kifelé, haza valahová ebben a nagy országban.

Idegen világból csöppentem ide, csak Damaszkusz nyújt valami segítséget. Igyekszem megtanulni valamit a nyelvből, a kommunikáció egész rendszeréből. Valami már Damaszkuszban is ragadt rám, de lassan megtanulom a legfontosabb szavakat: szalam alejkum (hm, a mai napig nem tudom, pontosan mit jelent, mindenesetre az egész arab világban általános üdvözlés; most megnéztem: béke legyen veled); és fontos tudni, hogy a válasz a fordítottja: alejkum szalam; marhaba, szidi (= jó napot, uram); mahszalama (viszontlátásra); sukrán (= köszönöm); afoán (= szívesen); kif halek? (= hogy van v. hogy vagy?); koisz, behi, hamdurillah (a hogy vagy kérdésre többnyire mindhárom szót elhadarják, kb. = jól, megvagyok, ahogy Allah akarja, a szóvégi illah az Allah); bukra (= holnap, de az arab világban ez akár egy hetet is

jelenthet); hálász (és hangtalanul, többször egymást súrolva összeütött tenyerek = kész, vége, mehetsz). Milyen hatalmas kapcsolatépítő ereje van, ha az ember az arab üdvözlés gesztusát is megtanulja: a jobb kézfejjel lazán megérinti a homlokát, az ajkát, majd a szívét és utána tenyérrel felfelé rövid mozdulatot végez az üdvözölt személy felé. Pontosan követhető a jelentése: a tudásom, gondolataim, a szavaim és a szívem a tiéd! Eleinte csak már ismerősöket mertem így üdvözölni, aztán mikor láttam, hogy nem okozok vele zavart, sőt, első találkozások alkalmával is használtam. Sok kedves mosolyt varázsoltam az üdvözöltek arcára. Az már mellékes, hogy ha autót vezetve az ember kavalkádba kerül, kinyújtja a karját és három ujját összecsukva felfelé tartja a kezét, illetve kis fel-le integetéssel jelez, azonnal tisztul körülötte a levegő, a jelrendszer ugyanis nyugalmat kér. Talán nyugodtan mondhatom, hogy kedveltek Arábiában.

Az első kintlétem alatt még léteztek idegennyelvű faliratok, utcanevek, a másodikra már gyakorlatilag eltűntek. Micsoda felháborodást váltott ki, legalábbis a magyarokból! Képviseletből, disszidensekből, a mi gárdánk több tagjából egyaránt: micsoda barbarizmus, azt várják, hogy tanuljon meg a világ arabul? Nekem se tetszett, hiszen elszigetelődési tendenciát és idegengyűlöletet jelzett, de magamban Magyarország (hetvenes évek!) jutott eszembe, néha mondtam is: ha egy idegen hazánkba téved, mit mond neki az étterem, vasútállomás, villamos vagy akár a Közért, kocsma... Barbarizmus...

Minden bizonnyal nem az én érdemem, az elődeimé is és főként üzleti érdek: kiváló volt a kapcsolat a pénzünket kezelő Barclays bank osztályvezetőjével (vagy annak megfelelő rangú emberével). Alacsony, köpcös, kopasz, joviális úriember volt, amikor csak beléptem a bankba, mindig előkerült, üdvözölt, érdeklődött, hogy mennek a dolgok? Nem rejtette véka alá, hogy palesztin. Mint ahogy a banktisztviselők, a szállítmányozó cégek alkalmazottainak többsége is vagy egyiptomi vagy palesztin volt. Az elutazásom előtt tán három nappal bejelentettem, hogy zárjuk le a számlát, a további kiadásaimat már készpénzzel intézem. Meghívott barbeque- re. Először hallottam ezt a szót, először élveztem a laza, kertben költött vacsorát. Vittem valamiket, talán virágot is, úgy dereng, hogy a damaszkuszi szírekhez hasonlóan a hölgyek is megjelentek. Óriási meglepetésben részesített: búcsúzkodás közben egy kis szőnyeggel ajándékozott meg (megpróbálom mellékelni a fotóját). Csupa szív emberek, ez nem tartozott a kötelező üzleti udvariasság körébe.



Ha már a palesztinoknál tartunk, szemlesütve megjegyzem, hogy palesztin volt az a tejfelesszájú doki is, aki megszabadított végbelem egy kis begyulladt darabkájától. Kezdődött azzal, hogy amikor begyulladt, az egyik ott élő és dolgozó magyar felesége beajánlotta őket is ápolgató lengyel orvoshoz, akitől először kaptam kiváló nyugati gyógyszert, Venoruton-t, ami rendberakott. Aztán akkor-e vagy a következő évben üstökös sebességgel jött a fájó dudor, úgyhogy a város maszek-sebészéhez zavartak. Arab. Tisztességes rendelő, de dísztelen és gyengén bútorozott. Gatya le, tüzetes szemle. Na, feküdjön ide oldalvást - mutat egy falmelléki priccsre -, kiégetem. Minden hajamszála azonnnyomban az égnek állt, ismertem már '59-ből, mit

jelent ez a műtét. Budapesten, neves orvos szikével metszette ki: egy hét széklet-visszafogás ópiummal, aztán keserűsítő, figyelmeztetés, hogy elájulhatok (vannak, akik...), aztán még napokig ápolják az ember hátsó felét, közben zárkarend a kórházban. Doktor, nem megy, nekem be kell fejeznem a pavilont, két hét múlva (saccolom most) meg kell nyitnunk. No problem - mondja ő. Van asztalos a munkásai között? Persze, van. Akkor vágasson ki vele egy akkora rétegelt falemezt, mint amekkora az autója ülése és folytassa nyugodtan a munkát. A holnapi napot azért hagyja ki. Fogott egy bazi tűt, három négy szuri, aztán mutatja az izzó forrasztópákát, ez a jó fegyver, meg egy csipesz villan. Még érzem, ahogy húzogatja az átkozott dudort, aztán csak a perzselt disznó kellemes illatát érzem. Két-három perc, valami sebkenőcs és ragtapasz rá, csak mára, mondja, holnapra már nem kell. Számla, fizetés, hálás. Ha emlékezetem nem csal, már a szállodáig én vezettem, nincs arrafelé villamos, meg ha taxin mentem volna, akkor is csak ülök... Hát ennyi ez a kis sztori. Nyugaton tanult, modernebb módszert alkalmazott, mint a jó kórházban otthon. És az azóta en bloc terroristának kikiáltott értelmes etnikum tagja volt!

Mit akarok még a palesztinokról mondani? Azt hiszem semmit. A fél arab világ értelmiségét adták-adják. Beszámoltam bankárról, banki-szállítmányozási hivatalnokokról, orvosról, hallomásból tudom, hogy az oktatásban is nyakig benne voltak. Csak a Bush-féle barmok, CIA tíz-százmilliárdokkal együtt nem tudnak semmit az arab világról.

Mielőtt a felsorolt (tartalomjegyzék) személyekre térnék rá, megemlítek még egy-két epizódot.

Akkoriban még egyértelmű volt, Kadhafi még nem jutott el a bazár kisöpréséhez, hogy ha Líbia és ajándék, akkor az arany. Nem szerettem soha a nagyon divatos aranytárgyakat, de azt hiszem, igényre kerestem egy bizonyos függőt. Nézegettem a sok aranyat, az aransorokon egymásba értek a kis, boltnak alig nevezhető fülkék. Arany több mázsa lehetett mindegyikben. A „kirakatokban” nem találtam. Beléptem az egyik fülkébe, egyedül egész jól elfértem benne. Mindjárt rátértem a lényegre, próbálom magyarázni, tört angolsággal válaszolgat az eladó és rakja elém sorban a függőket. Rázom a fejem, magyarázom újra. A fejéhez kap, azt mondja, várjak, és kirohan. Nem is értettem, sőt két-három perc után belém állt a pánik: itthagyni sok mázsa arany közepén, visszajön és megvádol, hogy egy kilót elloptam. Itthagyni se lehet, mert még gyanúsabbá válhatok. El nem hitte az ember, hogy ilyen fokú bizalom létezhet a világon, nálunk biztos lába kelt volna valaminek. Jön, széles mosoly az arcán és teszi elém a keresett jószágot. OK, rólam is lehullik a fagyos maszk, fizetek és közben magyaráznám, hogy így itt meri hagyni a boltját? Nem is érti, megkönnyebbülten távozik.

Erről jut eszembe, hogy a líbiaiak nagyon büszkék (voltak legalábbis), hogy náluk nem fordul elő lopás. Még az iszlám törvénykezés bevezetése előtről szólt a hír. Aki náluk lop és arab, az más arab, nem líbiai. Annyira büszkén állították, hogy hinni kellett nekik.

Valószínűleg hitetlen gyaur (több, általános ateista) voltomból ered a vallások iránti kíváncsiságom: hogy az istenbe hihet az emberiség jórésze - igaz, fogyó hányada - valami természetfeletti erőben, amelyik, azaz inkább aki ezt a földi mocsarat létrehozta, irányítja, mifene. Hogy közelebb jussak az arab emberek gondolkodásához, meg megértsek valamit az iszlámból, úgy döntöttem, veszek egy angol Koránt. Jobbformájú könyvesbolt a régi városmag belső szélén, a szűk utcákban barangolást és ámuldozást befejezve találok rá. Belépek az üvegajtón és mondom a középkorú, jóképű boltosnak, hogy mit keresek. OK, mondja,

nézegettem csak a boltját egy kicsit. Nem értettem, mire jó ez az elterelő hadmozdulat. Nyílt az ajtó és belépett egy arab, kért valamit, aztán távozott. Nézek a boltosra, mondja is: szigorúan tilos Koránt nem muzulmánoknak eladniuk, és a vevőnek birtokolnia. Ha lebuknék, be ne valljam, hogy tőle vásároltam, mert nagy bajba keverem. Kétnyelvű, mondja, arab-angol és mutatja a szép, kívül-belül kalligrafikus, bőrkötéses könyvet. 1862 oldal. Nem mondhatnám, hogy sokat olvastam el belőle, de bele-beleolvasva megállapítottam, hogy rendkívül sok a hasonlóság a Bibliával. A biblia tövéről szakadt, nem úgy, mint a zoroasztrianizmus még nehezebben megszerzett szent könyvei, amiket igyekeztem alaposabban megrágni és amik saját kútfőből fakadnak. Idézzem? Idézem az első versszakot (a Koránból, persze!):

"Glory to God Most High, full of Grace and Mercy;
He created all, including Man.
To Man He gave a special place in his creation.
He honoured man to be his Agent,
And to that end, endued him with understanding,
Purified his affections, and gave him spiritual insight;
So that man should understand Nature,
Understand himself,
And know God through His wondrous Signs,
And glorify Him in Truth, reverence, and unity."

Már ez elgondolkodtató. Gondolom legalábbis én.

A Korán tilos volt az idegennek, az idegen ital, a szesz pedig a hívőknek. Kadhafiék felsorakoztak azon mafla nagyságok közé, akik nem olvasnak történelmet. Abszolút szesztilalmat rendeltek el, pedig megtanulhatták volna, hogy az csak a banditizmus szülője. Kivételt képeztek a diplomáciai testületek, amik évi kvóta erejéig importálhattak szeszt. Csakhogy nagy hibát követtek el: a kvótát üvegben állapították meg. Nosza, pár hónapon belül megjelentek Líbiában a két-három, majd 5, végül 10 literes üvegek. Nem tudom, mikor jutott el Kadafi fülébe ez a gyalázat, sokáig működött a rendszer.

Na, nézzük az embereket!

Kadhafi remek fickónak tűnt akkoriban. Talán egy évvel első kintlétem előtt vette át a hatalmat katonai puccsal. A királyt nem ölték meg, csak letaszították a trónról. A puccsot kis csapat, pár rendkívül fiatal tiszt hajtotta végre, Kadhafi volt vagy 27, Dzsallud, a második ember 25 éves. Jóképű, nyúlánk, sportos fiatalember volt, szerintem a fehér lányok is pisiltek volna utána. Jól átgondolt politikai lépés szerencsés kezdeményezettjei voltunk, mind Kadhafi, mind Dzsallud szalagvágás után zsinórban a magyar pavilonhoz jött. Hírek szerint utálták mindkét imperialista hatalmat, az USA-t ugyanúgy, mint a Szovjetuniót, de a szocialista elvekkel szimpatizáltak, így a kis szocialista Magyarországot tüntették ki nyitó-látogatásukkal. Kadhafi viszonylag kis sleppel érkezett, tempósan, de nem udvariatlan sietséggel nézte végig a pavilont, nem méltatlankodott, hogy az elvárt arab ismertetés helyett angolban részesült, amit a tolmácsa közvetített. Az első alkalommal nem lehetett biztonsági embereket látni körülötte. Határozott, kiemelkedő egyéniség képe rajzolódott ki a fellépéséből. Úgy hírlett, hogy egyszerű beduin származását nem szégyelli, rendszeresen, egyik arab hírforrás szerint minden szabad hétvégéjét

a szülői sátorban tölti, bogárhátú VW-en közlekedik, amit maga vezet. A második alkalommal már négy géppisztolyos baka kísérte, állítólag rálöttek a kocsijára. A bogárhátúról is leszokott. Az elvei vegyes salátát képviseltek. Pozitívak: a nőket egy tollvonással felszabadította, csak Libanonban és Egyiptomban láttam ennyire európaian öltözködő, viselkedő nőket (legalábbis utcán és hivatalban); jót röhögött mindenki azon, hogy kidobott minden széket a hivatalokból, szorgalmasabb munkát remélve az álló helyzetben dolgozóktól, és valószínű nem téves az információ, miszerint ő volt a kezdeményezője az olajár drasztikus emelésének, ő tette gazdaggá az arabokat. Negatívak: Bevezette az iszlám törvénykezést, „humanizált” módon, kerengő hírek szerint nem bárdal vágta le a tolvajok kézfejét, hanem orvosok (???) operálták le. Ábrándokat kergetett, talán nagyon bescületesen (még), talán már hatalomörülettől vezérelve az egész arab világ egységesítését hirdette meg. Megírta nagyon ostoba „Zöld Könyv”-ét. Innen már minden furcsa történet: diktátorra vedlés, aztán nyugodtabb kormányzás, aztán megbékélés a szomorú valósággal, aztán behódolás a liberális (!) kapitalizmusnak. Kevés bonyolultabb emberi lélek létezhet ezen a sárgolyón!

Apropos: kidobott székek! Nemrég tanultam meg egy ki-mit-tud-show-tól, hogy honnan származik az idióta kifejezés, azaz inkább fogalom? A görögök hívták így a közalkalmazottaikat. És mivel azok nagyon ostobák voltak, elterjedt a világon a nagyon ostoba emberekre ragasztott idióta kifejezés. Kadhafi valahol nagy ember lehetett, hamar azonosította a saját közalkalmazottjait a görög idiótákkal.

És miért maradunk mi el Kadhafitól?

Dzsald ránézésre is jelentéktelenebb figura volt, akkor még hallani-látni lehetett, azóta - azt hiszem - elhalványult a csillaga. Alacsony, szinte törpe termet villan fel, más semmi (pedig nem vagyok nőnemű, csak semlegessé varázsolt az orvostudomány). Ha minden igaz, kétszer találkoztam vele, az emlékeimben a következő sztori ragadt meg: Nyitófogadás, illetve komplett vacsora. Úgy tűnik most, a messzi távolból, hogy valami egyéb fontos hivatali elfoglaltság, mondjuk a később ismerttetett miniszterhelyettes fogadása miatt elkéstem róla. A második fogásnál tartottak, amikor lihegve belibegtem, az ajtónállók nagy csodálkozására. Helyet mutattak egy asztalnál. A vacsora a második fogásnál tartott. Éppen hogy az orrom elé tették a finom illatokat árasztó báránysültet és megtettem első kés-villa manőveremet, amikor óriási evőeszköz-csörömpölésre kaptam fel a fejem. Megdermedt minden mozdulatom. Látom, hogy asztalszomszédaim intenek a pódium felé és felállnak, kapom én is magam. Látom, hogy Dzsald és sleppje távozik. Ők előbb kaphatták meg a desszertet, a disznók. Felmerült bennem, hogy visszaülök és legalább a bárány-cafatokat eltüntetem az éhen maradt gyomrocskámban, de aztán felülkerekedett bennem a hirhedt kék vérem, nagyot nyeltem és elosontam a tömeggel együtt. Lehet jobb képet rajzolni Dzsaldról?

Kapom a soros levélkét a vásár PR-akárkijétől, holnap ekkor és ekkor megtekint a vásárt az Arab Emirátusok Szövetségének elnöke. OK, riasztom a riasztandókat, a Nagy Vendég érkezése előtt kialakul a fogadósor, valami nem nagyon parázs vita kialakul a sor elején (hol másutt?), hogy kit melyik szentséges VIP-hely illeti meg, de pofozkodás nélkül rendeződik a Nagy Ügy. Jön a burnuszos, nagyon fiatal magasságos látogató, viszonylag kis uszály kíséri. Hozzám ér és nyújtja a jobbját. Egymás szemébe nézünk, én majdnem leülök: tükörbe néztem. Ugyanaz a barna bőr, bajusz-kecskeszakáll, fekete szemek. Látom, benne is rezzen valami, de egy villanásnál többet nem érek meg neki, megy tovább. Szerteszét a nagyvilágban lebeghetnek ikertestvérek. Legalább egy mondat erejéig megállíthatná őket ez a fantasztikus azonosság!

Érdekességszámba ment az USA-pavilon igazgatójának a nyitás előtti napokban tett villámlátogatása. Odajött a pavilonhoz, engem keresett. Nem akart leülni, csak úgy, a pavilon bejáratánál gratulált. "Hihetetlen, hogy ilyen egyszerű eszközökkel, kézimunkával ilyen szép installációt tudunk varázsolni a pavilonba." - mondta. Igen, így ment ez akkoriban. A nyugatiak nagyrésze, a cégek szinte kivétel nélkül hoztak egy-két járgány cuccot, összerakták a tartóelemeket, kész tablótakat aggattak fel rájuk. Hogy esetleg nem volt annyira szép? Többnyire ők se mutattak rosszul. És fele fuvar költség, negyed idő és bérköltség, versenyképesebb az egész.

A magyarokat kezdem az egyik legtörpébb nagysággal, akivel valaha is összehozott a sors: valami Kiss dereng, a KGM (fiatalabbak kedvéért: Kohászati és Gépipari Minisztérium) fő miniszterhelyettese. Fentebb nem jól emlékeztem, pár napja nyitva volt a vásár, amikor megérkezett és tiszteletét tette vagy kétszer is a vásáron. Egy dolog vonzotta, a kaja-pia. A kirendeltségvezető azonnal jól leizélt, mert a Nagy Elvtárs kedvenc italából, az Egri Bikavérből nem maradt egy szál se, megittuk a melósokkal, asszem (másnap hoztak neki), szóvátette az első látogatása után, amikor végigszaladt tán a picuri pavilonon, de nem igen érdekelte. Az nem, de a felszolgált szendvicsek és italok aztán rendkívüli módon! Megkértek (Ő és a kirendeltségvezető), hogy kísérem el őket a szovjet pavilonba (orosz tudás), ahol vedelte a vodkát, meg zabálta a kaviárt. Aztán mentünk vagy két szocialista és három nyugati pavilonba, amit elibe raktak, azt bedöntötte. Sült a kis pofám, de nagyon!

Említettem már talán, hogy több magyar disszidens is dolgozott Tripoliban, valamennyien egy USA-béli olajvállalatnál, az Occidental-nál. A kirendeltség kapcsolatot tartott velük, így rám is kiterjedt ez a kegy: fogadhattam a közeledésüket. Azt hiszem, négyen voltak, egy olajmérnök, egy számítástechnikus, egy pap és a csuda emlékszik még, kicsoda.

Az olajmérnök több dolog miatt maradt meg az emlékezetemben. Az egyik, hogy büszkén viselt egy nemesinek mondott előnevet, magyarázta, hogy ezzel gyorsan lehet érvényesülni az USA-ban. Jé, gondoltam, ki a fene hinné a tudományos világban élenjáró és demokratikus birodalomról, hogy ekkora marhák? A másik, hogy vele játszottam meg kisdud játékomat. Túlontúl is dicsekedett, hogy annyira, de annyira jól érzi magát a túl- (óceánon túli) világban, hogy nincs honvágya, hogy egy ilyen dicsekvése alkalmával feltettem egy cigányzene-lemezt a saját lemezjátszójára, mire könnyezni kezdett. OK, megfogtalak, gondoltam magamban! Egyebek mellett különleges figura volta is megmaradt emlékképként. Klausztrófóbiás volt, mégpedig a legrosszabb fajta! Üvölteni kezdett, amikor beült mellém az anyósülésre és átnyúltam előtte, hogy lenyomjam az ajtaját záró fület: "Ne, ütni-verni fogok, ha lenyomod!" Aztán egyszer repülök valahonnan hazafelé, zürichi átszállással, felszállás után indulok a hátsó WC-hez, hát ott ül a folyosó melletti ülésbe süppedve a dühöngésig klausztrófóbiás barátom. "Hát te?" - vontam kérdőre. "Az egyetlen hely, ahol megszűnik a klausztrófóbiám, az a repülőgép. Annyira abszurd helyzet, hogy értelmét veszti iszonyodni a bezártságtól." Lehet, hogy azért virágzik az emberiség, mert ennyire abszurd börtön a Föld?

A számítástechnikus igazi magyar volt. Hamar kitalálta, hogy a szesztilalom élelmes és bátor ember számára paradicsom. Gyorsan csinált egy kis szeszfőzdét a háza pinéjében és az egész nyugati kolóniát ellátta piával. Degeszre kereste magát. Igazi, nagy, vállalkozó magyar volt, kalapot le!

A nem pap harmadikkal pedig az történt, hogy a zárás előtt pár nappal rohan hozzám a pavilonba a felesége, hogy amint szabadulok, menjek el hozzájuk, mert súlyos beteg a férje. Megyek, bevezet hozzá. Falfehér arc, üres tekintet és mindenféle zagyvaságot dadog. Már nem volt rám szükség (tanácsot akart kérni, otthon hová érdemes vinni), mert megállapították, hogy valami trópusi betegség kínozza és akkor a legjobb a feleség szülőföldje, Dánia, ahol van - és pedig híres - trópusi betegségeket kutató kórház. Másnap repültek oda. Később megtudtam, hogy nem tudtak segíteni rajta, valami féreg egyszerűen felzabálta az agyát!

A saját gárdánk tele volt nagyszerű emberekkel, Dóri, Szántó Attila, Kiss Laci, valamennyien többet nyújtottak a kötelezőnél és baráti hangulatban tudtunk együtt lenni, dolgozni. Többszörösen gúny tárgya voltam számukra. Rövidesen mondogatták, hogy fékezve előzők. Olyan tempósan mentem bele ugyanis előzésekbe, hogy a végén fékezniem kellett. Egyszer meg a tengerpartra mentünk, kicsit pihenni, sétálni és ott eszembe jutott, hogy megmosom a kocsit (micsoda marhaság: sós vízzel!). Közel mentem a vízhez és ekkor derült fény arra, hogy a sós víz nem elég, a hullámok gyors tempóban mosták ki a kerekek alól a homokot. Ha nagy szerencsémre nem jár arra egy teherautó, amelyekkel ki tudtam húzatni a kocsit, bizony elmerült volna a dagályban. Alig írtam le a kihúzatást, felvillant, hogy lehet, a gárda segített kitolni a lassan süllyedő kocsit. Milyen hálátlan is tud lenni a memória! Évek múlva is emlegették a tengervízben kocsimosást!

A legnagyobb formátumú férfiúnak azonban a csapat csellengő tagja, Sümegi bizonyult. Dolga nem volt, valami mondvacsinált címen érkezett ki. Hírelett róla, hogy *fül* vagy ahogy ma mondják, *tégla*. Nem valószínű, mert maga is hencegett vele. Megesett, hogy beesett a pavilonba egyszerre három tajvani, a pavilonjuk három vezetője. Jót csevegtünk, mert ők se tudtak jobban angolul, mint én. (A nyelvtudás egyik bizarr kínja, hogy aki jobban beszél nálad, az felhúz valamennyire magához, aki rosszabbul, az lehúz magához a sárba.) Nem okoztunk gondot egymásnak. Búcsúzóul előkaptak egy fényképezőgépet és lefotózták magukat velem. Tíz perc múlva jön Sümegi és fenyegető tónusban kérdőre von: "Nem tudod, hogy tajvaniakkal tilos érintkezni? Ráadásul hagyod magad lefényképezni, most ellenséges propaganda-eszközzé váltál." Hogy ott rohadjon meg, ahol van!

Meglátogatta a pavilont a szuper-gagman is. Fázott, mint a kivert kutya. Az akkori, nekünk kijáró szállodákban ugyanis nem volt fűtés. Nem fagyott odakint, de tizenfokok voltak és a kérésre beállított hőszűrők nem sokat nyomtak a latba. Megsajnáltam, mozgattam. Megnéztük a múzeumot, megkérdezte mi itt az igazi látnivaló. Kinek mi. Nem tudom, miként alakult, hogy a sivatagot választotta. Biztos hatott rá a tájleírásom, jobban elmeséltem a kanyonokat, mint most fogom. Az út egy Tripolitól délre húzódó hegyvonulaton vezet a Szaharába. Nem tudom a nevét, Atlasznak mondták, lehet, hogy az is, bár térképeken az Atlasz valahol Tunézia keleti határánál fejezi be a hosszú létét. Mindegy is, lehet, hogy egy gyermeke csupán Atlasznak, egy fáradt nyúlványa tapogatja a keleti végeket. Átvágni rajta viszont gyönyörűség. Kekeny, de elvileg aszfaltozott út vezet át rajta. Egy darabig síkon fut, aztán szerpentinként kapaszkodik fel a magasba. Egy-egy tükanyar mellett fecskéfészek falucskák bámulnak le a völgybe, a házak előtt üldögélő férfiak. Az asszonyok bizonyára dolgoznak. A hegyoldal itt is és a túloldalon is meredeken szakad le a lent kanyargó száraz vederbe, amelyben azonban megkapaszkodnak valami tüskésnek tűnő bokrok. Jócskán halad az ember nyugatra, mígnem eléri a pontot, ahol gátszerű valami vezet át a szemközti hegyoldalra. A hegyoldalak magassága biztos elmarad az amerikai kanyonok falaitól, a völgy is keskenyebb lehet, de a

látvány teljesen visszaadja a csak filmekről ismert amerikai képet. Mikor folyt itt utoljára akkora folyó, amelyik ki tudta vágni ezt a fantasztikus medret? Az út ereszkedik lefelé és elfogy az aszfalt, hengerelt kősvatag fut tovább. Mikor először (egyszer Komjáth előtt) jártam ott, sokáig azt hittem, szétrázza a köves út a kocsimat. Látom ám, hogy szembe is jön, fényszóróival világítva egy személykocsi és centikre mellettem úgy suhan el mintha táltos paripa, vad sárkány lenne. Hinnye, ez meg mi? Öt perc és jön a másik, pontosan olyan sebesen. Áhá, itt valami trükk van! Gyorsítok óvatosan a 40-50 km/óráról felfelé. 90 körül csökken, száznál majdnem megszűnik a rázás. Olyan közöket képeznek a kövek, hogy százzal kell menni rajtuk és akkor kellő ütemben ütköznek fel. Heuréka! A sivatag azonban kis csalódás: az ember óriási lapos távlatokra készíti a szemét, lelkét, ezzel szemben változó méretű kövekkel kitapétázott homokdűnék rajzolják a tájat. Kősvatag ez, itt a széleken.

Nem lehet úgy búcsúzni Tripolitól, hogy ne szóljon a krónikás a gibliről. Most olvasom, hogy a sirokkó vagy számum líbiai neve. Illetve líbiai és tunéziai. Arabul déli szelet jelent. Elkezd fátyolosan vörösödni az ég alja, a szín átmegy narancsba, majd sárgába, a fátyolkoszorú terjedelme percről percre nő. Üresednek az utcák, csuknak be a boltok, húzódik félre az útból az élet. Pedig nem tornádó vagy hurrikán, az ereje közepes, de amint bekúszik a városba, elsötétül, illetve hát elsárgul a világ. Nem látni húsz méternél messzebbre, sőt, csúcsidejében talán tíz a határ. Az ajtók, ablakok gyenge akadályok a számára, bepréseli a homokot mindenhová, amikor méltóságteljesen visszavonul, a lakásokban is sárga minden. Ha egy bútort elmozdítanak, szőnyeget felemelnek, ott marad a homokmentes lenyomata. Ilyen enyhülő szakaszában indultunk el Leptis Magnára a második évben. Az út egyharmadát szinte tapogatózva tettük meg, aztán erősödött a homok-átfújás az úton. Autósok nyilván ismerik a hóátfújást. Pontosan ugyanaz az érzés, csak nem fehér valami kúszik előtted az úton keresztbe, hanem sárgászörös. Eltűnt az út, meg kellett állnunk, kockáztatva, hogy valaki bátrabb belejön a kocsiba. Álltunk így legalább 20 percet, mire lassú vánszorgással előlopakodott két fényszóró a szemközti sávban. Rávártunk, amíg nem láttunk néhány métert és nem indult meg a nagyon ritka szembeforgalom. Újabb félóra múlva felszállt a köd, azaz enyhült a szél annyira, hogy közepes sebességgel eljutottunk Leptis Magnába. Amikor kiszálltunk, ott rajzolódott a hátsónk nyoma az ülésen. Nem ajánlom senkinek a kísérlet ismétlését.

Ghadames, Leptis Magna, Sabratha

Törtem, most is töröm a fejem, mennyivel tudnék többet mondani erről az ámulatraméltó három csodáról, mint amennyit már megírtam a site-omon.

Nem hiszem, hogy sokat.

Néhány gondolatot azért elmondanék.

Az egyik, hogy teljesen érthetetlenül álltam a fölött a tény fölött, hogy senki egy bűdös szót sem említett nekem arról, hogy Líbiában ilyen csodák léteznek. Pedig hát jártak ott előttem mások is a Hungexpotól, ráadásul a Kadafi-féle arabosítási-izlamosítási törekvések előtt. Arról mesélt valaki, hogy milyen vidám ott az élet, hogy Tripoli tele van night clubokkal, kupikkal, milyen jól lehet vásárolni, ömlik az arany. De hogy három olyan látnivaló van Tripolitól elérhető távolságban, ami a Világörökség része lehetne, illetve rég ott volna (van?) a helyük, csak ott szereztem tudomást. Kadafiék bűne valószínűleg, hogy azóta se kerültek fel a világturizmus térképére. Rendkívül elszomorító!

Leptis Magna és Sabratha római település. Ezekre kint élő (ha jól emlékszem a disszidens) magyarok hívták fel a figyelmem. Leptis Magna mintegy 200 km-re keletre, Sabratha 80 km-re nyugatra esik Tripolitól.

Leptis Magna külön könyvet érdemelne, de nem az én tollamból, mert csak futtában tudtam megismerkedni vele. Az eddig ismert legnagyobb kiterjedésű római kori település! Nagyobb, mint bármi más a világon, beleértve egész Itáliát is! Ennél is fontosabb, hogy szépségét, a rómaiak tudományát tekintve se sorolható sokkal hátrább. Magam is láttam épőbb, nagyobb amfiteátrumokat mint a leptis magnai, de sajátos szépsége így is lenyűgöző. A hideg- és meleg fürdők épsége, szépsége, nagyvonalú gazdagsága utólérhetetlen. Az egyikben a tárgyalásokra (is) használatos WC szinte teljesen épen állna ma is rendelkezésre. A csak romjaiban fennmaradt templom kolosszális volta így is meglepő. Az úthálózat, vízellátás, csatornázás irigylésreméltó.

Sabratha kisebb, egészében jóval szerényebb. Ami viszont az amfiteátrumot illeti, az ma is megjelenik a szemem előtt. Óriási és nagyon ép létesítmény. Hiányzott Husszeín, nem volt, aki énekeljen. A közvetlen tengerpart is nagyot emel a településen.

Talán mindkettőt felülmúlta azonban *Ghadames*, a tuaregek fővárosa. Az utolsó pillanatban láthattam a még érintetlen, romlatlan ősi kultúra számtalan részletét: a méhkasszerűen vagy hangyabolyként épült várost a csak felül szellőző, agyonszőnyegezett lakásaival, az oázis-tavat, a teve-versenyt és a rendkívüli vendéglátást, sátorban felszolgált ebédet, ahol minden vendég széke mögött ott állt egy szép szál tuareg és vigyázta a vendég minden szavát. Annyira ismeretlen volt számomra, hogy nem mentem volna el a vásárigazgatóság által szervezett kirándulásra, ha nem morognak rám a kinti magyarok. Feledhetetlen! Biztos, hogy egy éven belül megépült a sztráda, és rövidesen felépült a modern város, amelynek építését szociális szempontok vezérelték. A sivatagi forró nyarat azonban a lakók ma is az ősi városban töltik, jóval hűvösebb, mint az új város.

Nagy szerencsém, hogy Líbiában járhattam és értelmes útikalauzaim voltak.

Másfél nap Libanonban

Teljesen zavarban vagyok. Biztos, hogy kiállítási árut sürgetni mentem át Beirutba (Beyrouth). Márpedig Kopácsi Vilit a vásár kellős közepén váltottam. Kétszer lettem volna Damaszkuszban? Egyszerűen nem emlékszem! Az összes fenti tehát elvileg átírandó lenne, de erre nem futja az erőmből, főként mivel meséket írok.

Tehát: nyitás előtti napok, valami fontos hiányzik és a beiruti szállítványozótól nem kapok épkezláb választ a sürgetéseimre. Azt tanácsolja valaki (kirendeltség), hogy menjek át Beirutba és rugdossam meg őket. Semmiség: taxival pár óra. Taxival? Két ország között? Nem hiszek a fülemnek, aztán ráadom a fejem. És a hihetetlen igen egyszerűen lejátsszódik és nem is drágán. A szíriai oldal sivatag, itt-ott kúznak a homokon kis, lapos bokrok. Percek alatt átlépek a határt, megrohamoznak a tizenéves kölkök, valutaváltásra ajánlkoznak. Huszonféle pénznem-csomag a kezükben. Kíváncsiságból megkérdezem az egyik pöttöm üzletembert: mennyiért váltana forintot. Tudja kapásból! Az akkori bonyolult valuta-deviza rendszerünkől mondja a kereskedelmi árfolyamot.

Ahogy elhagyom a határt, úgy zöldül ki minden, úgy tisztulnak az utak, úgy símul ki az aszfalt. Fejlett Európa. Beirut pedig Párizs.

Délután érkezem, de azért még felhívom a szállítmányozót. Azonnal fogad. Három tárgyalási nyelvet ajánl: angolt, franciát (ezt minden valamirevaló libanoni tudja) és meglepetésemre a németet is. Ott végeztem az egyetemet. - mondja. A tárgyalás igen rövid, megtalálták a ládát a kikötőben, holnap indítják Damaszkuszba (hatott a személyes ellenőrzés híre?).

Meghív estére a Kaszinóba. Nyelek egyet, nem mernék szerencsejátékkal foglalkozni. Kiderül, nem is kell, műsorral tarkított szórakoztató műsorra megyünk. Nem foglalkozom tovább vele: leírhatatlan. Széles, emelkedő asztalsorok, hatalmas színpad. percekben belül váltó, pörgő műsor. Elefántok felvonulása, pingvinek tánca, kozákok lovas-bravúrai, tábortűznél valamivel foglalkozó nomádok, záróakkordként az asztalsorok fölött leereszkedő csillárokon bronzra festett meztelen alakok csoportjai. Közben függöny le, a konferanszié elmond egy tréfát, sztorit, függöny fel. Hihetetlen színvonal és pergés. Állítólag a párizsi kabaré mögötti másodiknak jegyezték a polgárháború kirobbanásáig. (Megnéztem a szállodában: 31,- USD lett volna, vacsorástul, oda-vissza taxival. Anno.)

Hamár ott vagyok alapon és mert két napra jelentettem be a távollétem, úgy döntöttem, hogy a felszabaduló napom városnézéssel - és hosszú vajúdas után, kötelességérzetből döntve Baalbek helyett Byblos mellet - kirándulással töltöm. A városnak gyalog mentem neki. Szép, tiszta, gazdag üzletek, európai. Sehol egy lefátyolozott nő, a tengerparti strandon bikiniben napoznak és itt villant meg előttem az arab világ egyik csúcscsépsege. Megállok az éppen váltó pirosnál és az orrom előtt veszi a kanyart egy tűzpiros, nyitott sportkocsi. A pilóta nő, már ez is meglepetés, de a dekoltázsa igen mély, a kebleiben enged gyönyörködni és a szoknyája tövig felhúzza, a combjai világbajnokok. És még azt mondják... Egy villanás, de nehogy szidja valaki nekem az arab nőket!

Byblosba busszal mentem, megérte, már csak a biblia-legenda miatt is. Azóta is sajnálom azonban, hogy nem volt elég bátorságom Baalbeket választani. Legyintettem: jövök én még ide. Nem került rá sor.

Kiev, Elektronikai Kiállítás

A Kievi Elektronikai Kiállítást itt is az Ukrajna Kereskedelmi és Ipari Kamarája emlőin csüngve kellett (és lehetett egyáltalán) megszervezni. A moszkvai Jubileumi Kiállítás után már nem hatott meglepetésként, hogy hatékonyan működő szervezetnek bizonyult. A Kamarában a kiállítás támogatásáért felelős személy, ezúttal asszony, Goculják mintha Oganeszjan kópiája lett volna, tűzrőlpattant menyecskeként, gyorsan és határozottan intézkedett, az esze is a helyén volt és nőnek se lehetett utolsó, megvillantak a férfiszemek, ha dolguk volt vele. A Kamarában folytatott megbeszélések alkalmával alakult ki bennem az az érzés - az ilyen megnyilatkozások ugyan ukránul hangzottak el ukránok között, de ki lehetett hámozni, miről is van szó -, hogy nagy nemzeti büszkeség dagasztja a kebleket. Megcsapott az ukrán nacionalizmus szele. A függetlenség kérdése is elhangzott, ami akkor álomnak is mesevilág volt (a hetvenes évek eleje), úgy beszéltek egy alkalommal róla, mint ami megváltást jelentene. Nem lett az, hála az ukrán kommunisták ostobaságának. A Kamarában ért az a meglepetés is, hogy Goculják valami ügyünk miatt fogta a telefonját és közvetlenül feltárcsázta Moszkvát. Igaz, vagy 15 digitet kellett használnia, de azonnal megkapta a hívottat, majdnem kiestem a székből. Akkoriban még belföldön is óráig kellett várni egy interurbán telefonra.

Igazi pompázatos eseménynek sikeredett az általunk a kiállítás alkalmával adott ebéd. Mikor megrendeltem, mondták, bízzam csak rájuk, amikor félórával a meghirdetett időpont előtt megnéztem, majd hanyattestem: ilyen gazdag asztalt még nem láttam az életemben. A svédasztal fekete és vörös ikrától kezdve pezsgőig és konyakig roskadozott a finomságoktól és előkelő gasztronómiai csodáktól. A hadügy (itt is) kitett magáért, a megjelent miniszterhelyettes - halkan - azzal búcsúzott, hogy ezt a szakállt azért levágathatnád (a tegezés ezúttal, mint annyiszor a szláv népeknél, nem volt sértő). Na tessék, javíthatnám a Jubileumi Kiállításnál a szakállamról írtakat, de nem teszem, a lényeg így is úgy is ugyanaz.

Kiev igazi látnivalója a Lavra, a barlang-kolostor (Pecszerszkaja Lavra), a világhírű, tényleg párját ritkító együttes. Sikerült időt szakítanom rá. Dolgorúki-t (Hosszúkezű), Moszkva megalapítóját már 1157-ben ide temették a bejárat előtt emelkedő ősi templomba, a Beresztovói Megváltóba (előre nyújtott, tényleg nagyon hosszú kézzel ábrázolt szobra ott áll Moszkvában a volt Dom Szovjetov, azaz Tanácsháza épülettel szemben, a nemtudommár téren, ahol a Gorkij utca felőli sarkon található a főváros egyik legjobb étterme, a grúz szuterén palota). Az együttes magában foglalja a Kijevi Orosz fejedelemség uralkodóinak rezidenciáit, több egyházi célokat szolgáló épületet és egy sor - korábban nyilván szintén a pravoszláv egyház kezében volt (és valószínűleg ma ismét az egyház birtokában lévő) - múzeum. A legfontosabb azonban, hogy a Lavra az ott élő szerzetesek temetkezési helyéül is szolgált. A Dnyeper löszfalába vajt katakombákban kis fülkébe temették a halottaikat, akik egyszerű fakoporsókban (egyik-másikon az arc felett ma üvegablak enged betekintést a koporsóba), minden balzsamozás nélkül, az éghajlati és környezeti hatások alatt - nyáron száraz meleg, télen száraz hideg, a lösz hatásai - mumifikálódtak. Éppen, mert balzsamozás nélkül zajlott le a folyamat, a feketévé aszott bőrük a koponya csontjaira feszül és az arcok szinte felismerhető vonásokkal rendelkeznek. Csoda, valódi csoda. Ezt minden Kievbe vándorlónak látnia kell!

Ukrajna pápája

Nagy nehézségek árán, kamarai közreműködéssel sikerült bérelt kocsit szereznem, de csak sofőrrel együtt.

Rohanok reggel a jobbkezemhez, Goculjak elvtársnőhöz az Ukrán Kereskedelmi és Iparkamarához. Szokásos útvonal, nagy kereszteződés, piros lámpa, előtte 5-6 kocsiból álló oszlop. Eltelik 5 perc, nyugodt vagyok, eltelik tíz perc, kezdek ideges lenni. Hátról, szemközt kilométernyi sor. Kérdelem a sofőrt: baleset történt? Á, semmi, csak Ukrajna pápája megy a munkahelyére. Hétköznapi van, mondom, ilyenkor is miséznek? Röhög! Az Ukrán Kommunista Párt főtitkára megy tíz lefüggönyözött kocsiban a Központi Bizottság épületébe. Imádhatták!

Moszkva

A millió közös élményből egyet emlegetek, ha Moszkva kerül szóba. A jubileumi kiállításra készülődve elpanaszolja nekem: legjobban az orosz kosztól fél, mindenki azzal riogatja, hogy az egész Szovjetunióban nincs ehető étel. Mondok, bízza csak rám magát! Együtt tesszük a talpukat orosz földre, a szálloda: Rosszija. Pihenjen tíz percet, mindjárt jövök, megyünk

vacsorázni. Gyorsan megkeverem a kártyákat, foglalok asztalt a magyar jubileumi kiállítás nagyfőnökének. Boljsoj súska! Dobro. Előkelő páholy az első emeleti étteremben, kövér, de még mozgó oficiánka. Rendelek: - vodka, csak per szto gramm (1 dl, magyarul, le is néztek, de nagyon), - marinírovannüje gribü (marinírozott gomba) - előétel, olyan, mint a takony, de csupa élet, - szoljánka - uborka-alapú sűrű leves, min. háromféle hús, kevés krumplics, zöldségek, sok olajbogyó és két citromszelet: savanykás remekmű, - golubcü - orosz töltöttkáposzta, kiklopfolt levelekből táskák, benne húsos-rizses töltet, - asszortí - jó zsíros, hatalmas adag fagylalt, tejszínnel, dzsemmel, mogyoróval, piskótával - minde mellé grúz Cinandali (üde száraz fehérbor) és sok Borzsomi (grúz ásványvíz). Na, nyilatkozza Komjáth vállveregetően, életem legjobb vacsoráját fogyasztottam. Ha ezt otthon elmesélem... (Volt vagy kemény 7 rúpia per koponya.)

Sri Lanka

(mint új úti élmény – 3 e-mail)

E-mail No1

Hahó, tisztelet minden olvasónak!

Nagyon tömör élménybeszámolóval próbálkozom, ha most nem jutok a végére, majd visszatérek. Mielőbb szeretném a félbehagyott "Halálunk éve: 2018" könyvemet folytatni. Aki az én beszámolómnál jobbat akar, kérdezze meg Mártit (a feleségem), ő általában örvendezett, én többnyire örültem, hogy élek, és kibírom a felesleges programokat. Nnnnaaaa...

Tehát:

Emirátusok légitársaság Boeing 777-es gépe oda-vissza, Dubajban - több órás várakozással tarkított - átszállással. A gép csoda, ilyen szép szárnyról álmodtam mindig, 3-4-3 ülés, tisztaság, kényelem, a rövidebb szakaszokon egy kaja (reggeli), a hosszabbakon kettő, ill. odafelé azon is egy, de ebéd. A kaja minősége kifogástalan. A másik csoda a légitársaság: percre pontos, csinos hölgyek és fess urak, állítólag összesen 18 nyelvet beszélnek, a budapesti szakaszon van magyar is, idefelé egy fiú és egy lány. Ja, és az erős alkoholt is ingyen adták. Frissítő kendő úton-útfélen. A baj csak az, hogy mindez éjszaka zajlik. A hosszú szakaszok miatt igyekeztem sokat járkalni, visszafelé helybenfutást is gyakoroltam a WC-blokkban. Apropos, annyi a WC, mint a kínaiak, és ragyogó tiszták.

A program 9 napos volt, egyet-egyet levett a repkedés, és felet-felet a repülés utáni, majd előtti szabad tengerpartozás, így tulajdonképpen 6 napos túráról kell beszámolnom.

Az első, érkezési nap második, lógós felét a Colombo melletti, halászfalunak nevezett Negombo-ban töltöttük, tengerparti közepes szállóban, jól hűtött szobában. A tenger annyira vonzónak mutatta magát, hogy még én is megmártóztam benne (vagy csak most emlékszem úgy?)... Mivel rossz alvó vagyok, vittem altatót, 6 órát aludtam is.

Reggel több órás buszozás, pihenővel a világörökség része Dambullába. 252 magas lépcsővel (megszámoltam) sziklafalhoz jut az ember, abba belefáradva 5 sziklatemplom, 4 fekvő Buddhával, és párszáz ülő, pár álló Buddha-szoborral és egy db. (alapító) király álló szobrával, valamint a mennyezetek is, oldalfalak is szokásos templomi motívumokkal festve. India II. (Ellorában és adzsantában külön-külön 30 körüli sziklatemplom látogatható, köztük a világ legnagyobb kívül-belül monolit temploma.) Pipa neki...

Késő d.u. érkeztünk a következő állomáshelyre, Sigiriya-ba ahol négy útitárs élt a felajánlott fakultatív elefánt-lovaglással, mi nem. Éltünk ilyen lehetőséggel Indiában, ahol az elefánt fülei mögött 2x kéttenyérenyi véres sebet ütögetve vezérelték a nyomorult állatot, aki-ami fingott-szart, ami belefért...

Másnap reggel irány a sziklatömbhöz, amelyik a világörökség része. Királyi palotarendszer romjaiból látható valami a tető-platóján, és a lépcsők fele körül szép apszarák (festett angyalok a sziklán) láthatók. Az infók rohadtul ellentmondók voltak, a magas lépcsők száma 1200- valamennyitől felfelé szóltak. Mivel előző nap a 252 pont elégnek bizonyult, az eredeti "1200 lépcső? az semmi!" hősikésem "az apszarákat megnézem"-re váltott. A régi királyi székhely hál'isten a sziklatömb előtt terült el, Aquincum szinten mozgó romjait megnéztük. Márta a fájó térdével a műtűr-piacon vert sátrat, én nekiindultam a hősök csoportjával a hegynek. Nem számoltam pontosan, de ahol kb. 500-600-nak éreztem a megmászott lépcsők számát, megkérdeztem az épp együtt dumáló két idegenvezetőt (magyar és helyi), hogy mennyi még a mennyi? A helyi válasza kerek 180 volt, a magyar pedig felmutatott a hegy oldalában kígyózó min. 500-ra, hogy valahol azok felett láthatók az apszarák. Ő maga elindult lefelé. Követtem a gyorslábú helyit mintegy 100 lépcső erejéig, de 80-nál még semmi sziklafal, a helyi vezető elrohant vérvörös falábakon (József Attila), feladtam. Két nap múlva tudtam meg, hogy jól tettem. Visszaszégyenkeztem a műtűrösökhöz, vettünk pár apróságot, rájött a kezelhetetlen, stb., Barom, aki 60 felett ilyen akár álmában meg akar erőszakolni.

Két éjszakás szállás itt. Jó szállodára emlékszem, de alig töltöttünk időt alváson kívül.

Aznapi még átbuszoztunk Polonnaruwa-ba, ősi királyi városba (vagy a király sok, vagy a fantázia gazdag). Ha jól emlékszem, ez az érdekesebb látnivalók közé tartozott, három részéhez kellett át-buszoznunk, és az utolsónál megcsodálhattuk az egyik legnagyobb sztupát (Buddha valamelyik csontszilánkjára fölé emelt sisak-építmény). Csak a mérete miatt maradt emlékezetes. Buddha nagyságára jellemző, hogy csak az általunk látott három országban, Indiában, Nepálban és Sri Lankán több ezer sztupa létezik, mind valamilyen Buddha testrészt takar. Mondjam tovább?

Csütörtökön (5. nap) hosszú, még az eddigieknél is hosszabb buszozás következett, az egyik régi fővárosba, Kandy-be "ballagtunk" át. Rossz utak, keringő, izomláz kezdődött a vádlijaimban, a sok üléstől érzéketlenné vált a hátsó felem. Megálló 1: Matale, fűszerkert. Milliós fűszer, annyiféle fa v. bokor, mint a kenőcsöket kennek az emberre. A szantált még elfogadtam, hátha átható illattal áld meg, és még két kenceficétől nem tudtam időben kihátrálni, de aztán kerestem WC-t, majd a sofőr segítője bekísért árnyas pihenőbe, ahol elkezdtem olvasni, amit abba kellett hagynom, mert a helyiek, akik minden alkalommal, amikor a szemünk találkozott, szélesen mosolyogtak, ki-be jártak. Aztán Márta örült valaminek, amit rákentek, meg megmasszírozták, de a mintaból már csak annyit mondott, hogy volt kencefice, amiért 300 USD-t kértek. Szép világ, jó világ... Ez volt a fűszerkert.

Hosszú szerpentinezés után érkeztünk a szingaléz királyok utolsó fellegvárába, Kandy-be. A fő látnivaló a Buddha egyik foga köré kerekített csupa arany templom.

Most szünet következik, cca. félút ott, ebédidő itt.

Legyetek jók, merengjete sokat, és olvassatok Buddha-idézeteket, mind jót tesz az egészségnek!

E-mail No2

Folytatom, ha sikerül összeszedni a gondolataimat.

A széles mosolyt nem én mosolyogtam, hanem a ki-bejáró helyiek. Milyen hülyeségeket írhattam még?

Kandynél tartottunk, ahol a vádlijaim jobban fájtak, mint előző nap. Sebaj. Be a szigorúan ellenőrzött kapun, fel pár lépcsőn, aztán illemhely jobbra, akinek nagyon és gyorsan kell. Toporogtam, nagyon nem kell, de ha kihagyom? Így, fájó lábbal elrohantam én is a messzi lépcsősorhoz, majd balra a kiskapuhoz, ahol a helyi vezető rámutatott a földszintre, majd az emeletre, mikor elárultam, hogy a dolog nagydolog. Csupa víz minden, lehet, hogy a tiszteletünkre, papucs, amelyik csak úszni meg csúszni hajlandó a vízen. Korlátba kapaszkodva és csúszkálva fellavírozom magam az emeletre, papír nuku, de inger aztán gyorsan megjelenik. Sikeres művelet, hál'isten, meg PJ is épp elég van. Buddha hatékony segítséget tud lenni.

A templom (vagy talán az egész város) világörökség része, nem csoda, a templom élvezhető látnivaló! A kaputól ugyan nem látszott, mennyire tündöklő, mert keresztbe álló hosszú kolostornak nézte az ember, de aztán lépcsők, forduló jobbra, mifene, udvar közepén áll a négyszögletes épület, a tetőzete új, védik a zuhogó esőtől, körbe folyosó (talán, de mindegy is) fut. A lényeg az emelet, ahol aranyozott oszlopok, korlátok között ott az arany v. aranyozott ajtó, ami mögött leselkedik a hét, matrjoska-rendszerű csupa arany-ezüst-drágakövek díszítette csúcsos kúp, a fog tartója (azért tudom leírni, mert a másolata odébb ki van állítva. Az egész népbútító mutatvány előtt 5-6 m hosszú és méter széles vályú-virágtartó, ahová a zseni hívők lenről non-stop hordják a trópusi virágokat (magyar pár is volt a mélyen hívők között). Imádkoztak is, amivel előttem leleplezték magukat, aztán minden nappal megutálta őket 1-2 ember, a végén kerülgették őket. Más jellemvonások miatt, de összetartoztak. A helyiek egy része ücsörög a tömegben, a falak mentén, gyerekestől, vénestől. Ezt legalább élvezni tudtam: az emberiség ostobasága határtalan: a nyilvánvaló szélhámosságot, csalást is imádja, amint azt bársonyba-bíborba, aranyba, mesébe, zenébe (kürt, trombita, harsona, orgona) öltöztetik. Később a templom előtt gyülekeztünk, és álmélkodva néztem, hogy az emberek, fiatalok is ugrálnak le a buszról, a templom felé fordulnak, és namasztéra kulcsolt kézzel meghajolnak.

A lábam továbbra is fáj.

Az agyam is belekezdett, de leintettem, hülye ez a világ, úgy, ahogy van.

A szünetben szélnek voltunk eresztve, hogy boltok... Mentünk vagy 50 lépést, és a hölgyek (baráti házaspárral voltunk az úton) is feladták, olyan bazári látványsorban részesültünk. Beültünk egy kis resti-bárba, ettünk halakat-rákot, meg ittam Ginger Beer-t. Jólesett. Az angol ginger ale se rossz, ez se. Most jut eszembe, hogy az első táborhelyen a tengerparton én nem fürödtem, mese volt az egész, rege, viszont ott ettem a túra legjobb kajáját. Míg a másik legény uszikkolt a medencében, én leültem a bár előtti egyik asztalhoz és ettem "devilled prawn"-t, amiben a devilled a devil-ből eredően ördögített jelent, ami a rákokcsák csípősségét jellemezte. Pokoli volt, nagyon élveztem. Ittam hozzá daiquiri-t, ne tessék javítani a helyesírást, mert mindegy neki is, nekem is. Túlsegített az első éjszaka-nap bánatán. Miért a ginger ébresztett az igazságra, csak a magasságos Jézuska tudhatja (próbáltam kisbetűvel, de a helyesírási szoftvert is hülyék írják, úgy tűnik).

Megjegyzem, ez volt a program második olyan látnivalója a megmászatlan sziklatömb után, ami érdekelt. Az 5. napon teljesült az első.

Köd előttem, nem emlékszem, mit csináltunk aznap estig, valószínűleg csak buszoztunk a szállásig. Lefekvéskor kirázott a hideg, alaposan, de láztalanul. A fűszeres halra gyanakodtunk, de bélileg nem folytatódott. Előfordult már, hogy teljes kimerülést jelzett, most is az lehetett. Attól kezdve kerültem a fűszeres kajákat (sajnos), és az alkoholos italokat (még sajnosabb). Utóbbira csak a gépen, hazafelé álltam vissza, jó konyakkal ápoltak.

Következett az újabb tartós buszozás, szakaszolva. Mielőtt útra kelnénk, azért megsúgom, valamennyien tudjátok, mi maradt vissza a bél-műtéteimből (nem baj, ha nem?). Namármost, hogy a teljes napok bizonytalanságát kerüljem, nem indultam el széklet-teljesítés nélkül. A nyolc ottani reggelből kb. 6 alkalommal ez csak kúpozással ment. Még emellett is, ha és amikor WC szaga érzett, kísérletet tettem a kagyló meghódítására, a fűszer-kertben pl. a 3. kísérlet járt sikerrel. Láthatjátok, feleim, szüntükkel, mik vagymuk: vízből összerakott hús, húgy és szar. Jó, buszoztunk. Megbámultunk vagy 50 bébi-elefántot Pinnawela-ban. (Kis átírással jobb, ha valaki tudja, hogy a -wala toldalék valahonnan valót jelent, hindiül, persze. Íme: Pinawala.) Mindjárt tetszetősebb hely, nem? Több helyi melós szeletelt dinnyéket, jackfruit-okat, meg egyebeket, szabadott velük (és csak velük) etetni az elefántikat. Nyüzsögtek a magyarjaink. Már ezt is kihagytam volna, ha 300 méternél több, mint a mosdatásukat, ami vagy 500, oda-vissza 1000 m gyaloglást igényelt volna. Leültem a sarokház alapjánál található kiszögelésre, és olvasgattam. Na meg bámultam a szemközi boltot, ahol elefántszarból készült papírféleségeket árultak. Az üzlet tablóin követni is lehetett az eljárást: gyűjtés, szárítás, kimosás, vegyi kezelés... Márti féltett, lehet, arra gondolt, hogy fogyasztok az elefánt-gumókból, mivelhogy a bábik állítólag alapvetően abból táplálkoznak, hamarabb visszajött, bevásárolt naplókat a gyerkőcöknek. Remélem, nem szopogatni fogják. Én közben maradtam a kövön.

Szép, poros és forgalmas (zajos) hely volt, de mentünk tovább, Nuwara Eliya-ba. A délután folyamán felkeres(t)ünk egy helyi teatermesztő manufaktúrát - mondja a program a t betű nélkül. Ha nem helyi lett volna, hol kerestük volna, mondja már, kedves szerkesztő? Mindegy, szép volt a környék, nem vitás. Egész Sri Lanka zöld, mint az emberiség, de a tea-termesztő hegyvidék pazar, trópusi fák, virágözön, nem beszélve a teacserjék lágy, harmatos zöldjéről. Dardzsiling II. Valahol aztán ittunk is (ezt a valaholt le kéne írnom, de még nincs a helyén), nem volt jobb dardzsiling 3-nál, legalábbis az én kifinomult tea-ízlőbimbóim értékelése szerint. A kávé-ízlelőim szemetek. Csak megjegyzem. Tanultam is valamit, pedig a buszban olvastam. Amit itt láttam-hallottam volna, azt már láttam Indiában. Azt tanultam meg, hogy három, minőségileg rangsorolt teatermelő régió létezik Sri Lankán. Felső hegyvidéki, közép magas vidék (Middle...) és alsó. Hogy az így egyértelmű lehet, azt kétkeltem, mert fontosabb lehet, amit eddig tudtam: a cserje típusa, miből áll a tea, levelekből, friss hajtásokból, virágszirmokból azok milyen keverésétől, a szárítás alatti időjárástól, és így tovább, a végtelenségig. Talán a magasság is számít.

Az itteni szállás új volt még az utazási irodának is, nem lehetett felmenni a bejáratig busszal, először a hölgyeket, meg engem a férfiaknak nevezettek közül, majd a csomagokat is kis teherautóval vittek fel. A szobát hőszigeteléssel fűtöttük, a kaja olyan volt, mint amikor én a dolgom végzem. Jeges rizs és csizmatalp birka.

Golfpálya is rendelkezésre állt volna, csak idő, láb, eszköz hiányzott hozzá. Túléltem ezt is.

Most tartok kis szünetet, mert elgémberedett a fenekem.

Folyt. és vége köv.

E-mail No3

Tehát következik a világszenzáció: egy munkanapba zsúfolt két kihagyhatatlan látnivaló. Haladunk lefelé a busszal, szép zöld vidék, de borzalmas forgalom, kerülgetik egymást a szembejövők. Megállunk pisilni, meg ki mit tud, és inni valamit. Ez az a valahol, amiről fentebb

írtam. Leszálltunk, az idő sürget, a többség leblokkol pár lépésre a busztól, mi követjük a helyi legényt, integet vagy 300 méterről. Szerencsénk van. Elöl namasztéval köszönt egy hölgy, és mindjárt mutatja az utat a WC-hez. Onnan nem visszafelé megyünk, hanem előre, világos térséget látunk. Az angolos, szép épület mögött óriási vízszintes füves (tarackos! ültetett tarackos, nem először) térség, jobbra-balra hegyoldalak, előre nézve szakadék, pazar kilátás. Itt iszom a srilankan tea-t, nem csoda, csak a hely az. A kiszolgálás gyors, kellemes, tudják, hogy pisi-szünet zajlik. Egyáltalán, a nép rendkívül kellemes, mosolygós, udvarias. Szeretetreméltó! Buszozunk tovább, éles kanyarban helykeresés. Itt az első attrakció: vízesés. Niagara millióval, nem, milliárddal osztva, de zubog le, több törésben, valami víz. Vááááá, de nem az igazi. Ki is mondta? Rejtvény-fejtvény...

Buszozunk tovább, beszállásolás Yalában. Elgondolkodtam a szállodán (ez lényegtelen), és eszembe jutott, hogy messze a legjobb a Regency (5*) Kandy-ben. Úttalan utakon kapaszkodtunk felfelé, már azt hittük, nyomortanyába visznek, mire végre kinyílt a világ, mi szemnek szájnak ingere... Szép volt, csak minek, a lázasan fürdési lehetőséget keresőknek se futotta időből a szép medencéhez.

Talán itt láttunk esküvőre készülődőket, sri lankai díszruhában fotózkodott 3 ffi, 3 nő és két gyermek, a leírásukhoz oldalak kellenének, Mártinak sikerült lencsevégre kapni őket, talán tudjuk majd küldeni.

Délután következett a főműsor: az ország legnagyobb nemzeti parkja, szafari. Esővédelemmel ellátott dzsipekkel oda 40 perc, ott 2 óra, 10 perc pihenő, vissza 40 perc. Egyetlen program, ami csöpörgő esővel indult, aztán lassacskán elállt. Láttunk sok bivalyt, őzikét, fácánt (utóbbi szeret alacsony faágakon üldögezni), pár nyulat, 3 elefántot szárazon, majd 5-6-ot vízben, egy krokodilt nagyon messze. Hárman körülöttem örvendeztek, én nem. Ennél jobb az állatkert, ott legalább lát valamit az állatból a kíváncsi ember. Igaz, az állatoknak jó, védi őket, stb., de minek a zavaró motorbögés, embertömeg.

Galle ókori kikötője és kereskedővárosa címen szerepelt a következő műsorszám (vasárnap). Sok órás buszozás, közben kínai létesítmények: nemzetközi reptér, amelyik nem kell egyelőre senkinek (nem láttuk, csak elmentünk mellette a kínai úton), 2x2 sávós kínai sztrádaszakasz. Hétfőn Colombóban folytatódott: oda vezető sztráda, ingyen, 20 évre bérlet ellenében megépített kikötő, 2x2, néhol 2x3 sávós sztráda a reptérre. Azt is átépíthetnék: nagy, de gyengus.

Galle-ban aztán leesett az állunk: a világörökség részét képező, ókori erődöt továbbfejlesztve épített holland erődítmény és városka, eredeti épületeivel. Szép, évszázadokkal visszaléptet. Egy-két fotó készült.

Bementünk egy kis ékszerboltba, vettünk Dorkának gyerek-gyűrűt. Márti megkérdezte a tulajt: muszlim? Örömmel, mosolyogva mondta, hogy igen. Jól érzi magát muszlimként az országban? - kérdem én. Bizonytalan igennel válaszolt. Márti rákérdezett: biztonság szempontjából is jól érzi magát? Elkomorodott: vannak kis problémák. Milyen problémák? - következtek mi. Hát... a testvérem és felesége házát megtámadták és lerombolták, nem maradt semmijük. Hát ez az eredménye a helyi vezető előző napi kirohanásának, illetve az azt kiváltó propagandának. Hosszasan magyarázta, hogy a muszlim lakosság kollektíve megtagadta az adózást, nem dolgozik, mégis jól él, stb. Igazi fajgyűlölő lázítás, a fasizmus kezdetei. Pogrom! Ugye lefagy a mosoly az arcotokról. Talán mellékelem a magyar idegenvezető részére írt megjegyzéseimet. Ne adjátok tovább.

Ez volt a hanyadik is jó látnivaló.

Buszoztunk tovább Colombo felé, becsekkoltunk a szállóba mintegy 60 km-re onnan, Kalutara üdülővárosba.

Este népi táncbemutatóra vittek bennünket, ami egészen más, mint Európában. Indiában is csak a nem klasszikus népi mutatványokhoz hasonlítható, az ottani klasszikus táncokhoz nem. Kétfenekű dobok elég vad hangjára, ütemére mutattak be jelmezes táncokat, férfi, majd női párosokat, egyszemélyes, szaltókkal tarkított táncokat. Aztán egészen különleges számok következtek: egy fültől fülig nevető, riasztó maszkos férfi kiszemel valakit, incselkedik vele, majd furcsa mozdulattal eltakarva az arcát nevetni kezd, végül táncra szólította az egyik útitárs hölgyet. Állítólag félelem alól igyekszik felszabadítani a kiszemelt áldozatot. Végül következett egymás után két tűzzel-lánggal táncoló-bűvészkedő férfi, a második már nem annyira táncosként, mint fakírként szerepelt. Lánggal simította végig a karját, majd a nyelvét, tüzet nyelt, és hasonlók. Félelmetes mutatványokat láttunk!

Hétfőn lógtunk a szeren, azaz a tengerparton. Itt én is fürödtem, isten bizony, de a régi szép időkre csak emlékezni tudtam. Indiában (hány éve is?) 3-4 méteres hullámokba fejelve (a tarajuk lebukása előtti pillanatban) be tudtam menni a még tarajmentes nagy hullámok mezejébe, hanyatt feküdve élveztem a ringatásuk. Rég volt, talán igaz se volt...

Négy után elstartoltunk. Bekínlódta magát a busz a városba (a magyar vezér szerint 2 millió, láttam valahol, hogy 5 millió), elég zűrös, de épülnek magasépületek, láttunk 10-12 épülő, és 2-3 rekonstrukció alatt álló szállodát. Többet építenek ott egy év alatt, mint nálunk egy évtized alatt. A bto GDP alig marad el a mienktől, max. 10 éven belül abban lelépnek bennünket, mert évi 7%-al gyarapodnak. Aztán egy főre esőben se sok sanszunk marad.

A becsekkolásra órákat vártunk, mert túl korán értünk ki, aztán repültünk. Dubai reptere veri a legtöbb nyugatit, modern, szuper jó a tájékoztatás! Vettünk egy-két apróságot, az árak már azonosak a nyugatiakkal (egyszer, valamikor régesrégén átszálltam ott, és rácsodálkoztam, mennyire olcsóbbak az egész világnál). Az egyik kiszolgálást (most) arabul köszöntem meg: sukrán. Nem lehetett rossz a kiejtésem, mert rezzenés nélkül válaszolt az eladó: áfoán.

Ezzel búcsúzom az utazás világától. Régóta tervezem, de így, hogy állandó bizonytalanság van az ember beleiben, és nem tudja teljesíteni az elképzeléseit, hullára fárad, végképp képtelenség folytatni.

Igyekeztem egy kis humort vinni az elkeserítő képletbe.

És lassan újra átnéznék rajtunk, a nagy hősökön... Nincs szükségem a világra se, ahol tobzódik a faj-vallási- és etnikai gyűlölködés!

És mellékelem még az eredeti harmadik e-mail mellékletét is.

Észrevételeim az útikalauzsnak

Kedves X!

Leírok néhány észrevételt, csak és kizárólag segítő szándékkal. Gyors-ellenőrzés és felületes kutatás eredményei. Amit Indiáról írok, az agyamból származik, és elég biztos, a többi finomítandó!

I. India

1. A *tamilok* a dravida nép- és nyelvcsoporthoz tartoznak. Talán megemlíthető, hogy ők voltak az első „világosabb” hullám, amelyik északról beözönlött Indiába, majd őket délre nyomták az *árják*. Már a dravidák hihetetlen kultúrát hordoztak, ők alkották a Mohendzsodaro és Harappa településeket (vízrendszer, csatornázás, fürdők, stb.).

2. Kasztrendszer. Elvileg nem létezik, mert Mahatma (Nagy Lélek) Gandhi egyik első intézkedése volt betiltatni. Ő is, Rabindranath Tagore (Rabindra-Nath-nak is írják és Tagor-nak ejtik) is a világ legaljasabb elnyomó rendszerének tartotta. Mint említettem, kb. 2600 kaszt (most ránéztem a könyvemre: a források min. 2600, max. 3000 kasztot adnak meg) „pörgött”, elhalt, átalakult, született. Négy osztályra tagozódnak, ennek a négynek a jellegét jól soroltad: papok-oktatók, harcosok, kereskedők és szolgák „rendje”. De nincs ötödik, hatodik, a többi halandó kivetett. Az „érinthetetlen” valami rossz felfogás, fordítás eredménye. Őket lehetetlen *volt* érinteni, ez igaz, de kísérletet se lehetett tenni érintésre. Nekik kellett jelezniük, hogy „legalja népség”, csengettyű használatáig menően egyes csoportoknál. Nekem 1972-ből eredő élményem, hogy a magyar pavilonnak kölcsönadta a kirendeltség a sweeper-ét. Amikor közeledtem felé, és a jobbam nyújtottam, elhátrált előlem (hosszú)... Ugyancsak világméretű tévedés a *páriák* (pariah) azonosítása a kasztonkívüliek (egybeírom, mert fogalom) teljes tömegével, mert az ő kasztonkívüli kasztjuk (hosszú!) csak egy a több ezer közül, igaz, a legszörnyűbb helyzetben lévők közé tartoznak, ha jól emlékszem „patkányevőknek” is becézik őket. A kasztok házassági rendje külön tudomány! Talán nem szabadna ilyen statikusan írnom a kasztokról, mert egyrészt ha vannak, mozgásban vannak, ha nincsenek (mint ahogy a szári is eltűnt a városokból tíz év alatt a távozásukat követően), úgy lehetséges, hogy nagyot lépett előre egyrészt Gandhi tilalmi rendszere, másrészt a *pozitív diszkrimináció*, amit élveztek, és talán – nagyon remélem – élveznek ma is. Szerintem, ha lazul is a rendszer, évszázadok múlva is sikerrel fog megnyomorítani emberi testeket és lelkeket, mint a ma iszonyatos erővel nyomuló faji-, etnikai- és vallási gyűlölet.

II. Sri Lanka

1. „Fajok”

1.1. Muszlimok (és keresztények)

Közbeszóltam a buszon, amiért elnézést kérek, de teljesen felháborított a „célcsoport megnevezése”, amit a helyi emberünk adott elő. A helyedben megpróbálnám valahogy tisztázni vele/velük, hogy ilyen sötét politizálásnak nincs helye a buszon.

Természetesen nem találtam „adózás megtagadásra, munka-undorra” vonatkozó hírt, infót. Találtam viszont olyat, ami szerint a szingalézek felsőbbrendűségi érzésekkel teltek, az egész szigeten uralkodni vágnak, arra másoknál alkalmasabbnak érzik magukat. Időnként pogrom-jelleggel megtámadnak boltokat, templomokat, keresztényeket is.

Ahogy közbemorogtam, tiszta fasizmus-kezdetekről szólt az egész „mese”, amit előadott. Sajnos – ahogy én látom, mi alakul a világban – ezt hiszem el, nem a rágalmat, ez lehet az igazság. És fontosnak tartom minden szinten ellenállni a gyűlöletnek, irtani a forrásait.

Ezt a témakört alapos tanulmánynak kellene tisztáznia.

Hozzáteszem még, hogy a nyest.hu weblapon egyértelmű szövegrész található arról, hogy a sri lankai muszlimok arab kereskedők leszármazottai, annyira asszimilálódtak, hogy tamilul beszélnek, az arabbal csak fűszerezik a saját tamilukat. Ennek ellenére ők is önálló etnikumnak tartják magukat, és Sri Lanka kormányzata is így kezeli őket. Olyan az egész, mintha mi most a svábokat vagy szerbeket kezdenénk piszkálni.

1.2. A szingalézek

Az eredetük megerősítést nyert, észak-kelet Indiából származnak. Fontosabbak azonban ilyen egyszerű megállapításnál, a nyelvük miatt, az ugyanis ősi nyelvgyökér, a *bráhmi* egyik főága! Legjobb elolvasni ezt a pár sort:

https://hu.wikipedia.org/wiki/Szingal%C3%A9z_nyelv

1.3. A tamilok

Három szempont miatt foglalkozom velük is:

- Találkoztam olyan véleménnyel is, hogy angolok telepítették be őket, a szingalézek elleni segéderőként. Ha ez igaz, ez lehet a gyűlölet egyik forrása. Mivel most már tudom, hogy két „csoport„ létezik, a hegyekben élő kis, és az észak-keleti nagy, gondolom, ez csak a hegyi kisebb csoportra vonatkozhat (Kandy korszak?).
- Találkoztam olyan forrással is, amely szerint a tamil béke nem annyira megállapodásnak, mint a „Tamil tigrisek” kiirtásának az eredménye. Megemlíti a forrás, hogy ők az öngyilkos merénylet első alkalmazói szépséges világunkban. (Ez tévesnek tűnik!)
- Végül megadom a nyelvrokonságra vonatkozó információm forrását. A.L.Basham: *The Wonder that was India*, Fontana Books in association with Rupa and Co., 1975. A „7 év a csodálatos Indiában és két nepáli túra” c. könyvemben a XIV.3. alfejezet utolsó bekezdésében szerepel.

2. A buddhizmus

Csak arra akarom felhívni a figyelmed, mint érdekességre, hogy Indiában is volt „aranykora” a buddhizmusnak. Most nem lapozok vissza ismereteim tárházába pontos adatokért, de - ha jól emlékszem - Asóka alatt államvallássá emelkedett, majd a hinduizmus újra bekebelezte, a Gupta-korszakban végleg magáévá tette. Körbeölelte, Buddha figuráját beemelte a hinduizmus panteonjába. Fantasztikus hatalmi bravúr, a lelkek feletti uralom visszahódítása.

XIV. Pihenőként egy csepp humor

Csernobúgyet v. helyesen Chernobudet, de így nem süil el azonnal

Nem sűrűn érzi magát halálveszélyben az ember profi sofőr mellett, akkor viszont kapkodtam a fejem.

Megyek taxival a Seremetyevoi reptérre, beszédes pilótával hozott össze a sors. Kérdi, ki vagyok, mi vagyok, mit csinállok errefelé, ahol atomerőművek csak úgy eldurranak?

- Van-e maguknál is atomerőmű?

- Persze, van.

- És mi a neve?

- (Magyartól tanultam, mondom): Csernobúgyet.

A taxis életében nem röhögött olyan jól, mint ezen a zseniális aforizmán (ha annak nevezhető).

Aki nem tud már (vagy akár még) oroszul: a Cserno fekete, a byl (bül) volt, a bűgyet lesz. A kocsi a széles sugárút egyik szélétől a másikig ugrabugrált, a sofőr feje hol a kormánynak ütdődött, hol az ülésbe verte. Újjászülettem, hogy nem végződött balesettel.

Ez a röpirat egyben tisztelgés a pihent magyar agyvelő előtt, amelyik idegen nyelven ilyen remekművet alkotott. Cserno-humor a javából!

XV. A ritkaság: jó vezetők az Átkosban

Hungexpo

Félszeg kopogtatás az ajtón

Barátom, aki a Külker Minisztérium egyik székét koptatta lelkesen, félnapokat a Lukács-terazon töltve, aszongya egy nyögésemre, miszerint únom már, hogy a nyelvtudásom a Szovjetunióhoz láncol: menj el a Hungexpohoz, ott mindig keresnek embereket és sokat lehet utazni, világot látni.

Mit tesz isten, találkozok egy hirdetéssel. Hungexpo és mérnök kerestetik. Tán még a szakmám is használhatom.

Pályázat, boríték, posta. Két héten belül ér a meglepetés, jön a válasz: hívjam fel a személyzetist.

Bebaktatok hozzá repeső szívvel a megbeszélte időpontban.

- Jól fel van készülve? Tüstént megyünk a vezérkarhoz, beszélgetni akarnak magával. Ma úgy mondanák: legmagasabb szintű interjú.

Hosszú asztal, leültetnek az egyik végére, mellém ül a sarokra a személyzetis. Rajtunk kívül még vagy öt, tekintélytől duzzadó személy alkotja a karéjt.

Kérdeznek mindenféle marhaságot. Múlt, jelen, jövő, végzettség, munkahelyek, kedv, elképzelések, nyelvtudás, életemben először: hobbi. Aztán valamelyiknek kicsúszik a száján: nős?

- Igen, mondom, de erről eszembe jut egy vicc.

- OK, mondja el.

- Szent Péter, a mennyek országának a kapujában, öles kulcsot zörgetve az övéen fogadja a bebocsátást kérőket. A hosszú sorból nyújtogatja a nyakát az egyik delikvens. Látja, hogy Péternek egyetlen kérése van mindenkire: mutassa fel a házassági anyakönyvi kivonatát. Aki fel tudja mutatni, annak nyitja a zárat és betessékeli. Ó, nagyszerű, gondolja magában! Mikor rá kerül a sor, előránt kettőt és büszkén lengeti a szent orra előtt. Mars a pokolba! - ordít rá Péter. Nade Szentatyám, ha eggyel rendelkezők előtt megnyitod a kaput, engem miért küldesz a pokolba? A szerencsétleneket beengedjük, édes fiam, de a hülyéket már nem.

Pár perc, és elbocsát a zsüri.

- Khm, khm, - krákol a folyosón a személyzetis - ezt jó helyen sütötte el. Itt mindenki legalább kétszer nőült már. (Mint később kiderült, ő maga is.)

Felvettek.

Kristóf László

Vadembernek tartotta a többség. Váratlan megjelenései a stúdiók folyosóján óriási riadalmat keltettek. Pattant mindenki a helyére, szilenciumon túli némaság-hangulat terjedt szét rakéta-sebességgel, jégverem-ajert lehelő fuvallatok surrantak be a becsapódó ajtók résein. Barátságos kérdéseire legtöbbször levegő után kapkodva igyekeztek valami értelmes választ kiböfögni magukból. Pedig csak profi volt, aki tudta, hogy a rend azért nem mellőzhető - ha munkáról van szó - a legvidámabb barakkból sem.

Hogy minek köszönhetem, máig nem tudom, hogy engem kegyeltjei közé emelt.

Kapom a szinte ordítva elhangzó üzenetet: Kristófhoz, de azonnal. Semmi, hogy vidd magaddal ezt vagy azt, csak rohanj.

Kopogtatok az aranyos titkárnői ajtón, csak egy fejbiccentés jelzi, hogy vár a „mindenek felett hatalmas úr”. Az ő ajtaján is koppantok két halkat. Csend. Újabb fejbiccentés a hátam mögött, belépek. A Nagyfőnök békésen ír valamit az asztalán, előtte a tárgyalóasztal, fejbiccentés, leülök a hozzá legközelebbi székre. Csend, írogat. Egy pillanatra megemeli a fejét és elém lök egy papírt. Te szentséges Atyaúristen, mit véhettem? Ír, újabb fejemelés: "Ezt te írtad?" Nézem a papiruszt, izzadni kezdek: bizony, én! Mondom is halkán. "Jól fogalmazol, nem rossz levél!" Néma vagyok, mint a hal. Várom a mennydörgést. Csend. Újabb fejemelés. Rendben, mehetsz. Már nem tudom, mit habogtam elköszönésként. Le voltam forrázva: agyondícsért!

A zsürik se voltak csárdáskirálynői dalversenyek. Halk mormogással előadta a szervező az előterjesztést, lehetőleg dióhéjnyira tömörítve, majd hozzászólhatott, aki mert. Kötelező volt egy-két ártatlannak: stúdióvezető, Famosi Matyi, a 2. zsüritől kezdve az építész. Aztán kérdezett. Illetve hálaadó istentiszteletet mormolt magában, akitől rögtön kérdezett. Mert ha nem, akkor se küldte el a szerencsétlent szibériai munkatáborba, sőt, meg se emelte a hangját. Szinte suttozva tett valami apró kis megjegyzést, kerülve az illetlen kifejezéseket. Nem hülyézett le senkit, csak akit a nyila ért, az magába roskadt, a gondolatai beszűkültek annak a rejtélynek a megfejtésére, hogy mi a rohadt fenének vagyok még itt és nem csomagolom össze ezt a sok szar papírt. Tesz még egy megjegyzést és vagy összeízelem magam vagy felmoshatnak. Még a Reklámügynökségen is híre terjedt, hogy az egyik országelemzésemre megjegyezte, hogy na, ugye, lehet röviden is jól írni (naná, lényegében az Economist Intelligence Unit volt, megvágva és magyarra átsomagolva). Történik egyszer (mikor is? a II. Ázsiai Nemzetközi Vásár, New Delhi kapcsán), hogy a Tungsram reklám-osztályvezetője, főnökének igazától a tökéig áthatva közölte telefonon, hogy a vezérigazgató elvtárs (KB tag, mifene) ragaszkodik hozzá, hogy a pavilon bejáratánál, Indira Gandhi ellenpontjaként, a baloldalon ő szerepeljen másfél életnagyságban. Köpni-nyelni nem tudtam, krákogva arra kértem, tán írja meg levélkében. Harmadnap ott volt a levél. Hm, most mit kezdjek ezzel a gorilla-méretű barommal? Viszem a levelet Kristófnak, nézi-nézi, láthatólag nem látja (a dühtől). Írd meg, hogy... tudod. Pontosan nem tudtam, de megírtam. Viszem a tervzetnek készült irományt, figyelmesen olvassa és már kanyarítja is alá. Ember az embertelenségben, ész az esztelenségben.

Túl gyorsan távozott, adósom maradt. Megígérte, hogy elmagyarázza egyszer, miért nem büszkélkedik a magyar zsidóság zsidó voltával, azzal, hogy a 13 vagy 14 magyar Nobel-díjas közül egyetlen, Szentgyörgyi Albert nem zsidó (és ugyancsak ő az egyetlen, aki itthon alkotta meg, amiért az elismerést kapta). Ma nem kérdezném meg tőle: az utóbbi hónapok barbár eseményei mindent világossá tettek.

Egy kis adalék a Kristóf-féle elismeréshez.

Mikes Kelemen

A hálátlan utókor cím az I. Studióra is rábiggyeszthető. Akkoriban uszították egymást, ha valami papírba életet kellett lehelni: add oda Mikes Kelemennek, majd megfirkálja! Aztán boldogan vitték el az asztalomról a helyettük megírt leveleket, egyéb firkázmányokat. A tizenhatodik vagy tizenhetedik Luca-napon megpróbáltam legalább ezzel kitűnni a sok boldogan emlékező, kacarászó fiatal közül, ám úgy peregtem le a csodálkozó népről, mint

borsó... "Na de ilyet? Mit nem mondasz? Én ilyenre nem emlékszem!" - volt a válasz. Utoljára sütöm el ezt a nevet, mielőtt búcsút mondanék e sírveremnek. Hátha egyetlen agyvelő reddői megrezzennek és gazdája csókot dob a homlokomra?

Gergely Pista, a megszállott alkotó

Szimpatikus fazonnak találtam azonnal, ahogy bebocsáttatást nyertem budoárjába. Szertartásosan helyet kínált bozontos üstöke és lim-lomjai között. Különösen kiemelte az alkotó szellemet a plafonról csüngő hegedű és a Keleti p.u. hirdetőtáblája.

Annyira megilletődtem, hogy keresnem kellett a szavakat.

Később csak a szavai érdekeltek, mert tömjénfüst nélkül zamatos bölcsességeket lökött elé, mint mondjuk Parkinson vagy Sokrates.

Volt alkalom, hogy vitába méltóztatott keverni, majd elháríthatatlan tagló-csattanóval vágta el a vitát: "Ha egy rabbi azt mondja neked, hogy..., akkor az úgy van." Bizonyára úgy is volt. Neki kínáltak fel japán babért és nem nekem. Egyébként ezért a rabbiért tényleg nagyon tiszteltem: vállalta a milliók által vállalhatatlannak tartottat.

Nagyon örvendezett, amikor megtudta, hogy (hivatalosan) külföldre távozom. (Na ja, egy másik jó agyvelőtől megszabadulni?!) Meg-megrágtuk a KKM (velem játszott) labdajátékának pillanatnyi állását, hol fintorgott, hol elismerően hümmögött. Mikor a focimeccset Indiánál fújták le, egész litániát tartott. Megígérte, hogy egész életre szóló élmények, hatások fognak érni. Mellékesen, foghegyről megkérdezte: "Tudod-e, mi India uralkodó vallása?" Kapásból, kihúzott derékkal vágtam rá: a buddhizmus. Ü-ü, mondta ő, lenézően megrázva üstökét: a hinduizmus. Holtig tanul az ember, hát még rabbi-kezekben!

Esküszöm, tök igaza volt: India örökre elvarázsolt!

Komjáth, a gagmanek szultánja

Hogy miért éppen szultán, meg nem mondom. Csak úgy jött. Lehetne szuper-gagman, sztár-ötletöntő, akármi.

Azóta tudom, hogy nagymester, mióta többször (miért is?) jártuk vele a vidéket és unaloműzőként vers-versenyt rendeztünk: falu-, várostáblákra kellett rímeket faragni. Akinek több sikeredett a tábla észrevételétől számított 10 másodpercen belül, azt győztesnek kiáltottuk ki.

Mondjuk: Csajádaröcsöge - Jól nézd meg, röhög-e?

Többször győzött, pedig akkortájt még szonettet is tudtam írni (harmadfokú integrál-egyenletek helyett, l. gázdinamika).

Elektromodul

Nincs névmemóriám. A vezérigazgatóról írok pár sort. Kiváló vezető volt. Leszámítva, hogy nagyothalló volt, az egyik fülére gyakorlatilag süket. A környezete súgta a tárgyalásra érkezőknek, hogy melyik oldalról és milyen hangerővel beszéljenek hozzá.

Ez a hendikepp azonban nem zavarta abban, hogy jól vezesse, kivirágoztassa az abban a környezetben fontos szerepet játszó vállalatot. Gyakorlatilag az egész magyar elektromos-elektronikus alkatrész-gyártást és a terület importját összefogva kiszolgálta a magyar késztermékgyártást, hadiipart, hadsereget, mifene.

Ő is azok közé tartozott, aki a felvételemkor megkérdezte, mi az anyagi igényem. Elmondtam a szokásos mantrám: nem akarok feszültséget, amit ebben a pozícióban mások is kapnak. Megadta a skála alját, aztán minden lehetséges alkalommal emelt, jutalmazott. Jól értékelte, ki mennyire épít, húz.

Mikor aztán mégis megváltunk, azzal (is) próbált tartóztatni, hogy minisztert csinál belőlem. Nem a levegőbe beszélt, hárman voltak testvérek, az egyik testvére a Külkerben töltött be vezető posztot, a másik jogi vonalon foglalt el magas polcot. Erős klán volt. Hál'isten, akkor se, később se jutottam magasra, nem volt jónak mondható közeg.

Hoppá, véletlenül, az indiai kiküldetéseim papírjai között megtaláltam a minisztériumi testvérét: Udvardi Sándor miniszterhelyettes. Tehát Udvardi. Talán Károly? Nem működik a névmemóriám.

XVI. Morfondírozgatások olvasmányokról

Eloolvastam Esterházy Péter „Hasnyálmirigynapló”-ját. Nagy ember. Ha másért nem, mert ezt így egybeírhatja. Engem elküldött volna akárki szerkesztő, kiadó, szoftver: Külön kell írni, kövesse, kérem az MTA friss, de akár ősi helyesírási szabályait. Tudjuk, hogy tele van fékekkel, de ötleteket nem tudunk méltányolni. Vitatkoztam például arról a szerintem helyes fogalomról, hogy „szomszédország”. (Lám, azonnal bepirosozta a szoftver.) Mert ugyebár nem akármilyen országokról van szó, hanem magyar (volt) honfitársainkkal teli országokról, amiket minden jóézésű magyar (magyar állampolgár) oly közelinek érez, hogy egybeírja. Nem ám az MTA. Végül győztem, szomszédállamokként (jé, most meg szűz maradt) szerepelnek a könyveimben. Talán lassan leszek annyira ismert és elismert, hogy élhetek a nagyoknak fenntartott költői szabadsággal, ha nem versekben gyakorolom is.

Esterházy könyvét egyébként csendben, magamnak átcímeztam „Anti-kemoterápia”-nak. Mert érintett lehetek bármelyik pillanatban. Annyira egyértelmű évek óta számomra, hogy több kárt, felesleges, kínokkal, időelvesztegetéssel töltött hónapokat, sőt éveket hozhat akár ez a vegyszeres gyilkos, akár a besugárzással öldöklő terápia, hogy írásban kértem meg orvos lányomat, hogy egyiket se engedje végrehajtani rajtam. (Soroltam többet is: végtag amputációja, bél kivarrása, magyarul stoma.) Mit ad isten, egy kis, rákveszélyesnek talált bélszűkület műtétem stomához vezetett, amikor az egy hete összevarrt bél-részeim varrata szétszakadt (bizisten nem viháncoltam), előntött a saját szarom (Esterházy szabadszájúsága ösztönöz), kemény fájdalmak közt rohantunk – még kocsival – a kórházba, ahol megmentették az életem (két orvos is mondta, hogy a jobbik 50%-ba tartozom, a fele elpatkol ilyenkor). Éjjel, a műtét előtti pillanatokban beront a betegszobába a sebész, aki már korábban kivette az egyik vesém, meg elvégezte a kis bélműtétem, és azt mondja, papírokat lebegtetve: most már nem lesz más megoldás, mint a bél kivarrása, írja alá. Mondom, ha garantálja, hogy visszavarra, aláírom. Vállalta: majd úgy fogalmazom, csak írja alá. Levegőben röpködő papírokra karcoltam valamit, mindegy is volt, hogy mit, a halál szele már megcsapott. Emlékeimbe beugrott, hogy volt olyan külkereskedelmi vállalat, amelyik hadiipari termékekkel foglalkozott, és ahol osztályvezető voltam, ahol majdnem ilyen röpködő papírokat írtam alá a munka lendületében, sokszor a folyosón, tárgyalásra vagy tárgyalásról szaladva. Idióta volt a vezér, másfél évig bírtam, felmondtam, búcsúzáskor azt mondta a lengyel partnerem (a lengyelek voltak hozzám hasonlóan a megengedett határon túli, bátrabbak által gyakorolt szabadabb-elvűség gyakorlói), hogy az addigi legjobb partnere voltam. Lengyel, magyar két jóbarát mind karddal, mind a pohárral. Gyenge fordításom. (Jé, és a jóbarát se tetszik az MTA-nak, süketek, nem értik, hogy a jó barát nem feltétlenül jóbarát. Hát nem hihetetlen?) Inni is tudtak, meg kellett velük birkózni a pohárral, de orosz tréning volt már mögöttem, többjüket asztal alá ittam, ha nem hagyták abba időben.

Na, még Esterházyról. Meglepett, mondhatnám szinte fejbevágtott, hogy egyedül vívta a harcát. Ha nem, akkor rossz író. Mert a könyvben ugyan megemlíti, hogy volt neki Gittije, meg Márton (Marcell, ő állt hozzá legközelebb, sugárzik az írásból) és Miklós öccse, meg lánytestvérei, meg több unokája, de egyedül közlekedett tömegközlekedési eszközökön, esetleg taxival, néha főzött/sütött magának, de amikor bevonult, az istentelenül rossz (én már csak tudom!) kórházi kosztoson élt. Nem is hiszem el neki, valószínű ferdít. Vagy ennyire meggyötörte a halál árnyéka, hogy az egyedüllet választotta alapértékül?

Tovább Esterházyról. Nagy író volt, ha ennyire elismerte a világ. Annyira, hogy a Nobel-díj is felmerült a méltóságában. Magam viszont gyenge olvasó lehetek, mert két Himalája-csúcsot emeltem mindenki más fölé: Tolsztoj Leót és Thomas Mannt, meg szeretgettem Kafkát, a Mester és Margaritát (Bulgakov), Camust, Hemingwayt, Kyrá Kyrálinát (Panait Istrati – van-e még, aki rajtam kívül ismeri, netán szereti?), meg ilyeneket. Őt nem. Elolvastam a Ki szavatól a lady biztonságáért írását, meg a Fuharosokat, de nem értettem, egyszerűen nem értettem (isten – ha netán volna – bocsássa meg bűneimet). Persze voltak Nobel-díjas írók is, akiken nehezen rágtam át magam, mint például Nexő Szürke fényét tíz év szünet utáni második nekifutásra értettem meg. Szerettem Lakatos Menyhért Füstös képek könyvét is: tisztességes, becsületes, mélyre látó írás saját – mindig utált, üldözött – közösségéről, a cigányságról. Amikor a kisebbik lányom nagyobbacska lett, adtam neki egy tíz könyvből álló listát, a szerintem kötelezően elolvasandókat. Próbáljam felidézni? Már tudhatják nagyjából. Esterházy – talán sajnós – nem volt köztük. Nexő sem. Hát már csak ilyen vagyok. Dosztojevszkij valószínű. Nagyon orosz a listám, tudásom, talán aránytalanul, akármilyen óriási is az orosz kultúra (irodalom, benne költészet, zene, festészet), akármilyen mély is az orosz lélek, talán másokra is jobban kellene figyelnem. Hiába, évekig köztük éltem, szerettek, megpróbáltak megmenteni, amikor '56-os pofázásom miatt ki kellett rúgniuk az egyetemről. És az orosz kultúra volt az első, ami megfogott, ami megérintett, amiből sokat tanultam. Azelőtt itthon rázott az élet, és börtönbe zárt a szegénység. Könyvet is írtam róla oroszul. Az orosz kultúráról és arról, hogy az egyetem – dékán, párttitkár, oktatók, tanulócsoporthoz – miként mentett meg nekem egy évet, amikor ki kellett rúgniuk. Ukázt kaptak, hiába próbálták meg nem teljesíteni, végül ki kellett rúgniuk. Csecsen exkapcsolatom írta meg, olvasta, aztán erős túlzással: mondtam orosz ismerősöknek, itt egy nem orosz, aki jobban ismeri az orosz kultúrát, mint sok orosz. Egyébként a csecsenek úgy beszéltek oroszul, hogy nem lehetett rajtuk érezni a „kaukázusi” akcentust, a szóvégi éneklést, amiről a grúzok jórésze felismerhető. Erről itt most ennyit.

XVII. Sajátnak tartott bölcsességeim gyűjteménye

(I believe my) „wisdoms”:

- If someone casts stone at you, throw thunderbolts at him.
- Heroes do not die in wars, but suffer stroke in marriage.
- Wisdom is the greatest force.
- Do not expect a saint to be champion of sex.
- Show me your toilet (W.C.) and I'll know who you are.
- Alcohol is the salt of life. (Or even better: vodka is the salt of life.)
- Intelligence and modesty are good brothers.
- Politeness is a mirror of wisdom.
- Even the most brutal oppressor calls himself saviour (and the most stupid ones tend to believe they are, as does Bush).
- Time is money, money distorts characters: never try to save time.
- If you believe you are absolutely right, you are absolutely wrong.
- To be loved when your love died away is like chewing sand.
- Politicians are sick of power, they must be controlled by psychologists.
- Jealousy is the engine of development.
- National flags, anthems, insignia, marches disseminate hatred. The human race should get rid of all this rubbish.
- We shall never be able to avoid wars unless we remove them from the national pantheons.
- Politicians are unable to think and behave as human beings.
- If your head swims, drink, you'll forget about the original cause.
- If the well of your neighbour is deeper and cleaner than yours, do not jump into it, you may be drowned.
- Even the most „righteous” victories are temporary. (My warning to Bush.)
- European Union is definitely a bigger and cleaner dung-pit, than our chamber-pot, I hope there will be space at least to swim. In our pot 4 pcs of shit try to swim in 8 directions and they are surprised that all their attempts are finished in running their heads against the wall. (The comparison is with Hungary.)
- Every death of poverty-stricken human beings is the shame of the whole human race!
- The sight of lay persons is dim. Politicians - since they suffer from multiple non-professionalism - are blind.

- Time and hair heal all wounds.
- Masses are stupid, but still wiser than their leaders.
- Democracy never existed. What we call democracy is a failure: it is based on the votes of stupid masses. Fighting for these stupid masses the even more stupid leaders - as a rule - commit stupidities.
- Of all ugly human institutions the worst is wife.
- Of all lovely human institutions the best is child.
- Translate the Hungarian szerelem with one word into your language and you'll understand life.
- Humiliation of a dictator is a brave step, humiliation of a nation is stupid, humiliation of a race is heinous crime.
- The USA is emerging nation - emerging from the status of a simple gendarme of the world to the throne of rude oppressors.
- Uniform is the best tool to convert human beings into animals.
- It is better to spend your time in a pub than to sit on your wife's skirt.
- Economic and political systems may change, stupidity and scoundrelism remain everlasting.
- Standing ovation is the best sign that a crazy dictator is the orator.
- He/she who is living on this Earth and believes he/she is sane, is insane!
- Absurd barriers generate absurd behaviour.
- Mojito, ergo sum!
- Hungarian Tokaji, Russian vodka and Czech beer could not be spoilt even by communism

II.

MESE

ami egyáltalán nem mese



Mese, vagy varázslat?

Szálldogáltam. Szárnyaim végét se láttam. Repkedtem fényben, napsütésben. Repkedtem éji sötétben, csillagok közt vágyakkal küszködve. Repkedtem felhőkben, ködben, várva a felcsillanó szikra tüzére. Ha hangot hallottam, lelkembe béke, nyugalom költözött. Ha dörgött, villámlott, bomba robbant, megrettenve nagyot zuhantam. Messzire kerültem gorombaságot, egyenruhát, katonaságot. Világ végéig riasztott minden vad jelkép, zajos himnusz, érthetetlen zászlólengetés. Nem vágytam az égi világot elhagyni. Ott éltem, fenntartott az értelem, a gondolataim világa...

S lőn, megszólalt a Hang: ami alattad van, az lesz a hazád. Elkezdtek gyengülni a szárnyaim. Mind sűrűbben csapkodtam, nem segített semmi. Földet értem, körülöttem házak álltak, egy kis templom. Csönd. Valami mozgatta a leveleket, valami árnyékot vetett rám. Felhők gyűltek az égbolt alján. Akkor még nem tudtam: esni fog valami. Fent az égen is repkedtem felhőkben, ott nem éreztem, csak a sötétséget... Elestem. A pocsolyában zavart a szárnyam. Lecsatoltam. Este újra szárnyalni támadt kedvem. Nagyokat léptem, mint égi álmomban sokszor. Nagyokat, hosszúkat. Fel-fellebbentem, könnyű lettem, mint a szárnyam, de nem tartott meg fent semmi, lassan visszaereszkedtem. Hol a szárnyam? Valami biztos helyre tettem. Az egyik lendülettel felemelkedtem a felhőig, talán a virágos, habos felhőre bíztam? Istenem, segíts megtalálni, ez itt lent nem az én világom. Ahányszor lendületet akarok venni, apró lények vesznek körül, nagy szemekkel bámulnak, a legkisebbek vagy kacarásznak, vagy belém csimpaszkodnak. Kik ezek, mik ezek?

Rájöttem: lények. Milyenek? Kicsinyek, szárnyatlanok. Két lábon – mint én is -, apró léptekkel haladnak, semmibe vesző hangokat hallatnak, néha négylábúkkal foglalkoznak. Lehajolnak, megsimogatják a kicsinyeket, meg-megütik a nagyobbakat. A nagyok között is vannak, akiket bőrszáron vezetnek, majd simogatnak. Jé, az aprók között vannak szárnyasok is, de repülni nem tudnak. Szárnyaikat csapkodva szaladnak.

És mit látok hirtelen?

emberi alak zöld feje van mint az igazi varangyos békának amikor a vörös rongyra készül ugrani békés faluvégi tóban ezt honnan tudom fene tudja zöld feje van a toprongyos alaknak faluvégen szedi mezítelen talpát átfut az utca túloldalára ahol a főutca kitérül a patak völgyére átadva magát a völgy ligetes kacérságának ápolatlan bokrocskák lépésnyi lapulevelek kaszálatlan dülő itt-ott fehér katánkóró a nap után járó fű meg kék imola dugja ki a fejét a sűrű fűből méretes gazból furcsán kacázik a zöldfejű kapkodó lépésekkel hínárral borított fejét hátra-hátrakapja nézi kerékpáros üldözői hol tartanak ettől majdnem felbukik saját lábában az utca porában bandukol valaki meglepetve

megáll mintha ismerné a biciklistákat kakastollak lengnek vidáman a kalapjuk mellett a szélben a saját maguk kavarta szélben valamit csövet visznek a hátukon
dörgő hang mit akart ez a fasz a tónál
békacombot eszik is meg el is adják ordít vissza a másik valami vörösbarna foltok vannak az arcán és a kölykei a kis girnyes meztelen rajkók dörög az első mind a hegynek futott el tán hazafelé fegyverhordozók meg békaesők szatyrokban gyűjtik a békákat párral már szaladnak is haza rendje van a feldolgozásnak
akkor ez cigány szegény eléri a mély gazt belevág nem nézi nem látja a lapu-rengeteg után méteres csalánosba kell gázolnia jobb is neki oda nem követik se gyalog se biciklivel
a darutollasok megállnak az út szélén leszállnak a biciklikről elengedik azokat csörögve hullanak a porba leveszik a csövet a hátukról csattogtatják aztán megemelik
állj vagy lövök ordít a vashangú a cifrább
a zöldfejű tudja ezek nem szoktak viccelni kőszoborrá dermed íziben
másszon ki ide hozzánk dörög újra a vashangú
lődd lábon ordít rá a kisebbikre amint eléjük áll a zöldfejű
körül se néznek nagyot csattan valami a zöldfejű üvöltve rogy össze embrió-pózba zsugorodik görcsösen rángatózik
na ez megtanulta játszson-e máskor is velünk hangzik fel egészen a magasba
felszedik a kerekas játékokat felülnek elkerekednek mintha szórakoztak volna valami jót

Kik ezek a szegény cigányok? Nem értem, miért hívják őket más néven. Vajon miért lőnek rájuk? Nem értem, nem értem...

Közben kinőttek a szárnyaim. Meglepett, de nagyon megörültem. A természet csodája vagyok: ha nagyon elmegy a kedvem a földi léttől, a harmadik elkeseredett gondolattól elkezd nőni a szárnyam. Meg-megáll, figyel, hátha ér valami szerencsés fordulat, találkozom a szerelemmel, újra varázslatos szerelemmel, örültem, mint anno, szürke világunk fekete fellegei között vágyakozva valami szépre, jóra, örök boldogságra. Megjött, de mint a villám, össze is omlott. Azóta a vágy is elhalt bennem. De miért is ez a rossz emlék, amikor tovább nőnek a szárnyaim, újfent végtelenek. Mozdítanom alig kell őket, olyan hatalmasan fedik a földi világot, máris emelkedem, emelkedem. Messzi síkot látok, sárga felülettel, hegyeket kopasz csúcsokkal. És az mi ott, a messzi távolban? Mintha dörögne megint, villámok csattannak, de milyen fura az egész? Alulról fölfelé villannak, aztán fekete köd kavargó körülöttük, aminek a közepe idáig világít, fel az égbe. Meg kell néznem, mi az? Szárnyas lények repülnek fölöttem, szárnyasok, mint én! Jaj, nem lények, zúgnak, dübörögnek, tüzet köpködnek. Ők kavarják fel a lángokat, a fekete füstöt, amik körül omlanak össze építmények. Mit csinálnak? Miért csinálják? Nem értem. Lejjebb kell ereszkednem. Látom, hogy lények, vörös foltokat viselő lények fekszenek szanaszét, sok csápok nélkül. Van, amelyiket félig törmelékek takarnak, van, amelyik rángatózik, mintha boszorka bűjt volna belé. És pöttöm példányok is, fele méretűek, van, amelyik négy tagon mászik. A tűzköpködők sorban elrepülnek, lények másznak, bújnak elő, csápjaikkal hadonásznak, a kiterített lények fölé hajolnak, vonítanak, mintha kínoznák őket. Van, aki a csöppségek közül kap a csápjai közé egyet, és elrohan vele a falak között. Mi ez, hol vagyok? Kik, mik ezek a tűzköpködők? Meg kell kérdezni az alkotómat. Emberek ezek az állatok, mondja. Értelmes gondolatokra alkalmas a koponyájukba rejtett velőjük. Őlik egymást, nem értem, miért... Menj, próbáld megérteni, hátha valami fontos oka van? Bebújtam egy ház pincéjébe. Látom: számukra észrevétlen maradok. És hangokat hallok:

miért hallottam előbb a gépek a légi gépek ütemes zúgását akár zene lehetett volna zumm-zumm-zumm-zumm mind közelebb mind hangosabban csak aztán robbant szét a világ dőltek össze a

hangok fröcsögtek szét a hallhatatlan sikolyok nem láttam testeket csak arcokat tátozó szájakat kiült a halálfélelem az arcokra nagyra nőttek a szemek két nagy lény öt kicsi kinyúlt karok kapaszkodtak a semmibe most repülünk el fel a magasba mi ez így működik a pokol a fal inog hintázik a hátamon talán tengerre vált a világ hirtelen csend és újra a zene zumm-zumm-zumm-zumm távolodva elhalkulva látom a testeket látom a megrökönyödést a döbbenetet a két nagyobb feláll az ajtó megmaradt az ajtó rohannak ki miért rohannak hiszen nincs vége nem lehet még vége igen persze kiáltják lackó hiányzik tejért ment megyünk mi is ki az utcára az egyik nagy megy le az utcán a másik dülöngél mintha lebegne a fű fölött odalent pusztulás füstölgő romok füst s romok ott álltam én is és mintha elégtém volna belém omlott az egész világ csak néztem néztem füst beomlott falak ölelkezik odalent füst s korom és por még mindig por ég a világ megjelennek ketten a fordulóban a kisfiú feje be van kötve anyja lép egyet feléje és beesik az árokba élünk élnek mindnyájan csak a világ foszlik foszlik semmi semmi

és pár hónappal később rögtönítéletet láttam már hallani lehetett a front távoli moráját lépteim szaporázva igyekeztem haza az iskolából a szemközti járdán furcsa dolog zajlik egy SS-tiszt és egy nyilas megállít egy férfit az papírt húz elő a zakója zsebéből a nyilasnak adja forgatja forgatja átadja a német tisztnek mond is valamit vita ordítanak a férfival aki elkezd hadonászni lövés dördül a férfi összecsuclik elterül

Az új szárnyam könnyedén repít. Elrepülök a messzi világ fölé, ami csupa füst, a füst port is felkap magával. Közelebből látom, mit is? Ég is valami, lángol. Milyen szépek a lángok! Villannak, forognak, táncot járnak, de fölöttük is füst kavarg. A beállt csendet csak vijjogó hangok zavarják meg, fehér dobozok piros kereszttel a hátukon kószálnak a romok között. Meg-megállnak, felszednek furcsán lanya testeket, van, amelyik fölé csak lehajolnak, megnézik, helyre billentik a fejét, aztán otthagyják. Hogy tudhatnám meg, miért ez a szörnyű pusztulás? Leszálok a dombtetőre, magam fölé húzom össze a szárnyaim. Gondolkodni próbálok, zavar a pusztulás szaga: füst, de édeskés szagokat hordoz magában. Ilyen volt, amikor folyó mellett repültem el, tűz égett, amin állatot sütöttek. Azok is emberek voltak talán? Olyanok, mint a vasmadarakat repítők? Kit, mit szolgálnak ezek a vasmadarak? A teremtmény lehelete kelti életre a gyilkos vadakat? A kanyarban lehajtott fejjel jön felfelé valaki. Barna az arca, földig ér a sáfrány színű gyolcs leple, a redőzete akár a hellén szenteké, a jobb válla szabadon van, az ujjak bően lengnek, akár szárnyak is lehetnének, áttetsző maga is, mindene az, akár felszállhatna, mint egy bíbor lepke... Keres nagy lapulevél-bokrot, beül a közepébe, maga alá húzza vékony lábait. Egyik tenyerét felém fordítja, a másikkal megfogja a ruhájából vagy talán a nyaka körül lógó keskeny szálát. Rám vet egyetlen pillantást, majd lenéz maga elé. Ül rezzenéstelenül. Ül, nem néz többet rám, nem szól, csak néz valahová a lába elé. Ülök én is, nem látok sokat a szárnytollaim közötti réseken, csak ezt a furcsa, ellebbenni látszó hajlott alakot, füvet körülötte. Gyorsan nőni kezd egy fa a háta mögött. Jaj, de szép, sima, fényes, ezüstös szürkék az ágai, szinte fénylenek az ülepedő füstben, ahogy a vasmadarak szárnya csillogott. Csupa szív levelek, rezegnek, mintha hárfa hangjait hallanák. Nyárfa? Nem, a levelei idegenek ebben az országban... Nézem, nézem, csoda történik. Ki ez a merengő alak? Vetkőzöm szépségem, a színes tollakkal díszes szárnyam. Csak takarja ezt a szörny-világot, pedig látni kell, hallani kell. Meg kell tudni, kik ölnek, kik pusztítanak csodákat? Miért teszik vajon? Ledobom a végtelen szárnyam, pislogok a hirtelen fényben. A füst még mindig lopakodik lentről, a romos falak közül, de felülről már párafelhők kúsznak elő a fák közül. A furcsa lény csak ül, mereng. A nyárfafényű fa megállt. Szerte nyitja ágait, mintha helyettem akarna elrepülni. Lábamra állok, elindulok a merengő lény felé. Szomorkás szemét rám emeli, a fejét kicsit oldalt billenti. Nem

csodálkozik a szárnytalan madáron, csak szomorkásról lassan kíváncsivá vált a szeme. Mintha kérdezne. Nem várom meg, hogy meg is szólaljon, bemutatkozom: parlagi madár vagyok, kis faluból szálltam ide. Láttam az ezüstösen csillogó vasmadarakat, hallottam a dübörgést itt, a fádtól lefelé a lejtőn. Láttam, ahogy szednek össze csápos testeket, rohannak velük valahová. Apró testekkel is. Láttam, hogy sokat csak megnéznak és otthagynak. Aztán csak füst terjedt, lánggal égtek házak, lobogó, szép lánggal. Ki vagy te, aki onnan emelkedtél ki és jöttél ide fel, hozzám?

Maitreya vagyok. Harmincezer év múlva kell ide születnem, a Földre. Én leszek az új Buddha. Most csak a lelkem jött elő, mert az emberek megőrültek. Ezek itt emberek, a Föld értelemmel megáldott lakói. Sokadszor örültek meg, de amit most csinálnak, azt látnom kellett, hogy tudjam majd, mi okozhat ekkora őrjöngést. Maitreya? - Bukik ki belőlem. A nagy istenek egyike? De hiszen akkor aranyból öntött szobraid vannak, trónon ülsz, és onnan hirdeted az igét! Te pedig szerény gyolcsban élsz, lapulevelek a trónod, és némán merengsz hosszasan. Hogy van ez? Nem vagyok isten, elődöm, Buddha se volt az. Csak nagy tanítómester volt, szeretnék én is olyan lenni. Megérteni, mi az emberek átka, és segíteni, hogy kigyógyuljanak belőle. Ez itt most pokol. De tudom, hogy nagyobb poklok működnek arra, amerre a Nap nyugszik. Ezt itt nem értem. Még él az első repülő gépmadár alkotója. Alig több mint 40 éve tud ez a faj repülni. Most meg ezrével pusztítják egymást repülő gépekről. Sokan haltak meg most. Kétszázötvenen talán. Akiket nem emeltek fel, azokban már nem találtak életet. Annyit látok, hogy borzalmas gyűlölet izzik a szemekben. A vezetők szemében. De most elindul a lelkem nyugat felé. Meg akarom nézni, mi történik ott? Halomra ölik egymást. Mi vezérli őket? Növessz te is szárnyat ismét, kövess fentről. Ha dübörgést hallasz, füstöt, lángot láatsz, szállj le, csinálj magadból sziklát, úgy nézd messziről, meg ne égjél.

Búcsúzóul a fejemre tette a kezét. Ahogy felkelt, a szép, ezüstös fa köddé vált. Fejet hajtott a köd felé, és eltűnt. Két lépését még láttam, aztán mintha elpárolgott volna. A szárnyam rögtön kinőtt. Kisebbre mint szokott. Elindultam én is. Így könnyebb repülni. Magasba emeltek a szárnyaim, a friss, színes szárnyak. Tettem egy kört a füstölgő romok felett, aztán ráfordultam a vörösen izzó Napra. Sokáig repültem. Meg-megtelepedtem színesedő fák között, patakpartokon. Aztán megláttam az első villanásokat. Elmeséltem később a krónikásnak.

sötét éjjel van alul vörös felhők a magasban a csillagok a felhők között meg-megvillannak a szárnyakon annyi gépmadár lepi el az eget időnként nem látszanak a csillagok csak a tükröződésük a madarakon ugyanazok a képek vannak a testükön mint azokon ott ahol Maitreya-val találkoztam kék körben piros pötty hullanak belőlük nagy tárgyak lenn a földön dübörögnek házak falak omlanak lángok villannak ég az ég is egyenesen repülnek tovább eltűnnek

nézem az eget minden vibráló vörös a felhők alján talán itt is vége nem újra zümmögő hangok és széles sávba rendeződve megjelennek a vasmadarak ugyanolyanok mint voltak de most kevesebben vannak így is nagyon sok eltakarják az eget és jesusom miket dobnak le hiszen már tombol a tűz a város felett kavarnak a lángok nőnek nőnek és amik hullanak az égből azok azonnal újabb fáklyákat lobbantanak a fáklyák pörögnek mint a kocsikerekék egyesülnek emelkednek talán magasabbra mint ahol a vasmadarak repültek maitreya ez igazán pokol mormogom a mantrádat ami kővé keményít valóban gurulok a tűz felé de megrémülök csápos lények már tudom emberek is repülnek a lángokban eltűnnek

páran kidobódnak a keringő fáklyákból messze érnek földet körém is potyognak nincs arcuk a csápjaik rövidek szinte csak oszlopok sok a folyóba esik vagy ugrik lángolva de a víz csak a lángot fújja le róluk izzik rajtuk a bőr nem tudok közelebb gurulni nagy erő kezd a tűz felé húzni alig tudok ellenállni és a hőség a sziklatestemet is égeti el innen kérem újra a szárnyam felröppenek onnan bámulom a poklot ijedten távolodok nagyon messziről is óriási fénnel világít és a füst megint a füst olyan magasra emelkedik hogy nem is látom a csúcsát

bokrok közé fészkelem magam megpróbálok aludni sikerül keveset zümmögésre ébredek reggel új vasmadarak jelennek meg az égen más a formájuk is a rajz is most fehér csillag annyian vannak mint tegnap a második hullám ezek is eltakarják az eget és újra olyan valamiket szórnak a tombolva égő városra mint a tegnapi második vasmadarak ahogy becsapódnak a földre nagy lángokat tűzcsóvákat szórnak maguk körül¹ vadásznak a még nem égő házakra és a folyó partján menekülőkre a csodákra akik még élnek kisebb vasmadarak mélyre repülnek sorozatos csattanások és nagyobb robajok szerte repülnek csápok asszonyok gyerekekkel az egyik gyerek feje elrepül az anyja karjából² az anya is elterül

Maitreya hol vagy? Nem bírom tovább. Belátok a vasmadarak ablakán. Van, aki koncentrálni, de van, aki vigyorgok. Vigyorog és mutogat lefelé. És mi lóg ott az ablak közepén? Kereszt. Mint a csőröm, olyan hosszú, aranyszínű és olyan test van rajta, mint az embereké, akiket gyilkolnak. Leng, lengedez. Jé, ugyanilyen kereszt van a torony csúcsán. Gyönyörű torony, csak fekete a sok füsttől. Leszállok, hátha bejutok a toronyba?

megint fehér csillagos vasmadarak közelednek zumm-zumm-zumm hatalmasak mint a tegnapiak és szórják szórják a földön rögtön lánggá váló dobozokat³ már nem mozog senki nem mozog semmi tombolnak a lángok jaj most megbillen a torony pont úgy dől az oldalára mint az emberek amikor sikoltva rognak össze nincs por a lángok mindent elnyelnek a kereszt egyben marad féloldalasan fekszik rá a törmelékekre mi történik ilyenkor a lélekkel ami rajta szokott lenni rajta volt a vasmadár keresztjén

A templom felől emberi alak bontakozik ki a füstből. Az örömöm határtalan: hiszen ez Maitreya. Most valamit tart a bal kezében. Mintha nézné is, az arca közelébe emelve. Kis golyócska, de aranyszínű és fátyolos fény veszi körül. Maitreya, nagyon vártalak. Imádkoztam is hozzád, mintha isten lennél, hogy mentsd meg ezt a világot. Ments meg benne engem is. Nem élem túl ezt a szörnyűséget! Már az arcom is torzulni érzem. Gyűlölöm őket. A gyűlölet torzít? Nyugodj meg. – mondja ő, és megsimogatja a fejemet. Ez csak egy csepp az erőszak tengerében. Itt csak háromezre ember pusztult el három nap alatt⁴. Ó, igaz is, nem ismered a számokat. Nézz a lábadra. Á nem megyek semmire vele, csak négy-négy ujjad van. Nézz a kezemre. Öt-öt ujjam van, az együtt tíz. Ezzel se érünk semmit. Éjjel, ha csillagos az ég, keresd meg a Tejutat. Csak annyi embert öltek meg itt most, amennyi csillagot a Tejútban látsz. Nem messze innen azok, akiket most itt ölnek, gyilkoló gépezetet csináltak. Ugyancsak tűzzel emésztene meg embereket, naponta csak pár ezret, de már évek óta csinálják. Miért? - kérded. Azt se lehet megérteni. Mert más istent imádnak, mondják róluk. Meg mert más helyen születtek az őseik. Pedig hát, ha van isten, csak egy lehet. Különböznének köztük olyan is, aki a kezükre üt a gyilkosoknak. De látod – szabadon öldököl mindenki. Menj azért el, repülj vissza naplemente felé, messziről odatalálsz: nagy kéményekből ömlik az édeskés illatú füst. Csak vigyázz, gyorsan eltálatálnak vasgolyóval, ha észreveszik, hogy szemlélődni akarsz. Alakulj át te is inkább láthatatlan lélekké. És hogy lásd, mit csinálnak a szerencsétlen zsidókkal, elmondok

neked egy verset, amit magyar nyelven írt magyar ember, akit azért hurcoltak végig, országokon át, és lőtték le aztán, mert zsidónak született. Ennyi volt a bűne: zsidónak született!

Razglednica (4)

Mellézuhanám, átfordult a teste
s feszes volt már, mint húr, ha pattan.
Tarkólövés. – Így végzed hát te is, –
súgtam magamnak, – csak feküdj nyugodtan.
Halált virágzik most a türelem. –
Der springt noch auf, – hangzott fölöttem.
Sárral kevert vér száradt fülelem.

Szentkirályszabadja, 1944. október 31.

5

És hogy lásd, milyen gyűlölet uralkodik ezen a tájon, elmondom neked: a szomszéd várost – Te is láttad a fényeit - azért gyújtották lángra, hogy elpusztuljanak azok a szerencsétlenek is, férfiak, asszonyok, gyermekek, akik eljutottak odáig, megmenekültek a tűzhaláltól. Parancsot kaptak a vasgépek kezelői: "Azért mentek oda ma éjszaka, hogy végezzetek a menekültekkel, akik elmenekültek Drezdából." Így hívják, ahol az előbb kővé váltál. És meglátod, példaképek lesznek hazájukban és sok más országban is. Mert ők fognak győzni. Mindig annak van igaza, aki győz, az válik példaképpé. Belőlük csinálnak uralkodókat az ostoba emberek, akik nem tudnak példakép nélkül élni, akiknek kell valaki, akire fel tudnak nézni, akinek minden szavában hisznek, akit imájukba tudnak foglalni. Buddha is tudatában volt ennek, ezért nem akart isten lenni, ezért nem isten sem ő, sem én. Melyik nagy próféta akart isten lenni? Mózes? – eltűnt a hegyen - Zarathusztra? – lemészárolták - Jézus Krisztus?⁶ – keresztre feszítették - Mohamed? – leszúrták - Mahatma? – lelőtték - Lenin? – lelőtték. Egyikőjük se, csak csináltak vagy éppen csinálnak belőlük istent. Egyedül Buddha halt meg emberi halállal, mert nem engedte, hogy istent faragjanak belőle.

Most elvonulok gondolkodni. Amikor legközelebb találkozunk, bizonyára okosabb leszek. Már rajzolódnak a gondolataim.

Hamar megtaláltam az édeskés füstöt okádó kéményeket. Körülöttük lapos, rozoga, fából készült házak, drót-kerítés, a kerítés minden sarkán magasabb kuckó. A kuckóban fekete egyenruhás, feketén csillogó csövet szorongató alak. Széles vaskapu, rajta cifra jelek. Két vasgerenda fut be a kapun. Be kell mennem, hogy lássam, mi történik a kerítésen belül. Nem szállhatok be, meglátnak a fekete egyenruhások. Nem kell fohászkodnom az alkotóhoz, a gondolatomtól kisebbé tesz, és nem látom magam. Remélem, más se. Kipróbálom: odarepülök a kuckó párkányához. A fekete alak nem rebben. Nem lát. Nyílik az egyik ház ajtaja, berepülök.

emeletes faágyakon ember-alakok többen még takaró sincs a nagyobb csápjuk vékony mint az eddig látottak kisebb csápjá volt kilátszik a bordájuk a szemük mély üregben pislákol az arcuk szinte lyukas talán betegek biztos azok ketten suttognak a nagypapámnak hosszú szakálla volt megparancsolták az öregek menjenek a főtérre lefogták a szakállasokat levagdosták a szakállukat ütlegették őket anyám volt vele tehetetlenül nézte mert aki segíteni mozdult azzal édes jó istenem őket is megverték rudakkal mikor elengedték őket nagymama és mama hazahozták csupa vér volt és kék és zöld apámat sose láttam sírni most végigsírta az éjszakát nézve mit tettek a 96 éves öreggel nagypapa napokig nem beszélt nem evett mamának volt egy sála azzal letakarta az arcát és feltette a kalapját ekkor váratlanul megszólalt tudom azért vagytok nyugtalanok mert fájdalmaim vannak de valójában az fáj ahogy megaláztak⁷

Ó, alkotóm, itt nagyon büdös van! Hol, hogy tudnak ezek a nyomorultak könnyíteni magukon? Talán a kikecmergés kínjai helyett inkább bepisilnek? Tudnak mosakodni? És – jaj – érzem tetűk szagát is. Tele vannak tetűkkel. Rossz a szaglásom, mégis kiérzem a büdösből a sok tetűt. Szívják még a vérüket is.

sípolás pőfögés nagy szusszanás kintről jön kinyílt a cifra kapu és jön befelé méltósággal egy fénylő fekete szörnyeteg füstől felfelé, fehér ködöt fúj kétoldalt húz maga után fa ketreceket előjön mindenfelől sok fekete egyenruhás felsorakoznak a szörnyvontatta ketrecek egyik oldalán félrehúzzák a ketrecek ajtaját nem is értem hogy lépnek ki belőlük az emberek kis batyúkat szorongatva lépnek le a sárba a nők közül sokan keblükre öleleve vagy kézen fogva gyereket vezetnek a feketék ordítanak *raus raus macht schnell* mert lassan vonszolják magukat félhalottak

mi is így érkeztünk mondja a másik nő a priccsen azt mondták másik gyárba telepítünk át benneteket ott keresni is fogtok vehettek magatoknak élelmet mert ott csak meghalni lehetett az egész családom ott pusztult csak ott 800000 zsidót öltek meg gázkamrákban három napig jött a vonat 100 embert tömtek egy vagonba többet mint állatokat szoktak mikor kiszálltunk ordítottak meztelenre vetkőzni mi értettünk valamit németül csináltuk szorongattam pár fényképet mindig fel szoktam kapni, amikor kivezényeltek a barakkból most is próbáltam rejtegetni a családom képei közben nem tudtam hogy rejtsek mit rejtsek el a két kezemmel a meztelenségemből odalép egy SS-legény mi az a kezében adja ide semmi mondtam mert neki semmi érték dugom a lábam közé megüt a puskatussal *lass das* üvöltötte jó fiú volt lelőhetett volna engedetlenség miatt aztán szétválasztottak minket férfiak jobbra nők balra nem értettem rögtön hol vagyunk hiába néztem körül ez se gyár nem is láttam rendesen magamon kívül voltam mintha más bolygóra kerültünk volna hihetetlen volt az egész aztán mikor végeztek az elkülönítéssel rám sütöttek egy számot attól fogva nem regina voltam hanem 14641 ha szólították valaki számát és nem felelt lelőhették és kaptunk csíkos ruhát vékony pokrócot kis dobozkában szappant ez lett a vagyonunk új vagyon és kaptunk fapapucsot ami törte a lábunkat de viseltük valamit kellett viselni a semminél jobb volt⁸

Nem értem, ha mindketten életben maradtak, mitől füstölnek olyan édeskés szaggal megállás nélkül a kémények? Oda kell repülnöm, megnézni saját szememmel.

már repülés közben látom a most érkezettek közül az asszonyokat gyerekeket idős férfiakat külön terelik levetkőztetik olyan helyre terelik őket ahol fürdetni szoktak állatokat beküldik őket ordítóva nőket

férfiakat együtt hogy fognak ott fürdeni szokatlan, nagyon szokatlan rájuk csukják a kaput pár pillanat csend aztán hallom sikítanak segítségért kiáltanak csend mi történt nyitják a kaput nagy halom ember nem egy halmok a kapunál és a fenti keskeny ablakok alatt egymás hegyén-hátán az emberek alul a gyerekek rajtuk a nők felül a férfiak mint a süllyedő hajókban a kajüt-ablakoknál meg a felfelé vezető lépcsőknél egymást húzzák le a fuldokló emberek akkor ezek is megfulladtak talán igen meg kellett fulladniuk és jönnek csíkos ruhások kézikocsikkal kínna-keservvel felraknak néhány testet viszik őket a szomszéd házba a kéményes házba ott betolják őket a kémény előtti kunyhóforma építménybe amiben lángok ölelik körül őket mint szerető karok kigyulladnak percegve égnek izzanak égnek a kéményen keresztül felszállnak az égbe

Azt hiszem elkábultam, ráeshettem az egyik halottra és én is elégtem. Nem fájt semmi, nem emlékszem másra, csak hirtelen levegővé váltam. Láttam, szálltam, de nem maradt testem. Nem éreztem többé a füstszagot, csak a csodálatos virágokat láttam, fehérsapkás hegyeket, nagy vizeket. Nem vezéltem többé magam, vitt valami varázslat. Belibbentem egy épületbe. Kiállítást láttam, képeket. Rosszul öltözött emberek, soványak. Dróthálós kerítés, romok.⁹ Ez semmi, de semmi ahhoz képest, amit ott, a táborban láttam. A képsor végén ajtó, zárva van, de úgy libbenek át, mint benáreszi selyemkendő a gyűrűn. Kis szobában találok magam, olyan, mint a táborban a parancsnoké volt: egy asztal, pár párnás szék, szekrény, az asztalon ernyős lámpa, furcsa az ernyő, az asztalon még három öklömnyi mélybarna emberi fej. Hárman ülnek a székeken. Egyenként szólalnak meg.

(Schwartz Jenő munkácsi magyar)¹⁰: marhavagonokban szállítottak minket auschwitz birkenau-ba azonnal elválasztottak édesanyámtól és lánytestvéreimtől majd apától is kopaszra nyírtak lezuhanyoztak a karomra 55546 számot írtak csíkos ruhát adtak tíz nap múlva átszállítottak a buchenwaldi munkatáborba v-1 és v-2 rakétákat szereltek össze föld alatt 12-14 órát dolgoztattak pihenés nélkül éhezünk legyengültem tüdőgyulladást kaptam német orvos mentett meg a haláltól átszállítottak bergen belsen-be a pokol lyuka volt hullák szerteszét tifusz tombolt semmi higiénia az angol hadsereg szabadította fel a táborot megtudtam hogy egyetlen testvérem maradt életben a cseh hadseregben szolgált a lánytestvéreimet a gelsenkircheni munkatáborban érte a halál az angol royal air force bombázta a táborot 151 magyar zsidó pusztult el a támadásban köztük a lánytestvéreim is ott vannak eltemetve

(Knill Iby, pozsonyi magyar)¹¹: embertelen retteneteken mentem keresztül jóakaró mentett meg német katonának kellett volna prostituáltként szolgálni végül én is marhavagonban jutottam auschwitz-ba éhinség-rátán éltem hat hétig ezrekkel embertelen körülmények közé zsúfolva önként jelentkeztem ápolói munkára nem tudhattam csalétek-e nem szállítanak-e gázkamrába szerencsém volt jobb ruhát kaptam ruhr-vidéki fegyvergyár kórházában kellett dolgoznom összetereletek minket asszonyokat erőltetett menetben indítottak minket bergen belsen-be aki lemaradt lelőtték a csípőm elfertőződött lelőttek volna ha nem cipeltek volna a társaim amerikai tankok jelentek meg a távolban az őrünk elpárologtak szeretnék szólni a világnak

„Ha nem tudjuk megtanítani az embereket, hogy megértsék egymást, tolerálják és tiszteletben tartsák a különbségeket, akkor tényleg nincs jövője az emberiségnek.”

(Ginsburg Ibi, magyar)¹²: a marhavagonokban vödörök voltak vízzel és a szükségletek elvégzéséhez három napig tartott az út auswitz-ban hosszú sorokba állítottak minket szétválasztottak bennünket először apát emelték ki aztán engem a nővéremmel anyánkat és két húgomat mint később megtudtuk egyenesen a gázkamrába terelték mindenünket elvették kopaszra nyírtak bennünket a barakk fából épült beton volt a padlója csupasz emeletes priccseken aludtunk alig kaptunk enni minden nap órákig álltunk sorba míg az örök megszámolták a több ezer embert három hónap múlva munkatáborba vittek át bennünket állandóan éhesek voltunk megaláztak dolgoztunk erőltetett menetben kellett átmenni egy koncentrációs táborba ott szabadultunk fel

Az ablakfüggöny mögül is megszólalt egy vékony, karcos női hang:

azóta nagy fájdalmat okoz ha el kell dobni ételt mindent félreteszünk amit nem eszünk meg este megesszük vacsorára így vagyunk és erre tanítom a gyerekeimet is bűn ételt kidobni mert az emberek éheztek és ma is vannak akik éheznek annyi éhező ember van sohasem szabad kidobni a maradékot és vannak ünnepek mint a Yom Kippur amikor böjtölni kell sohasem böjtölök nem mert a szívemmel úgy érzem annyit éheztem az életemben hogy nekem már nem kell többet böjtölnöm sem igen nem hiszem hogy nekem kell olyasmi mintha felkelnék az isten ellen amiért engedte hogy azt tegyék velünk amit tettek

Maitreya ott ült szokott pózában. Rámnézett, bólintott, és elkezdte mondani, mit tud erről a hihetetlen emberi gonoszságról. Azt hiszem, a legfontosabb a kapzsiság, a mérhetetlen vágy a gazdagság után. Sokszor elég ok a gazdagodási vágy kirobbanásához, hogy jobban élhessen valaki a szomszédjánál, testvérénél, szüleinél. Ez mindenkinben megvan. Akik ennél többet akarnak, azokban kigyúl a hatalomvágy. Minél gazdagabbak, minél hatalmasabbak, annál többet akarnak, annál magasabbra törnek. A céljaik eléréséhez igen gazdag az eszközeik tárháza. Nézz csak körül: a vasmadarakban is egyforma ruhákban ülnek, egyenruhát viselnek. Valaki leírta, hogy az egyenruha a legjobb eszköz, amivel az ember állattá alakítható. Angolul írta, hogy minél többen értsék ebben a sötét világban: „Uniform is the best tool to convert human beings into animals.” Azt hiszem, nagy igazság. Már a gyerekeknél kezdik. Akik a hatalom abszolút erejét akarják biztosítani, már a gyerekeket is egyenruhába öltöztetik. Aztán masíroztatják őket, növelik vele a fegyelmezettséget, azaz szófogadást, mint a felnőtt egyenruhásoknál. A hadseregeknél, a katonáknál. Odáig elmentek egyes országokban, egyes rendszereknél, hogy lelőtték az engedetleneket. Ennek a masírozásnak a misztikus jellegét egyszerű, nagyon ütemes zenével növelik. Nevet is adtak neki: katonai zene. Erős dobpergés, hangos hangszerek: rézfúvósok, néha fafúvósokkal keverve. Indulók: egyszerű láb alá való zajos muzsika, hogy jobban meneteljenek a katonák, más rabláncra fűzöttek. Aztán kitalálták a hazafiságot. Tudod mi is az? Aki kész a hatalom érdekében a hatalom felügyelete alatt álló terület védelmében szörnyhalált halni, azt példaképként kezelik, párat közülük kitüntetnek mindenféle színes cafaton csüngő arannyal, karddal, ágyúval. Zászlót adnak a kezébe, rábíráják, hogy üvöltve rohanjon előre a zászlóval felebarátaival szembe, akik más zászlót lobogtatva örvöngenek. Kitalálták, hogy minden ilyen közösség, egy hatalom alattvalói azonos dalt énekeljenek, amikor hitet kell vallaniuk a hatalom mellett. Nevet is adtak neki: himnusz. Mit is írt ezekről – ismét angolul – a barátunk? „National flags, anthems, insignia, marches disseminate hatred. The human race should get rid of all this rubbish.” Hogy mindez a cirkusz a gyűlöletet szítja, csak arra jó, hogy gyilkolják egymást. Meg kellene szabadulnia az emberiségnek mindentől. Himnuszok, zászlók, jelvények, indulók és menetelés nélkül, békében, embertársaikat szeretve élni. Ehelyett a katonákat gyilkolásra tanítják. Oktatják, tanítják, tréningezik őket. Szalmabábúba szúrni gyilokkal, tűzfegyverrel emberi alakokra löni, robbanó

labdákat dobálni, ágyúval célozni. Az én országomban csodálatos szobrokat lőttek szét ágyúkkal a portugálok. Még nem láttál japánokat, lehet, hogy hozzájuk is elcsallak. Náluk kínaiakon gyakoroltatták a fejük levágását. Érted? Letérdepeltettek egy sor embert, kardot adtak a kezükbe, és addig kellett gyakorolniuk a lenyakazásukat, amíg egy-egy csapásra le nem repült a fejük.

Na, elindulok arra, ott is folyik az öldöklés, megnézem, mennyivel tudok okosabb lenni azt látva, ami ott folyik. Gyere utánam. Veszélyes utad lesz, sok a ragadozó az úton, nagyon vigyázz, hol szállsz le, lehetőleg barlangban aludj. Tanulj meg halat fogni, mert tengeren is át kell repülnöd. Ahol tűzvihart látsz, ott megtalálász a legközelebbi erdőszélen.

Nem kellett repülnöm. Felvitt a meleg levegő a magasba, beleágyaztam magam a felhőkbe, és azok vittek, vittek, szálltunk, sokszor sebesebben, mint a vonatok lent a földön. Csak arra vigyáztam, hogy mindig egy irányba repüljek. Elég volt sóhajtanom, ha váltanom kellett, befészkeltem magam magasabb áramlatba. Hiányoztak a szárnyaim. Velük együtt elveszett a repülés csodálatos élménye. Amiért és amitől a madarak úgy dalolnak, vijognak, kelepelnek. Mind nagy élvezettel repül. Ahogy Maitreya mondta, messziről megláttam az új tűzvihart. Még messze volt, nagyon messze, amikor már kivilágosodott az éji horizont. Nagy víz hullámozott előtte. Hol vagyok, nem látom, nem ismerem, merre tombol ez a hatalmas tűz? Lejjebb libbenek, lopakodok a tűz felé. Nincs testem, nem éget, egész közel jutok. Nagy város ég, már csak kőoszlopokat, magas épületeket látok kibukkanni néha a tűznyelvek közül. Recsegve-ropogva égnek faépítmények, gerendákat látok, keringve égő függönyöket. Ki-kirohan a tűzből lángoló ruhájú, égő hajú emberi alak, hentereg, visít. Ott egy patak, van aki beveti magát a vízbe, de abban is izzik, mint a szerencsétlen drezdaiak. Jé, egy kis alak, gyermek lehet, hengeredik, elalszik a ruhájának tüze, bebújik egy híd alá. Hallom amit gondol, ami kibukik a letompult, sokkolt agyából:

istenem ez a pokol mit vétettem ellened irtózat láttam apát és anyát az öcsikémet égni rájuk omlott a házunk jaj mit tegyek engeddd hogy visszamenjek ne szítsd tovább a tüzet jaj egymásra másznak az emberek halomban égnek együtt akárha ház lennének az öcsém is ilyen fekete cafatokra szakadt mint amilyen kezek fejek ide gurulnak a folyópartra és mik úsznak a folyóban izzó testek apáé anyáé is ott úszik talán pokolba kergettél istenem ez nem valódi világ ahol eddig éltem^{13, 14}

Nem bírom tovább nézni, hallgatni. Meg kell keresnem Maitreyát. Azt mondta, erdőszélen fog várni. Maradt itt erdő? Fellibbenek újra magasba és távolodok a pokoli infernótól. Igen, látom az erdőt. De hogy fog felismerni Maitreya? Már szólít is. Nem lát, mégis szólít. Talán mégis isten, csak álruhát visel? És nem jelenik meg mindenkinek. Pihenj le mellém – kéri. Szörnyű, amit láttunk. Határtalan az emberi gyűlölet. Még az is felmerül az agyamban, hogy ez a gyűlölet bele van oltva az emberekbe. Másként hogy lehetne, hogy ilyen tudatosan alkalmazzák a gyilkolási technikákat? Hamburg még csak csuklógyakorlat volt, Drezda bombázásakor viszont már tudatosan keresték a könnyen-gyorsan éghető körzeteket, és a gyújtóbombákkal is kísérleteztek. Egyetlen pilóta kérdezte meg a parancsok hallatán: Tudják Önök, milyen csodás, és kulturális kincsekben gazdag Drezda? Ami itt, a japán Tokiónál most zajlik, az teljesen embertelen, minden humán gondolatot meggyalázó akció. Képzeld, ezzel a 300 gépmadárral még azt is megvárták, hogy felhőtlen erősszeles legyen az éjszaka és akkor dobtak le félmillió napalm- és petróleum-zselé bombát. Arra is ügyeltek, hogy a legsűrűbben lakott és jól égő házakat gyújtsák lánggra. Most már nem az angolok a főszereplők, hanem az amerikaiak. Gondolom láttad a fehér csillagokat a gépeken? A fél város ég. Százezer ember már elégett, egymillió megsebesült, még egymillió fedél nélkül maradt. Nem biztos, hogy érzed a

számokat, hidd el nekem, iszonyatosak. Miért? Csak hogy bosszút álljanak a japán kegyetlenkedésekért? Igen, ennek a népnek a vezetői, parancsnokai is kegyetlenkedtek, ők is bombáztak, gyilkoltak. De miért kell tudatosan halomra ölni, minél nagyobb halomra, minél rettenetesebb halálnemet választva gyilkolni egyszerű emberek tömegét? Nem értem, nem értem! Gyere, menjünk tovább, lesz itt még öldöklés, nincs vége ennek a háborúnak. Amerikában valami szuper-bomba készül, hamarosan kipróbálják. Fussunk előre az időben. Nekem semmi, téged meg egy lélegzettel magamba szívlak, aztán elballagunk arra, ahol majd bevetik ezt a gyilkoló-szörnyet. Én megérezem, tudni fogom, hová kell mennünk.

Amire rátaláltunk, az a pokolnál is pokolibb volt: egymás után két gombában elpárolgott többszázezer ember. Nem mondom el, nem írom le, mit láttunk Maitreyával, szellem létemre is leblokkolt az agyam. Ilyet csak a leggonoszabb emberek találhatnak ki. Először Hiroshimára, aztán Nagasakira dobott le egy-egy gépmadár egy-egy kövér bombát, ami ezer Nap fényével villant, egy pillanat alatt elégette a városokat mindenestül, szőröstül-bőröstül. Kevesebb ember égett el, mint Drezdában, de egy pillanat alatt felhővé váltak. Maguk mögött hagytak félig égett rokonokat, betonba rajzolódott ember-árnyakat... Gyúrtam magamból könnyű légi lényt, és felszálltam magasba, onnan néztem a második gombát, ami egész várost szippantott magába. Lecsukott szemmel is láttam, mennyi lélek kavargó a poklok poklában. Leszálltam, bementem a romok közé, hallottam sírdogáló, jajgató emberi hangokat. Oda-odamentem... Valaki a földön vonszolja magát. Nem látom, férfi-e vagy nő. Vinnyog, mint a kötélen vont sánta kutya. Amott egy asszony szorítja magához a gyermekét. Csupa vér mindkettejük arca... Jaj, istenem, mit is mesélt a vinnyogó pár év múlva? Nem tudom visszaadni, annyira borzalmas...

(Chiszako Takeoka munkásnő)¹⁵: amikor magamhoz tértem szörnyű képek tárultak a szemem elé folyt a vér a fejből sötét felhők voltak az égen a földön pedig minden romokban hevert és égett hisztérikusan sírva-zokogva kutattak hozzátartozóik után az ember-roncsok körülöttem vízért kiáltoztak holttestek tömege hevert a földön amikor fel sikerült tápázkodnom visszavonszoltam magam a gyárba de ott már senki sem élt elindultam a kórház felé hátha él az édesanyám nővérként dolgozott a kórházban is holttest mellett holttest feküdt a sok megégett holttest arca felismerhetetlen volt az édesanyámat hat nap folyamatos keresés után sikerült megtalálnom egy közeli iskolában az édesanyám arca roncs volt súlyosan megégett több napja étel és víz nélkül vergődött a szervezete épp hogy életet mutatott gyógyszerek nélkül nem tudtak rajta segíteni átvittem kórházba másikkba az orvosok mind éhen haltak egy állatorvos segített rajta megfelelő eszközök nélkül késsel távolította el mindkét szemét amik súlyosan megsérültek a robbanásakor anya üvöltött a fájdalomtól túlélte az egész szörnyűséget túlélte ma is itt csengenek a kiáltásai a fülemben sohasem bocsájtom meg az amerikaiaknak rajtunk álltak kegyetlen bosszút pearl harbor-ért azóta folyton a békéért imádkozom a fegyverek gonosszá teszik az embereket borzasztó hogy mindig harcban áll a világ

(Akiko Takakura, akkor 20 éves lány volt)¹⁶: az utcában szinte azonnal mindenki meghalt a hullák ujjhegyei lángra kaptak a lángok hamar áterjedtek a testekre világosszürke folyadék csöpögött a karukról megpörkölve az ujjukat magamon kívül voltam látva hogy emberi ujjak és testek így éghetnek és deformálódhatnak szörnyű volt a látvány több mint fájó volt belegondoltam hogy ezek az égő ujjak karok csecsemőket tarthatnának könyveket lapozhatnának és csak égtek, elégtek évekig rettenetesen féltam a tüztől képtelen voltam tűz közelébe kerülni minden sejtemmel emlékeztem milyen félelmetes és rettenetes volt a tűz és mennyire nehéz volt a forró levegőt belélegezni nagyon nehéz volt talán mert a tűz elemésztett minden oxigént nem tudom a szemem se tudtam rendesen kinyitni a füsttől ami mindenütt betöltötte a teret nemcsak én mindenki ugyanúgy kínlódott és a testem tele volt lyukakkal

(Akihiro Takahashi, akkor 14 éves fiúcska volt)¹⁷: az iskolaudvaron álltam a hőség elviselhetetlen volt úgy éreztem mintha az egész testem lángolt volna az égő testem számára a folyó hűvös vize olyan drága volt mint valami kincs kimásztam a folyóból és elindultam hazafelé a sínek mellett utolértem tokujiro hatta barátomat csodálkozva láttam hogy a talpai alaposan megégtek érthetetlen volt hogy éghet meg valakinek a talpa a talpbőre levált a vörös izmokat lehetett látni magam is rettenetesen megégtem mégse hagyhattam magára rávettem hogy a térdén és könyökén kússzon aztán a sarkán próbált lépegetni támaszt nyújtottam neki az házunk felé haladtunk váltva a két módszert kimerültünk pihentünk amikor megjelentek nagyapám testvére és felesége hihetetlen véletlen van egy közmondásunk tudják találkozás buddhával a pokolban ez a találkozás a rokonaimmal olyan volt mintha buddhák lettek volna akik a valóságos pokolban barangolnak

Ezt mindjárt elmesélem Maitreyának. Buddha, az elődje, az erőszak legbölcsebb ellenzője, amint barangol a hirosimai pokolban. Hol van most Maitreya? Meg kell kérnem, repítsen el a gépmadár katonáihoz. Milyen vadállatok lehetnek? Nagyon kíváncsi vagyok, hogy néznek ki, mit mondanak? Elrepültünk. Sziget, pár nagy építményt látok, gépmadarakat. A katonákat bezárták az egyik épületbe. Én átlibbentem a zárt kapun. Üldögélnek, olvasnak zizegő lapokat, szól vidám zene. Egyikőjük külön szobában beszélget három katonával, akik az asztal túlsó oldalán ülnek. Nem tetszik nekik, amit mond. Csak ismételtet.

istenem mit tettünk... olyan volt mintha az ég magába szívta volna az egész várost a fekete szemüvegen keresztül is olyan villanást láttam mintha ívhegesztésbe néztem volna ... jézusom hogy mit tettünk nem felejttem el soha... nem meleget nem éreztem csak egy nagy lökést a gépen olyan volt mintha éles fordulóban száz métert ugrott volna a gép volt aki kizuhant az üléséből tibets ügyes volt hagyta a gépet ... alig billentünk helyre új hullám érkezett... igen fele akkora mint az első már nem billentünk ki inkább emelt rajtunk... jesszusom mit tettünk... jó uram igyekszem de én láttam ön nem... nem felejttem el soha... mi lesz most velem nem tudok tovább élni jó megpróbálom leírni a visszaúton néma csendben ültünk sokkban csak én kiáltottam fel hogy istenem mit tettünk döbbsen ültünk nem láttunk még atombombát robbanni itt meg volt egy nagy város olyan mint dallas az egyik pillanatban még szép rendes a következő pillanatban pedig eltűnt a helyét tűz és füst foglalta el istenem mit tettünk jó jó nem beszélgettünk túl sok volt ez ahhoz hogy szavakba öntsük valamennyien sokkos állapotban voltunk arra igyekeztünk gondolni hogy ez biztos véget vet a háborúnak a város kilenttizedét elborította a füst a közepén meg 3 perc alatt 9 km magasba emelkedett egy fehér oszlop aztán nőtt tovább 15 km magasba biztos vagyok benne hogy a légénység minden tagja arra gondolt ember nem hitte volna hogy ez megtörténhet lehetetlen felfogni istenem mit tettünk hány embert ölhattunk meg becsülettel bevallom kapkodok a szavak után hogy mindezt elmondjam vagy csak istenem mit tettünk ha elélek száz évig akkor se fogom tudni kivenni a fejből azt a pár percet másfél óra múlva 650 kilométerről még mindig láttuk a masszív felhőt igen a robbanás felhőjét persze uram visszakanyarodtunk... akkor mindjárt nem nem sokat láttunk lángokat nagy füstöt, és valami szürke port... aztán menekültünk mert az ablakokra hullott valami fátylas massa... talán elégett emberek és kopogni kezdett valami fekete eső a gépen Tibets is megijedt nyomta ahogy tudta... nem mondtam eltűnt a város sík vidék volt porral romokkal... jaj istenem mit is tettem ... rendben de kérek valami nyugtatót altatót... nem, enni nem tudok, azóta folyton hányingerem van mintha tengeri betegség kapott volna el... ok küldöm... istenem hogy mit is tettem... persze uram nem beszélgettünk amúgy sem csak ülünk és ülünk nézünk magunk elé

A közös terembe érve eldug egy kis füzetet. Drága Anya és Apa a címe. Biztos így írt benne is. Nézem a többit. Á, nem olvasnak, csak nézik a lapokat. Mintha rejtőzködnének. És növekszik az orruk, húzza le a fejüket, majd nem előre buknak. A körmük de furcsa! Azok is nőnek, hosszú keskeny valamik, mint a nagy madaraké. Óriás madaraké. a cipőjük meg pattog szét, a lábuk olyan, mint a lovaké. Paták nőnek, nagy paták, már járni se tudnak. Az egyik felállna, de

elbicsaklik a lába... Jaj, istenem, hát én bolondulok bele? Ördögöket látok, kivéve ezt az egyet, aki most volt a szobában. Ő ember marad, úgy látom.^{18,19,20}

Mitreya kint várt meg. Ült egy kövön a bokrok között, szomorúan maga elé nézve. Mi jöhet még, Maitreya? Mi ez a faj, amelyik ilyen eszeveszett módon öli egymást? Pokolban vagyunk? Nem, nem, ez csak olyasmi, mint a vallásuk szerinti tisztítótűz. Itt tréningeznek a pokol előtt. És mindezt pénzért és hatalomért teszik. Fent ülnek nagy, szép épületekben, akik kitalálják az öldöklést, mert nagy vagyona tesznek szert. Ne kérdezd, mi az a vagyon, meg mire kell nekik? Ők se tudják. Csak az ember mindig többet akar, mint a társai. Elszedni a másét, ülni rajta és ... nem értem, én se értem, még mindig töröm a fejem rajta. Az biztos, hogy a vagyonuk és hatalmuk növelésére mindenre képesek, ilyen vad, embertelen öldöklésekre is. Gondolj bele, mi szükség volt a tokiói infernóra, komoly gyárakat nem romboltak le, katonai repülőteret se bántottak. Kizárólag emberirtás volt a céljuk, ezért vártak szélre. Több ember halt kínhalált, mint amennyit a két atombomba ölt meg. Legalábbis ezt fogják mondani a történészek. Tudod, az okosak, akik általában a győztes érdekében dolgoznak. Most még ők is elképedtek az értelmetlen borzalom láttán. Persze nem tudják, soha, senki nem fogja megtudni, hány ember szállt el a füsttel, hány nyomorodott meg, és él tovább szenvedésekkel, hány generáción keresztül adódik tovább a génekben a rák, meg egyéb nyomorúság. És még azzal magyarázzák, hogy több katona halt volna meg, ha folytatják a háborút. Pedig az elnöknek csak annyit tudtak jelenteni, hogy Japán teljesen képtelen lett volna a továbbiakban komoly védekezésre. Tudom, sok mindent tudok, látok a jövőbe. Nem vagyok isten, de előre tudok látni. Tudom, hogy nem utoljára használták ezt a rettenetes fegyvert. Olyan a gyűlölködés, a harc a kincsekért, hogy végig fogják gyilkolni azokat a népeket, amelyek nem adják meg magukat a leghatalmasabbaknak. Egy-egy kis országra is annyi bombát fognak dobni, ami több mint amennyit ebben a háborúban dobtak le. Mire el tudod mesélni a világnak az élményeidet, majdnem annyi embert fognak megölni a világhatalomért, amennyi ebben a szörnyű háborúban pusztult el. Lesz még tábornok is a győztesek között, aki el fogja ismerni, hogy bűnt követtek el az emberiség ellen.

A japánok százezer ember hamvait fogják összegyűjteni egy emlékmű alatt Tokió közepén. A csontokból megállapítják, hogy az áldozatok többsége asszony, gyerek és öreg volt, a férfiak a frontokon harcoltak. Gyalázat!

Hiába töröm a fejem, nem tudom megfejtetni azt sem, miért született annyi vallás, miért mondják egyes vallások vezetői, hívei, hogy csak az ő istenük az igazi. Látod, mi nem játszunk istent, mert az csak rontja az emberek ellenállását a gonosznak. Az élet legnagyobb problémáinak megoldását az istentől várják. Pedig nem old meg semmit. Hallottad: a holokauszt szenvedésein átment sok zsidó vallja ugyanazt. Nem lehet isten, ha megtörténhetett mindaz a kegyetlenség, amin át kellett menniük. Látod, az atombombát túlélők között is sokan vallják ugyanezt. És a vallásokra ráépül az egyházi hatalom. Ugyanúgy zsarol, elnyom, kiszivattyúz, amit csak lehet a hívőkből, kegyetlenkedik, uszít más vallások ellen.

A világiak kitalálták a faji különbségeket. Egy faj az övük a Földön, mégis fajoknak hívják, akinek más a bőre színe, mások a szokásai, nem késsel-villával eszik, hanem kézzel. És elnyomják őket, gyűlöletet szítanak ellenük. Megáll az ész! Azt hittem ennyi gonoszság csak szülőföldem meséiben fér el, de nem, tévedtem, minden emberben ott van, rejtve, takargatva, de ott van. A mi meséinkben – az erőszakmentesség birodalmában – csilis disznópörköltként eszik egymást mesehősök, szembe dörzsölt kivonattal vakítják meg a gonoszabbnak tartottat. De ezek rosszabbak, rettenetesebbek...

Hogy lehet mindez Maritrea? Az istenek, Zoroaszter, Jézus Krisztus, Allah és a többiek nem ez ellen a gonoszság ellen lépnek fel? Embermilliárdok követik őket, azok miért háborúznak, miért gyilkolnak?

Mert ostobák, elhiszik néhány gonosz vezetőnek, hogy ellenség támadja őket, meg kell védeniük magukat. Beléjük oltják a hazafiság hitét és fegyvert adnak a kezükbe. Drezda bombázását Churchill rendelte el, bosszút akart állni a németeken a Londont és Coventryt ért romboló bombázások miatt, a háború kezdetén elszenvedett vereségeikért. Hitler már a Mein Kampf-jában meghirdette, hogy ellenséget kell kijelölni, annak megsemmisítésére kell felsorakoztatni a népet. Óriási sikert ért el: kijelölte a zsidókat, fröcsögő szájjal ordítva uszított ellenük, hatmillió zsidót ölt meg. Sztálin szép eszméken lovagolva „nép ellensége” bélyegzőt sültött óriási tömegekre, kegyetlenül kínoztatta őket, haláltáborokban dolgoztatta halálra őket, annyit végeztetett ki, mint az angolok-amerikaiak most bombáztak halálra. És jönnek fognak újabb aljas vezetők, Bush, Obama, Trump. További milliókat ölnek meg a világ szemelátára, béna nemzetközi szervezetek asszisztálnak majd hozzá.

Képzeld, a hidrogénbomba feltalálója, ami sokkal-de-sokkal kegyetlenebb fegyver lesz, mint az atombombák, azt mondta, nem baj, ha sok millió kínai pusztul el, ha a tőke ellen felkelő kommunistákat meg kell ölni Kínában. Fel kell őket szabadítani! A te hazádból származó ember!

Legjobban teszed, ha visszanyereszted a szárnyad, és hazarepülsz a szülőföldre. Próbáld élvezni a szép világot, amíg van. Én elhagyom a Földet, és nem jövök ide vissza többé. Most már csak 28000 év maradt hátra, amikor a buddhista hívők szerint meg kellene jelennem. Akkorra már nem lesz itt semmi, elpusztítják. Folytatják a féktelen öldöklést, bevetik az atomfegyvereket, addig ölik egymást, amíg nem marad élet, csak pusztaság. Keresek másik világot, ahol normális élőlényeket találok. Kedveltelek, maradj békében, szeresd a világot, a jó világot.

Utóirat

Óriási merészséggel mese írásához fogtam, hogy béke költözzön a szívembe.

Ahogy haladtam vele, mind nagyobb döbbenettel csodálkoztam el azon, hogy sorról sorra mélyebbre süllyedek az emberi gonoszság fertőjébe, és azon belül sokkal nagyobb hangsúlyt kap az írásban az angol-amerikai kegyetlenség, mint a német-magyar fasizmus vagy az orosz sztálinizmus rémtettei. Két dologgal tudom magyarázni. Egyrészt azzal, hogy évtizedekig az utóbbiak forogtak a világsajtó és az irodalmi művek első sorában, az angol-amerikai győztesek – ha mással nem – hallgatással igyekeztek csökkenteni vandalizmusuk nagyságrendjét, így rám újdonságként hatottak. Másrészt az új világcsászár USA mai háborúinak fékevesztett öldöklése, törvényenkívülisége vezette a visszatekintésem tollát. Úgy érzem, jót teszek vele, egy csöppel rávilágítok a szomorú tényre: a németek által indított és az angolok, majd amerikaiak által tökéletesített „meg kell félemlíteni a tömegeket” stratégia nagyságrendekkel nagyobb

veszedelemmé nőtte ki magát a II. világháború utolsó két évében. A vadvirág egyetlen hajtását végigélveztem Nagyváradon. Örökre bevésődött az emlékezetembe, mint utolérhetetlen pokol. Most látom, hogy csupán kis csepp volt az erőszak tengerében. És mindezt nem vezeti más – az örült, szadista diktátorok (Hitler, Sztálin) tombolásán kívül – mint a (hadiipari-katonai maffia vezette) tőke kapzsisága. A két diktátornak sikerült mintegy hatvanmillió ember halálával kielégíteniük vérszomjukat, de a múlt évezred ötvenes éve óta már az USA kezében összpontosuló világhatalomnak is sikerült, a tökéletesített és gátlástalanul használt módszerrel eltenni közel annyi embert, főként civilt láb alól.

De jó lenne Maitreyát követni vándorlósaiban, vagy legalább képessé válni a világ rózsás arcát látni, mint a madaram teszi most...

Budapest, 2017 április 30

Jegyzetek

1. **Drezda** (forrás: <http://www.wotinfo.hu/index.php/item/4708-16-a-pokol-tornacan-drezda-bombazasa-by-bodzy> = 16+ Drezda bombázása (by Bodzy))

A lap szerint „A városra két nap alatt a hagyományos összetételű bombákon kívül 7.560 tonna nagy hatásfokú, napalm, magnézium, termit, klorin-triflurid és fehér foszfor tartalmú gyújtóbombát dobtak le.”

2. U.o.: „A fáklyaként lángoló emberek az Elbába vetették magukat, ahol testük tovább égett. Ezt az életbe vezető kis ösvényt az alacsonyan szálló angol és amerikai gépek a nagy két napos bombázás után is napokon át többször bombázták és a menekülő öregeket, nőket és gyerekeket a kísérő vadászgépek gépfegyvereikkel, ezrével lőtték bele a folyóba. Lefejezett testek - elsősorban persze a tűzoltók - ellen bevetett repeszbombák áldozatai heverték az utcákon.”

3. U.o.: „1945. február 15-én délben 12 óra 10 perctől 12 óra 50 percig az amerikai légierő ismét bombázta Drezdát, és újabb 900 darab rombolóbombát és 50 ezer darab gyújtóbombát dobott a már teljesen hamvaiba roskadt városra. Ekkor dőlt össze Drezda egyik legszebb nevezetessége, a Freuenkirche, a 95 méter magas templom.”
4. U.o.: „Konrad Adenauer, a háború utáni demokratikus német állam, a CDU (német kereszténydemokrata párt) megalapítója, a Német Szövetségi Köztársaság első kancellárja egy 1955-ös interjújában kerekén 250 ezer halottról beszélt, a Vöröskereszt 275 ezer elhunytat tüntetett fel egy belső használatra kiadott jelentésében.” A National Geographic vagy a Spektrum „Hitler és Churchill” filmjében 2017 március 16. körül 400 000 áldozatról és 300 km távolságból is látható tűzről lehetett hallani.
5. További Radnóti versek az iszonyat korszakából:
<https://prezi.com/kmfagb9qn1p5/radnoti-miklosbori-notesz-versei/>
6. Ateista létemre kétlem, hogy a bibliai szövegek tényleg Krisztus szavait adják elő, amikor istenfiaként vagy istenként beszél magáról. Végtelen irodalom foglalkozik a kérdéssel pro és kontra.
7. Helen Goldking vallomásából: <https://www.ushmm.org/information/visit-the-museum/programs-activities/first-person-program/first-person-podcast/helen-goldkind-a-grandfathers-humiliation>
8. Felhasználtam Regina Spiegel vallomását: <https://www.ushmm.org/information/visit-the-museum/programs-activities/first-person-program/first-person-podcast/regina-spiegel-separation-at-auschwitz>
9. A lodzi gettó képei: <http://www.mfa.org/exhibitions/memory-unearthed>
10. A munkácsi Schwartz Jenő holokauszt-túlélő visszaemlékezései:
<http://holocaustlearning.org/survivors/eugene-black> a bal oszlopban audió-részletek hallhatók az angol beszámolóból
11. A pozsonyi magyar Knill Iby visszaemlékezései:
<http://holocaustlearning.org/survivors/Iby-Knill>
12. A magyar Ginsburg Ibi visszaemlékezései: <http://holocaustlearning.org/survivors/ibi-ginsburg>
13. Tokió szőnyegbombázása 1945 március 9-én: <http://www.abc.net.au/news/2015-03-09/tokyo-wwii-firebombing-remembered-70-years-on/6287486>
14. Audió-beszámoló a rémtettéről: <http://www.abc.net.au/news/2015-03-09/70th-anniversary-of-tokyo-firebombing/6290034>
15. Chiszako Takeoka beszámolója: <http://www.hirado.hu/2017/03/01/igy-eltem-tul-a-hirosimai-atombomba-robbanast/>
16. A hirosimai atombomba-robbanás túlélőinek beszámolója:
<http://www.origo.hu/tudomany/tortenelem/20150804-atombomba-little-boy-hirosima-nagaszaki-masodik-vilaghaboru-tulelok-hibakusha.html>
17. Hirosima túlélői: <http://www.hiroshima-remembered.com/history/hiroshima/page14.html>
18. Beszámoló az atombomba bevetéséről (Truman Könyvtár):
https://www.trumanlibrary.org/whistlestop/study_collections/bomb/large/documents/index.php?documentid=65&pagenumber=1

19. Beszámoló az atombombák bevetéséről, későbbi változat (Truman Könyvtár):
https://www.trumanlibrary.org/whistlestop/study_collections/bomb/large/documents/index.php?documentdate=1946-06-30&documentid=7-1&pagenumber=1 van benne összefoglalás: ne legyen háború!
20. Japán vergődése a háború végén (Truman Könyvtár):
https://www.trumanlibrary.org/whistlestop/study_collections/bomb/large/documents/index.php?documentdate=1946-07-01&documentid=68&pagenumber=1

III.

Életünk, halálunk



Gondolatok

Néhány nappal kis dolgozatom - vagy nevezhetjük nagyra nőtt blognak is – befejezése előtt visszatérek ide pár megjegyzéssel. Szerény tervvel indultam, fel akartam hívni a figyelmet arra a biztosnak vehető katasztrofális helyzetre, hogy az emberiség évtizedeken belül képtelen lesz ellátni a munkaképteleneket, munkanélkülieket, *időseket* két egyértelmű folyamat miatt: fogyni fog az ellátók és nőni fog az eltartandók köre. Egyszerűnek tűnt levezetni, amikor azonban belemélyedtem az adatok vizsgálatába, egyrészt rájöttem, hogy bonyolultabb a helyzet, másrészt annyira elképesztő adatok falába, sorába ütköztem, amik szinte hihetetlenek, elsősorban az USA-ra vonatkozóak. Hónapokig kellene vizsgálnom, elemeznem, hogy (közgazdasági, egészségügyi) szakmailag támadhatatlan, tudományos jelleget tudjak adni a munkámnak. Idős vagyok, hogy erre pazaroljam az időmet, ezért

- nem készítek jegyzeteket, csak a szövegbe illeszték megnyitható weblapokat, grafikonokat, táblázatokat;
- nem törekszem meglátásaim, véleményem tudományos jellegű alátámasztására;
- időnként, helyenként – az adatok vonzásának engedve – megengedek magamnak kisebb eltérést a szorosan vett témától.

Miért is kezdtem vizsgálni a témát? Az itt következő, az 1. pontig tartó sorokat induláskor írtam!

Az ország lakossága – teljes joggal – meg van rémülve. Hírek, rémhírek, álhírek, ferdítések, rossz védelmező cirádák váltják egymást.

Néhány példa a Facebook-on olvasható vádakról:

„...ötször annyit költ az egészségügy az emberekre 60 éves koruktól halálukig, mint amennyit a megszületésüktől 60 éves korukig.” Ez minden bizonnyal igaz.

„...két évtizeden belül pedig a teljes nyugdíjrendszer összeomlása várható.” Talán hamarabb is bekövetkezhet. Jelen írás célja – többek között – az állítás realitásának igazolása.

„Az egészségügy kivéreztetése mögött tehát nem pusztán érzéketlenségről, figyelmetlenségről, vagy információhiányról van szó. Valójában egy mesterien tudatos terv zajlik, melyről mindenkinek tudnia kell.” Ez már durva vád, nincs okom kételkedni benne. Minden aljasságra képesek, hogy minél nagyobb legyen a zsákmányuk.

Szinte vicc, hogy a lényegről nem beszél senki! A lényeg pedig az, hogy ha a tudomány nem halad elég gyors tempóban, az emberiség képtelen lesz eltartani az öregjeit. Számtömeggel szoktak ilyen témákat tálalni, én csak a józan észre próbálok meg hatni józan elemzéssel, logikus érvekkel. Vegyük sorba a legfontosabb tényezőket.

1. Az eltartók

Adott embertömeg eltartásához – a társadalom, a termelés, az egészségügyi rendszerek adott állapotában – változatlan embertömegre van szükség. Ha a gondolatjelek közé zárt tényezőket statikusnak vesszük, ami egy-két évtizedig nem nagyon torzít, akkor a két embertömegnek a változását kell figyelembe venni annak megállapításához, miként tudja egy társadalom eltartani

az öregjeit. Ha a két tömeg egy adott pillanatban ebből a szempontból egyensúlyban van, azaz az eltartók tömege elégséges az öregek eltartásához, akkor a helyzet változása a két embertömeg változásától függ.

A mai világot egy-két jelentéktelen ország (Kuba és Észak-Korea) kivételével a modern kapitalizmus uralja. Hangsúlyozom a modern voltát, mert a kapitalizmus ezen kíméletlenné fajzott változatának főbb jellemzői – erkölcstelen verseny, illetve monopolhatalmak uralma, profithajszolás, szélsőséges egyenlőtlenség, hatalom a katonák és hadiipar kezében, a természet tönkretétele - közé tartozik a munkanélküliség növekedése. Nevetséges, amikor a kapitalizmus ezen válfajának bölcsőjétől, az USA-tól kezdve a szomorú állapotba süllyedt hazáig azzal szédítik az embereket, hogy teljes foglalkoztatottságot fognak biztosítani. Ha nem foglalkozunk azzal a ténnyel, hogy Marx óta változatlanul működik az a tétel, miszerint a kapitalisták tudatosan tartanak fenn munkanélküliséget, hogy a tartalék munkaerővel mélyre tudják nyomni a bérszínvonalat, akkor is lehetetlen ez az állítás. Több tényező működik ellene. Ilyenek a komputerizáció, automatizáció, robotizáció, a mesterséges intelligencia, hogy csak a technikai jellegű tényezőket említsem. Mindazokban az országokban, amelyekben korszerű termelés, magas szintű szolgáltatás folyik, ezek a tényezők gyors iramban csökkentik a foglalkoztatás iránti igényt. Ehhez járul, hogy a legfejlettebb országok, köztük az éppen süllyedőben lévő USA „kiszervezéssel”, alacsony bérszínvonalat biztosító országokba telepítéssel igyekszik lépést tartani a felnövekvő versenytársakkal. Ez a folyamat valószínűleg megállt, mert a „kiürülő” országokban olyan mértékűvé válik a munkanélküliség, ami súlyos társadalmi konfliktusokhoz vezethet, és a „befogadó” országok bérszínvonala, gyors fejlődésüknek köszönhetően jelentősen emelkedik. Trump, az USA új szörny-elnöke ugyan kísérletet tesz a folyamat visszafordítására, de az – véleményem szerint – nem fog komoly eredménnyel járni. Erről most csak annyit, hogy torzítja a fentebb vázolt alapképletet, mivel a kiszervező országokban csökkenti, a befogadó országokban növeli az ellátó réteget. Ez a torzítás azonban ideiglenesen ható tényezőnek tekinthető. Foglalkozzunk a folyamatosan ható tényezőkkel.

Tulajdonképpen – a technikai tényezők felsorolásával - ott is tartunk, egyben belenyúltunk az alapképlet gondolatjelei között szerepeltetett termelés kérdéskörbe is. Felsorolok néhány személyes élményt, amik ráébresztettek, hogy társadalmi rendszerektől függetlenül is hat a termelés automatizálására törekvés.

Egyetemi éveimből négyet Moszkvában, az Átkos fellegvárában töltöttem, ahol repülőmérnöki egyetemen tanultam. Évközben üzemlátogatásokra, évvégén egy alkalommal üzemi gyakorlatra került sor. A gyakorlat csapágygyűrűk esztergálásából állt. A munkaidő végeztével lehetőségem nyílt körülnézni a – ha jól emlékszem - 2. számú csapágygyárban. Kísérleti stádiumban működött olyan csapágy-gyártósor, amelyiknek az elején acélrudakat adagolt egy automata a sor első tagjába, esztergagépbe, majd a több finomító, összeszerelő és zsírozó egységből álló rendszer végén 10 komplett, lezsírozott csapágyat tartalmazó dobozok kartonba csomagolását végezte egy masina. 1955-öt mutathatott a naptár. Ugyanott olyan csapágygolyókat szortírozó rendszert láttam, ahol ferde, tükrösima felületű acéllapra csordogáltak a golyók, és a lap végéhez helyezett széles torkú vályúba, 8-10-be pattantak a golyók. Tökéletesen kellett válogatnia, mert tovább nem vizsgálták se a súlyukat, se a méretüket... Ez talán nem igazi automatizáció, csak egy szellemes csöppje valami ilyesminek. Az üzemlátogatások során jártam a ZIL teherautógyárban, ahol rácsodálkozhattam motorblokkot gyártó sorra. Azt hiszem, két munkást láttam dolgozni a középen megszakított soron. Az elején az öntöttformát rakta össze előre gyártott elemekből egy kemény munkát

végző, izzadó alak, aki nem egy elemet dobott a selejteknél biztosított konténerbe, ha rápillantva az elemre gondot érzelt, nem mérlegelt, kidobta. A második a kész formába öntötte a szalaggal együtt haladó üstből az alumínium-ötvözetet. 1954-1956. A középső szünet arra szolgált, hogy ha valahol gond támadna, ne kelljen egyszerre az egész sornak állnia. Jártam repülőgépgyárban is. Átvezettek olyan üzemcsarnokon, ahol nyílazott szárnyakat állították össze. Még titkos üzemrész volt. Kértem a kísérő mérnöktől, milyen gyorsak ezek a gépek? Bizalmas adat – felelte. Tanultam már valamiket az egyetemen. Ahogy elnézem, Mach2-t (a hangsebesség kétszerese) tudhatnak – mondtam. Rábólintott. 1956-ot írtak. (Ez nem automatizáció, csak érdekes: erre is képes volt akkor az Átkos rendszer.) Másik üzemcsarnokban robot-jellegű gépet láttam működni. Két-három m² felületű lemez-szerkezetet szegecselt össze egy prés. Nagyon bonyolult feladat, nehéz lehetett túljutni a kísérleti stádiumon, ha egyáltalán. (Nem automatizáció, csak az emberi pontatlanság, hibaszázalék kiküszöbölését célzó eszköz, de embert takarít meg! És sokszor ez az automatizáció célja.) Csak ez az egyszerű felsorolás hány ember munkáját szabadította fel? Nehéz lenne összeszámolni.

Maszek vállalkozóként jártam Németországban TV-adások vételére szolgáló eszközöket, tányérokat, beltéri vevőket gyártó középüzemben. Mutatnak egy 5-6 méter hosszú gyártósort. Beltéri vevők alumínium-házát gyártó gépsort: hajtogatja, hegeszti a dobozt. Nem értem: nem akkora a gyártott mennyiség, hogy megérné. Mondom. Nem köntörfalaznak: már rég nem azért automatizálunk, hogy megtakarítsunk vele, hanem hogy megszabaduljunk a munkásoktól, sok a beteg, a bejelentés nélkül hiányzó... És akkor van képe egyetlen embernek is teljes foglalkozottságról beszélni? Folytatom: viszonylag olcsón vettem Daihatsu kocsit. Aztán valamelyik TV-sztáripporter (Baló?) bemutatta a gyár egyik szereldéjét. A teljes csarnok sötétben működött, minden műveletet robotok végeztek. Villanyt csak az a beállító-szerelő kapcsolt fel, akinek valamelyik szerszámon állítania kellett. Itt is meg volt felezve a gép(robot)-sor. Mikor is volt? Talán az 1990-as évek elején.

Gondolom, valamennyi olvasóm látott már filmet, vagy legalább videó-klipet elektronikai masinák, mondjuk számítógépek összeszereléséről. Nem látni emberi kezet, legfeljebb fel- vagy lerakodáskor, ellenőrzéskor, csomagoláskor. Villámgyors mozdulatokkal ülteti be automata a számtalan alkatrészt az előre fúrt vagy préselt furatokba, forrasztja le azokat. És akkor még nem látja a néző, hogy ma egy integrált áramkör vagy mikroprocesszor annyi elem helyébe lép, amikkel – ellenállásokkal, kondenzátorokkal, tranzistorokkal - két-három évtizeddel ezelőtt még kosarakat lehetett megtölteni. Nem munkahelyek, hanem komplett gyárak válnak feleslegessé. A mérnök-közgazdász diplomamunkámban óva intettem kis országunkat, hogy ne kezdjenek ilyen nagy tömörítettségű egységeket gyártani, mert az ország nem bírja el a vele járó terhelést: óriási és folyamatosan növekvő finanszírozási készséget igényel. A dolgozatom doktorira javasolták, de a gyár megépült Gyöngyösön. Hamar le is égett. Igen, leégett, vajon miért? Keresgéltem a youtube-on ilyen kártyák gyártását, de csak ezt találtam: https://www.youtube.com/watch?v=49TlJed1_Q Messze nem az igazi, de a közepe körül a beültető működése mond valamit arról, amire utalok. Amiket írtam, csak szemelvények. Könnyű rávágni, hogy a fizikai termelés nem uralkodó szektor ma már a fejlett országokban. Amennyi foglalkoztatott (eltartó) kizuhan a fizikai termelésből, az helyet találhat a mezőgazdaságban, a pénzügyek birodalmában, a szolgáltatás szektorban – mondhatják.

Hoppá, mi ebben az igazság? A mezőgazdasági foglalkoztatottság talán világátlagban is szűkül. Ismét csak az agyamban kotorászok: Indiában nemrégiben még a... á, mégis fellapoztam az Interneten egy adatsort: Indiában az agyam szerint a múlt század hetvenes éveiben még valahol

80% körül volt a mezőgazdaságban foglalkoztatottak aránya a gazdaságban, a fellapozott adatsor (Világbank!) szerint 1994-ben 61%-ot képviselt, mostanság (2010) már csak 51-et, tovább (1994 -2010, %): Kína (elállt a lélegzetem): 50 és 3, hazánk (már akié): 9 és 5, Izland: 9 és 5 (fej fej mellett) Csehország: 7 és 3, USA: 3 és 2 (majdnem utolértük Amerikát!), és a viccelődést félretéve: van egy-két ország, ahol ellenkező a tendencia, de a világátlag zuhanást demonstrál, bár az utolsó évek furcsán ugrálnak, sok lehet a hamis adat: 1994: 38,5%, 2000: 36,1%, 2003: 15,8%, 2004: 14,2%, 2005: 22,9%, 2006: 13,7%, 2010: 19,8%. Akármennyi ebben az adatsorban a tévedés, hazugság, egy biztosra vehető: nem a mezőgazdaság fogja felszívni az ipari munkanélkülieket. Se mostanság, még kevésbé néhány évtized múlva (ha él még a világ). Sok embert, pénzt fog igényelni a tönkretett természet, a hatalmas területeken pusztító [elsivatagosodás](#), de tudósok, gépek, kemikáliák, új termelési technológiák és rendszerek fogják életben tartani vagy fejleszteni a mezőgazdaságot, és nem embertömegek. Vagy beáll a halál!

Akkor a pénzügyi szektor növeli a foglalkoztatottságot – mondták fentebb. Keményebb falat, mint gondolná az ember! Egyelőre nem találok összefoglaló adatsort, csak országonkéntiket. Maradjunk a legnagyobb hólyagnál, az USA pénzügyi szektoránál. Kenterbe ver mindenki mást, azért majd megnézem Londont is, mint korábbi első.

Az USA-ban 152 millió (később kicsit eltér majd az adat) fix állással rendelkező emberből 6,08 millió koptatta a székét 2015-ben ebben a szektorban. Sületlenség, de iparágnak hívják. Szóval ez az *iparág* foglalkoztatja az ellátó réteg 4%-át, ezzel se lehet sokra menni, hiába növekszik, és meddig tud még szaporodni? A forrás jelzi, hogy az értékpapír (nagy átok!) alszektor fogja felvenni a legtöbb embert, mintegy a mostani 12%-át 2018-ig. Még említést érdemel talán, hogy a szektor egésze az USA GDP-jének 7.2 százalékát adja. Itt egy pillanatra megállok: nehezen értem, miért kezeli ez az átok világ terméknek, termelésnek a szolgáltatásokat? Végig fogom gondolni, ha élek még egy-két évet. Nem hoznak létre újat, előrevivőt, különösen a pénzügyi szektor, amelyiknek legfőbb feladata a termelés támogatása lenne, ezzel szemben szélhámosszágok széles skáláját nyújtja a világnak, időszakonként belebukva a szélhámosságokba, magukkal rántva a termelést is, elszegényítve mindazokat, akik nincsenek megfelelő hálóval védve ellene. Ilyen áldozattá váltam magam is a 2008-as (eleinte pénzügyinek hazudott) válság idején. Nem írom ide, mennyit vesztettem biztosnak vélt bank még biztosabbnak vélt „termékével”, szuper-szakértő közreműködésével. Most meg a 0, meg sokszor negatív kamatok világát éljük? Szóljon, aki érti, kinek jó ez? Nem nehéz kitalálni, de lógva hagyom... Csak annyit még, hogy rég megérett a világ arra, hogy gátat vessen az eszeveszett versenynek, szentként kezelje a GDP-t. Át kellene térni az élhető világ, emberi társadalom, minél kisebb egyenlőtlenség, boldogság-érzet paramétereiből alkotott mércére. Egy generáción belül megváltozna a világ!

Ránézek egy pillanatra a volt első pénzügyi világra. Nagy-Britanniában is pontosan 4%-át foglalkoztatja a pénzügyi szektor a teljes foglalkoztatott létszámnak (2012-ben). Nem érdemes tovább szaporítani a szót: nem ez az *iparág* szívja fel a termelésből felszabadulókat.

Következik tehát a hétköznapi szerviz-szektor: éttermek, fodrászatok, oktatás, egészségügy, taxi, mifene. Jobb, ha felsorolom, mit tekint ide, a tercierek is ismert körbe a Wikipédia: biztosítás (biztosítók); orvoslás, egészségmegőrzés, rekreáció (egészségügyi intézmények); értékesítés (boltok, kis- és nagykereskedések); üzemeltetés, karbantartás, javítás; lelki támasz (egyházak); tájékoztatás (média); szórakoztatás (színházak, televízió, rádió, internet,

könyvkiadók); szállítmányozás (szállítmányozó cégek); gépkocsikölcsönzők; fodrászok és kozmetikusok; jogászok; mérnökök; tanácsadók (üzleti és ügyviteli tanácsadás)). Hibás, miért éppen ez lenne pontos? A mérnök arra képeztetett ki, hogy a termelés legfontosabb szereplője legyen: tervezzen terméket, technológiát, vezérelje a termelést, végezzen (a termeléshez szorosan kötődő) kutatómunkát. Szamárság a szolgáltatók közé sorolni. Ugyanakkor ebből a gyorsfelsorolásból hiányzik a pénzügyi szektor, amit fentebb ugyan külön kezeltem, most azonban hiányzik. Ki kell valahogy vakarnom az összesből a pénzügyeket, vagy tán mindegy? Jelentéktelenebb, mint gondolná az ember. Rögtön meglátjuk...

A kérdéshez jó áttekintést nyújt a Világbank:

<http://data.worldbank.org/indicator/SL.SRV.EMPL.ZS>

Láthatjuk tehát, hogy itt óriási a növekedés! A tercier szektorban foglalkoztatottak világátlagos a teljes foglalkoztatottak körén belül 1994-ben 32,3% volt, ami 2014-re 50,9%-ot ért el. Közben volt csúcs is, 2004-ben 54,6%. Úgy látszik, a világválság a szolgáltatóknak is adott egy pofont, megtorpan a gyors növekedés, a folyamat azonban megállíthatatlannak tűnik. A fejlett országok viszik a prímét, ahol a GDP 70-80%-át adja a tercier szektor, az USA-ban 81%. Jó ez így? Ha egyáltalán igen, mire? Nem szabad feltenni a kérdést a mainstream közgazdaságtannak (amelyet a legtöbb tudós elfogad adott korban = azaz a gyöngyszóróknak, aranypénzszóróknak, petárda- és csillagszóró-gyártóknak, lobogók, himnuszok és katonai indulók alkotóinak), mert megmagyarázzák, hogy így kell mérni a világ teljesítményét, és nem csak a megfogható hasznos dolgok előállításával. Ezt az egész GDP-hajszolást önmagában is, a tupírozásokkal is, el kellene felejteni. (Újra kitértem vele, bocsánat!) A pénzügy külön kezelése nem okoz semmi gondot, a mi trend-vizsgálatunkban mindegy, hogy húsz év alatt a foglalkoztatottak aránya 32-ről 47 vagy 51%-ra nőtt-e?

Hogy mennyire nem bízhatunk abban, hogy a tercier szektor mentőöv marad-e a foglalkoztatás szempontjából, arra jellemző, hogy már 1959. július 24-én, a moszkvai Amerikai Nemzeti Kiállítás megnyitásán, amin Richard Nixon akkori alelnök is részt vett, olyan látvány tárult a jól ellátottnak nem mondható szovjet emberek szeme elé, ami előre vetette a szolgáltató szektor automatizálását. Az amcsik ugyanis kiállítottak olyan házikót, amelyikben a konyhapadló felmosását is masinka végezte. Azóta az USA-ban már működnek gyorsétterem-robotok, csak a mesterséges agy kell ahhoz, hogy a borbély-robotok borotválni is tudjanak. Nem részletezem, hány ember munkáját látják el automata vagy félautomata rendszerek a pénzügyi szektorban (valutaváltók, ATM-ek, számítógépes banking és tőzsde), vagy akár az orvostudományban. Haladjunk inkább tovább az adatokkal.

És most csapdába estem, mint amikor a „Halálunk éve: 2018” könyvet írtam, és Trump miatt át kellett váltanom a hazai állapotokról a Trump-szörnyűségre. Most az amerikai munkaügyi adatok állítottak meg. Régóta állítom, hogy az USA csúszdán van, de amit most olvasok, az a legrosszabb álmomon is túltesz. Egymásból eredő két weblapot találtam, a <https://jobenomicsblog.com/2016-state-of-the-u-s-labor-force/> - t és benne a <http://jobenomicsblog.com/wp-content/uploads/2016/01/URates.jpg> -t, a teljes áttekintést nyújtó elsőből pedig kiemelek pár mondatot, amik durván így szólnak: „2000 januárjától 2016.

januárig a foglalkoztatott állampolgárok száma 11%-kal emelkedett, de a munkát nem végzők tábora 37%-kal és az U6 kategóriába tartozó munkanélküliek száma 57%-kal nőtt. 2010-től, a Nagy Recesszió végétől 2015-ig a munkanélküliség 40%-kal csökkent, de az önkéntes munkaerő elvándorlás folytatódott és a súlyos folyamatos elvándorlás elérte a 94 millió magasságú vízjelet, ennyi épkézláb felnőtt döntött úgy, hogy nem dolgozik. Ha ez a tendencia továbbra is változatlan marad, a Jobenomics előrejelzése szerint megjósolható, hogy *a nem dolgozó épkézláb amerikai népesség egyenlő lesz a munkát végző lakossággal a 2020-as évek közepére vagy korábban, ha az Egyesült Államok recesszióba süllyed.*” (Kiemelés tőlem)

Komolyan mondom inycsiklandozó kedvességeket élvezhet az ember a szövegben: „önkéntes munkaerő elvándorlás”. Szép, nem? Nem találok kacagtatónak, de munkaügyi adatokat elemző szövegbe valónak se. Kénytelen vagyok belenézni a táblázatba. Nem az ő táblájuk, hanem az USA Kormányához tartozó Munkaügyi Statisztikai Hivatalé. A Jobenomics alapítója, Charles D. Vollmer csak elemzi az adatokat. El fog tartani egy darabig, mire értelmezni sikerül, mit is jelentenek a sorok?

BLS Category	US Department of Labor's Bureau of Labor Statistics (BLS) Description	Current Rate	Currently Unemployed
		1-Jan-16	
Can Work And Are Looking			
Civilian Labor Force 157,833,000			
U1	Persons unemployed 15 weeks or longer, as a percent of the civilian labor force	2.1%	3,314,493
U2	Job losers and persons who completed temporary jobs, as a percent of the civilian labor force	2.4%	3,787,992
U3	Total unemployed, as a percent of the civilian labor force ("official" unemployment rate)	5.0%	7,891,650
U4	Total unemployed plus discouraged workers, as a percent of the civilian labor force plus discouraged workers	5.4%	8,522,982
U5	Total unemployed, plus discouraged workers, plus all other marginally attached workers, as a percent of the civilian labor force plus all marginally attached workers	6.1%	9,627,813
U6	Total unemployed, plus all marginally attached workers, plus total employed part time for economic reasons, as a percent of the civilian labor force plus all marginally attached workers ("total" unemployment rate)	9.9%	15,625,467
Can Work But Are <u>Not</u> Looking			
Not-in-Labor-Force	Those who have no job and are not looking for one	Not Calculated	94,610,000

Á, nem is tart semeddig. A tábla két részből áll. A felső blokk címe (pirossal): „Munkaképes és keres” (nyilván munkát). Ez a blokk hat sorra van bontva, U1-U6, az U=unemployed=munkanélküli. Az U1 azokat tartalmazza, akik legkevesebb 15 hétig dolgoztak, az U2-ben hozzáadták azokat, akik befejezték az ideiglenes munkát, az U3-ban hozzáadták az U2-höz a nem tudni kiket, de ezzel alakul ki a „hivatalos” munkanélküli ráta.

Van pofájuk ezt a létszámot hivatalosnak titulálni! A javukra írható, hogy legalább idézőjelbe teszik a hivatalost. Ezzel találkozunk a félművelt magyar Amerika-szakértő, jesszusom! Mert jön ám a további hozzáadogatás. Az U4 az U3 + a reményvesztettek (finomabban: elbátortalanítottak), az U5 = U4 meg a marginálisan csatolt (!) dolgozók – az elemzésből érthetővé válik, hogy marginálisan, alig foglalkoztatottakról van szó. Végül az U6 = U5 + a gazdasági okokból részmunkaidőben foglalkoztatottak. Ennek a kategóriának a „teljes” munkanélküli gárda keresztnevet adták. Tehát van (2015 végén volt) közel 16 millió ember az USA-ban, akiknek még volt/van valami közük a munkához, foglalkoztatáshoz. Kisebb fonttal a címszó alá beírták, hogy a teljes civil munkaerő-létszám 157 833 000 fő. Civil. A haderőkkel nem foglalkozik a statisztika. Legalábbis ez nem!

Most jön azonban a csattanó! A tábla alján egy sorba szorultak mindazok, akik már megadták magukat, nem keresnek munkát. A sor címe (pirossal): „Munkaképes, de nem keres” (munkát). Hihetetlen szám: 94 610 000.

Hát ez valóban csapda, olyan kép nyílt meg előttem az USA helyzetéről, amin csak hüledezni tudok! Nézem és bámulok: ezzel a szarral (U3) eteti a világcsászár hatalom az alattvalóit, a fél világot? Ez bátorítja fel a magát politológusnak valló idiótabarom magyar paprikajancsit, hogy odaálljon a TV-kamerák elé és vallja a nem szelleműs, magát ugyancsak magyarnak valló publikum elé, hogy citálja a hazug adatokat: növekszik az amerikai gazdaság (pedig max. stagnál) és csökken a munkanélküliség – mondta a fülem hallatán. Mert a .aszomadta jószág csak a hivatalos kommunikációban előretolt U3 kategóriát hallja, a nagy Amerika-szakértő. Sejtelve sincs róla, nem azért szakértő, hogy legyen, mert nem azért fizetik, hogy észrevegye: közel 95 millió amerikai, még épkézlábnak tartott állampolgár már kiszállt az álláskeresésből. Reménytelen. Miért is? Találgathatunk: mert kiszervezték a céget alóla Kínába, Bangladesbe, meg amit akartok, meg mert fekete vagy muszlim vagy hispán vagy akárki/akármilyen, ami nem tetszik a hülye fehér embernek. Meg most még kevésbé fog tetszeni Trump-szörnyetegnek és bandájának!

Namármost: nyilván a 95 millió az igazi munkanélküli, a hat U-sor nem teljes munkanélkülieket takar, „csak” létbizonytalanságban élőket. Maszlag, takaró, nem teljesen világos, miért ezzel etetik a világot? Illetve nyilván azért, hogy a kökemény munkanélküliségről eltereljék a figyelmet. Nem vagyok okosabb az amerikai elemzőnél, aki szerint a két istentelen számot össze kell csapni: az USA-ban 110 235 467 munkanélkülit tartottak számon 2016 január 1-én. Hozzáteszem: ha valamivel enyhíteni akarom a mondatot, fogalmazhatok úgy is, hogy nagyjából teljesen munkanélküli, kisebb részt létbizonytalanság körülményei között ennyi ember élt az USA-ban. Ezek fogják eltartani az öregeket?

Ez szörnyű, katasztrofális. Mert ennyi embernek nem tud munkát adni se Trump, se a hindu vallás panteonjának összes istene. (Félrecsúszott a tollam: a hinduizmus – legnagyobb vallás-filozófusai szerint monoteista vallás, a panteon csak az isten végtelen megjelenési formáit mutatja be.) A világ azt várja, hogy az USA (örültTrump) jelentősen fékezze a hadiipari termelést (akárhova sorolta), ami csak növelni tudná a munkanélküliek táborát. Tehát: nem fogja fékezni. A töménytelen fegyvert meg nem tudja elrejteni a lakosság szeme elől, azt használni kénytelen. A használatához ellenség kell. Nincs ellenség, ki merészné megtámadni ezt az egyetlenné vált szuperhatalmat? Ha nincs, teremteni kell. Ott az a fránya Irán, amivel nemrég békemegállapodás született. Nosza, bontsuk fel. Meg öröljük fel az iszlám terrorizmust, akármekkora a hadjárat véltlen polgári áldozatainak a száma. Ott az az átkozott Putyin, aki nem

akar a falon túl hátrálni, provokáljuk, birizgáljuk tovább. Ott az a viharos gyorsasággal növekvő, erősödő Kína, szorongassuk meg. És menjünk a Marsra vagy akárhová a csillagos űrbe. Tragédia, tragédia! És ennek az óriási tömegnek része az a 11+ millió muszlim meg ő se tudja mennyi egyéb, pl. hispán illegális bevándorló, toloncoljuk ki őket mielőbb (tetszetek már hallani, hogy toloncolta ki Sztálin a csecseneket-ingusokat, jobb, ha nem), meg zárjuk be a kapuinkat azok előtt, akiknek mi bombáztuk/lőttük szét a feje fölül a fedelet. Micsoda aljas gazemberség ez az egész!

Még vissza kell térnünk arra a kérdésre, hogy a javakat termelő két ágazatban, az iparban és mezőgazdaságban dolgozók aránya a teljes foglalkozottak körében miként változott a történelmi közelmúltban? Világbank adatok:

Mezőgazdaság: 1994: 38,5%, 2010: 19,8%.

Ipar: 1994: 22,07%, 2010: 28,822

Összesen 1994: 61% 2010: 49% (kis kerekítésekkel éltem, 0,5 felett felfelé, alatta lefelé)

Hm, nézzük meg, kb. mennyivel termel többet ez a csökkenő létszám. Az OECD statisztikája szerint 1995 és 2012 között – tehát gyakorlatilag ugyanabban az időszakban - a dolgozók termelékenysége 1,7-szeresen nőtt a G7 országaiban, azaz erős túlzással a 49% annyit termelt, mintha 83%-ra nőtt volna = 1,36%-os növekedésnek felelt meg. Ennyivel termelt több megfogható terméket két és fél évtized alatt az emberiség!

Egy pillantás még a világ dolgozó népességének számszerű adataira – total labor force (összes foglalkoztatott): 1994-ben 2,5 md volt, 2014-re 3,385 md-ra nőtt a Világbank szerint, tehát jelentősen nőtt, a növekedés 1,35-szörös!

2. Eltartottak

Ugyanebben az időszakban a világ lakossága a Világbank szerint az 1994 évi 5,614 md-ról 2013-ra (nincs további adata) 7,125 md-ra nőtt. A <http://www.prb.org> –ban megtaláltam a 2014 évi adatot: 7,238. A növekedés mértéke tehát 1994 és 2014 között 1,29. Meglep: tehát a népességnél valamivel gyorsabban nőtt a munkával ellátottak száma, ha nem foglalkozunk azzal, hogy a tercier szektor mit termel. Ha ehhez hozzávesszük a termelékenység növekedését az árutermelő szektorokban (mert csak ott számottevő egyelőre), akkor kimondhatjuk, hogy az ellátók ereje, kapacitása nőtt az elmúlt 20 év alatt.

Érdekesség kedvéért felteszek egy, a világ népességét folyamatosan számláló weblapot: <http://www.worldometers.info/world-population/> Egyelőre - és még egy-két évtizedig - rohanó a tempó!

Úgy vélem, lényeges azt is látni, mennyi az emberiség bruttó teljesítménye. Engem meglep az adatsor, a világ össztermelésének növekedése. Nehezen találtam rá az adatra (Wikipedia – Gross world product). Ez 1990 évi USD-ra átszámítva 1995 évre 37 644 md USD-t ad meg, 2014-re pedig 77 868 md USD-t. Azaz a megtermelt javak értéke 2,07-szeresen, tehát duplájára nőtt durván két évtized alatt! Ebből Kína részesedése 2015-ben 11 008 md USD volt, azaz (minimális hiba, hogy egy évvel különböző adatokat mérek össze) cca. 14%.

Nem nehéz a népesség és a teljesítmény növekedésének mértékét összemérve arra a következtetésre jutni, hogy az emberiségnek ma el kellene tudnia tartani magát az összes „nehezekeivel” együtt. Hol akkor a hiba?

Mielőtt erre összeszedném a valószínű okokat, teszek újabb kitérőt! Nem beszélek félre, nem álmodom, nem az agyam lyukas, nem hazudok: nincs a világon több régió a Világbank által kialakított/kezelt régiók között, ahol a foglalkoztatottság csökkent volna 1990 (gengszterváltás!) és 2014 között, csak a „Közép-Európa és Baltikum” régióban. Valamennyit ugyan növekedett a foglalkoztatottság Csehországban, Lengyelországban, Szlovákiában és Szlovéniában, a többiben romlott! Romlott még pár országban, szinte valamennyi a nagy szovjet birodalomhoz tartozott: Grúzia, Örményország, sőt valamelyik dél-ázsiai olajbirodalom is... Nem hiszem, hogy más oka lenne, mint hogy a neoliberális neokapitalizmus csupa ostoba-szélhámos-rabló gazembert juttatott hatalomra, akik teli tudóval tömték magukba meg offshore-ba a vagyont, és a rablásba belepusztulnak az országaik.

És menekül a lakosság, főként a Baltikumból! Nemcsak tölünk, mint eddig hittem, hanem abból a három csodás országból, ahol élmény volt látni, mint épülnek-szépülnek. Siralomház mind!

Mondhatják, hogy megint Kína... Igen, Kínában ugyanebben az időszakban 170 millióval nőtt a munkával ellátottak száma! Pedig az utolsó években már lassúbb növekedési szakaszt mutat fel az ország. Ez az egyetlen – még kommunistaként gyalázott – ország, ahol a lakosság közel felét kiemelték a nyomorból/mélynyomorból, és emberi életet biztosítottak számukra. Fantasztikus folyamat lehet: a mezőgazdaság – ahol kézzel-lábbal dolgozott a parasztság – kiürült és ez az óriási tömeg megszállta a városokat, ipari körzeteket.

Ausztria, a kis szomszéd ország pedig közel egymillió embernek adott munkát! Ugyanaz a kapitalizmus, ugyanolyan műveltségű emberek, de életet teremtenek maguk körül, nem a halál szele fű minden sarokból. Itt a grafikon:

<http://data.worldbank.org/indicator/SL.TLF.TOTL.IN?locations=B8>

Az egyik legfontosabb okot kutatva nem kell messze menni. „Az USA ledarálja a világot” könyvemben (4.5. fejezet) már foglalkoztam az egyenlőtlenséggel. Normális aggyal nem lehet elképzelni a teljes egyenlőséget, de a legalacsonyabb jövedelmi csoport és a leggazdagabbak közötti különbséget negyvenes szorzónál nagyobbnak sem lehet elfogadni. Az USA-ban ez évről évre gyors tempóban növekszik, ma jóval 400 felett van. Mit is jelent ez? Minden statisztikai adat, tudományos kutatás azt igazolja, hogy az így, egy szűk gazdag rétegben akkumulálódó vagyon nem segíti az adott ország fejlődését, nem jelent stimulust. Magyarul, elvonódik a működő gazdaság köréből. Valami elképesztő, keringő pénzfelhőt alkot a világ felett, ami bármelyik pillanatban pénzügyi katasztrófát okozhat egyes országokban, régiókban...

Egy szélsőséges adat: <http://www.commondreams.org/views/2017/02/20/morbid-inequality-now-just-six-men-have-much-wealth-half-worlds-population> A világ 6 leggazdagabb emberének a vagyona nagyobb, mint ami a világ lakossága felének jut.

Másik nyilvánvaló ok az adózás. Az USA-ban különösen, de a fejlett országok jelentős részében is – a neoliberalizmus uralkodóvá válása, az 1960-70-es évek óta – a gazdagokat kevésbé, a közép-rétegeket mind jobban adóztatják. Nem kerül az állam kezébe megfelelő összeg a szociális rendszerek finanszírozásához. Az USA-ban nem is terjed ki a szociális háló a lakosság

számottevő részére. Egyetlen ilyen inhumánus ország a fejlett országok között. Trump egyik első lépése ennek a hálónak további szűkítése.

Nézzünk meg egy mutatót, ami értékeli, hogy egyes országok milyen mértékben képviselnek emberi törekvéseket. Ilyen a Human Development Index – Inequality-adjusted (Az emberi fejlődés indexe – az egyenlőtlenséggel korrigálva). Vizsgálja-értékeli az egészségügyi, oktatásügyi szolgáltatásokat és a jövedelmet, korrigálva a helyezést az elosztás egyenlőtlensége okozta károkkal. Az általam talált táblázat 151 országot mutat be, az átlagos egyenlőtlenség miatti „veszteség” 22,8%, Norvégia vezet – 5,4 százalékkal. És mit látnak szemeim? Kis hazám egy helyezéssel az USA előtt áll 24,3%-al, és az előző értékeléshez képest egy helyet rontva, a mögé sorolt szuperhatalom 12 (tizenkettő!) helyezést rontva 24,5 százalékkal a 28. helyet foglalja el. Nevetséges. A helyezés jobb, mint amire a rohamosan romló amerikai egyenlőtlenség és a hihetetlen mértékű munkanélküliség miatt elfogadna az ember, de az általam csak csúszdaként emlegetett folyamatok átváltottak zuhanórepüléssé!

27.  [Hungary](#) 0.757 (▼ 1)

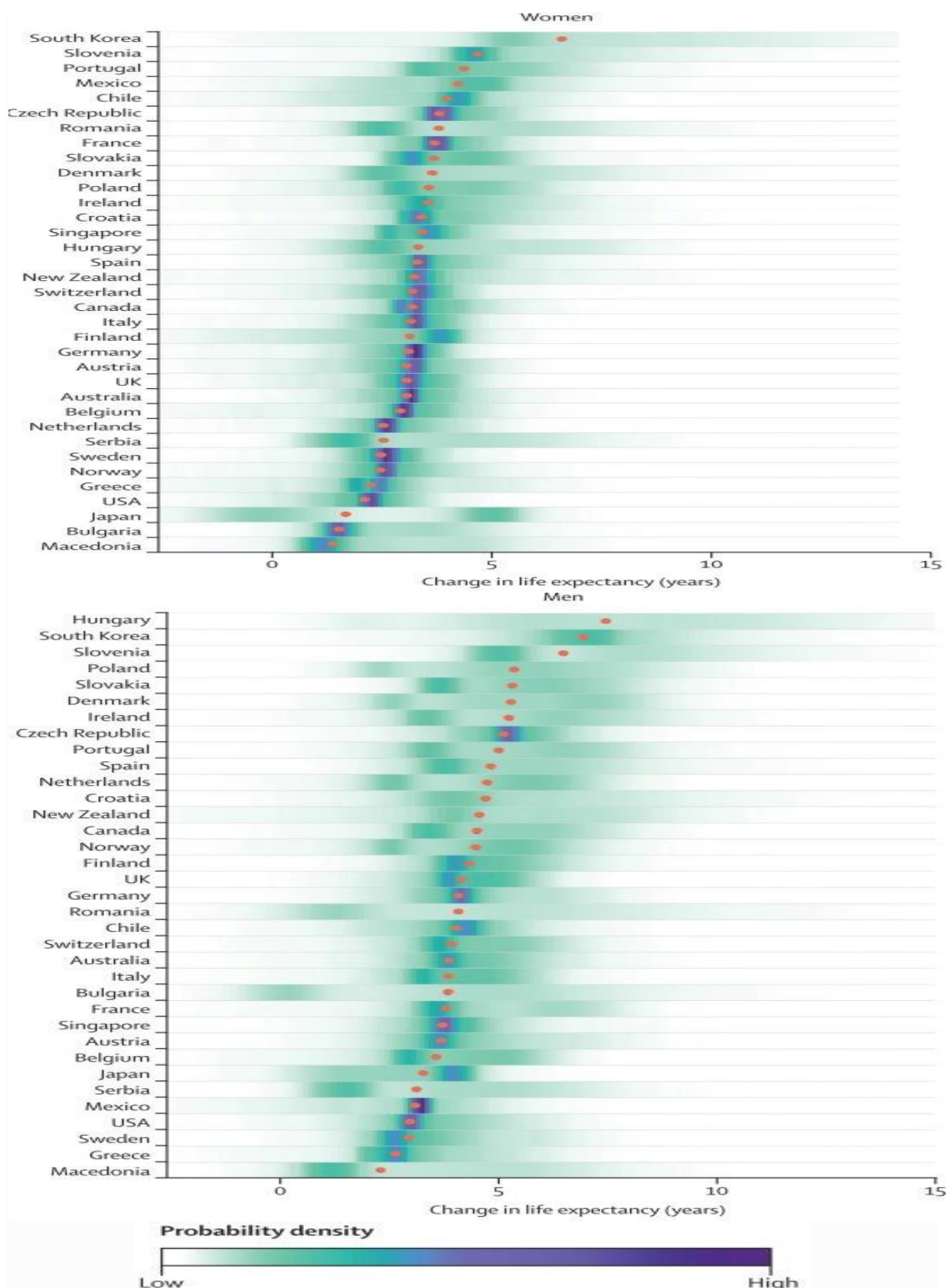
28.  [United States](#) 0.755 (▼ 12)

Nem untatom a kedves olvasókat a korrupcióval, a mérhetetlen összegek offshore kutakba süllyesztésével, tehát további olyan folyamatokkal, amelyek csökkentik az állam lehetőségeit, hogy az idősök ellátását biztosítsa. Magyarul: ha a mai modern kapitalizmus a neoliberalizmus béklyóival marad a zászlóvivő, nem sok jót lehet várni az elosztás, a szociális hálók fejlesztésének területén.

Pedig elérkeztünk a talán legfontosabb kérdéshez: miként fog alakulni a közeli évtizedekben az emberek élettartama?

A viszonylag normális sajtótermék, nem jobboldali szócső, a The Guardian cikkére <https://www.theguardian.com/society/2017/feb/21/south-korean-womens-life-expectancy-exceed-90-years-2020-study> hívom fel a figyelmet. A cikkből nyitható a Lancet orvosi weblap: <http://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736%2816%2932381-9/fulltext> A Lancet-nek többnyire hinni lehet, a világ talán legismertebb orvosi-egészségügyi folyóirata. Mindjárt az elején összefoglalja a 21 modell (jóslat) felhasználásával készült előrejelzéseket, amik lényegét az első ábrán be is mutat (l. lentebb). A megállapításai szerint a 2010 és 2030 évek közötti, születéskor várható élettartamot vizsgálva - a modell bizonytalanságait is figyelembe véve - megjósolható, hogy a vizsgált 35 ország valamennyiében nőni fog az élettartam, a nőknél 65%, a férfiaknál 85% valószínűséggel. Nagy valószínűséggel állíthatjuk - mondja, hogy Amerika, Ausztrália, Közép-Európa, Nyugat-Európa és a csendes-óceáni Ázsia iparilag fejlett országaiban tovább fog nőni az élettartam. A növekedés Dél-Koreában, Nyugat-Európában és néhány felemelkedő országban lesz a legnagyobb, és az *USA-ban (!)*, Japánban, Svédországban, Macedóniában és Szerbiában a legalacsonyabb. (Kiemelés tőlem). Megjegyzem, hogy sok tévedés lehet a modellekben, mert a férfiaknál Magyarországot hozta ki első helyre, ami a jelenünket és jövőnket ismerve egyszerűen lehetetlen.

A várható legmagasabb élettartamot a nőknél a dél-koreaiak fogják elérni, eltérő valószínűséggel 86,7– 90 év a jóslat. Férfiaknál (megjegyzem, az ábrától eltérőleg) Dél-Korea, Ausztrália és Svájc fogja elfoglalni az első három pozíciót – ugyancsak eltérő valószínűséggel – 80-85 évet elérve. Mindig 2030-ról van szó.



1. ábra

Ugyancsak a The Guardian cikke mond riasztó adatokat:

<https://www.theguardian.com/membership/2017/jan/23/saving-retirement-pension-generation-old-age> A címe: „There’s a danger for a generation who can’t afford to retire” (Fennál a veszélye, hogy van generáció, amelyik nem teheti meg, hogy nyugdíjba vonuljon)

Azok több mint negyedéről van szó - mondja, akik 55-64 évesek és nincs magánnyugdíjuk, és ez ki fog terjedni az összes életkor-csoport 42%-ára. (A következő nemzedéknek jól meg kell gondolnia, megöregszik-e?)

Elég általánosan ismert hír, hogy Japánban nagy bajok vannak a társadalom elöregedése miatt. Az angol Independent cikke is foglalkozik a kérdéssel:

<http://www.independent.co.uk/news/business/news/japan-retirement-pension-elderly-work-employment-age-a6909166.html> A címe szerint a japán dolgozók jelentős része messze a nyugdíj-korhatárán túl munkában marad. Hozzáteszem, ha tud. Elég kegyetlenül rugdossák ki őket, ha nincs égetően szükség rájuk. Pár mondat a cikkből:

Míg a globális népesség elöregszik, Japán vezeti a sort. (...) A 65 év felettiiek fogják kitenni Japán lakosságának 60%-át 2060-ban a kormány számításai szerint. Az ország több mint 27 millió dolgozót veszíthet el a jövőben, ha nem tesz valamit a világ egyik legalacsonyabb születési rátája ellen, ami 1,4 gyermek asszonyonként.

Vagy nem tér vissza az ősi gyakorlatra, nem mese, rég olvastam, de hihető forrásban: a magatehetetlenné váló, ellátásra szoruló szülőket gyermekei felvitték a legközelebbi csúcsra, otthagytak nekik egy-két napi élelmet. Nem tudom, mi történt a csontjaikkal.

A Wikipédia vonatkozó lapja se ad vigasztaló képet a Japán helyzetről:

https://en.wikipedia.org/wiki/Elderly_people_in_Japan (Idős emberek Japánban)

Ez a cikk Japán idős népességének helyzetére és a társadalom minapi változásaira koncentrálna – így a cikk. (...) Japán népessége öregszik (l. [Aging of Japan](#)). Az 1950-es években a 65-és a fölötti korosztály stabilan 5% körül maradt. A következő évtizedekben azonban ez a korosztály bővült, és 1989-re elérte a lakosság 11,6 százalékát. A várakozások 2000-re 16,9%-ot, 2020-ra 25,2%-ot jeleztek. Itt a cikk kiemeli, hogy Japánban ennek a csoportnak a 7%-ról 14%-ra növekedése fele-harmad idő alatt ment végre, mint a legtöbb fejlett országban.

Végül rátaláltam arra a weblapra, amely az USA Statisztikai Hivatala (USA Census Bureau) tanulmányát teszi közzé: <https://www.census.gov/content/dam/Census/library/publications/2016/demo/p95-16-1.pdf>

Ez cápa-méretű fogás: 175 oldal! A címe is egyértelmű: „The Ageing World 2015” (Az elöregedő világ 2015). Elég a tartalomjegyzéket megnézni: minden lényeges részletre kiterjed. Mit tesz ilyenkor a többnapos munka vége felé kocogó alkotó? Biztos, hogy az olvasó figyelmébe kell ajánlania (ezt teszem éppen), kellő óvatosságra intve: a világ legnagyobb, legfélelmetesebb cápájának az alkotása, aki fél évszázada bizonyítja, hogy minden aljasságra képes. És kiszed, tálal belőle egy-két táblázatot, ábrát, amik jól szolgálják a kitűzött cél megvalósítását. Ez a lépés következik.

A dokumentum első alcíme rögtön közli a lényegét az olvasóval: A következő 35 évben a világ idős népességének növekedése nagyobb lesz, mint a fiatal népességé.

A 2-1 táblázat rögtön világossá válik, ha az angol szavakat magyarítom:

2-1. Táblázat

A világ teljes népessége és a 65 éves és a fölötti népesség nemenként: 2015, 2030, és 2050

(Számuk milliókban)

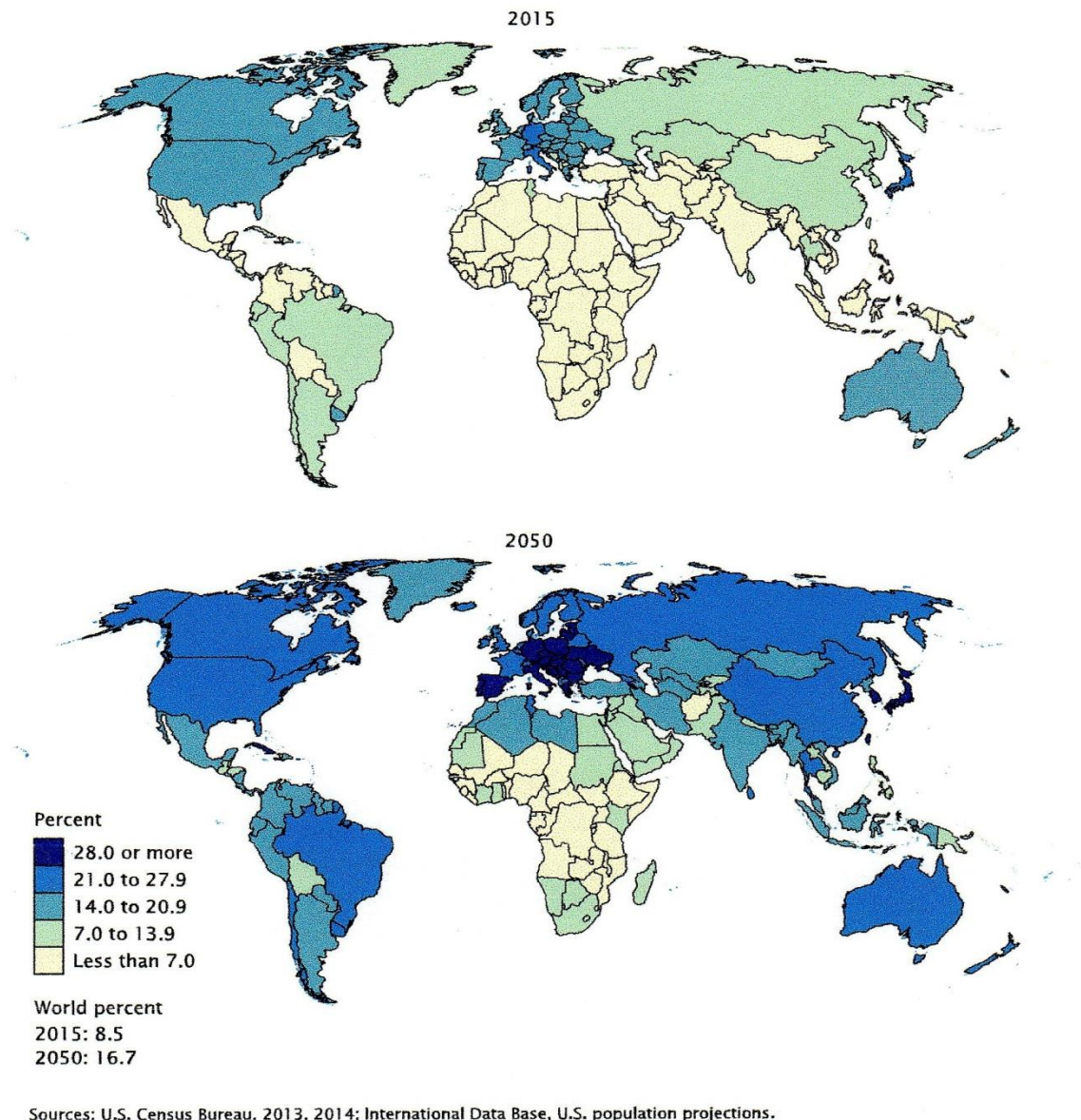
Év	Teljes népesség			65 éves és a fölötti népesség			65 éves és felette százalékban		
	Mindkét nem	Férfi	Nő	Mindkét nem	Férfi	Nő	Mindkét nem	Férfi	Nő
2015.	7,253.3	3,652.0	3,601.3	617.1	274.9	342.2	8.5	7.5	9.5
2030.	8,315.8	4,176.7	4,139.1	998.7	445.2	553.4	12.0	10.7	13.4
2050.	9,376.4	4,681.7	4,694.7	1,565.8	698.5	867.3	16.7	14.9	18.5

Forrás: U.S. Census Bureau, 2013; International Data Base

Azaz a 65 évesnél idősebbek részaránya a világ népességéből 2050-re eléri a 16,7 százalékot, azon belül a férfiaké a 14,9-et, a nők pedig a 18,5-öt!

Figure 2-1.

Percentage of Population Aged 65 and Over: 2015 and 2050



A színek mögötti számok az idősök százalékát adják (more = több, less = kevesebb). Alatta: „Világ százalék”.

Sikerült! Lemásoltam, azt leszkenneltem, levagdostam a széleket. Íme a 2.1. ábra arról, hogy 2015-ben milyen százalékos arányban öregedtek az emberek (felső térkép), és mi várható 2050-re. Fájhat a fejünk: Európa jelentős részében, Japánnal és Dél-Koreával együtt meg fogja haladni a 28%-ot a 65 évesek és idősebbek népessége. Eltarthatatlanok! Nincs olyan adat, amely a megoldás lehetőségére utalna.

Talán érdemes még foglalkozni az USA egészségügyi kormányzata alatt működő National Institute of Ageing (Az Öregedés Nemzeti Intézete) cikkével, amely a világ előregedésének folyamatával foglalkozik, felhívva a figyelmet néhány mozzanatra.

<https://www.nia.nih.gov/health-research/publication/why-population-aging-matters-global-perspective/trend-1-aging-population>

Az egyik, hogy az 5 évnél fiatalabbak arányát napjainkban lépi túl a 65 évnél idősebbek részaránya. Három okot nevez meg: a termékenységi ráta 2 alá csökkenését, az egészségügyi ellátás javulását és az élettartam növekedését. Különösen figyelemreméltónak tartja, hogy az elmúlt 20 évben 44 nem fejlett országban is kialakult a 2 alatti ráta. Ha ez a trend folytatódik, a fejlődő világ egy részében kialakulhat, hogy nem tudják megoldani a szociális támogatás és az erőforrások generációk közötti helyes elosztását, azaz hamarabb előregszenek, mintsem hogy meggazdagodnának.

Itt valahol befejezem. Az élettartam növekedésével kapcsolatban ugyanis eszembe jutott a „Kongassátok meg a harangokat” című könyvem, amit annak a hírnek hallatán írtam meg, hogy az öregedés ellen küzdő tudósok elértek addig a pontig, hogy a hosszú élet kulcsa bent van a zárban, már csak el kell tudni forgatni. Néhány évtized, és bekövetkezhet a rémisztő tragédia: évszázadokra hosszabbodhat meg az emberi élettartam. Vizsgáltam, mihez kezd a tény – akkor 2030-ra jósolt - bekövetkezésekor négy nagyhatalom, az USA, Oroszország, Kína és India, valamint a Vatikán. Na és persze a tudósok. A könyv azzal zárul, hogy a pápa halálos ágyán megkéri a prelátusát: a magyarok győzelmére emlékező déli harangszó helyett verjék mindig félre a harangokat. Kongassátok meg a harangokat, hirdetve, hogy miért teszitek: végveszély fenyegeti a világot.

Úgy vélem, most tényleg itt az ideje, hogy megkonduljanak a harangok.

Mert mit is kellene tenni? A feje tetejére kellene állítani a mai katasztrófa kapitalizmust, vagy túllépve rajta (ez most a divatos kifejezés erre a rendszerváltásra) olyan társadalmi-gazdasági rendet kellene létrehozni, amelyet mind több tudományos koponya szocializmusnak nevez. Na, nem a korábban létezett „gyakorlati szocializmusra” gondolnak, csak olyanra, amelyikben fegyverek, háborúk, profithajhászás, értelmetlen ádáz verseny, faj- és vallásgyűlölet, idióta neoliberalizmus (piacgazdaság, szabadverseny, mindent privatizálni, semmi szociális háló, megszorítások) helyett az emberi élet élhetővé tétele válna kulcskérdéssé, az egész társadalom feladatává.

A pápa nyugodtan meghirdetheti: kongassátok meg a harangokat.

Amíg konganak a harangok, a tudósoknak meg kell oldaniuk a lehetetlent: olyan termelékenységet elérni, hogy a fogyó fiatalság, és a fogyó dolgozó többszörösét termelje a mainak, és hogy automatikus rendszerek biztosítsák a megtermelt javak igazságoshoz közeli elosztását. Nincs ötletem, hogy mit csináljanak az öregedéssel? Mesék szólnak az örök életről is, mi történne akkor? Repülőmérnöki diplomával a zsebemben se hiszek a más égitestekre áttelepülésben, az erre az örült álmra fordított erőfeszítéseket, pénzeket a ma gondjainak megoldására kellene fordítani.

A mai agyalágyult politikusokat pedig fel kell váltania olyan gárdának, amelyik megérti és végrehajtja a most elkerülhetetlen rendszerváltást. Addig pedig meg kell oldania, hogy emberi jogon mindenki olyan jövedelemhez jusson, ami normális életvitelt biztosít minden halandó számára.

Megrémültem (utóirat)

Azt hiszem kevés ember élhet a sárgolyónkon, aki nálam jobban gyűlöli az amerikai vezetést, különösen Trump-ot és bandáját.

Mégis ismét, sokadszor is sikerült megrémülnöm. A rémületem oka az új amerikai elnök első beszéde – mintegy beszámoló – a Kongresszus előtt. Megkaptam a Los Angeles Times-tól, nem nagyon értem, hogy újságírók miért azokat a mondatokat emelték ki sárgával, amelyeket. Számomra/számunkra ennek most nincs jelentősége. Mindjárt világossá teszem, mi váltott ki belőlem rémületet. Itt a beszéd: <http://www.latimes.com/politics/la-pol-trump-address-transcript-20170228-htmstory.html>

Rémület N°1: A dolgozatot írva találtam rá a tényre, és nem akartam elhinni, hogy 94 millió olyan amerikai ödöng a világban, akik reményüket veszítve már nem is keresnek munkát. Ezért nem siettem közzétenni a kis dolgozatomat. Trump sietett megnyugtatni. A beszédében szerepel ez a mondat: „Ninety-four million Americans are out of the labor force.” Azaz 94 millió amerikai van a munkaerő-táboron kívül. A rémületet fokozza további adatokkal: „Over 43 million people are now living in poverty, and over 43 million Americans are on [food stamps](#).” Negyvenhárom millióan élnek szegénységben, és több mint 43 millióan élnek élelmiszer-bélyegen. Tovább: „More than 1 in 5 people in their prime working years are not working.” Öt emberből, akik legjobb munkás éveiket élik, egynél több nem dolgozik. Még megjegyzi, hogy „We have the worst financial recovery in 65 years.”, tehát 65 éve a legrosszabb pénzügyi talpraállást éljük.

Szépen igazolja a korábbi írásaimban felvázolt elszomorító képet az amerikai állapotokról.

Rémület N°2: Azt a képtelen dolgot állítja ez a vadbarom, hogy „We've lost more than one-fourth of our manufacturing jobs since [NAFTA](#) was approved, and we've lost 60,000 factories since China joined the [World Trade Organization](#) in 2001.” Azaz az ipari munkahelyek több mint negyedét veszítettük el a NAFTA jóváhagyása óta, és 60 000 gyárat veszítettünk el 2001 óta, amikor Kína belépett a WTO-ba. Sötét, álnok, ostoba vád. Nincs tudomásom olyan, Amerika részvételével született kereskedelmi megállapodásról, amit nem az USA kezdeményezett volna. Ez azonban csak a galádságot mutatja, nem érdemes időt tölteni vele. Végtelenül felháborít azonban, hogy az amerikai kitaláció és gyakorlat, az „outsourcing” (kiszervezés) miatt Kínát vádolja. Gátlástalan gazember! Arról nem is beszélek, hogy a hatvanezres szám is csak a bűvész mellényzsebéből előrángatott kendő lehet, legalábbis ami a Kínába átszervezést illeti!

Az egész szöveg csak a Kína elleni gazdasági fellépés előkészítését szolgálhatja.

Rémület N°3: Nem is igazi rémület, inkább csodálkozás. Olyan adatot támaszt alá a világcsendőr-világcsászárról, ami emlékezetem szerint az eddigi legmagasabb szám, talán igaz is lehet: „America has spent approximately six trillion dollars in the Middle East...” Azaz Amerika cca. hat billió (ami Amerikában trillió) dollárt költött el a Közel-Keleten. Eddig tagadták, csak szakértő saccok közelítették meg ezt a számot. Iszonyat: mennyi vér tapadhat

ehhez a pénzhez? Kiírom számokkal: 1 000 000 000 000, röviden 10^{12} . Valamikor 10^{18} –at is hívták trilliónak, a 10^{12} is rettenetesen sok, különösen dollárban. Tenger vér!

Rémület N°4: Rasszista uszítás a köbön a világcsászár ünnepi beszédében! Mert miket mond? „The murder rate in 2015 experienced its largest single-year increase in nearly half a century. /In Chicago, more than 4,000 people were shot last year alone — and the murder rate so far this year has been even higher.” Két mondatban vall: Közel fél évszázad óta 2015-ben történt a gyilkossági ráta legnagyobb egy év alatt bekövetkezett növekedése. Tavaly Chicago-ban több mint 4 000 embert lőttek le egyetlen év alatt – és a gyilkosságok növekedési rátája eddig idén még magasabb volt.

Eddig vallomás, de szembeállítja vele a hazai iszlám terrort. Kezdi azzal, hogy „I have ordered the Department of Homeland Security to create an office to serve American Victims. The office is called VOICE — Victims Of Immigration Crime Engagement.” Azaz „Bevándorlók Bűncselekményeinek Áldozatai” (ha jól értem) néven kormány szervet alapít a Belbiztonsági Minisztérium égisze alatt. Már ennek a jellege is megbélyegzés. Mint nálunk a „cigány bűnözés”. Szerencsétlen amerikai bevándoroltak!

Majd cirkuszbá illően felvonultat a hallgatóságban 4 személyt, a hazai *iszlám terror* áldozatainak nevezve őket, akiknek hozzátartozóit „illegal immigrant gang member” (illegális bevándorló bandatag) , illetve „illegal immigrant with a criminal record” (büntetett előítéllettel rendelkező illegális bevándorló) ölte meg, azaz országosan négy áldozatot vonultat fel a csak Chicago-ban elkövetett 4 000 löfegyverrel elkövetett gyilkossággal szemben. Megkerestem, az országos adat megtalálható itt: <http://www.gunviolencearchive.org/past-tolls> Több mint 15 000 halál, több mint 30 000 sebesülés, a szigorúan kizárólag löfegyverrel elkövetett nem iszlám terror áldozatainak a száma. Ennyit erről. Fasiszta lépés, így kezdődött minden tömegüldözés: nevezd meg az ellenséget...

Rémület N°5: Végül hősi rangra emeli a Jemenben elkövetett amerikai légicsapásban életét vesztett pilótát. Annak a terrorakciónak az egyetlen amerikai áldozatát, amelyben – általánosan elfogadott hírek szerint – polgári áldozatok tucatjait, más megfogalmazás szerint megszámlálhatatlan civil áldozatot öltek meg, köztük gyermekeket is. Trump első áldozatai. A rémület oka: eddig csendben hazalopták az amerikai áldozatokat. Mostantól aki egyenruhában öl, akármennyire felelőtlenül is, felesleges vérontást okozva, az is hősnek fog számítani?

Kötéltábla kell vésetni ezt a beszédet és körbehordozni a világon: ez az ember tölti be a világ legfontosabb posztját! Szerencsétlen világ...

Négy hozzászólást lehetett olvasni a beszéd szövege alatt. A 001dvs hozzászóló (feltételezem, hogy amerikai) pontosan fogalmazott:

„Delusional at its highest level” = *Téveszmés v. megtévesztés a legmagasabb szinten.*

Én írom, ki olvassa?

IV.

Képzőművészeti bifrang

ha nem tudná mi ez én se tudom ez jutott eszembe az éjjel

vagy

**ki mondja meg végre a fenébe is
mi történt a lányommal**

mindegy hol írom és akkor amikor elfog a rémület

szabad a gazda azt csinál vele az olvasó amit akar



nem jött álom a szememre forgolódtam az ágyban mignem villant egy kép

két autóval indult el a családom ki tudja hová megálltunk egy jól ismert helyen díszes bejárat lépcsők lefelé a könyvesboltba mellette kis előkelő kávézó a feleségem a lányomékkal tartott én lementem a könyvek közé az első polcon mindjárt találtam kiváló antik könyvet Vergilius összes a gerincen a vászonkötés rojtos a színe fakó de jó lesz a gyerekeknek ha egyáltalán olvasókká válnak két másik antik már nem emlékszem miről szóltak rakom az eladó elé berobban a feleségem siess baj van a lányunk eltűnt nem találják pedig már sokan keresik utolsónak szállt ki a kocsijukból mondta rögtön jövök azóta sincs jó kifizetem ezeket és jövök a fickó asztalhoz ül megnyálazza a ceruzáját kacifántosan körmöl körmöl sose lesz kész újra jön a feleségem siess a gyerekek már megrémültek sírnak fizetek és rohanok a három könyvvel a vejem tépi fel az ajtót megvan rögtön jön csak segítségre szorul támogatják megjelenik a lépcsők felett tornyosulva igen ő az de furcsa légies nincsenek éles körvonalai falfehér és a hajkoronája az a szép göndör haja idegen testként tapad a fején mint valami fejjel lefelé hatalmas tölcser itt vagyok megjöttem mondja határozottan látva a döbbenetet az arcomon

ne kérdezz semmit súgja a feleségem két férfi csalta el és nem tudja mi történt vele nem emlékszik semmire

rendőrség csupasz falak sehol egy kép sehol egy felirat erős fények a helyiség túlsó sarkából csak az egyenruháról tudni hogy rendőrök mozognak össze-vissza sietősen hogy nem katonák sejteti a pisztoly gumibot spray és elektrosokkoló a sokkoló ott hever a főtiszt asztalán bárki felkaphatja nőt hallgatnak ki nő mégis az egyenruhások között az egyenruha elegáns mélyzöld zakó paszománttal a karon is a zsebek tépőzárasok a vasalt nadrág világosabb árnyalat a cipő szinte utcai sétáló csak a magas tányérsapka cicomás zöld szemernyő és korona fehér állórész arany sapkazsinór vörös paszpol két jelvény a sapkarózsa villog a fényekben óriási szárnyakat viselő sas kardon állva a főrendőr áll az asztala mögött senki se ül öt-en-hatan ki-bejárnak hoznak be mindig valamit és leteszik a főtiszt asztalára bólint minden tárgyra minden testrészre bólint és bólogat bólogat elgondolkozva

a lányom ül hisz ő az áldozat a főtiszt faggatja arra csak emlékszik kik csalták el a családjától igen két jóképű sötétbarna bőrű férfi az egyik bajszos ilyen rövidre vágott bajsza volt mint Hitlernek a másiknak körszakálla hogy voltak öltözve ünneplőben voltak mintha esküvőre mentek volna hogyhogy otthagya a családját azt mondták a sarkon túl rosszul van egy idős asszony megnézném-e orvosként kötelességem volt követni őket honnan tudták hogy orvos ismerősök voltak nem de a kocsi hátsó ablakán vöröskereszt van és a férje miért nem őt kérték meg a kocsi túlsó oldalán a gyerekekkel foglalkozott de nyilván nőre vadásztak a férje a férje nem fogott gyanút nem mondtam neki hogy rögtön jövök de a

férje a férje csak gyanút foghatott hát nem egy húron rezeg az agyuk az érzékeik inkább a gyerekekkel zengünk együtt talán

a főrendőr erre leül és bámul az eléje hordott sáros-mocskos tárgyakra kezébe vesz egy fület forgatja forgatja ámulattal néz a lányomra és mi történt miután követte őket a sarok mögött belém karoltak kétoldról és az orromra nyomtak egy kloroformos zsebkendőt és nem tudta hogy ha elalélnak tettei magát és nem vesz lélegzetet két-három percig akkor elveszik a zsebkendőt hacsak nem akarják a halálát igen villant az agyamban de mire rájöttem mit kellene tennem már elkéstem mire emlékszik még az ébredésre egy kerti padon ébredtem a közeli parkban pofozott aztán elszaladt egy nevetős szőke copfos kislány kiáltani akartam hogy jöjjön vissza de nem jött ki hang a torkomon és ki talált magára hát nem tudják fiatal rendőr hagyományos magyar egyenruhában nem ilyenben mint a maguké rendben honnan tudta hogy maga az akit keresnie kell nem tudott semmit legalábbis úgy tett rám mosolygott ő is megkérdezte miért fekszem itt a padon nem akarta elhinni amit elmondtam de oda vezetett ahol folyt a keresgélés a házak között mondta hogy jelentenie kell azért mert az nem úgy van hogy valaki csak rendben rendben aztán jelentett is jóváhagyták amit tett

miért jóváhagyták hát nem az Önök embere volt hát gondolhatja nézze mi van itt az asztalomon kínzóeszközök körömhúzó krokodil olló ujsajtoló melltépő bilincs meg kisebb emberi testrészek nem egy emberé nem messze magától találták egy magasból ejtett szögesládában a testrészek külön potyoghattak az égből mert levelek virágszirmok sőt kis ágacskák tapadtak hozzájuk mit akar ezzel mondani egyelőre szinte semmit csak úgy véljük magát is áldozatnak szánva csalták el de ha fentről hullottak ezek a borzalmak mivel vittek volna oda ezt keressük keressük és kik maguk hogy most itt faggatnak idegen egyenruhában mindjárt elmondom de most nyugodjon meg üljön vissza nem értem nem értem nagyon szimpatikus emberek voltak de hiszen azt mondta sötétbarna bőrük volt ez nem jelent semmit legfeljebb jó módú cigányoknak lehetett nézni őket de hiszen itt nincsenek is cigányok hogy érti ő semmi semmi befejeztük köszönjük hogy eleget tett a hívásunknak

ez a köd honnan ereszkedik alá szinte semmit se látok de lassan elfújja valami lenge szellő kibontakozik ködszálakkal a szélein egy emberi alak cifra több sújtással kapcsos szíjjal díszített egyenruhás alak az egyenruha kanárisárga és kék alliterációja sietve lép felé a főrendőr jaj elszóltam magam Szálím te tudod fedett terület vagyunk mióta ez az ország kilépett a nato-ból és csatlakozott svájchoz ausztriához beszüntetve minden kifelé irányuló katonai akciót hm hogy is mondjam mi a független közép-keleti országok szövetsége fedett területeket kaptunk amelyekről információkkal segíthetjük az usa-gengszterizmus áldozatait ezeken a területeken ügyelünk arra hogy sötét bőrűek ne mozogjanak meg akarjuk őrizni leplezett voltunkat ezért van nektek is világos bőrötök igen egyrészt régóta tudjuk fehéríteni a bőrünk másrészt sok fehér ember csatlakozik hozzánk és akkor miért viseltek az ittenitől eltérő egyenruhát nem is tudom talán hogy belül fegyelmezzük magunkat saját szokásainkat őrizzük idióták vagytok hogy lepleznétek magatokat eltérő dologgal térjete át azonnal az itteniek egyenruhájára csettintett a jobbájával a mennyezeten megnyílt egy herke zuhogtak belőle az egyenruhák a csizmák nagyokat koppantak a padlón és most mit csináltak a nővel aki félig tudja a titkot elvarázsoljuk duruzsolni fogjuk a fülébe az ezeregy éjszaka csodás meséit elfelejti az egyenruhát is meg miért nincs cigány erre felé

leültek valahányan vízpipára tett parázzsal ketten kezdték szívni az ópiumot hogy került ide akkor két arab ha vigyáztok a bőrszínekre csak provokáció lehet két meszticet küldhettek

elvegyülhettek a nyári nap alatt napbarnított emberek között a nő apja is sötétbőrű honnan tudjátok hát ő is kereste majdnem sírt amikor meglátta a lányát

és mi folyik tulajdonképpen honnan ez a sok szerszám meg ujjak fülek skalpok sokmindenre derült már fény az körvonalazódik hogy mióta trump kifejezetten megkövetelte a terrorista-gyanús elemek kínzását olyan felháborodás tört ki a békésebb országokban hogy nem merték a kínzások exportját folytatni allah akbar akkor megszűnt ez az álltság nem de export helyett cloud-programot dolgoztak ki az meg mi a fene a feleslegessé váló úrhajókba lövik fel a félholtakat nagyrészt polgári fejlesztések kísérleti rakétaiban furcsa módon ott állítólag könnyebb kipréselni belőlük vallomásokat mert tudják nem fognak már találkozni a bajtársaikkal és mi történik a vallomást tett szerencsétlenekkel hát ez az amin még dolgoznunk kell van néhány megmagyarázhatatlan dolog például például hogy nő vezeti a programot bizonyos gina haspel és a világ még nem látott ilyet élvezi a kínzásokat utasításokat ad a legbarbárabb kínzásokra feldarabolásokra és miért hullanak testrészek az égből ha kibányásztak mindent egy testből információkra gondolok kilövik az ürbe nem értjük miért szakadnak darabokra és miért csak a kisebb testrészek maradnak meg van még valami nem sok de tudjuk például hogy ha nagyobb úrállomáson végzik a munkát sokszor vegyi elemésztést alkalmaznak a nő parancsára a még élő roncs lábánál kezdve középkori inkvizíció lehet a minta

az a férfi ki lehet aki most lép a társasághoz hisz ez én vagyok mit keresek köztük csak nem akarok vallomást tenni vagy mi a fenét akarok megint nem jöttem még rá hogy aki az igazságot keresi többnyire pórul jár rákennek valami fekáliát aztán vakarhatja le magáról ha tudja nem nem vallok kérdezek mondják már meg mi a fene történt a lányommal a másfél óra alatt mielőtt rátaláltak volna nem tudjuk még kutatjuk akkor mit tudnak egyáltalán például hogy a láda nem eshetett az úrból nem esett darabjaira csak az egyik sarka sérült milyen ládáról beszél ja nem tudja még kínzóeszközöket és testrészeket találtunk közel a padhoz a kínzóeszközök szögesládában voltak mi az hogy szögesláda az maga is kínzóeszköz lehetett minden oldalából szögek állnak ki embriópózban felnőtt is belefér belegyömöszöltek szerencsétleneket és rájuk csukták a fedelét úgy pusztultak el vagy vallottak vizsgáljuk a szögeken maradt vérnyomok dns-ét hátha eltűnt emberünk sorsába látunk nem ember aki ilyet kitalál biztos állati lelkek mint a fundamentalista öskeresztények meg a mi elfajult fundamentalistáink akik élvezettel fejeztek le védteleneket és akkor honnan eshetett le a láda azt gyanítjuk itt is volt kihelyezett kínzókamra itt a város közepén miért ne lehetne nem sok kell hozzá egy csendkamra meg pár vadállat annak a felszámolásából eredhet a láda is meg a két alak is szimpatikusnak látszó jólöltözött fiatalok igen miért mit gondol hogy néztek ki a német holokauszt hóhérai vagy a katyini mészáros aki bőrköténnyel védte a ruháját a fröcskölő vértől vagy a szovjet munkatáborok őrei akik gondolkodás nélkül lőttek ha valaki kilépett a sorból nem olvasta szolzszenyicint de igen mégis nehéz megérteni ez az amerikai nő is aki rátesz egy lapáttal az amerikai meg guantánamói kínzásokra hazamegy megöleli megcsókolja a kislányát megsimogatja a szomszéd kisfiú fejét igen minden bizonnyal a férje is megöleli szexelnek mint áldott jó lelkek akkor lehet hogy most is épp születik valahol valaki kék szeme van szép szőke haja szopni akar huszonév múlva meg kitepi valaki körmeit áramot vezet a péniszébe pofán köpi ha nem üvölt a fájdalomtól igen soha sem lesz vége amíg ember lesz a földön és akkor a lányommal is csináltak valami aljasságot nem nem nem találtuk a nyomát semmiféle erőszaknak lelkinak se az csak később derülhet ki figyeljék figyeltessék pszichológussal

de hát mondja meg már valaki a fenébe is mi történt a lányommal amíg nem találta meg a szőke kislány

Nagyszerű barátom, Dr. Merő Béla színházi rendező véleménye:

Kedves Tóni!

“Én olvasom.”

Nagyon szép írás: lírai (ami nagyon meglepett és váratlanul ért a korábban olvasott többnyire tudományos szövegek után), pompás barokkos képzuhatag, pontosan kifejeződik benne a jelenünk, a “világba vetettségünk”. Elmosódnak benne a valóság és a képzelet határai, lebegés a reális és szürreális világ között. S mindezt áthatja létünk bizonytalansága, hogy szinte felfoghatatlan, mi vár ránk, hiszen kiszolgáltatottja vagyunk a végtelennek, amelynek nincsenek kapaszkodói, amelyet még fokoz az emberi önzés, ostobaság, vallási fanatizmus, gazdasági érdek...

Utoljára – sok sok évvel ezelőtt – a sevillai katedrálisban volt ilyen érzésem, amikor a fantasztikus épületben nem találtam “fő” nézési pontot, s amikor pozíciót változtattam, mindig a világ más dimenziója tárult fel előttem... Valahogy ilyen “jövőképem” van nekem is...

Nyomtatásban is szeretnék találkozni vele!

Remélem, lesz erőd és időd folytatni az írást!

Ölöllek,

Béla

Budapest, 2017 április 30.